

สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ในโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา
ชุมชนคลองลาดภาษี ชุมชนศิริรินทร์และเพื่อน และหมู่บ้านราศรีธรรม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเคหพัฒนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาที่อยู่อาศัยและอสังหาริมทรัพย์ ภาควิชาเคหการ
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2561
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

LIVING CONDITIONS OF ELDERLY PEOPLE : A CASE STUDY OF KLONG LAD PA CHI
COMMUNITY, SIRIN LA PUEN COMMUNITY AND RA SRI THAM VILLAGE

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Housing Development in Housing and Real Estate

Development

Department of Housing

Faculty of Architecture

Chulalongkorn University

Academic Year 2018

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ในโครงการบ้านมั่นคง เขต ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา ชุมชนคลองลาดภาษี ชุมชนศิริรินทร์และเพื่อน และหมู่บ้านราศรีธรรม
โดย	น.ส.พิงค์ รัตนไพศาล
สาขาวิชา	การพัฒนาที่อยู่อาศัยและอสังหาริมทรัพย์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	รองศาสตราจารย์ไตรรัตน์ จารุทัศน์

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเอกพัฒนศาสตร์มหาบัณฑิต

.....	คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ (รองศาสตราจารย์ ดร.ปิ่นรัชฎ์ กาญจนะจิติ)
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	ประธานกรรมการ (ศาสตราจารย์เลอสม สถาปิตานนท์)
.....	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก (รองศาสตราจารย์ไตรรัตน์ จารุทัศน์)
.....	กรรมการ (ดร.จิราพร เกศพิชญวัฒนา)
.....	กรรมการ (ดร.รักชนก คชานุกาล)
.....	กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ กุฎอินทร์)

พิงค์ รัตน์ไพศาล : สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ในโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา ชุมชนคลองลัดภาษี ชุมชนศิริรินทร์และเพื่อน และหมู่บ้านราศรีธรรม. (LIVING CONDITIONS OF ELDERLY PEOPLE : A CASE STUDY OF KLONG LAD PA CHI COMMUNITY, SIRIN LA PUEN COMMUNITY AND RA SRI THAM VILLAGE) อ.
 ที่ปรึกษาหลัก : รศ.ไตรรัตน์ จารุทัศน์

สถานการณ์ผู้สูงอายุโลกและผู้สูงอายุไทยระบุว่าปัจจุบันเข้าสู่สังคมสูงวัย อีกทั้งแนวโน้มประชากรสูงอายุไทยจะอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลหรือเขตเมืองเพิ่มขึ้น สำนักงานสถิติแห่งชาติสำรวจพบว่าประชากรส่วนใหญ่ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย และเป็นครัวเรือนที่มีรายได้น้อยเกินกว่าครึ่ง โดยพบว่ากรุงเทพมหานคร ปริมาณพลและตะวันออกมีจำนวนโครงการบ้านมั่นคงซึ่งเป็นโครงการที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยมากที่สุด การไล่รื้อที่ดินเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาเมืองส่งผลกระทบต่อผู้ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย จึงเกิดเป็น 3 โครงการบ้านมั่นคงในเขตภาษีเจริญ คือ โครงการคลองลัดภาษี โครงการศิริรินทร์และเพื่อน และโครงการราศรีธรรม ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ด้านสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคมของผู้สูงอายุ นำมาสู่การวิเคราะห์ กิจกรรมและการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ และเสนอแนะแนวทางการใช้พื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพภายในที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ โดยใช้วิธีเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ 16 คน รวมถึงการสำรวจ สังเกต ถ่ายภาพที่อยู่อาศัย จากผลการเก็บข้อมูลพบว่า จากการศึกษาผู้สูงอายุเพศหญิง 11 คน ผู้สูงอายุเพศชาย 5 คน ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุวัยต้น มีสถานภาพสมรสแล้ว อยู่อาศัยร่วมกับบุตรหลานมากที่สุด และพบว่าส่วนใหญ่มีโรคประจำตัวความดันโลหิตสูง ด้านสภาพเศรษฐกิจส่วนใหญ่ได้รับเบี้ยยังชีพ มีรายได้ต่อเดือน 600-12,600 บาท ด้านกิจกรรมกับการอยู่อาศัยไม่ว่าจะเป็นประเภทที่อยู่อาศัยบ้านเดี่ยว บ้านแฝดหรือบ้านแถว พบว่าส่วนใหญ่ประกอบด้วยพื้นที่ส่วนนอกประสงค์ พื้นที่ห้องน้ำ และพื้นที่ครัว โดยพื้นที่นอกประสงค์ ได้แก่ พื้นที่ซึ่งประกอบด้วยการทำกิจกรรมใดๆมากกว่าหนึ่งกิจกรรมขึ้นไปเพื่อประโยชน์ในการใช้สอย แต่อาจไม่เหมาะสม เช่น การปูที่นอนกับพื้น พื้นที่ห้องน้ำที่ยังมีส่วนประกอบที่ไม่ปลอดภัย พื้นที่ครัวที่มีการจัดวางข้าวของไม่เป็นระเบียบ จึงเสนอแนะแนวทางการจัดสรรพื้นที่โดย พื้นที่นอกประสงค์เลือกใช้เตียงแบบพับเก็บได้ ห้องน้ำเพิ่มการติดตั้งจับช่วยพยุงตัว เพื่อลดอุบัติเหตุจากการลื่นล้ม และพื้นที่ครัวใช้โต๊ะวางของที่วางได้โต๊ะสำหรับการจัดวางถังแก๊ส

สาขาวิชา	การพัฒนาที่อยู่อาศัยและ อสังหาริมทรัพย์	ลายมือชื่อนิสิต
ปีการศึกษา	2561	ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

6073328625 : MAJOR HOUSING AND REAL ESTATE DEVELOPMENT

KEYWORD: Housing condition, Elderly people, Residence, Low income people, Baan Man Kong Project

Pink Ratanaphaisal : LIVING CONDITIONS OF ELDERLY PEOPLE : A CASE STUDY OF KLONG LAD PA CHI COMMUNITY, SIRIN LA PUEN COMMUNITY AND RA SRI THAM VILLAGE . Advisor: Assoc. Prof. TRIRAT JARUTACH

The situation of the elderly in the world and Thailand are now in an aging society. In addition, the trend of Thai elderly population will increase in municipal areas or urban areas. National Bureau of Statistics survey found most of the population does not have ownership of the residence which low income household number is more than half. By finding that Bangkok, Perimeter and East area has a highest number of Baan Man Kong housing projects which is a housing project for low income earners. Dismantling land for the purpose of urban development directly affects the non-residents. There are 3 projects in Phasi Charoen District, one of the suburbs in which the residents were dismantled from other areas: Klong Ladpachi community, Sirin La Puen community and Rasritham Village. Therefore, this research aims to study the housing conditions of the elderly consists of environment, economy and society of the elderly in the Baan Man Kong project Phasi Charoen District, all 3 projects brought to analysis of elderly's activities and living and suggests for effective space using within the their house by using data collection from interviewing 16 elderly people. The result from this qualitative study was found that 11 elderly women, 5 elderly men: most of them were in early elderly (60-69 years), marital status is married, living with either with their children or their grandchildren. Most of the diseases are high blood pressure. In terms of economic conditions, most of them received elderly allowance, monthly income is 600-12,600 baht. In an age range found that early elderly and middle aged are still working. Most of them needed workspace on the multipurpose area on the first-floor effect limited rest area caused elderly to sleep on the second floor. All late aged is no longer working so they are all stay on the first floor. Conclusion for the topic suggests elderly to stay on the first floor in multipurpose area where suit with elderly's activities. In an aspect of housing styles, there are three types: single house, twin house and tenement house. The result found out tenement house is the most suitable type with Baan Man Kong project aligned with low income economic and social benefit for elderly to stay connected to someone else. Suggestion

Field of Study: Housing and Real Estate Student's Signature

Development

Academic Year: 2018 Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากอาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ คือ รองศาสตราจารย์ ไตรรัตน์ จารุทัศน์ ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ที่ช่วยให้คำแนะนำ และข้อคิดเห็นต่างๆมาโดยตลอด และขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบทุกท่าน ศาสตราจารย์เลอสม สถาปิตานนท์ รองศาสตราจารย์ ดร.จิราพร เกศพิชญวัฒนา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รักษนก คชานูบาล และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ กุณอินทร์ ที่ช่วยชี้แนะ วิธีการแก้ไข เพื่อพัฒนางานวิจัยให้ สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณอาจารย์ภาควิชาเคหการทุกท่าน ที่ให้ความรู้ ให้คำปรึกษาที่ดี และขอขอบคุณ เจ้าหน้าที่เคหการ ที่ช่วยเหลือผู้วิจัยตลอดการศึกษา

ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ พอช.ทุกท่าน , ผู้นำชุมชนกรณีศึกษาทั้ง 3 ชุมชน ที่อนุญาตให้ ผู้วิจัยได้เข้าศึกษาในพื้นที่ รวมถึงให้ข้อมูลที่สำคัญต่องานวิจัยเป็นอย่างยิ่ง ขอขอบคุณผู้สูงอายุและผู้อยู่อาศัยทุกท่านในชุมชน ที่ยินดีสละเวลาให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย และขอบคุณเจ้าหน้าที่สำนักงานเขตภาษีเจริญ ที่ให้ข้อมูลผู้สูงอายุในชุมชน

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ที่ให้กำลังใจ และสนับสนุนการศึกษาของผู้วิจัยเสมอมา

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณเพื่อนๆภาคเคหการ ที่ช่วยเหลือกันมาโดยตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กัลยาณมิตรที่ดีเช่น ปลา(ศศิธร) นวล(วิลาสินี) อี๊ก(หฤทธิ) ขอขอบคุณที่อยู่ด้วยกันมาตั้งแต่เริ่มจนจบ สองปี ของการนับถอยหลังไปด้วยกัน ขอขอบคุณทุกสิ่งทุกอย่างที่ทำให้กัน ขอขอบคุณที่ให้เราได้รู้จักกัน เรียนรู้ซึ่งกัน และกัน ขอขอบคุณด้วยความรู้สึกจากใจจริง ตัวอักษรหรือประโยคที่ประดิษฐ์อย่างวิจิตร ไม่อาจสามารถ บรรยายความรู้สึกทั้งหมดได้ เพราะยังต้องไปแก้เล่มต่อ แทนความรู้สึกขอบคุณ “ขอบคุณนะ ขอขอบคุณจริงๆ”

พิงค์ รัตน์ไพศาล

สารบัญ

	หน้า
.....	ค
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่ 1.....	20
บทนำ.....	20
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	20
1.2 คำถามในงานวิจัย.....	30
1.3 วัตถุประสงค์.....	30
1.4 ขอบเขตงานวิจัย.....	31
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย.....	31
1.6 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	32
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	32
บทที่ 2.....	33
แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย หรือสมมติฐานที่เกี่ยวข้อง.....	33
2.1 ทฤษฎีบทบาททางสังคม (Role Theory).....	34
2.2 ทฤษฎีกิจกรรม (Activity Theory).....	34

2.3 แนวคิดโครงสร้างความสัมพันธ์ครอบครัวไทย	36
2.4 ทฤษฎีพัฒนาการของเพค (Peck's Developmental Theory).....	39
2.5 ทฤษฎีอายุชีวภาพ	39
2.6 แนวคิดการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและจิตใจของผู้สูงอายุ	40
2.7 สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ.....	43
2.8 แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ.....	44
2.9 การศึกษาทบทวนวรรณกรรม	45
บทที่ 3	58
วิธีดำเนินการวิจัย	58
3.1 กรอบแนวคิดงานวิจัย.....	59
3.2 วิธีดำเนินการวิจัย.....	60
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	61
3.4 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	61
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล และผลวิเคราะห์ข้อมูล.....	65
3.6 การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	65
บทที่ 4	66
ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ศึกษาและผู้สูงอายุ	66
4.1 ข้อมูลทั่วไปโครงการคลองลาดภาษี	67
4.1.1 ด้านกายภาพโครงการคลองลาดภาษี	67
4.1.2 สภาพแวดล้อมโดยรอบโครงการคลองลาดภาษี.....	68
4.2 กรณีศึกษาโครงการคลองลาดภาษี ผู้สูงอายุจำนวน 5 คน	70
4.2.1 ผู้สูงอายุคนที่ 1.....	71
4.2.2 ผู้สูงอายุคนที่ 2.....	77
4.2.3 ผู้สูงอายุคนที่ 3.....	85

4.2.4 ผู้สูงอายุคนที่ 4.....	91
4.2.5 ผู้สูงอายุคนที่ 5.....	97
4.3 ข้อมูลทั่วไปโครงการศิริรินทร์และเพื่อน	103
4.3.1 ด้านกายภาพโครงการศิริรินทร์และเพื่อน	103
4.3.2 สภาพแวดล้อมโดยรอบโครงการศิริรินทร์และเพื่อน.....	104
4.4 กรณีศึกษาโครงการศิริรินทร์และเพื่อน ผู้สูงอายุจำนวน 9 คน	105
4.4.1 ผู้สูงอายุคนที่ 6.....	106
4.4.2 ผู้สูงอายุคนที่ 7.....	112
4.4.3 ผู้สูงอายุคนที่ 8.....	117
4.4.4 ผู้สูงอายุคนที่ 9.....	122
4.4.5 ผู้สูงอายุคนที่ 10.....	130
4.4.6 ผู้สูงอายุคนที่ 11.....	137
4.4.7 ผู้สูงอายุคนที่ 12.....	143
4.5 ข้อมูลทั่วไปโครงการราศรีธรรม.....	149
4.5.1 ด้านกายภาพโครงการราศรีธรรม.....	149
4.5.2 สภาพแวดล้อมโดยรอบโครงการราศรีธรรม	150
4.6 กรณีศึกษาโครงการราศรีธรรม ผู้สูงอายุจำนวน 4 คน.....	151
4.6.1 ผู้สูงอายุคนที่ 13.....	152
4.6.2 ผู้สูงอายุคนที่ 14.....	160
4.6.3 ผู้สูงอายุคนที่ 15.....	165
4.6.4 ผู้สูงอายุคนที่ 16.....	172
บทที่ 5.....	177
ผลวิเคราะห์ข้อมูล	177
5.1 สรุปผลด้านสภาพสังคมและเศรษฐกิจ.....	178

5.1.1 อายุ.....	178
5.1.2 เพศ	179
5.1.3 สถานภาพการสมรส	179
5.1.3 จำนวนสมาชิกในครอบครัว.....	180
5.1.4 กิจกรรม และงานอดิเรก	181
5.1.5 รายได้และการประกอบอาชีพ.....	183
5.1.6 โรคประจำตัว และการมีภาวะสุขภาพอื่นๆ	187
5.2 สรุปผลด้านกายภาพ และกิจกรรม.....	189
5.2.1 กิจกรรมประจำวันของผู้สูงอายุ	189
5.2.2 การใช้พื้นที่ของผู้สูงอายุกับกิจกรรมในที่อยู่อาศัย	192
5.3 สรุปด้านความสัมพันธ์ของการใช้พื้นที่	207
5.3.1 ปัญหาด้านกายภาพ	207
5.3.1.1 ด้านกายภาพภายในที่อยู่อาศัย	207
5.3.1.2 ด้านกายภาพภายในชุมชน.....	211
5.3.2 ปัญหาด้านพฤติกรรม และการทำกิจกรรมในพื้นที่.....	212
5.3.3 ปัญหาด้านสังคม.....	214
บทที่6.....	215
อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	215
6.1 อภิปรายผลการศึกษา	215
6.2 ข้อค้นพบจากการวิจัย.....	220
6.3 ข้อเสนอแนะงานวิจัยในอนาคต.....	223
บรรณานุกรม.....	224
บรรณานุกรม.....	226
ภาคผนวก ก.....	227

แบบสัมภาษณ์ผู้สูงอายุในการวิจัย	227
ภาคผนวก ข.....	231
แบบสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการออกแบบโครงการบ้านมั่นคง	231
เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร	231
ประวัติผู้เขียน.....	233

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและสัดส่วนประชากรสูงอายุ จำแนกตามกลุ่มอายุ เพศ และเขตที่อยู่อาศัย	21
ตารางที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์งานวิจัย	33
ตารางที่ 3 วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตของอรไพลิน โชควิริยากร ปีการศึกษา 2557	46
ตารางที่ 4 วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตของชมพูนุช ควรเขียน ปีการศึกษา 2557	48
ตารางที่ 5 วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตของนฤทธิ์ ขาววิเศษ ปีการศึกษา 2559	49
ตารางที่ 6 วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตของพสุพงศ์ พูนนาค ปีการศึกษา 2559	50
2.9.5 วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตของวรุฒน์ วีระศิลป์ ปีการศึกษา 2555 ภาควิชาสถาปัตยกรรมภายใน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ตารางที่ 7 วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตของวรุฒน์ วีระศิลป์ ปีการศึกษา 2555.....	51
2.9.6 งานวิจัยของกิตติอร และคณะ พ.ศ. 2554 ตารางที่ 8 งานวิจัยของกิตติอร และคณะ พ.ศ. 2554.....	53
ตารางที่ 9 งานวิจัยของวิฑูรย์และคณะ พ.ศ.2554	54
ตารางที่ 10 การเปรียบเทียบความแตกต่างของงานวิจัยฉบับนี้กับงานวิจัยที่ผ่านมา	54
ตารางที่ 11 จำนวนประชากรจำแนกตามช่วงวัย	62
ตารางที่ 12 สรุปรายงานผู้สูงอายุจำแนกตามช่วงวัยที่เข้าถึงได้ในการวิจัย	63
ตารางที่ 13 กิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุคนที่1.....	72
ตารางที่ 14 กิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุคนที่2.....	79
ตารางที่ 15 กิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุคนที่3.....	86
ตารางที่ 16 กิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุคนที่4.....	92
ตารางที่ 17 กิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุคนที่5.....	98
ตารางที่ 18 กิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุคนที่6.....	107
ตารางที่ 19 แสดงกิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุ.....	113

ตารางที่ 20	กิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุคนที่ 8.....	118
ตารางที่ 21	กิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุคนที่ 9	123
ตารางที่ 22	กิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุของผู้สูงอายุคนที่ 10.....	131
ตารางที่ 23	กิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุคนที่ 11	138
ตารางที่ 24	กิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุคนที่ 12	144
ตารางที่ 25	กิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุคนที่ 13.....	153
ตารางที่ 26	กิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุคนที่ 14.....	161
ตารางที่ 27	กิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุคนที่ 15.....	166
ตารางที่ 28	กิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุคนที่ 16.....	173

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 จำนวนโครงการบ้านมั่นคง (หน่วย :พื้นที่) (ซ้าย)	24
ภาพที่ 2 จำนวนโครงการบ้านมั่นคง (โครงการ) (ขวา).....	24
ภาพที่ 3 ตำแหน่งเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร	25
ภาพที่ 4 ตำแหน่งของโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ	26
ภาพที่ 5-6 ชุมชนสวนมะพร้าว(คลองลัดภาษีเดิม)พ.ศ. 2548	27
ภาพที่ 7-8 โครงการคลองลัดภาษีปัจจุบันพ.ศ. 2561	27
ภาพที่ 9-10 ชุมชนหน้าตลาดศิริินทร์เดิมพ.ศ. 2549	28
ภาพที่ 11-12 โครงการศิริินทร์และเพื่อนในปัจจุบันพ.ศ. 2561	28
ภาพที่ 13-14 ชุมชนเดิมที่ถูกไฟไหม้.....	29
ภาพที่ 15-16 หมู่บ้านราศรีธรรมในปัจจุบัน	29
ภาพที่ 17 กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	59
ภาพที่ 18 ที่ตั้งของบ้านผู้สูงอายุโครงการคลองลัดภาษี.....	63
ภาพที่ 19 ที่ตั้งของบ้านผู้สูงอายุโครงการศิริินทร์และเพื่อน.....	64
ภาพที่ 20 ที่ตั้งของบ้านผู้สูงอายุโครงการราศรีธรรม	64
ภาพที่ 21 ตำแหน่งของโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ทั้ง 3 โครงการ.....	67
ภาพที่ 22 แผนผังโครงการคลองลัดภาษี.....	68
ภาพที่ 23-24 สภาพโดยรอบโครงการคลองลัดภาษี.....	69
ภาพที่ 25-26 สภาพโดยรอบโครงการคลองลัดภาษี (ต่อ).....	70
ภาพที่ 27 ตำแหน่งที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในโครงการคลองลัดภาษี.....	70
ภาพที่ 28 หน้าบ้านผู้สูงอายุคนที่1	73
ภาพที่ 29- 30 ที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่1	74

ภาพที่ 31-32 ทางขึ้นชั้น2 ของบ้านผู้สูงอายุคนที่1	74
ภาพที่ 33-34 ห้องชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่1	75
ภาพที่ 35-36 พื้นที่ครัวของผู้สูงอายุคนที่1	75
ภาพที่ 37 กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่1	77
ภาพที่ 38 หน้าบ้านของผู้สูงอายุคนที่2.....	80
ภาพที่ 39-40 ที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่2.....	80
ภาพที่ 41 ที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่2 (ต่อ).....	81
ภาพที่ 42-43 ห้องน้ำชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่2.....	81
ภาพที่ 44-45 ทางขึ้นชั้น2 ของผู้สูงอายุคนที่2.....	82
ภาพที่ 46-47 ห้องนอนชั้น2 ของผู้สูงอายุคนที่2.....	82
ภาพที่ 48 กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่2	83
ภาพที่ 49 กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น2 ของผู้สูงอายุคนที่2	84
ภาพที่ 50 หน้าบ้านของผู้สูงอายุคนที่3.....	87
ภาพที่ 51-52 ที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่3.....	87
ภาพที่ 53 ทางขึ้นชั้น2 ของผู้สูงอายุคนที่3	88
ภาพที่ 54-55 ห้องน้ำชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่3.....	88
ภาพที่ 56 ส่วนครัวชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่3 (ชาย).....	89
ภาพที่ 57 ทางออกไปหลังบ้าน ของผู้สูงอายุคนที่3 (ขวา)	89
ภาพที่ 58 กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่3	90
ภาพที่ 59 หน้าบ้านของผู้สูงอายุคนที่4.....	93
ภาพที่ 60-61 ที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่4.....	93
ภาพที่ 62-63 ทางขึ้นชั้น2 ของผู้สูงอายุคนที่4.....	94
ภาพที่ 64-65 ห้องน้ำชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่4.....	94
ภาพที่ 66-67 ส่วนครัวในบ้าน ของผู้สูงอายุคนที่4	95

ภาพที่ 68-69 ส่วนครัวนอกบ้าน ของผู้สูงอายุคนที่4	95
ภาพที่ 70 กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่4	96
ภาพที่ 71 หน้าบ้านของผู้สูงอายุคนที่5.....	99
ภาพที่ 72 ที่นั่งหน้าบ้าน ของผู้สูงอายุคนที่5	99
ภาพที่ 73 สภาพภายในที่อยู่อาศัยถ่ายจากฝั่งหน้าบ้าน ของผู้สูงอายุคนที่5.....	99
ภาพที่ 74 สภาพภายในที่อยู่อาศัยถ่ายจากฝั่งในบ้าน ของผู้สูงอายุคนที่5.....	99
ภาพที่ 75 เติงนอนฝั่งหน้าบ้าน ของผู้สูงอายุคนที่5 (ซ้ายบน).....	100
ภาพที่ 76 ทางเดินไปด้านหลังบ้านผู้สูงอายุคนที่5 (กลางบน).....	100
ภาพที่ 77 ทางเดินไปส่วนต่อเติมบ้านผู้สูงอายุคนที่5 (ขวาบน).....	100
ภาพที่ 78 ห้องนอนชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่5 (ซ้ายล่าง).....	100
ภาพที่ 79 เติงนอนในห้องนอน ของผู้สูงอายุคนที่5 (กลางล่าง).....	100
ภาพที่ 80 ห้องน้ำที่2 ชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่3 (ขวาล่าง).....	100
ภาพที่ 81 ทางขึ้นชั้น2 ของผู้สูงอายุคนที่5	101
ภาพที่ 82-83 ห้องน้ำที่1 ชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่5	101
ภาพที่ 84 กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 5.....	102
ภาพที่ 85 แผนผังโครงการศิริรินทร์และเพื่อน.....	103
ภาพที่ 86-87 สภาพโดยรอบโครงการศิริรินทร์และเพื่อน.....	104
ภาพที่ 88 ตำแหน่งที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในโครงการศิริรินทร์และเพื่อน	105
ภาพที่ 89 หน้าบ้านของผู้สูงอายุคนที่6.....	108
ภาพที่ 90 ทางเข้าบ้านของผู้สูงอายุคนที่6.....	108
ภาพที่ 91 บ้านแถวที่ติดกันสามหลังของครอบครัวผู้สูงอายุคนที่6.....	108
ภาพที่ 92-93 ที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่6.....	108
ภาพที่ 94 ตำแหน่งวางตู้เย็น ของผู้สูงอายุคนที่6.....	109
ภาพที่ 95-96 ห้องน้ำชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่6.....	109

ภาพที่ 97-98 ส่วนครัวชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่6	110
ภาพที่ 99 ทางขึ้นชั้น2 ของบ้านผู้สูงอายุคนที่6	110
ภาพที่ 100 กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่6	111
ภาพที่ 101 หน้าบ้านของผู้สูงอายุคนที่7	114
ภาพที่ 102-103 ที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่7	114
ภาพที่ 104 ทางขึ้นชั้น 2 ของผู้สูงอายุคนที่7.....	115
ภาพที่ 105-106 ห้องน้ำชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 7.....	115
ภาพที่ 107 กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่7	116
ภาพที่ 108 หน้าบ้านของผู้สูงอายุคนที่8	119
ภาพที่ 109-110 ที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่8.....	119
ภาพที่ 111 ทางขึ้นชั้น2 ของผู้สูงอายุคนที่8.....	119
ภาพที่ 112-113 ห้องน้ำชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่8	120
ภาพที่ 114-115 ห้องครัวของผู้สูงอายุคนที่8.....	120
ภาพที่ 116 กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่8.....	121
ภาพที่ 117 หน้าบ้านของผู้สูงอายุคนที่ 9	124
ภาพที่ 118 พื้นที่ตรงข้ามหน้าบ้านของผู้สูงอายุคนที่ 9.....	124
ภาพที่ 119-120 ที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 9.....	124
ภาพที่ 121 ทางขึ้นชั้น2 ของผู้สูงอายุคนที่9	125
ภาพที่ 122-123 ห้องน้ำชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 9.....	125
ภาพที่ 124 ห้องครัวในบ้าน ของผู้สูงอายุคนที่ 9.....	126
ภาพที่ 125 ส่วนครัวหน้าบ้าน ของผู้สูงอายุคนที่ 9.....	126
ภาพที่ 126-127 ที่อยู่อาศัยชั้น2 ของผู้สูงอายุคนที่ 9.....	126
ภาพที่ 128 ส่วนที่นอนชั้น2 ของผู้สูงอายุคนที่ 9	126
ภาพที่ 129-130 ระเบียงชั้น2 ของบ้านผู้สูงอายุคนที่ 9.....	127

ภาพที่ 131-132 ห้องน้ำชั้น2 ของผู้สูงอายุคนที่ 9.....	127
ภาพที่ 133 กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 9.....	128
ภาพที่ 134 กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น2 ของผู้สูงอายุคนที่ 9.....	129
ภาพที่ 135 หน้าบ้านของผู้สูงอายุคนที่ 10.....	132
ภาพที่ 136-137 ที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 10	132
ภาพที่ 138-139 ทางขึ้นชั้น2 ของผู้สูงอายุคนที่ 10.....	133
ภาพที่ 140 ห้องน้ำชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 10	133
ภาพที่ 141-142 ห้องครัวชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 10.....	134
ภาพที่ 143-144 ห้องนอนของผู้สูงอายุคนที่ 10	134
ภาพที่ 145 กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 10	135
ภาพที่ 146 กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น2 ของผู้สูงอายุคนที่ 10	136
ภาพที่ 147 ทางเข้าบ้านของผู้สูงอายุคนที่ 11	139
ภาพที่ 148-149 ที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 11.....	139
ภาพที่ 150 ทางขึ้นชั้น2 ของผู้สูงอายุคนที่ 11.....	140
ภาพที่ 151-16152 ห้องน้ำที่1 ของผู้สูงอายุคนที่ 11	140
ภาพที่ 153 ห้องครัว ของผู้สูงอายุคนที่ 11.....	141
ภาพที่ 154-155 ส่วนที่นอนชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 11	141
ภาพที่ 156 กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 11	142
ภาพที่ 157 หน้าบ้านของผู้สูงอายุคนที่ 12.....	145
ภาพที่ 158-159 ที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 12	145
ภาพที่ 160 ทางขึ้นชั้น2 ของบ้านผู้สูงอายุคนที่ 12	146
ภาพที่ 161-162 ห้องน้ำชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 12.....	146
ภาพที่ 163 ห้องครัวของผู้สูงอายุคนที่ 12.....	147
ภาพที่ 164 กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 12	148

ภาพที่ 165	ผังภายในโครงการราศรีธรรม	149
ภาพที่ 166-167	สภาพโดยรอบโครงการราศรีธรรม	150
ภาพที่ 168	แสดงที่ตั้งกรณีศึกษาโครงการราศรีธรรมจำนวน 4 กรณีศึกษา	151
ภาพที่ 169	หน้าบ้านของผู้สูงอายุคนที่ 13.....	154
ภาพที่ 170-171	ที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 13.....	154
ภาพที่ 172-173	ทางขึ้นชั้น2 ของบ้านผู้สูงอายุคนที่ 13 (ซ้าย).....	155
ภาพที่ 174-175	ห้องน้ำที่1 ชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 13	155
ภาพที่ 176-177	ห้องน้ำที่2 ชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 13.....	156
ภาพที่ 178-179	ส่วนครัวของผู้สูงอายุคนที่ 13.....	156
ภาพที่ 180-181	ห้องนอนชั้น2 ของผู้สูงอายุคนที่ 13.....	157
ภาพที่ 182	ระเบียงของห้องนอนผู้สูงอายุ	157
ภาพที่ 183	ส่วนที่นอนของผู้สูงอายุคนที่ 13.....	157
ภาพที่ 184	กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้นที่1 ของผู้สูงอายุคนที่ 13.....	158
ภาพที่ 185	กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้นที่2 ของผู้สูงอายุคนที่ 13.....	159
ภาพที่ 186-187	ที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 14.....	162
ภาพที่ 188-189	ทางขึ้นชั้น ของบ้านผู้สูงอายุคนที่ 14.....	162
ภาพที่ 190-191	ห้องน้ำชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 14.....	163
ภาพที่ 192	ห้องครัวในบ้าน ของผู้สูงอายุคนที่ 14.....	163
ภาพที่ 193	กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 14	164
ภาพที่ 194-195	ที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 15.....	167
ภาพที่ 196	ทางขึ้นชั้น2 ของบ้านผู้สูงอายุคนที่ 15	167
ภาพที่ 197-198	ห้องน้ำชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 15	168
ภาพที่ 199-200	ส่วนครัว และส่วนหลังบ้านของผู้สูงอายุคนที่ 15.....	168
ภาพที่ 201	ห้องนอนชั้น2 ของผู้สูงอายุคนที่ 15.....	169

ภาพที่ 202 เติงนอนของผู้สูงอายุคนที่ 15..... 169

ภาพที่ 203 กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 15 170

ภาพที่ 204 กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น2 ของผู้สูงอายุคนที่ 15 171

ภาพที่ 205 หน้าบ้านของผู้สูงอายุคนที่ 16..... 174

ภาพที่ 206-207 ที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 16..... 174

ภาพที่ 208 ทางขึ้นชั้น2 ของบ้านผู้สูงอายุคนที่ 16 175

ภาพที่ 209-210 ห้องน้ำชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 16..... 175

ภาพที่ 211 ส่วนครัวของผู้สูงอายุคนที่ 16..... 175

ภาพที่ 212 กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้นที่1 ของผู้สูงอายุคนที่ 16..... 176

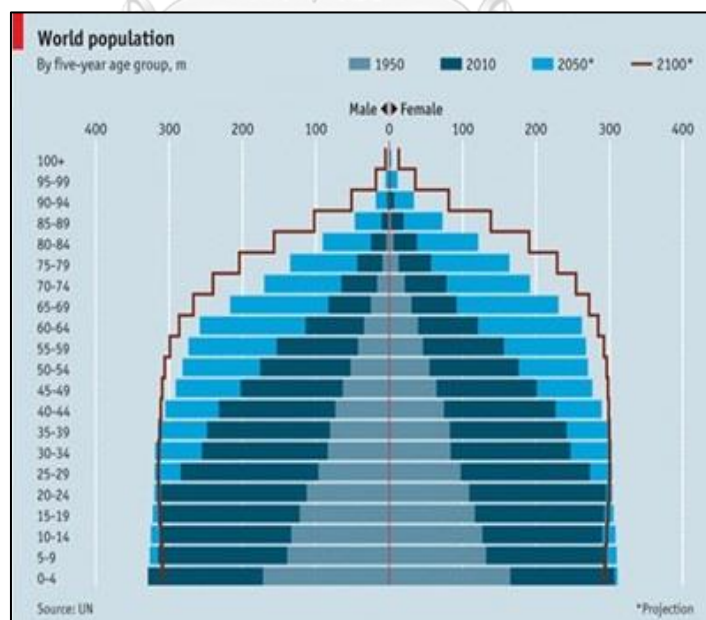
บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ประชากรสูงวัยโลกและประเทศไทย

ข้อมูลจากการประเมินสถานการณ์ประชากรสูงวัยขององค์การสหประชาชาติ คาดการณ์ว่า พ.ศ. 2544-2664 จะเป็นศตวรรษแห่งผู้สูงอายุ หมายถึงการมีประชากรสูงวัยอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรรวมทั่วโลก และมีแนวโน้มว่าประชากรสูงวัยเหล่านี้จะมีฐานะยากจน ซึ่งเป็นประเด็นท้าทายทั้งด้านสังคมและเศรษฐกิจที่แต่ละประเทศจะต้องมีแผนรองรับ ซึ่งการเข้าสู่ศตวรรษแห่งผู้สูงอายุในช่วงดังกล่าว แต่ละประเทศจะเข้าสู่สังคมสูงอายุแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมของแต่ละประเทศ เช่น ความเจริญด้านเศรษฐกิจ ทำให้ประชากรมีรายได้เพียงพอต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ มีโภชนาการที่ดี มีการศึกษาที่ดี ส่งผลต่อการมีมาตรฐานชีวิตที่ดี ด้านการพัฒนาทางการแพทย์ ทำให้ประชากรมีสุขภาพที่ดี อัตราการตายลดลง อายุยืนยาวขึ้น ดังภาพโครงสร้างของประชากรโลกที่ แนวโน้มเส้นสีแดง (ค.ศ. 2100) ในช่วงอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปจะมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นเรื่อยๆอย่างเห็นได้ชัด

แผนภูมิที่ 1 แสดงปีระมิตโครงสร้างของประชากรโลกช่วงค.ศ. 1950-2100

ในยุคที่ประเทศไทยอยู่ในสังคมสูงวัย จากผลการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553 – พ.ศ. 2583¹ พบว่า การเพิ่มขึ้นของประชากรที่อยู่ในวัยพึ่งพิง ทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพสำหรับแนวโน้มประชากรสูงอายุไทยจะอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลหรือเขตเมืองเพิ่มขึ้นโดยในพ.ศ. 2553 มีประชากรสูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลจำนวน 3.3 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 39.7 เพิ่มขึ้นเป็น 11.6 ล้านคน หรือร้อยละ 59.8 ในพ.ศ. 2583 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและสัดส่วนประชากรสูงอายุ จำแนกตามกลุ่มอายุ เพศ และเขตที่อยู่อาศัย พ.ศ. 2553-2583

ปี พ.ศ.	2553		2563		2573		2583	
	จำนวน (เป็นคน)	ร้อยละ	จำนวน (เป็นคน)	ร้อยละ	จำนวน (เป็นคน)	ร้อยละ	จำนวน (เป็นคน)	ร้อยละ
รวมผู้สูงอายุทั้งหมด	8,408.0	100.0	12,621.7	100.0	17,578.9	100.0	20,519.4	100.0
ผู้สูงอายุวัยต้น (อายุ 60-69 ปี)	4,629.7	55.1	7,255.6	57.5	9,260.4	52.7	8,958.5	43.7
ผู้สูงอายุวัยกลาง (อายุ 70-79 ปี)	2,708.1	32.2	3,676.6	29.1	5,897.9	33.6	7,639.4	37.2
ผู้สูงอายุวัยปลาย (อายุ 80 ปีขึ้นไป)	1,070.2	12.7	1,689.5	13.4	2,420.6	13.8	3,921.4	19.1
ผู้สูงอายุชาย	3,776.2	44.9	5,624.3	44.6	7,739.6	44.0	8,874.3	43.2
ผู้สูงอายุหญิง	4,631.7	55.1	6,997.4	55.4	9,839.4	56.0	11,645.1	56.8
ผู้สูงอายุในเขตเมือง	3,333.9	39.7	6,283.9	49.8	10,422.2	59.3	11,586.0	59.8
ผู้สูงอายุในเขตชนบท	5,074.1	60.3	6,337.8	50.2	7,156.8	40.7	7,774.6	40.2

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถานการณ์ที่อยู่อาศัยโลกและประเทศไทย

การประชุมสหประชาชาติ ว่าด้วยการพัฒนาที่อยู่อาศัยและเมืองอย่างยั่งยืน ครั้งที่ 3 (HABITAT III) ณ เมืองกิตโต สาธารณรัฐเอกวาดอร์ เดือนตุลาคม พ.ศ. 2559 เพื่อเป็นวิสัยทัศน์ของประชาคมโลกในการพัฒนาเมืองและที่อยู่อาศัยอย่างยั่งยืนโดยเน้นคนเป็นศูนย์กลางและส่งเสริมบทบาทหน้าที่ของรัฐบาลท้องถิ่น ตลอดจนการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนและประชาชนในการพัฒนาเมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ในทุกมิติ โดยเชื่อมโยงกับวาระการพัฒนายั่งยืน Sustainable Development Goals (SDGs) พ.ศ. 2573 เป้าหมายที่ 11 คือทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มีความปลอดภัย ทัวถึง พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างยั่งยืน ครอบคลุมในหลาย

¹ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, กุมภาพันธ์ 2556

ประเด็นเกี่ยวข้องกับเมืองและชุมชน ประกอบด้วย การเข้าถึงที่อยู่อาศัยและบริการพื้นฐาน การยกระดับชุมชนแออัด การเข้าถึงคมนาคมขนส่งที่ยั่งยืน ปลอดภัย ในราคาที่จ่ายได้ และคำนึงถึงคนที่อยู่ในสถานการณ์ที่เปราะบาง ผู้หญิง เด็ก ผู้มีความบกพร่องทางด้านร่างกาย และผู้สูงอายุ ยกระดับการพัฒนาเมืองและขีดความสามารถให้ครอบคลุมและยั่งยืน เพื่อวางแผนการบริหารจัดการที่ดินฐานของมนุษย์อย่างมีส่วนร่วมและบูรณาการ ลดผลกระทบทางลบของเมืองที่มีต่อสิ่งแวดล้อม การพัฒนาและการเข้าถึงพื้นที่สีเขียว การสนับสนุนให้มีความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่เมือง รอบเมือง และชนบท ทิมสหประชาชาติในประเทศไทย กล่าวถึงการเติบโตอย่างรวดเร็วของเมืองในประเทศที่กำลังพัฒนา ควบคู่ไปกับการเพิ่มขึ้นในการย้ายถิ่นฐานจากชนบทสู่เมือง ซึ่งนำไปสู่ความเจริญในเมืองขนาดใหญ่ ซึ่งตรงกับที่นายสมสุข บุญญะบัญชา ที่ปรึกษาคณะกรรมการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) กล่าวในงาน วันที่อยู่อาศัยโลก(World Habitat Day) สร้างบ้าน สร้างชีวิตใหม่ รุปรธรรมจากตำบลคลองหินปูน - บ้านหาดเล็กว่า “ เมืองต่างๆ ในประเทศไทยและในเอเชียมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมาก การเปลี่ยนแปลงของเมืองที่จะเกิดขึ้นได้ก็จะเกิดการไล่รื้อ เมือง ผู้คน ชุมชน ระบบโครงสร้างความสัมพันธ์ผู้คนในเมืองจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ซึ่ง 1 ใน 7 ประชากรในโลกยังต้องอาศัยอยู่ในที่อยู่อาศัยที่ไม่มั่นคง บางเมืองคนมากกว่าครึ่งต้องอาศัยอยู่ในสลัม แนวโน้มความท้าทายของการพัฒนาในประเทศเอเชีย จะเกิดการเคลื่อนย้ายผู้คนจากชนบทเข้าเมือง รัฐบาลแต่ละประเทศมีแนวโน้มในการรวมศูนย์มากขึ้น เกิดการไล่ที่ เกิดการอพยพย้ายถิ่นเพื่อทำมาหากิน การอยู่อาศัยแบบปัจเจกมากขึ้น ที่อยู่อาศัยอยู่ไกล ต่างคนต่างอยู่ ไม่มีงบประมาณในการพัฒนาเรื่องที่อยู่อาศัย ” รวมถึงผลสำรวจข้อมูลภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2558 จำนวนครัวเรือนโดยประมาณในประเทศไทย 21.32 ล้านครัวเรือน พบว่าร้อยละของครัวเรือนที่เป็นเจ้าของที่อยู่อาศัยของประเทศไทยลดลงอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 87.4 ในพ.ศ. 2533 ลดลงเหลือร้อยละ 82.4 ร้อยละ 78.9 และร้อยละ 77 ในพ.ศ. 2543 พ.ศ. 2555 และพ.ศ. 2556 ตามลำดับ อีกทั้งยังพบว่าร้อยละ 27.5 หรือ 5.87 ล้านครัวเรือน ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย และเป็นครัวเรือนที่มีรายได้น้อยจำนวน 3.5295 ล้านครัวเรือน เป็นเกินกว่าครึ่งของจำนวนครัวเรือนที่ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย ความยากจนมักจะถูกจุกตัวอยู่ในเมือง รัฐบาลระดับชาติและระดับท้องถิ่นต้องพยายามจัดการเพื่อรองรับการเพิ่มขึ้นของประชากรในพื้นที่เหล่านั้น

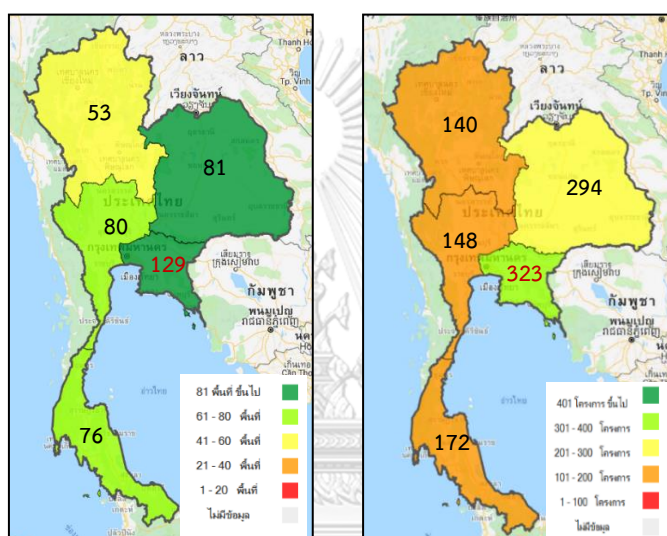
นโยบายที่อยู่อาศัยในประเทศไทย

แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการบูรณาการการพัฒนาในทุกมิติอย่างสมเหตุสมผล มีความพอประมาณ และมีระบบคุ้มกัน และการบริหารจัดการความเสี่ยงที่ดี ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยมียุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่อยู่อาศัยให้กับผู้มีรายได้น้อยคือ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม มุ่งเน้นให้เกิดการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของกลุ่มคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมที่แตกต่างกัน แก้ไขปัญหาความยากจน เพิ่มโอกาสการเข้าถึงบริการพื้นฐานทางสังคมของภาครัฐ รวมทั้งเพิ่มศักยภาพชุมชนและเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็งเพื่อชุมชนพึ่งพาตนเองได้และรับส่วนแบ่งผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมากขึ้น โดยมีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ การเพิ่มโอกาสให้กับกลุ่มเป้าหมายที่มีรายได้น้อยที่สุดให้สามารถเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพของรัฐ อาทิ สนับสนุนการจัดการที่อยู่อาศัยและระบบสาธารณูปโภค เพื่อแก้ปัญหาชุมชนแออัดในเมือง สนับสนุนชุมชนให้มีการจัดบริการตามความจำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ และ การกระจายการให้บริการภาครัฐที่มีคุณภาพให้ครอบคลุมและทั่วถึง โดยขยายความครอบคลุมของสวัสดิการการจัดการที่อยู่อาศัยให้แก่ผู้มีรายได้น้อยเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ในทุกพื้นที่

แผนแม่บทการพัฒนาที่อยู่อาศัยระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) เป็นการส่งเสริมและสร้างโอกาสด้านที่อยู่อาศัย พร้อมพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่ทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาและพัฒนาที่อยู่อาศัยของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งรวมถึงกลุ่มผู้สูงอายุและผู้มีรายได้น้อย และครอบครัวในทุกมิติ เพื่อสานต่อการพัฒนาที่อยู่อาศัยทั่วประเทศตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่อยู่อาศัย 10 ปี (พ.ศ. 2559-2568) เพื่อให้คนไทยทุกคนมีที่อยู่อาศัยถาวรและมีคุณภาพชีวิตที่ดีในพ.ศ. 2579 (Smart Housing) แผนพัฒนาที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อย (เมืองและชนบท) จำนวน 1,044,510 หน่วย เป็นหนึ่งในแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยดำเนินการโดย สถาบันองค์กรพัฒนาชุมชน(องค์การมหาชน) ซึ่งมีวิธีการการทำงานที่แตกต่างจากหน่วยงานอื่นของภาครัฐบาลคือ กระบวนการทำงานเน้นให้ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทหลักในการแก้ไขปัญหา ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมในทุกๆขั้นตอนของการทำงาน ได้แก่ การสำรวจที่ดิน การออกแบบผังชุมชน งบประมาณการปรับปรุงสาธารณูปโภคและสินเชื่อเพื่อจัดที่ดินและที่อยู่อาศัย อีกทั้งยังสอดคล้องกับเป้าหมายวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน Sustainable Development Goals (SDGs) พ.ศ.2573 ขององค์การสหประชาชาติ ด้านข้อมูลการพัฒนาที่อยู่อาศัยในชุมชนแออัดของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์การมหาชน) กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สรุปสภาพปัญหาชุมชนแออัดชุมชนเมืองที่ผ่านมาจนถึงพ.ศ.2558 พบว่าปัญหาหลักคือ กลุ่มคนจนในเมือง ที่มาจากปัญหาความยากจนในชนบทแล้วอพยพมาขายแรงงาน ประกอบอาชีพ ทำมาหากินในเมืองอย่างขาดการจัดระบบเมือง ไม่มีแผนรองรับ

การเติบโตของเมือง ไม่มีแผนรองรับเรื่องที่อยู่อาศัยของคนจนที่อพยพเข้ามาทำให้เกิดชุมชนแออัดในที่ดินบุกรุกทั้งรัฐ เอกชน หรือที่เช่าราคาถูก ส่งผลให้ไม่มีการรับรองชุมชนของท้องถิ่น เป็นประชากรแฝง ไม่มีทะเบียนราษฎร เข้าไม่ถึงบริการของรัฐ เกิดปัญหาคุณภาพที่อยู่อาศัย คุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อมและคุณภาพของสังคมที่ต่างคนต่างอยู่

จากภาพรวมข้อมูลสถิติเชิงพื้นที่² จำแนกระดับภาคตามการบริหารงานของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ได้ 5 ภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลางและตะวันตก ภาคใต้ และภาคกรุงเทพมหานคร ปริมณฑลและตะวันออก

ภาพที่ 1 จำนวนโครงการบ้านมั่นคง (หน่วย :พื้นที่) (ซ้าย)

ภาพที่ 2 จำนวนโครงการบ้านมั่นคง (โครงการ) (ขวา)

พบจำนวนโครงการบ้านมั่นคงจำแนกตามเมือง/เขตที่มีการดำเนินการ ภาคที่มีจำนวนโครงการบ้านมั่นคงมากที่สุดสองอันดับแรกคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกรุงเทพมหานคร ปริมณฑลและตะวันออก แทนค่าด้วยสีเขียวเข้ม หมายถึงมีจำนวนโครงการฯ 81 พื้นที่ขึ้นไป แต่หากดูรายละเอียดจำนวนโครงการฯแล้ว จะเห็นได้ชัดว่าภาคกรุงเทพมหานคร ปริมณฑลและตะวันออก มีจำนวนสูงที่สุดในด้านพื้นที่และจำนวนโครงการฯ ดังภาพที่ 1 และ 2 เมื่อลงรายละเอียดที่ภาคกรุงเทพมหานคร ปริมณฑลและตะวันออกจะเห็นได้ว่าการพัฒนาการขยายตัวของเมือง เช่น การไล่รื้อที่ดินเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาเมืองส่งผลกระทบต่อผู้ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย เขต

² ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ข้อมูลสะสมถึงปีงบประมาณ 2560 สืบค้นเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2561

ภาษีเจริญเป็นพื้นที่สุขภาวะแห่งแรกของกรุงเทพมหานคร สอดคล้องกับแนวคิดเมืองน่าอยู่สำหรับสังคมสูงวัย มีวิวัฒนาการความเป็นเมืองชัดเจน สมัยก่อนมีการขุดคลองใช้เป็นทางสัญจรจึงเกิดการตั้งรกรากของผู้คนซึ่งใช้ชีวิตริมคลอง จากนั้นการตัดถนน ทำให้เมืองขยายตัวอย่างไร้ทิศทางและแผนพัฒนาด้านสาธารณสุขของโลกของรัฐบาลเริ่มในช่วงพ.ศ. 2550-2556 ที่สนับสนุนการคมนาคมระบบราง ทำให้เกิดการพัฒนาดินเพื่อที่อยู่อาศัยแนวสูงตามเส้นทางรถไฟฟ้า โครงการบ้านมั่นคงอยู่ในพื้นที่ส่วนต่อขยายของรถไฟฟ้าซึ่งเป็นโครงการที่ก่อตั้งก่อนการที่ประเทศไทยเข้าสู่สังคมสูงวัย

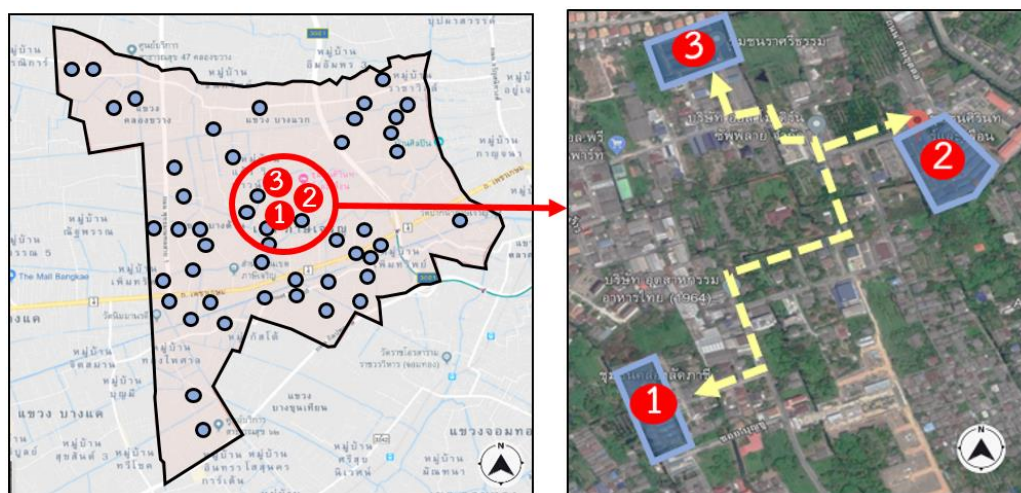

ภาพที่ 3 ตำแหน่งเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร

เขตภาษีเจริญ ซึ่งตั้งอยู่ในกลุ่มเขตกรุงธนใต้ ทิศเหนือติดต่อกับเขตตลิ่งชัน ทิศตะวันออกติดต่อกับเขตบางกอกใหญ่และเขตธนบุรี ทิศใต้ติดต่อกับเขตจอมทองและเขตบางบอน ทิศตะวันตกติดต่อกับเขตบางแค เป็นพื้นที่นำร่องพื้นที่สุขภาวะแห่งแรกในกรุงเทพมหานคร สอดคล้องกับแนวคิดขององค์การอนามัยโลกที่ต้องการให้ผู้คนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีจำนวนชุมชนทั้งหมด 53 ชุมชน ข้อมูลจากฐานข้อมูลการสำรวจผู้เดือดร้อนเมืองภาษีเจริญพ.ศ. 2558 (แก้วไขพ.ศ. 2561) จากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) พบว่ามีความไม่มั่นคงในที่อยู่อาศัย 2,461 ครัวเรือน ใน 16ชุมชนถูกไล่ออกไปแล้ว 1,361 ครัวเรือนใน 10 ชุมชนมีปัญหาเดือดร้อน/เร่งด่วน คิดเป็นร้อยละ 39.19 และ 18.87 จากจำนวนชุมชนทั้งหมดในเขตภาษีเจริญ

โครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ทั้ง 3 โครงการ คือ โครงการคลองลาดภาษี โครงการศิริรินทร์และเพื่อน และโครงการราศรีธรรม มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 1,586 คน เป็น

ผู้สูงอายุจำนวน 108 คน³ คิดเป็นร้อยละ 6.81 ซึ่งจำนวนผู้สูงอายุในเขตเมืองมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นถึง 11,586 ล้านคน หรือร้อยละ 59.8 และจำนวนการเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุในเขตเมืองเมื่อเปรียบเทียบกับผู้สูงอายุในเขตชนบท จะเห็นได้ชัดว่าตัวเลขมีความแปรผันแบบผกผันตั้งแต่พ.ศ. 2553 , 2563 , 2573 ถึงพ.ศ. 2583 ความสำคัญในการศึกษาด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในเขตเมืองจึงเป็นเรื่องที่จำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้อยู่อาศัย

ภาพที่ 4 ตำแหน่งของโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ

ภาพที่ 4 ด้านซ้าย แทนค่าด้วยวงกลมสีแดงคือ โครงการบ้านมั่นคง ในเขตภาษีเจริญ วงกลมสีฟ้าแทนค่าด้วยชุมชนต่างๆในเขตภาษีเจริญ โครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญดำเนินการแล้วเสร็จจำนวน 3 โครงการ (วงกลมสีแดงระบุหมายเลข) ได้แก่ 1. คลองลัดภาษี 2. ศิรินทร์และเพื่อน 3. ราศรีธรรม เรียงหมายเลขตามลำดับการก่อตั้งโครงการ ระยะห่างแต่ละโครงการรัศมีประมาณ 500 เมตร ในแต่ละโครงการเป็นกลุ่มชาวบ้านที่มีปัญหาต่างๆด้านที่อยู่อาศัย อาจมาจากเขตเดียวกันหรือต่างเขตรวมตัวกันเพื่อเข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคง ภาพ 5-6 แสดงให้เห็นภาพเปรียบเทียบที่มาของชุมชนก่อนและหลังก่อตั้งโครงการมั่นคง โดยเริ่มจาก คลองลัดภาษี ศิรินทร์และเพื่อน และราศรีธรรม ตามลำดับ

³ ฝ่ายทะเบียนราษฎร์ สำนักงานเขตภาษีเจริญ, กรกฎาคม 2561

โครงการบ้านมั่นคงคลองลัดดาซี⁴ เป็นโครงการแรกในเขตภาษีเจริญ เริ่มก่อตั้งในพ.ศ. 2548 มาจากกลุ่มที่ชาวบ้านที่ถูกไล่รื้อจากชุมชนสวนมะพร้าวและชุมชนใกล้เคียง หมู่ 12 แขวงบางด้วน เขตภาษีเจริญ ในช่วงต้นปีพ.ศ. 2547 โดยนำเงินค่ารื้อถอนที่ได้จากเจ้าของที่ดินเดิมมาอมไว้เพื่อที่อยู่อาศัยและจัดตั้งเป็นกลุ่มออมทรัพย์ขึ้น

ภาพที่ 5-6 ชุมชนสวนมะพร้าว(คลองลัดดาซีเดิม)พ.ศ. 2548

ที่มา : สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2548

ภาพที่ 5-6 สภาพชุมชนสวนมะพร้าวก่อนก่อตั้งโครงการบ้านมั่นคง มีความแออัดในชุมชน และมีความไม่มั่นคงด้านกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย กล่าวคือ ปลูกบ้านบนที่ดินเช่า ซึ่งเจ้าของต้องการไล่รื้อเพื่อนำที่ดินไปใช้ประโยชน์อื่น

ภาพที่ 7-8 โครงการคลองลัดดาซีปัจจุบันพ.ศ. 2561

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เดือนกันยายน พ.ศ. 2561

ภาพที่ 7-8 สภาพปัจจุบันโครงการตั้งอยู่ในซอยเพชรเกษม 48 แยก 4-7 (ซอยบุญชู) แขวงบางด้วน เขตภาษีเจริญ ขนาดเนื้อที่ 2 ไร่ 32 ตารางวา ประกอบด้วยที่อยู่อาศัยประเภทบ้านเดี่ยว บ้านแฝด และบ้านแถว ผู้นำและคนในชุมชนใช้ชีวิตแบบพึ่งตนเอง ดูแลซึ่งกันและกัน ปัญหาต่างๆ ด้านที่อยู่อาศัยของชุมชนสวนมะพร้าวและชุมชนใกล้เคียงจึงได้รับการแก้ไข แต่การให้ความสำคัญกับความเหมาะสมของสภาพที่อยู่อาศัยปัจจุบันและผู้อยู่อาศัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายในบ้านยังน้อยมาก แม้ว่าผู้อยู่อาศัยจะอาศัยมานานเกิน 10 ปี

⁴ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์การมหาชน)

โครงการบ้านมั่นคงศิริรินทร์และเพื่อนเป็นโครงการที่ 2 ในเขตภาษีเจริญ เริ่มก่อตั้งใน พ.ศ. 2549 มาจากกลุ่มที่ชาวบ้านที่ถูกไล่ออกจาก 6 ชุมชนต่างเขตกัน ได้แก่ เขตบางขุนเทียน เขตบางกอกใหญ่ เขตคลองสาน และเขตจอมทอง รวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์และซื้อที่ดินในพ.ศ. 2550

ภาพที่ 9-10 ชุมชนหน้าตลาดศิริรินทร์เดิมพ.ศ. 2549

ที่มา : สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2549

ภาพที่ 10-11 แสดงสภาพชุมชนหน้าตลาดศิริรินทร์เดิม บริเวณซอยเจริญนคร 6 เขตคลองสานในพ.ศ. 2549 ลักษณะการเช่าที่อยู่อาศัยมีทั้ง เช่าบ้านแถว เช่าที่ดินและปลูกสร้างบ้านเอง ซึ่งเจ้าของที่ดินต้องการไล่อ้อเพื่อนำที่ดินตนไปพัฒนาเพื่ออสังหาริมทรัพย์ประเภทอื่น

ภาพที่ 11-12 โครงการศิริรินทร์และเพื่อนในปัจจุบันพ.ศ. 2561

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้ช่วยผู้วิจัย เดือนกันยายน พ.ศ. 2561

ภาพที่ 11-12 โครงการศิริรินทร์และเพื่อน ปัจจุบันตั้งอยู่ในซอยเพชรเกษม 46 (ช่วยร่วมพัฒนา) แขวงบางจาก เขตภาษีเจริญ ขนาดเนื้อที่ 7 ไร่ 8 ตารางวา เป็นที่อยู่อาศัยประเภทบ้านแถวทั้งหมด คนในชุมชนอยู่อาศัยกันแบบช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ผู้อาศัยอยู่ในชุมชนนี้ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง และใช้พื้นที่ในบ้านเพื่อทำอาชีพ ซึ่งส่งผลต่อการใช้ชีวิตของผู้อยู่อาศัย⁵ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้พื้นที่ของผู้สูงอายุภายในบ้าน

⁵ วรวัฒน์ วีระศิลป์ , 2555

โครงการบ้านมั่นคงราศรีธรรมเป็นโครงการที่ 3 ในเขตภาษีเจริญ เริ่มก่อตั้งในพ.ศ. 2553 มาจากกลุ่มที่บ้านที่ถูกไฟไหม้ข้างชุมชนคลองลัดภาษี แขวงบางด้วน และชุมชนบริเวณใกล้เคียงที่เดือดร้อนที่อยู่อาศัย เช่น การเวนคืนที่ดิน สัญญาเช่าไม่สามารถต่อได้เนื่องจากราคาขึ้นสูง เป็นต้น จึงรวมกลุ่มกัน จำนวน 15 กลุ่มในเขตภาษีเจริญ เพื่อจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ เข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคง และหาที่ดินในบริเวณใกล้เคียงกับชุมชนเดิม เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตเดิมในเรื่อง อาชีพ การศึกษา และอื่นๆ

ภาพที่ 13-14 ชุมชนเดิมที่ถูกไฟไหม้

ที่มา : สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2553

ภาพที่ 13-14 แสดงสภาพชุมชนเดิมที่เนื่องจากบ้านเรือนทรุดโทรมและมีความแออัด หลังจากเหตุการณ์ไฟไหม้ เจ้าของที่ดินจึงต้องการโล่รู้ ส่งผลต่อความไม่มั่นคงในที่อยู่อาศัยของผู้คนในชุมชน

ภาพที่ 15-16 หมู่บ้านราศรีธรรมในปัจจุบัน

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้ช่วยผู้วิจัย เดือนกันยายน พ.ศ. 2561

ภาพที่ 15-16 โครงการราศรีธรรม ปัจจุบันตั้งอยู่ในซอยเพชรเกษม 48 (แยก 4-7) แขวงบางด้วน เขตภาษีเจริญ ขนาดเนื้อที่ 5 ไร่ 12 ตารางวา เป็นที่อยู่อาศัยประเภทบ้านแถวทั้งหมด ผู้คนในโครงการรวมกลุ่มกันมากถึง 15 กลุ่ม ส่งผลต่อความสัมพันธ์ที่ห่างเหินกันระหว่างกลุ่มในชุมชน และแม้โครงการเพิ่งก่อสร้างในช่วงพ.ศ. 2553-2554 แต่การออกแบบที่อยู่อาศัยก็ไม่ได้ตระหนักถึงสภาพที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุในบริบทสังคมสูงวัย

แม้ว่าโครงการบ้านมั่นคงทั้ง 3 โครงการจะได้รับการแก้ไขปัญหาระยะความไม่มั่นคงในที่อยู่อาศัย แต่เนื่องจากสถานการณ์การก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยพ.ศ. 2548 ของประเทศไทยเป็นไปอย่างรวดเร็วภายในระยะเวลาเพียง 22 ปี ส่งผลให้ไม่ได้คำนึงถึงการออกแบบที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่ผ่านมา พบว่า งานวิจัยและวิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่จะเน้น การศึกษาที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในเขตชนบทมากกว่าเขตเมือง และลักษณะประเภทที่อยู่อาศัยซึ่งมีความแตกต่างจากการศึกษาโครงการบ้านมั่นคงเพียงอย่างเดียว ประเภทที่อยู่อาศัยมีข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจจึงทำให้ขนาดที่อยู่อาศัยมีพื้นที่ใช้สอยทับซ้อนกัน และกลุ่มประชากรเป็นกลุ่มที่มีความไม่มั่นคงด้านที่อยู่อาศัย เนื่องจากเป็นที่ดินเช่า มีการรวมกลุ่มกันโดยมีสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนเป็นที่ปรึกษาในการก่อตั้งโครงการรวมถึงการออกแบบที่อยู่อาศัย เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว แต่ยังไม่ได้มีการศึกษาเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุ ด้วยเหตุนี้ เขตภาษีเจริญ พื้นที่เขตกรุงเทพมหานครชั้นกลาง ที่มีการขยายตัวของสาธารณูปโภคระบบราง ความเป็นเมืองเริ่มเข้ามาสู่พื้นที่ ลักษณะชุมชนกลายเป็นชุมชนกึ่งชนบทกึ่งชุมชนเมือง ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาวิจัยสภาพที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร

1.2 คำถามในงานวิจัย

- 1) สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุของผู้สูงอายุในโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เป็นอย่างไร
- 2) ลักษณะ รูปแบบที่อยู่อาศัย เหมาะสมกับผู้สูงอายุโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร อย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์

- 1) ศึกษาสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ด้านสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคมของผู้สูงอายุในโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร
- 2) วิเคราะห์ กิจกรรมกับการใช้พื้นที่ของผู้สูงอายุ ในโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร
- 3) เสนอแนะแนวทางการใช้พื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพภายในที่อยู่อาศัยเพื่อประโยชน์กับผู้สูงอายุในโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร

1.4 ขอบเขตงานวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่

ศึกษาที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร จำนวน 3 โครงการที่ดำเนินการแล้วเสร็จ คือ โครงการคลองลัดภาษี โครงการศิริรินทร์และเพื่อน และโครงการราตรีธรรม

ขอบเขตด้านประชากร

ผู้สูงอายุที่อาศัยในโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีบัญชีบุคคลอยู่ในทะเบียนราษฎร์ สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานครและเป็นประชากรที่เข้าถึงได้ในการวิจัย โดยผู้วิจัยลงสำรวจจำนวนการอยู่อาศัยจริงของผู้สูงอายุในโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ พบจำนวนการอยู่อาศัยจริงดังนี้

- 1) โครงการคลองลัดภาษีมีจำนวนผู้สูงอายุตามทะเบียนราษฎร์จำนวน 31 คน แต่อยู่อาศัยจริง 14 คน โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลผู้สูงอายุร้อยละ 30 ของจำนวนผู้สูงอายุ ที่อาศัยอยู่จริงซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มผู้สูงอายุที่พึ่งพาตนเองได้ (Independent living)
- 2) โครงการศิริรินทร์และเพื่อนมีจำนวนผู้สูงอายุตามทะเบียนราษฎร์จำนวน 45 คน แต่อยู่อาศัยจริง 20 คน โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลผู้สูงอายุร้อยละ 30 ของจำนวนผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่จริงซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มผู้สูงอายุที่พึ่งพาตนเองได้ (Independent living)
- 3) โครงการราตรีธรรมมีจำนวนผู้สูงอายุตามทะเบียนราษฎร์จำนวน 32 คน แต่อยู่อาศัยจริง 12 คน โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลผู้สูงอายุร้อยละ 30 ของจำนวนผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่จริงซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มผู้สูงอายุที่พึ่งพาตนเองได้ (Independent living)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

ข้อมูลทุติยภูมิ

- 1) สืบค้นข้อมูลจากแหล่งสารสนเทศ หรือห้องสมุด
- 2) ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลจากหน่วยงานราชการต่างๆที่เกี่ยวข้อง เช่น สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์การมหาชน) สำนักงานเขตภาษีเจริญ สำนักประเมินราคาที่ดินและทรัพย์สิน กรมธนารักษ์

ข้อมูลปฐมภูมิ

- 1) ลงพื้นที่สำรวจ สภาพทางกายภาพ เก็บข้อมูล ถ่ายภาพที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ และพื้นที่ภายในโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร
- 2) สัมภาษณ์ และสัมภาษณ์ผู้สูงอายุหรือผู้ดูแล ด้านข้อมูลส่วนบุคคล กิจกรรมประจำวัน สภาพที่อยู่อาศัย การใช้พื้นที่ภายในที่อยู่อาศัย

- 3) สัมภาษณ์ผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่ที่ดูแลโครงการบ้านมั่นคง ในเขตภาษีเจริญ (สถาปนิก และวิศวกรผู้เกี่ยวข้อง) ที่มาของชุมชน กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการที่อยู่อาศัย ปัญหาในการอยู่อาศัย รวมถึงด้านการออกแบบ

1.6 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1) แบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาเศรษฐกิจ สังคมและกิจกรรมของผู้อยู่อาศัย
- 2) แบบสำรวจสภาพที่อยู่อาศัย โดยการวาดแปลนที่อยู่อาศัยภายใน โดยมัณฑนากรที่มีใบประกอบวิชาชีพ

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) สำหรับสถาบันองค์กรพัฒนาชุมชน(องค์การมหาชน) เป็นข้อมูลพื้นฐาน สภาพการอยู่อาศัย ปัจจุบันของผู้สูงอายุในโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นแบบแผนปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในโครงการบ้านมั่นคงพื้นที่อื่นต่อไป
- 2) สำหรับผู้สูงอายุและสมาชิกในครอบครัว เพื่อเป็นแนวทางในการจัดสรรการใช้พื้นที่ในที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ในชุมชนบริบทเขตภาษีเจริญหรือพื้นที่ที่มีบริบทใกล้เคียงกัน

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย หรือสมมติฐานที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาวิทยานิพนธ์ในหัวข้อ สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา ชุมชนคลองลาดภาษี ชุมชนศิริรินทร์และเพื่อน และหมู่บ้านราศีธรรม ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่สอดคล้องกับในการวิจัย โดยแบ่งตามหัวข้อโดยอ้างอิงกับวัตถุประสงค์ในการศึกษาของงานวิจัย ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์งานวิจัย

วัตถุประสงค์	แนวคิด ทฤษฎี และอื่นๆที่เกี่ยวข้อง
1. ศึกษาสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุด้านสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคมของผู้สูงอายุในโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร	2.1 ทฤษฎีบทบาททางสังคม (Role Theory) 2.2 ทฤษฎีกิจกรรม (Activity Theory) 2.3 แนวคิดโครงสร้างความสัมพันธ์ครอบครัวไทย 2.4 ทฤษฎีพัฒนาการของเพค (Peck's Developmental Theory)
2. วิเคราะห์ กิจกรรมกับการใช้พื้นที่ของผู้สูงอายุ ในโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร	2.5 ทฤษฎีอายุชีวภาพ 2.6 แนวคิดการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและจิตใจของผู้สูงอายุ
3. เสนอแนะแนวทางการใช้พื้นที่เพื่อให้เกิดประโยชน์กับผู้สูงอายุในโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร	2.7 สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ 2.8 แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ 2.9 การศึกษาทบทวนวรรณกรรม

2.1 ทฤษฎีบทบาททางสังคม (Role Theory)⁶

ทฤษฎีบทบาททางสังคม อธิบายว่า อายุเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่ง ในที่นี้จะกำหนดบทบาทของแต่ละบุคคล บุคคลจะปรับตัวต่อการเป็นผู้สูงอายุได้ดีเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับการยอมรับบทบาทของตนเองในแต่ละช่วงอายุ ซึ่งบทบาทดังกล่าวจะส่งผลไปถึงการยอมรับบทบาททางสังคมที่จะเปลี่ยนแปลงไปในอนาคตด้วย นอกจากนี้การสร้างบทบาททางสังคมของตนขึ้นมาใหม่ เพื่อทดแทนบทบาทหน้าที่ที่สูญเสียไป ขึ้นอยู่กับบทบาททางสังคมและการมองเห็นคุณค่าของตนเองเป็นสำคัญ สถาบันครอบครัวควรจะส่งเสริมผู้สูงอายุในบทบาทอื่นๆ เช่นการเป็นบิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย เพื่อเป็นร่วมพิธีกรรมให้ลูกหลาน และลูกหลานควรจะเห็นความสำคัญของผู้สูงอายุ ส่วนด้านสังคมจะสามารถช่วยเหลือผู้สูงอายุได้มาก โดยการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุขึ้นในทุกหมู่บ้าน เพื่อให้ผู้สูงอายุวัยเดียวกันได้พบปะสังสรรค์กัน ปรึกษาหารือในการที่จะช่วยเหลือสังคมได้ด้วย สิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้สูงอายุอยู่อย่างมีความสุข อย่างในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรีและเหมาะสม กล่าวคือเป็นทั้งผู้ใหญ่ และผู้รับประโยชน์จากสังคมเสมอเหมือนสมาชิกอื่นๆ ในสังคม ผู้สูงอายุแต่ละคนจะมีความสามารถแตกต่างกันไป จึงสามารถเลือกทำงานอาสาสมัครได้ตามความถนัดและความสนใจในแต่ละคน ซึ่งจะทำให้บทบาททางสังคมของผู้สูงอายุมีต่อเนื่อง

2.2 ทฤษฎีกิจกรรม (Activity Theory)⁷

ทฤษฎีนี้เชื่อว่า ผู้สูงอายุจะมีความสุขทั้งทางร่างกายและจิตใจซึ่งได้จากการมีกิจกรรม และการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา ทำให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และความรู้สึกว่าตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยทฤษฎีกิจกรรมทางสังคม (Activity Theory) อธิบายว่า ถ้าบุคคลใดมีกิจกรรมมากอย่าง จะสามารถปรับตัวได้มากขึ้นเท่านั้นและมีความพึงพอใจในชีวิตสูง ที่ทำให้เกิดความสงบสุขในการดำเนินชีวิตต่อไป แนวคิดนี้เห็นว่าการมีกิจกรรมเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้สูงอายุมากกว่าการลดบทบาท (Role Loss) ทางสังคมลง และจะพบว่าผู้สูงอายุมีทัศนคติเกี่ยวกับตนเองในทางบวก และมองโลกในแง่ดี จะมีความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมและบทบาทใหม่ให้กับผู้สูงอายุพอสมควร กิจกรรมเหล่านี้จะช่วยให้ผู้สูงอายุได้พัฒนาในส่วนต่างๆ ของร่างกายให้สมวัย

⁶ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและเครือข่ายผู้สูงอายุ, ทฤษฎีบทบาททางสังคม(Role Theory)[ออนไลน์].2562 แหล่งที่มา : <http://hp.anamai.moph.go.th/soongwai/statics/about/soongwai/topic006.php>. (ค้นข้อมูลเมื่อ 30 เมษายน พ.ศ.2562).

⁷ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและเครือข่ายผู้สูงอายุ, ทฤษฎีกิจกรรม (Activity Theory)[ออนไลน์].2562 แหล่งที่มา : <http://hp.anamai.moph.go.th/soongwai/statics/about/soongwai/topic006.php>. (ค้นข้อมูลเมื่อ 30 เมษายน พ.ศ. 2562).

กิจกรรมนี้น่าจะจัดให้กับผู้สูงอายุ ได้แก่ งานอดิเรกต่างๆ งานอาสาสมัคร เป็นที่ปรึกษาให้กับหน่วยงานต่างๆ และเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ

เมื่อเข้าสู่ช่วงวัยสูงอายุหรือเกษียณอายุงานแล้ว ทำให้มีเวลาว่างมากขึ้น ดังนั้นกิจกรรมยามว่างไม่ว่าเพื่อการนันทนาการ หรือการเรียนรู้สิ่งใหม่ หรือการให้บริการผู้อื่นจึงเป็นเรื่องสำคัญ ซึ่งนำความพึงพอใจมาให้ ทำให้มีชีวิตชีวาและมีความหมาย การที่เกษียณอายุราชการหรือการทำงานโดยไม่มีจุดหมาย จะนำไปสู่ความเบื่อหน่ายและแยกตัวออกจากสังคม ซึ่งในความเป็นจริงแล้วกายและจิตใจจะเจริญงอกงามขึ้นตามแรงกระตุ้นของกิจกรรมต่างๆ จึงเป็นการดีที่เราจะควรมีกิจกรรมมากระตุ้นชีวิตของผู้สูงอายุให้เจริญงอกงาม

โดยส่วนใหญ่การทำกิจกรรมต่างๆ ในยามว่างมักมีปัญหาในการเลือกทำกิจกรรม ดังนั้นจึงพิจารณากิจกรรมในยามว่างออกเป็นหลัก 3 ประการ คือกิจกรรมนันทนาการ การเรียนรู้ และการบริการผู้อื่น โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) กิจกรรมนันทนาการ ผู้สูงอายุสามารถทำได้ทุกช่วงอายุ ทำให้ร่างกายสดชื่น ทำหาย ภาระตุน เตือนเปลี่ยนแนวคิด และได้สัมผัสกับคนอื่น รวมทั้งทำให้จิตใจของผู้สูงอายุตื่นตัวอยู่เสมอและมีชีวิตชีวา ผู้สูงอายุควรทำในสิ่งที่ตนเองชอบ มีทักษะหรือความถนัดเป็นพิเศษ แม้กระทั่งทักษะในงานวิชาชีพอาจนำมาใช้ในกิจกรรมนันทนาการได้ ควรเลือกหลากหลายกิจกรรม และต้องมีเวลาในการทำกิจกรรมที่เพียงพอ เช่น

- งานอดิเรก เช่น วาดรูป ทำอาหาร การจัดสวน งานช่างไม้ ทอผ้า ทำหุ่นประดิษฐ์
- เกม เช่น หมากรุก ปริศนาอักษรไขว้
- กีฬา เช่น เดิน ว่ายน้ำ ขี่จักรยาน กอล์ฟ เทนนิส
- ดนตรี เช่น เล่นดนตรี แต่งเพลง การขับร้องเพลง
- ชมรม เช่น การเข้าชมรมต่าง ๆ เช่น ชมรมกีฬา ศาสนา ลีลาศ ชมรมผู้สูงอายุ
- การท่องเที่ยว เช่น การเขียนหนังสือคู่มือท่องเที่ยว ไกด์บรรยายในการท่องเที่ยว

กิจกรรมด้านนันทนาการ ในส่วนของบทบาทผู้สูงอายุนั้นมีได้หลายรูปแบบ ทั้งเป็นผู้กระทำเอง เป็นงานอดิเรกและงานอาชีพ เป็นผู้ให้การปรึกษาแนะนำ เป็นผู้สอนหรือเป็นผู้บรรยายพิเศษได้ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ชุมชน ครอบครัวและสังคมอีกด้วย

2) กิจกรรมการเรียนรู้ ผู้อยู่ในวัยสูงอายุ การเรียนรู้ยังคงสำคัญอย่างต่อเนื่อง เพื่อสนองความอยากรู้อยากเห็น ความพึงพอใจ หรือเพื่อการดำเนินกิจกรรมบางอย่างให้ประสบความสำเร็จ ในแง่สุขภาพจิต การเรียนรู้จะเป็นการกระตุ้นจิตใจและเป็นการแลกเปลี่ยนความสนใจกับผู้อื่น เช่น การเรียนในระบบการศึกษาผู้ใหญ่ หรือการศึกษานอกระบบ การเรียนในมหาวิทยาลัยเปิด และการอบรมระยะสั้น ฯลฯ

- 1) กิจกรรมบริการผู้อื่น คือเนื้อแท้ของชีวิตอย่างหนึ่งคือ การเสียสละ และทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ให้แก่สังคม นอกเหนือไปจากทำให้แก่ตนเอง ครอบครัว โดยผ่านงานอาสาสมัคร ผู้สูงอายุอาจทดลองทำงานอาสาสมัครหลายอย่าง แล้วพิจารณาด้วยตนเอง ว่ากิจกรรมแบบไหนที่เหมาะสมกับตนเองที่สุด บริการอาสาสมัครมีหลายแนวทางเช่น
 - บริการทางสุขภาพอนามัย โดยหลายโรงพยาบาลมีองค์กรตั้งขึ้น เพื่อช่วยเหลือกิจการของโรงพยาบาล หรือสถานบริการอนามัย เช่น หาทุนเยี่ยมผู้ป่วย และช่วยผู้ป่วยในการทำกิจวัตรบางประการ
 - สังคมสงเคราะห์ หน่วยงานสังคมสงเคราะห์ซึ่งออกช่วยเหลือสังคมหรือประชาชนที่ทุกข์ร้อนด้วยเหตุต่าง ๆ เช่น น้ำท่วม ไฟไหม้
 - องค์กรการกุศล หรือองค์กรทางศาสนา องค์กรเหล่านี้ ต้องการอาสาสมัครทำงานหลายด้าน เช่น งานหาทุน งานประสานงาน คนติดต่อ งานบริการที่ไม่ต้องอาศัยวิชาการชั้นสูง
 - ชมรมและสมาคม ผู้สูงอายุอาจเข้าร่วมชมรมหรือสมาคมได้ในหลายฐานะ เช่นเป็นผู้จัดการหรือประธาน ผู้สอน ผู้บริการหรือสมาชิก ในบรรดาสมาคม ชมรมหรือองค์กรต่าง ๆ ที่ดีที่สุดคือ สมาคมหรือองค์กรที่ทำงานเกี่ยวกับเด็กและวัยรุ่น เพราะจะทำให้ผู้สูงอายุได้สัมผัสกับคนหนุ่มสาว ทำให้ช่องว่างระหว่างวัยหายไป
 - กลุ่มการเมือง เหมาะสำหรับผู้สูงอายุที่สนใจในทางการเมือง
 - กลุ่มเฉพาะทาง เช่น กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กลุ่มผู้บริโภค กลุ่มสิทธิมนุษยชน
 - บทบาทตามวิชาชีพ เช่น เคยเป็นตำรวจ อาจเป็นหน่วยรักษาความปลอดภัยของหมู่บ้าน เคยเป็นครู อาจสอน หรือบรรยายพิเศษ และเคยเป็นช่าง อาจเปิดอบรมความรู้ด้านแก้ไขเครื่องยนต์

2.3 แนวคิดโครงสร้างความสัมพันธ์ครอบครัวไทย⁸

ด้านโครงสร้างครอบครัว

ครอบครัวจะมีการแบ่งบทบาท อำนาจหน้าที่ ค่านิยม และมีการสื่อสารสัมพันธ์ภาพค่อนข้างเฉพาะ จากการศึกษาของ รุจา ภูไพบูลย์ (2541) อ้างถึงใน Freidman (1986) และ McIntrud (1981) ได้แบ่งโครงสร้างครอบครัวเป็น 6 ด้านดังนี้

- 1) ระบบย่อยในครอบครัว ได้แก่การแบ่งกลุ่มสมาชิกในครอบครัวเป็นกลุ่มย่อยๆ ตามลักษณะความสัมพันธ์ เช่น ระบบย่อยสามีภรรยา ระบบย่อยมารดาและบุตร หรือระบบย่อยพี่น้อง

⁸ Reviews Elderly Family,การทบทวนงานที่เกี่ยวข้องในเรื่อง“ครอบครัวกับผู้สูงอายุ”[ออนไลน์].2562 แหล่งที่มา : <https://reviewselderlyfamily.weebly.com/index.html>. (ค้นข้อมูลเมื่อ 30 เมษายน พ.ศ.2562).

- 2) โครงสร้างบทบาทของสมาชิก ทำให้ทราบการแบ่งบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวเป็นอย่างไร มีความชัดเจนหรือเหมาะสมเพียงใด
- 3) โครงสร้างด้านอำนาจ ทำให้สามารถเข้าใจแนวทางการตัดสินใจว่ามีผู้นำหรือมีการร่วมตัดสินใจในครอบครัวอย่างไร
- 4) โครงสร้างด้านการสื่อสารและสัมพันธภาพในครอบครัว แสดงถึงความสามารถในการแสดงความต้องการ การแสดงออกของสมาชิกในแต่ละคนในการสื่อสารกับผู้อื่นในครอบครัวในการรับรู้ถึงความรู้สึก
- 5) โครงสร้างด้านค่านิยม แสดงถึงค่านิยมเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต รวมทั้งความเชื่อเกี่ยวกับสุขภาพ และการดูแลตนเองของครอบครัวในภาวะสุขภาพปกติและเมื่อยามเจ็บป่วย

บทบาทหน้าที่ของครอบครัว

ในด้านบทบาทหน้าที่นั้น ครอบครัวจะต้องมีกิจกรรมทำร่วมกัน จากการศึกษาของรุจา ภูไพบูลย์ (2541) อ้างถึงใน Freidman (1986) และ McIntrue (1981) ได้แบ่งหน้าที่ของครอบครัวดังต่อไปนี้

- 1) หน้าที่ในการตอบสนองความต้องการของสมาชิกทางชีวภาพ ในการจัดหาสิ่งของที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต รวมทั้งการดูแลสุขภาพและการบริการสุขภาพที่จำเป็น
- 2) หน้าที่ในการตอบสนองความต้องการด้านอารมณ์ โดยการให้ความรัก ความเอาใจใส่แก่สมาชิกในครอบครัว ซึ่งจะทำให้สมาชิกมีบุคลิกภาพมั่นคง
- 3) หน้าที่ในการเลี้ยงดูอบรมสมาชิก ให้สามารถเป็นสมาชิกที่มีคุณภาพของสังคม เป็นพลเมืองที่ดี โดยอบรมสั่งสอน ให้คำแนะนำ ดูแลความประพฤติของสมาชิก
- 4) หน้าที่ในการสร้างฐานะทางเศรษฐกิจและสถานภาพสังคม โดยการเตรียมสมาชิกที่มีวัยสมควร เข้าสังคม สนับสนุนให้มีเกียรติ เป็นที่ยอมรับของสังคม เป็นแบบอย่างที่ดี ประกอบอาชีพสุจริต และออมทรัพย์เพื่อให้ครอบครัวมีฐานะมั่นคง และมีเงินสำรองไว้ใช้สอยยามจำเป็น
- 5) หน้าที่ในการสืบเชื้อสาย หรือการผลิตสมาชิกใหม่เป็นผู้สืบสกุลอย่างต่อเนื่อง โดยการแต่งงานมีบุตรหรือรับบุตรบุญธรรม

สัมพันธภาพของครอบครัว

เมื่อพิจารณาถึงสัมพันธภาพในครอบครัวนั้น สังคมไทยนับได้ว่ามีครอบครัวที่อบอุ่นและส่วนใหญ่ของประเทศจะเป็นครอบครัวขยาย และมีความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวที่ดี หากแต่ในปัจจุบันพบว่า ครอบครัวไทยมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไป

อุมาภรณ์ ภัทรวานิชย์ และ ภูวไนย พุ่มไทรทอง (2552) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพในครอบครัว ได้แก่ เพศ อายุ และสถานภาพสมรส และในครอบครัวที่มีผู้หย่า เป็นหม้าย หรือแยกกันอยู่ มีโอกาสที่สัมพันธภาพในครอบครัวจะต่ำกว่าครอบครัวที่กำลังอยู่ในภาวะสมรส ผู้ที่มีฐานะครอบครัวดีมักมีความสัมพันธ์ในครอบครัวสูง การมีการศึกษาเพิ่มขึ้นจะมีสัมพันธภาพในครอบครัวมากขึ้น ในกลุ่มวัยรุ่นพบว่า ความเป็นเมืองส่งผลต่อสัมพันธภาพที่ลดลง ส่วนภาคที่อยู่อาศัย มีผลต่อสัมพันธภาพในครอบครัวซึ่งภาคใต้มีแนวโน้มจะมีสัมพันธภาพในครอบครัวดีกว่าภาคอื่น

ชาย โปธิสิตา (2552) ได้อธิบายการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับครอบครัวไทยในปัจจุบันที่มีรูปแบบการอยู่อาศัยมีความหลากหลายมากขึ้น เช่น ครอบครัวหรือครัวเรือนที่มีสมาชิกเพียงคนเดียว (one-person households) ครอบครัวที่อยู่กันหลายคนแต่ทั้งหมดไม่มีความสัมพันธ์ทางเครือญาติติดต่อกัน (primary individual households) หรือครอบครัวข้ามรุ่น (skipped-generation households) ที่มีเฉพาะรุ่นปู่ย่า ตายายกับรุ่นหลานในวัยเด็ก ส่วนรุ่นพ่อแม่ (พ่อแม่ของหลาน) ย้ายถิ่นไปทำงานอยู่ที่อื่นแทบไม่ได้ใช้เวลาอยู่ร่วมในครัวเรือนเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีครอบครัวที่มีแต่หัวหน้ากับคู่สมรสซึ่งโดยมากแล้วเป็นครัวเรือนที่มีคู่สมรสอยู่กันตามลำพัง ไม่มีบุตรหลานวัยแรงงานอยู่ด้วย และปัจจุบันยังมีครอบครัวของผู้ขาดโอกาสทางสังคม หรือครอบครัวข้ามพรมแดน ที่ครอบครัวของแรงงานจากต่างประเทศที่อพยพเข้ามาอย่างไม่ถูกต้องตามกฎหมาย และครอบครัวหรือครัวเรือนโลกาภิวัตน์ เช่นการแต่งงานของหญิงไทยกับคู่สมรสชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะชาวยุโรป และอเมริกาเป็นต้น เนื่องจากการเคลื่อนไหวแบบไร้พรมแดน ของเงินทุน คน เทคโนโลยี และข้อมูลข่าวสาร

จากการศึกษาของ อมรา สุนทรธาดา และ สุพัตรา เลิศชัยเพชร (2552) ได้นำเสนอประเด็นของครอบครัวมีความสำคัญอย่างยิ่งทั้งในระดับบุคคลและสังคม โดยเฉพาะเมื่อ 30 ปี หญิงไทยมีบุตรเฉลี่ย 6 คน แต่จากการคาดประมาณประชากรในพ.ศ. 2552 พบว่าหญิงไทยมีบุตรเฉลี่ย 1.5 คน และการอยู่อาศัยที่มีครอบครัวมากกว่าคน 2 รุ่นที่มีกิจกรรมต่างๆร่วมกัน ในด้านเศรษฐกิจ การศึกษา การอบรมเลี้ยงดู การปลูกฝังจริยธรรม คุณธรรม ค่านิยม กลับกลายมาเป็นครอบครัวเดี่ยว พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว ครอบครัวเพศเดียวกัน ครอบครัวบุตรบุญธรรม ครอบครัวผู้สูงอายุ ครอบครัวที่มีผู้สูงอายุและเด็ก เกิดจากปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นตัวกำหนดและสรุปว่าแนวคิดและวิเคราะห์เพื่ออนุมานว่า การลดลงของครอบครัวช่วงสามวัยจะส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว ความมั่นคง ความคุ้มครองทางสังคมสำหรับเยาวชนและผู้สูงอายุ

2.4 ทฤษฎีพัฒนาการของเพค (Peck's Developmental Theory)⁹

ทฤษฎีของเพค (Peck's Theory) โรเบิร์ต เพค ได้แบ่งผู้สูงอายุเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้สูงอายุวัยต้น อายุ 55 - 75 ปีและผู้สูงอายุตอนปลาย อายุ 75 ปีขึ้นไป ซึ่งทั้ง 2 กลุ่มมีความแตกต่างกัน ทั้งทางกายภาพและทางจิตสังคม ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตสังคมของผู้สูงอายุ 3 ลักษณะ คือ

- 1) ความสามารถในการแยกความแตกต่างของตนกับบทบาทในช่วงชีวิตที่ผ่านมา ความภาคภูมิใจในตนเองและความรู้สึกที่ตัวเองมีคุณค่า ขึ้นอยู่กับบทบาทของหน้าที่การงาน ในทางตรงกันข้าม เมื่อเกษียณอายุบางคนมีความรู้สึกที่ไร้คุณค่า แต่ถ้าความรู้สึกภาคภูมิใจและความมีคุณค่าของงานไม่ได้จากตำแหน่งหน้าที่ที่เคยทำหลังจากเกษียณอายุ ความรู้สึกนั้นก็ยังมีอยู่ เช่น ผู้สูงอายุที่ชอบปลูกต้นไม้ก็จะพึงพอใจหลังเกษียณอายุที่จะได้ทำ สิ่งที่ต้องการแทนงานอาชีพที่เคยทำเป็นประจำ
- 2) ความสามารถทางร่างกายมีการเปลี่ยนแปลงไปตามธรรมชาติ ถ้าผู้สูงอายุนึกถึงสภาพร่างกายยังมีความแข็งแรง จะทำให้ผู้สูงอายุยอมรับความสามารถทางร่างกายที่ลดลง และพยายามปรับตัวให้เหมาะสม ชีวิตก็จะมีความสุข แต่ถ้าผู้สูงอายุนึกถึงความถดถอยของร่างกายก็จะทำให้ผู้สูงอายุมีความสุขและความพอใจลดลง
- 3) การยอมรับว่าร่างกายของตนเองเปลี่ยนแปลงไปตามธรรมชาติกับสภาพร่างกายก่อนสูงอายุ การยอมรับร่างกายตามธรรมชาตินี้ทำให้ผู้สูงอายุยอมรับความตายโดยไม่รู้สึกหวาดกลัว การยอมรับนี้รวมไปถึงกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับความตายด้วย ในทางด้านตรงกันข้าม คนที่ยึดติดกับสภาพร่างกายขณะที่อยู่ในวัยที่อายุน้อยกว่าก็พยายามยืดชีวิตไว้ให้ยาวนานที่สุดโดยไม่พึงพอใจกับสภาพที่เป็นอยู่ มีความหวาดกลัวกับความตาย

2.5 ทฤษฎีอายุชีวภาพ¹⁰

อายุชีวภาพ (Biological age) คือ อายุที่สื่อถึงสภาวะร่างกายแท้จริงซึ่งอาจจะเท่ากับมากกว่า หรือน้อยกว่าอายุทางปฏิทินก็ได้ การประเมินอายุชีวภาพเป็นนวัตกรรมในการดูแลสุขภาพแบบทางอ้อมและสามารถสะท้อน ถึงโรคที่สัมพันธ์กับอายุ เช่น โรคหลอดเลือดและหัวใจ การทำงานของตับที่ผิดปกติเบาหวาน และมะเร็ง เป็นต้น การโตมาซึ่งคาของอายุชีวภาพนั้นทำได้หลายวิธีเช่นจากการดูลักษณะความผิดปกติของเม็ดเลือด การปล่อยกระแสไฟฟ้าอ่อน ๆ เพื่อดูสภาวะโดยรวมของร่างกาย หรือจากข้อมูลสุขภาพผ่านทางเว็บไซต์สำหรับการสร้างสมการอายุชีวภาพนั้น นักวิทยาศาสตร์ในสาขาอายุรวัฒน์ร่วมกับสาขาสถิติและสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศ

⁹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศาสตราจารย์ สุขประเสริฐ, รายงานการวิจัยเรื่อง มาตรฐานสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในที่พักอาศัยและที่สาธารณะ, พ.ศ.2558.

¹⁰ ลดาวัลย์ เบญจวงศ์ , รินา ภัทรมานนท์ และอักรินทร์ ไพบูลย์ , อายุชีวภาพคืออะไรและสามารถตรวจวัดได้อย่างไร, พ.ศ.2558.

เกาหลีและญี่ปุ่นได้วิจัยพัฒนาเทคนิคสำหรับสร้างสมการทำนายคาอายุทางชีวภาพและพบว่า อายุชีวภาพเป็นอีกเครื่องมือหนึ่งในศาสตร์การชะลอวัยที่ช่วยใหญ่คนตระหนักถึงสภาวะสุขภาพ และนำไปสู่การดูแลสุขภาพ และหาสาเหตุของการมีอายุชีวภาพสูงกว่าอายุจริง

2.6 แนวคิดการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและจิตใจของผู้สูงอายุ¹¹

สังคมไทยเป็นสังคมใหญ่ และมีความผูกพันกันมากในครอบครัว ลักษณะครอบครัวของคนไทยจึงมักจะเป็นครอบครัวใหญ่ มีการแสดงความเคารพยกย่องผู้อาวุโสและถือเป็นมงคลอันดีที่จะได้เลี้ยงดู ตอบแทนบุญคุณเมื่อยามท่านแก่เฒ่าหรือเจ็บป่วย ซึ่งจะเป็นไปตามธรรมชาติอันแท้จริงของทุกคนและเป็นหน้าที่ของลูกหลานจะต้องให้การดูแลรักษาพยาบาลอย่างดีที่สุด

ในผู้สูงอายุจะมีการเปลี่ยนแปลงของร่างกายไปในทางเสื่อมมากกว่าการเจริญเติบโต การเปลี่ยนแปลงของอวัยวะต่างๆในร่างกายของแต่ละคนจะเกิดขึ้นไม่พร้อมกันและไม่เท่ากัน วัยสูงอายุเป็นวัยแห่งความสุขรอบคอบ เนื่องจากผ่านประสบการณ์มามากทำให้มองเห็นการณ์ไกล มีการตัดสินใจที่ดีกว่าวัยอื่นๆ เป็นช่วงสุดท้ายของชีวิตนับตั้งแต่อายุ 60 ปีขึ้นไป

สภาพความถอยทางร่างกายและจิตใจจะมีมากในระยะนี้ ขาดความคล่องแคล่ว ว่องไว ความจำเสื่อม ความคิดความอ่านช้าลง สภาพทางร่างกายเสื่อมถอย หูตึง ตามัว ผมหงอก เป็นต้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้เป็นผลทำให้ดุลการเจริญเติบโตลดลง แต่ความเสื่อมโทรมเพิ่มมากขึ้น ในลักษณะอนิจจังสังขารเป็นสิ่งที่ไม่เที่ยง มีเกิด แก่ เจ็บ ตาย ซึ่งผู้เข้าสู่วัยสูงอายุจะต้องยอมรับและรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงเสียแต่เนิ่นๆ เพื่อสร้างความพร้อมในการปรับตัว ที่จะเป็นผู้สูงอายุอย่างมีความสุข หรือดูแลให้ผู้สูงอายุมีความสุขตลอดไป

1) การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย

การเปลี่ยนแปลงตามอายุจะเกิดขึ้นไม่เท่ากันในแต่ละคนทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจเมื่อชีวิตย่างเข้าสู่ความมีอายุก็เหมือนกับว่าเดินเข้าสู่ความมืดมัว ความคิดเห็นเริ่มหดสั้น เป็อหน่ายต่อการทำงาน ฯลฯ เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวหน้าและซับซ้อนในองค์ประกอบของเซลล์ และลดความสามารถในการประสมประสานของระบบอวัยวะต่างๆ

ผม ผมเป็นสิ่งแรกของร่างกายที่เปลี่ยนแปลงให้เห็นได้ชัดภายนอกจากสีเดิมเป็นสีขาวแห้งและร่วงง่าย เนื่องมาจากเนื้อเยื่อหนังศีรษะเหี่ยวยุบ การไหลเวียนของโลหิตลดลง เส้นผมได้อาหารไม่

¹¹ จันทนา รัตนฤทธิชัย, การเปลี่ยนแปลงของร่างกายและจิตใจของผู้สูงอายุ, นิตยสารหมอชาวบ้าน ฉบับที่101, พ.ศ.2530

เพียงพอ และภาวะเครียดทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของเส้นผมได้ง่าย การเปลี่ยนสีผมเป็นข้อบ่งชี้อันหนึ่งเท่านั้นที่จะบอกถึงความเสื่อมของร่างกาย แต่จะต้องพิจารณาองค์ประกอบอื่นๆด้วย

ผิวหนัง เมื่ออายุมากขึ้น เนื้อเยื่อต่างๆขาดความตึงตัว เนื่องจากการลดจำนวนน้ำในเซลล์ต่อมเริ่มเหี่ยว น้ำมันใต้ผิวหนังมีน้อย เลือดมาเลี้ยงบริเวณผิวหนังก็น้อยลงทำให้ผิวหนังเริ่มเหี่ยวแห้ง หยาบ การลดจำนวนไขมันใต้ผิวหนังทำให้ผิวหนังหย่อนยาน ปรากฏรอยย่นชัดเจน ฉะนั้นคนวัยนี้จึงรู้สึกหนาวง่าย เพราะไขมันใต้ผิวหนังน้อยลง

กระดูก วัยสูงอายุเป็นวัยที่กระดูกเปราะง่าย ถ้าได้รับอันตรายเพียงเล็กน้อยจะทำให้กระดูกหักได้ ทั้งนี้เนื่องมาจากมีการสลายตัวของแคลเซียมออกจากกระดูกมากขึ้น และอีกสาเหตุหนึ่งคือการขาดวิตามินดี เพราะผู้สูงอายุมักไม่ชอบแสงแดด จะอยู่แต่ภายในบ้าน และการกินอาหารไม่เพียงพอเพราะมีปัญหาเรื่องการเคี้ยว โอกาสขาดวิตามินดีจึงมีสูง เมื่ออายุ 60 ปีขึ้นไป หมอนรองของกระดูกสันหลังมักจะกร่อนและแบนลงมาก ทำให้หลังโก่งได้

เล็บ เล็บจะหนาแข็งและเปราะ เนื่องจากการไหลเวียนของโลหิตส่วนปลายน้อยลง ทำให้การจับตัวของแคลเซียมบริเวณเล็บลดลงด้วย

กล้ามเนื้อ ร่างกายประกอบด้วยกล้ามเนื้อที่สำคัญ คือกล้ามเนื้อลาย ซึ่งเป็นกล้ามเนื้อค้ำจุนโครงสร้างของร่างกาย เช่น กล้ามเนื้อแขน ขา เมื่อกล้ามเนื้อไม่แข็งแรง มีความเสื่อมสมรรถภาพเกิดขึ้นจะมีผลให้ความคล่องตัวในการทำกิจกรรมต่างๆที่ต้องใช้กล้ามเนื้อลดลงไปด้วย กล้ามเนื้ออีกชนิดหนึ่งคือกล้ามเนื้อเรียบ เช่น ลำไส้ กล้ามเนื้อชนิดนี้จะเคลื่อนไหวด้วยตัวเอง จะมีการเปลี่ยนแปลงน้อยกว่าพวกแรก และอาจทำงานปกติตลอดด้วยสูงอายุก็ได้

หู การได้ยินจะเริ่มเสียเมื่ออายุ 40 ปีขึ้นไป เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของประสาทรับเสียงในหูชั้นใน ทำให้การส่งกระแสประสาทของเสียงไปยังอวัยวะรับการได้ยินซึ่งอยู่ในหูเสียไป อาการหูตึงในผู้สูงอายุจะพบมากเมื่ออายุ 65 ปีขึ้นไป

ตา ลักษณะตาของผู้สูงอายุจะเล็กลง เพราะจำนวนไขมันหลังลูกตาน้อยลง หนึ่งตาบนจะตกหรือต่ำเนื่องจากการยืดหยุ่นของหนังตาลดลง ตาลึก มีความเสื่อมโทรมของประสาทตา มีความไวต่อแสงน้อยทำให้มองภาพใกล้ไม่ชัด การยืดหยุ่นของเลนส์เสียไป การเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้ผู้สูงอายุมีสายตายาว นอกจากนี้จะมีวงแหวนขาวที่ขอบตาดำเกิดขึ้น แต่ไม่มีอันตรายใดๆ และไม่มีผลต่อการเห็น

ระบบทางเดินหายใจ ความจุของปอดจะลดลง ทำให้มีปริมาตรของอากาศค้างในปอดเพิ่มมากขึ้น เนื่องมาจากความยืดหยุ่นของเนื้อปอด หลอดลมลดลง เยื่อหุ้มปอดแห้งทึบเป็นสาเหตุนำไปสู่การลดการขยายตัวของปอด ซึ่งเป็นสาเหตุส่งเสริมให้เกิดการคั่งของน้ำในปอดของคนสูงอายุได้ง่าย นอกจากนี้จะมีการเกาะจับของแคลเซียมในกระดูกอ่อนของกระดูกซี่โครงและกระดูกสันหลัง

ประกอบการทำงานของกล้ามเนื้อเสื่อมสภาพด้วย การเคลื่อนไหวของทรวงอกจึงถูกจำกัด การหายใจส่วนใหญ่มักจะต้องใช้กะบังลมช่วย ฉะนั้น ผู้สูงอายุมักจะเหนื่อยหอบได้ง่าย

ระบบทางเดินอาหาร ผู้สูงอายุมักจะมีปัญหา มาก นับตั้งแต่ปากซึ่งจะมีฟันที่โยกคลอน หักง่าย หรือใส่ฟันปลอม จึงมีปัญหาต่อการเคี้ยวมากและการรับรสจะไม่ดีเท่าที่ควร ผู้สูงอายุมักเลือกอาหารประเภทแป้งมากขึ้น เพราะเคี้ยวง่าย ทำให้ขาดสารอาหารที่จำเป็น เช่น โปรตีน วิตามิน เกลือแร่ นอกจากนี้การหลั่งน้ำย่อยของกระเพาะอาหารลดลง ทำให้การย่อยและการดูดซึมอาหารลดลงไปด้วย เกิดภาวะการขาดอาหาร การเคลื่อนไหวของกระเพาะอาหาร และลำไส้ช้าลง ทำให้รู้สึกหิวบ่อยลง และมีปัญหาท้องผูก

ระบบการไหลเวียนของเลือด ความยืดหยุ่นของเส้นเลือดมีน้อยลงเนื่องจากการจับของแคลเซียมตามผนังเส้นเลือดมากขึ้น ทำให้เส้นเลือดแข็งตัว ความแรงของชีพจรจะลดลง รูของเส้นเลือดก็แคบลงด้วย ทำให้มีแรงต้านทานการไหลเวียนของเลือดมากขึ้น ผู้สูงอายุจึงมักมีความดันเลือดสูงขึ้นกว่าปกติได้ ปริมาณเลือดไปเลี้ยงอวัยวะต่างๆลดลงเป็นผลให้เกิดการตาย และการเสื่อมของอวัยวะต่างๆได้ เช่น กล้ามเนื้อหัวใจตาย

ระบบทางเดินปัสสาวะ ขนาดของไตจะเล็กลงและอัตราการกรองของไตจะลดลงด้วย นอกจากนี้กล้ามเนื้อของกระเพาะปัสสาวะจะอ่อนกำลังลง ขนาดก็เล็กลงด้วย เป็นผลให้มีการขับถ่ายปัสสาวะบ่อยขึ้น ปัสสาวะมากขึ้น ในผู้ชายมักมีต่อมลูกหมากโตทำให้ถ่ายปัสสาวะลำบากและถ่ายบ่อยขึ้น

ระบบต่อมไร้ท่อ ต่อมต่างๆ เช่น ต่อมใต้สมอง ต่อมไทรอยด์และต่อมเพศ ตับอ่อน ฯลฯ จะทำงานน้อยลง เป็นผลให้มีการผลิตฮอร์โมนน้อยลงด้วย เช่น ตับอ่อนผลิตอินซูลินน้อยลงจะทำให้ระดับน้ำตาลในเลือดสูงขึ้น ผู้สูงอายุจึงเป็นเบาหวานได้มาก

ต่อมเพศทำงานลดลง ในผู้หญิงรังไข่จะหยุดทำงาน ทำให้ไม่มีประจำเดือน มดลูก เต้านมจะเหี่ยวแฟบ บางคนจะอารมณ์หงุดหงิด โมโหง่าย ในผู้ชายก็มีการเปลี่ยนแปลงเช่นกัน แต่มักน้อยและช้ากว่าผู้หญิง

ระบบประสาทและสมอง เซลล์ของประสาทและสมองจะลดลง ความรู้สึกความคิดจะช้าสติปัญญาจะเสื่อมถอยลง ความจำเสื่อม จำเรื่องในอดีตมากกว่าเรื่องปัจจุบัน ประสิทธิภาพการสั่งงานของสมองต่ำ นอกจากนี้ยังมีการตายและแฟบของระบบเซลล์ประสาทเป็นอย่างมาก เป็นผลให้เส้นประสาทเสื่อมเสียความสามารถทางกิจกรรมและความรู้สึกได้ ฉะนั้น การสำลักอาหารจึงพบได้มากในผู้สูงอายุ

2) การเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจและสังคม

การเปลี่ยนแปลงในวัยสูงอายุไม่เพียงแต่สภาพร่างกายเท่านั้น ยังมีการเปลี่ยนแปลงทางความรู้สึก การรับรู้ บุคลิกภาพ ความจำ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม ด้วย

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่น การเปลี่ยนตำแหน่งในครอบครัว ก็เป็นสิ่งที่ผู้สูงอายุจะต้องยอมรับ จากที่เคยเป็นหัวหน้าครอบครัว ก็จะกลายเป็นสมาชิกคนหนึ่งในครอบครัว เป็นที่ปรึกษา หรือผู้คอยดูแลบ้าน หรืออาจเป็นผู้อาศัยไป การเสื่อมความเคารพและการถูกทอดทิ้ง จะเป็นปัญหาต่อสุขภาพจิตมาก มีความวิตกกังวล บางรายอาจแยกตัวเองเป็นบุคคลไร้ความสามารถ สูญเสียความรู้สึกมีค่า ความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ซึ่งทำให้เกิดข้อขัดแย้งในตัวเอง และจะเพิ่มมากขึ้นตามระดับอายุ โดยการปรับตัวของผู้สูงอายุ จะสำเร็จมากน้อยเพียงไรก็ขึ้นอยู่กับพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม ครอบครัว และปกตินิสัยดั้งเดิมของแต่ละคนไป

จากการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจในผู้สูงอายุเป็นผลให้ผู้สูงอายุจะต้องปรับตัว และยอมรับต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงนั้นๆ ฉะนั้นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดควรจะเข้าใจและยอมรับต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงนั้นๆ ด้วย เพื่อที่จะได้ปฏิบัติต่อผู้สูงอายุได้อย่างถูกต้อง เพื่อให้ผู้สูงอายุและครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

2.7 สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ¹²

เมื่อประชากรไทยกำลังสูงวัยขึ้นอย่างรวดเร็ว จำนวนผู้สูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผลกระทบที่สำคัญที่ตามมาอย่างหนึ่งคือ เรื่องปริมาณและคุณภาพของที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ที่อาศัยมีจำนวนเพียงพอหรือไม่ และที่อยู่อาศัยเหล่านั้นมีคุณภาพเหมาะสมที่ทำให้ผู้สูงอายุอยู่ได้อย่างปลอดภัย มั่นคง และมีศักดิ์ศรีเพียงไร “ที่อยู่อาศัย” ในที่นี้มีความหมายรวมถึง บ้านเรือน ครอบครัว ชุมชน สิ่งแวดล้อมและพื้นที่สาธารณะที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ ผู้สูงอายุควรได้มีชีวิตอยู่ในที่อยู่อาศัยที่สะดวกพอสมควรในบั้นปลายชีวิต

รูปแบบการอยู่อาศัยของคนไทยได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากในรอบ 2-3 ทศวรรษที่ผ่านมา คนไทยอาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีขนาดเล็กลง ปัจจุบันครัวเรือนไทยมีขนาดเฉลี่ยเพียง 3 คน เท่านั้น นอกจากนี้แล้ว ครัวเรือนผู้สูงอายุไทยยังมีความหลากหลายในการอยู่อาศัยมากขึ้นทั้งในลักษณะของการอาศัยอยู่คนเดียว อยู่ด้วยกันตามลำพังในครัวเรือนที่มีแต่ผู้สูงอายุเท่านั้นหรือครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุกับหลาน ที่เรียกว่า “ครอบครัวข้ามรุ่น” (Skipped Generation)

¹² สำนักกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ, พ.ศ.2561.

เมื่ออวัยวะต่าง ๆ ของผู้สูงอายุเสื่อมสภาพลงตามอายุที่เพิ่มขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการได้ยิน การมองเห็น หรือการเคลื่อนไหว ซึ่งเป็นอุปสรรคในการดำรงชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ รูปแบบการอยู่อาศัยที่เปลี่ยนแปลงไปย่อมมีผลต่อการดูแลผู้สูงอายุในระยะยาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดูแลผู้สูงอายุที่ทั้งเป็นคนในครอบครัว และชุมชนที่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ รวมถึงสถานดูแลผู้สูงอายุที่รัฐจัดเป็นสวัสดิการ หรือเอกชนดำเนินการในเชิงธุรกิจ จำแนกสถานที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุมี 2 ประเภท คือ การอาศัยอยู่ในที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมเดิมที่ผู้สูงอายุคุ้นชิน และการอยู่อาศัยในที่อยู่อาศัยใหม่ ซึ่งเป็นการจัดสวัสดิการของรัฐในเรื่องที่อยู่อาศัย หรือการจัดที่อยู่อาศัยเชิงพาณิชย์สำหรับผู้สูงอายุ ในกรณีที่ผู้สูงอายุไม่สามารถอาศัยอยู่ในที่อยู่เดิมได้

2.8 แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุแห่งชาติพ.ศ. 2546 หมายความว่าผู้ที่มีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสัญชาติไทย โดยสามารถจำแนกกลุ่มผู้สูงอายุได้ 3 ช่วงวัย ดังนี้

- 1) **ผู้สูงอายุวัยต้น** ได้แก่ ผู้ที่มีอายุระหว่าง 60-69 ปี เป็นช่วงที่ยังมีพลังช่วยเหลือตนเองได้
- 2) **ผู้สูงอายุวัยกลาง** ได้แก่ ผู้ที่มีอายุระหว่าง 70-79 ปี เริ่มเข้าสู่วัยเสื่อมกล่าวคือ เริ่มมีอาการเจ็บป่วย ร่างกายเริ่มอ่อนแอ มีโรคประจำตัวหรือโรคเรื้อรัง
- 3) **ผู้สูงอายุวัยปลาย** ได้แก่ ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 80 ปีขึ้นไป เป็นช่วงเข้าสู่วัยเสื่อมอย่างสมบูรณ์ มีการเจ็บป่วยบ่อยขึ้น อวัยวะเสื่อมสภาพ อาจมีภาวะทุพพลภาพ

นอกจากนี้ยังสามารถจำแนกกลุ่มผู้สูงอายุตามภาวะการพึ่งพิง ซึ่งหมายถึง การพึ่งผู้อื่นในการประกอบกิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุ เพื่อให้สอดคล้องกับการจำแนกกลุ่มผู้สูงอายุเพื่อให้เหมาะสมกับการดำเนินงานดูแลส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุระยะยาวครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายตามกลุ่มศักยภาพกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุขร่วมกับภาคีเครือข่ายและผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ประยุกต์ จากเกณฑ์การประเมินความสามารถในการประกอบกิจวัตรประจำวัน ดัชนีบาร์เธล เอดีแอล (Barthel ADL) ซึ่งมีคะแนนเต็ม 20 คะแนน ดังนี้

ผู้สูงอายุกลุ่มที่ 1 ผู้สูงอายุที่พึ่งตนเองได้ ช่วยเหลือผู้อื่น ชุมชนและสังคมได้ (กลุ่มติดสังคม) มีผลรวมคะแนน ADL ตั้งแต่ 12 คะแนนขึ้นไป หมายถึงไม่มีภาวะพึ่งพิง (Mildly severe dependence)

ผู้สูงอายุกลุ่มที่ 2 ผู้สูงอายุที่ดูแลตนเองได้บ้าง ช่วยเหลือตนเองได้บ้าง (กลุ่มติดบ้าน) มีผลรวมคะแนน ADL อยู่ในช่วง 5 – 11 คะแนน หมายถึงมีภาวะพึ่งพิงปานกลาง (Moderate severe dependence)

ผู้สูงอายุกลุ่มที่ 3 ผู้สูงอายุกลุ่มที่พึ่งตนเองไม่ได้ ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ พิกการ หรือทุพพลภาพ (กลุ่มติดเตียง) มีผลรวมคะแนน ADL อยู่ในช่วง 0 - 4 คะแนน หมายถึงมีภาวะพึ่งพิงสมบูรณ์ (Total dependence)

2.9 การศึกษาทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาทบทวนวรรณกรรมของผู้วิจัยเลือกศึกษาข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับด้านผู้สูงอายุและ/หรือที่อยู่อาศัย ส่วนใหญ่การศึกษาวิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งมีหัวข้อเกี่ยวข้องกับการศึกษาด้านการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในประเภทที่อยู่อาศัยแตกต่างกัน รวมถึงภูมิภาคที่แตกต่างกันด้วย ซึ่งส่งผลต่อรูปแบบในการอยู่อาศัย

นอกจากนี้วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิตจากภาควิชาสถาปัตยกรรมภายใน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งศึกษาด้านกายภาพของหนึ่งในชุมชนกรณีศึกษาเดียวกันกับงานวิจัยชิ้นนี้ ส่วนที่เหลือเป็นการศึกษาจากงานวิจัยสำหรับแนวทางการปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้มีสภาพเหมาะสมกับผู้สูงอายุ ซึ่งครอบคลุมเกือบทุกภูมิภาค ได้แก่ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ โดยหลังจากการทบทวนวรรณกรรมผู้วิจัยเลือกนำเสนอชิ้นงานวิจัยแต่ละชิ้นในรูปแบบตารางพร้อมบรรยายเปรียบเทียบความเหมือนและ/หรือแตกต่างกับงานวิจัยฉบับนี้ไว้ส่วนล่างของตาราง รวมไปถึงการทำตารางสรุปเพื่อเปรียบเทียบงานวิจัยที่ผ่านมากับงานวิจัยฉบับนี้ไว้เป็นตารางสุดท้ายของบทนี้ จำแนกเป็นหัวข้อได้ดังนี้

2.9.1 วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตของอรไพลิน โชควิริยากร ปีการศึกษา 2557

ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ดูตารางที่ 3)

2.9.2 วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตของชมพูนุช ควรเขียน ปีการศึกษา 2557

ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ดูตารางที่ 4)

2.9.3 วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตของนฤทธิ์ ขาววิเศษ ปีการศึกษา 2559

ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ดูตารางที่ 5)

2.9.4 วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตของพสุพงศ์ พูนนาค ปีการศึกษา 2559

ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ดูตารางที่ 6)

2.9.5 วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตของวรุฒน์ วีระศิลป์ ปีการศึกษา 2555

ภาควิชาสถาปัตยกรรมภายใน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ดูตารางที่ 7)

2.9.6 งานวิจัยของกิตติอร และคณะ 2554 (ดูตารางที่ 8)

2.9.7 งานวิจัยของวิฑูรย์ และคณะ 2554 (ดูตารางที่ 9)

2.9.8 สรุปการเปรียบเทียบความแตกต่างของงานวิจัยฉบับนี้กับงานวิจัยที่ผ่านมา (ดูตารางที่ 10)

2.9.1 วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตของอรเพลิน โชควิริยากร ปีการศึกษา 2557 ภาควิชาเคหศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 ตารางที่ 3 วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตของอรเพลิน โชควิริยากร ปีการศึกษา 2557

ผู้เขียน	อรเพลิน โชควิริยากร 2557
หัวข้อ	สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในบ้านเดี่ยว ทาวน์เฮ้าส์ บ้านแฝด 2 โครงการ ไอทีฟ แสมดำ
คำถามในงานวิจัย	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้สูงอายุที่มีและไม่มีภาวะพึ่งพิงที่อยู่ที่อยู่อาศัยร่วมกันกับครอบครัวในโครงการจัดสรรประเภทบ้านเดี่ยว บ้านแฝดและบ้านแถว มีสภาพการอยู่อาศัยสอดคล้องกับลักษณะทางกายภาพของอาคารที่โครงการจัดเตรียมเพื่อรองรับผู้สูงอายุหรือไม่ อย่างไร 2. แนวทางการพัฒนาโครงการจัดสรรประเภทบ้านเดี่ยว บ้านแฝด และบ้านแถว เพื่อรองรับการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุควรเป็นอย่างไร เพื่อสอดคล้องกับสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่อยู่ร่วมกันกับครอบครัว
วัตถุประสงค์	<ol style="list-style-type: none"> 1. ศึกษาข้อมูลผู้สูงอายุทั้งด้านบุคคล สังคม การอยู่อาศัย ภายในโครงการจัดสรรที่มีการออกแบบเพื่อรองรับผู้สูงอายุ 2. ศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการอยู่อาศัย ปัญหาและความต้องการด้านสภาพแวดล้อมในการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงต่างกันที่อาศัยร่วมกันในครอบครัว ภายในโครงการจัดสรรประเภทบ้านเดี่ยว บ้านแฝดและบ้านแถวที่มีการออกแบบเพื่อรองรับผู้สูงอายุ 3. เสนอแนะแนวทางการพัฒนา โครงการจัดสรรประเภทบ้านเดี่ยว บ้านแฝดและบ้านแถวในอนาคต เพื่อให้สอดคล้องกับการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ
ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง	ประชากรที่มีและไม่มีภาวะพึ่งพิง อายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 21 กรณีศึกษา
ผู้เขียน	อรเพลิน โชควิริยากร 2557

ผลการศึกษา	กลุ่มผู้สูงอายุมีอายุ 53-96 ปี โดยรวมมีสุขภาพแข็งแรง อาศัยในครอบครัวขยาย ส่วนมากไม่ได้ประกอบอาชีพจึงไม่มีรายได้แต่จะรับหน้าที่เลี้ยงดูหลานเพื่อแบ่งเบาภาระครอบครัว ผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงมากจะมีบทบาทลดลงและปัญหาการใช้งานพื้นที่รุนแรงขึ้น
ข้อเสนอแนะ	โครงการจัดสรรทรัพยากรพัฒนาที่อยู่อาศัยให้สอดคล้องกับสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุทุกช่วงภาวะพึ่งพิงไว้ล่วงหน้า และจัดทำลักษณะทางกายภาพตามหลักการออกแบบเพื่อทุกคน เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับตัวตามภาวะที่พึ่งพิงและพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

จากงานวิจัยของอรไพลินศึกษาเกี่ยวกับสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในบ้านเดี่ยว ทาวน์เฮ้าส์ และบ้านแฝด ซึ่งเป็นโครงการจัดสรรแม่จามีความเหมือนในเรื่องประเภทที่อยู่อาศัยที่หนึ่งในชุมชนกรณีศึกษามีประเภทที่อยู่อาศัยทั้งบ้านเดี่ยว ทาวน์เฮ้าส์และบ้านแฝด แต่ความแตกต่างกับงานวิจัยฉบับนี้ในเรื่องการออกแบบที่อยู่อาศัยคือ งานวิจัยของอรไพลินเป็นประเภทที่อยู่อาศัยที่มีการออกแบบเพื่อรองรับผู้สูงอายุ ส่วนการออกแบบที่อยู่อาศัยในกรณีฉบับนี้เป็นเพียงการให้ผู้เข้าร่วมโครงการมีส่วนร่วมในการออกแบบโดยไม่ได้คำนึงถึงการออกแบบที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ

ในแง่ของกลุ่มตัวอย่างมีความเหมือนกันและต่างกันบางส่วนคือ งานวิจัยของอรไพลินศึกษากลุ่มผู้เตรียมสูงอายุ มีอายุระหว่าง 50-59 ปี ที่ไม่พึ่งพา และกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งมีอายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ที่พึ่งพาน้อย ซึ่งงานวิจัยฉบับนี้ศึกษาเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่พึ่งพา ด้านเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่างมีความแตกต่างกันคือ งานวิจัยของอรไพลินศึกษาไม่ได้จัดอยู่ในกลุ่มผู้มียาได้น้อยเหมือนเช่นงานวิจัยฉบับนี้

2.9.2 วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตของชมพูนุช ควรเขียน ปีการศึกษา 2557 ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 ตารางที่ 4 วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตของชมพูนุช ควรเขียน ปีการศึกษา 2557

ผู้เขียน	ชมพูนุช ควรเขียน 2557
หัวข้อ	พฤติกรรมการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่มีอายุ 100 ปีในประเทศไทย
คำถามในงานวิจัย	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้สูงอายุที่มีอายุ100ปี มีสภาพเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมแบบใด 2. ผู้สูงอายุที่มีอายุ100ปี มีพฤติกรรมการอยู่อาศัยรูปแบบใด 3. แนวทางการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่มีอายุเกิน100ปีเป็นอย่างไร
วัตถุประสงค์	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อศึกษามีสภาพเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของผู้สูงอายุที่มีอายุ100ปี 2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่มีอายุ100ปี 3. เพื่อศึกษาแนวทางการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุไทยเพื่อให้มีอายุยืนมากกว่า100ปี
ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง	ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในภาคกลาง จัดอยู่ในกลุ่มพึ่งพิงน้อย จำนวน 10 คน
ผลการศึกษา	<p>ที่บ้านควรมีระดับเสมอกันเพื่อความปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ และควรมีการออกแบบพื้นที่ให้ผู้สูงอายุได้ทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์กับครอบครัวและเพื่อนบ้าน จะทำให้ผู้สูงอายุมีความภูมิใจและเห็นคุณค่าในตนเอง ตามแนวคิดของชาวไอกินวา เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างของครอบครัวผู้สูงอายุยังขาดการตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องนี้</p>
ข้อเสนอแนะ	ควรมีการศึกษาต่อในภูมิภาคอื่นๆ เพื่อให้แนวคิดสามารถทดสอบต่อวิถีชีวิตของผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสมในแต่ละพื้นที่ได้จริง และหากมีการศึกษาในรูปแบบของชุมชนของผู้สูงอายุจะเป็นประโยชน์อย่างมากในการพัฒนาโครงการอสังหาริมทรัพย์ที่รองรับการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในอนาคตและส่งเสริมให้ผู้สูงอายุยืนยาวเป็นที่พึงพอใจให้กับลูกหลานต่อไป

งานวิจัยของชุมชน ครูเขียน คีฬาพฤติกรรมการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุเพื่อเป็นแนวทางการปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้ผู้สูงอายุมีอายุยืนถึง 100 ปี โดยกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยคือผู้สูงอายุจำนวน 10 คนอาศัยอยู่ในภาคกลาง ได้แก่ กรุงเทพมหานคร (เขตบางซื่อ เขตจตุจักร เขตจอมทอง) จังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดนนทบุรี และจังหวัดชัยนาท โดยอายุของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 92-108 ปี ถือว่าเข้าเกณฑ์เป็นผู้สูงอายุช่วงวัยปลายทั้งหมด ซึ่งแตกต่างกับงานวิจัยฉบับนี้ที่ศึกษาผู้สูงอายุทั้ง 3 ช่วงวัยคือ ผู้สูงอายุวัยต้น (อายุ 60-69 ปี) จำนวน 9 คน ผู้สูงอายุวัยกลาง (อายุ 70-79 ปี) จำนวน 4 คน และผู้สูงอายุวัยปลาย (อายุ 80 ปีขึ้นไป) จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 16 คน โดยที่อยู่อาศัยของงานวิจัยของชุมชน มีลักษณะเป็นบ้านเดี่ยวทั้งหมดแต่ใช้วัสดุแตกต่างกัน เช่น ใช้วัสดุจากไม้ ปูน หรือคอนกรีต เป็นต้น เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยฉบับนี้จะมีที่อยู่อาศัยทั้งประเภทบ้านเดี่ยว บ้านแฝด และบ้านปูน อาจมีส่วนประกอบบางส่วนของบ้านที่ใช้วัสดุไม่จากบ้านเดิมเพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย สรุปลักษณะการศึกษานโยบายการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของไทยเพื่อให้มีอายุยืนมากกว่า 100 ปี แต่งานวิจัยฉบับนี้มุ่งเน้นศึกษาเพื่อการจัดการใช้พื้นที่ในที่อยู่อาศัยให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้สูงอายุ

2.9.3 วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตของนฤฤทธิ์ ขาววิเศษ ปีการศึกษา 2559 ภาควิชาเคหกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ตารางที่ 5 วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตของนฤฤทธิ์ ขาววิเศษ ปีการศึกษา 2559

ผู้เขียน	นฤฤทธิ์ ขาววิเศษ 2559
หัวข้อ	สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 100 ปีขึ้นไป กรณีศึกษา จ.พังงา ภูเก็ต กระบี่
คำถามในงานวิจัย	ผู้สูงอายุที่มีอายุ 100 ปี ในปัจจุบันมีสภาพการอยู่อาศัยแบบใด ลักษณะรูปแบบที่อยู่อาศัยปัจจุบันเหมาะสมกับสภาพร่างกายของผู้สูงอายุอย่างไร และ จะมีแนวทางอย่างไรในการจัดการที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุวัยนี้
วัตถุประสงค์	ศึกษาสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ 100 ปีขึ้นไปด้านสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ลักษณะ รูปแบบ และการปรับปรุงที่อยู่อาศัย เพื่อวิเคราะห์รูปแบบ สภาพ ลักษณะ และการปรับปรุงที่อยู่อาศัย เสนอแนะแนวทางในการจัดการที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ
ผู้เขียน	นฤฤทธิ์ ขาววิเศษ 2559

ประชากร/ กลุ่มตัวอย่าง	ผู้สูงอายุที่มีอายุครบ หรือ มากกว่า 100 ปี ADLพึ่งพาน้อย 20 คน ในจังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่
ผลการศึกษา	ผู้สูงอายุเลือกที่จะอาศัยอยู่ที่เดิมกับครอบครัวของลูกคนใดคนหนึ่ง ซึ่งทำหน้าที่ดูแล ส่วนใหญ่ผู้ดูแลจะเป็นลูกสาว หากผู้ดูแลมีความขัดสนทางเศรษฐกิจจะกระหอบโดยตรงต่อผู้สูงอายุ พื้นที่ที่ใช้ทำกิจกรรมมากที่สุดคือการพักผ่อน ห้องนั่งเล่น(พื่นที่ทางสังคม) รองลงมาคือห้องน้ำ พบว่ายังมีส่วนประกอบที่ไม่ได้มาตรฐาน และพบว่าบ้านที่อาศัยในปัจจุบันได้รับการสร้างใหม่ หรือต่อเติม หรือปรับปรุง โดยคำนึงถึงความสะดวกในการเข้าถึงพื้นที่ดังกล่าว
ข้อเสนอแนะ	ผู้สูงอายุควรได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่นสวัสดิการที่เพียงพอในการดำรงชีวิตและยามเจ็บป่วย ด้านการอยู่อาศัยควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้อยู่ได้อาศัยอยู่กับผู้ดูแลครอบครัวเดิม และมีกิจกรรมเพื่อให้ผู้สูงอายุได้ทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ สำหรับผู้ดูแลผู้สูงอายุควรได้รับการฝึกอบรมด้านการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุและการจัดการสวัสดิการพิเศษด้านรายได้

งานวิจัยของฤทธิ์ ชาววิเศษ ศึกษาในหัวข้อสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุครบ หรือมากกว่า 100 ปี ซึ่งเป็นผู้สูงอายุช่วงวัยปลายทั้งหมด แตกต่างกับงานวิจัยฉบับนี้ที่ศึกษาผู้สูงอายุทั้งวัยต้น วัยกลาง และวัยปลาย ด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ นักวิจัยของฤทธิ์ ชาววิเศษศึกษาผู้สูงอายุที่จัดอยู่ในกลุ่มพึ่งพา แต่งานวิจัยฉบับนี้ที่ศึกษาผู้สูงอายุในกลุ่มไม่พึ่งพา เป็นผู้สูงอายุที่สามารถทำกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องมีผู้ดูแลให้ความช่วยเหลือด้านประเภทและลักษณะที่อยู่อาศัยในงานวิจัยของฤทธิ์ ส่วนใหญ่เป็นบ้านเดี่ยว แต่หลังจากมีลักษณะด้านกายภาพแตกต่างกันไปเช่น บ้านทำจากไม้มีไม้ไผ่ดูในบ้านลักษณะเพิงใช้วัสดุสังกะสี หรือบ้านใช้การก่ออิฐฉาบปูน ส่วนลักษณะที่อยู่อาศัยของงานวิจัยครั้งนี้จะเป็นบ้านที่มีลักษณะเหมือนโครงการหมู่บ้านจัดสรรทั่วไป คือใช้โครงสร้างเหล็กเสริมคอนกรีต แต่ส่วนที่แตกต่างจากหมู่บ้านจัดสรรทั่วไปนั่นคือ ผนังต่างๆผู้อยู่อาศัยจะเป็นคนเลือกเอง บ้างก็ใช้เงินจากบ้านเก่ามาทำผนังหรือประตู หรือบานหน้าต่าง ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็นประเภทที่อยู่อาศัยแบบบ้านเดี่ยว บ้านแฝด และบ้านแถว

2.9.4 วิชยานิพนธ์มหาบัณฑิตของพสุพงษ์ พุณนาค ปีการศึกษา 2559 ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6 วิชยานิพนธ์มหาบัณฑิตของพสุพงษ์ พุณนาค ปีการศึกษา 2559

ผู้เขียน	พสุพงศ์ พูนนาค 2559
หัวข้อ	สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 100 ปีขึ้นไป กรณีศึกษาจังหวัด ขอนแก่น นครราชสีมา และชัยภูมิ
คำถามในงานวิจัย	ผู้สูงอายุที่มีอายุ 100 ปีมีสภาพการอยู่อาศัยแบบใด ลักษณะรูปแบบที่อยู่อาศัย ณ ปัจจุบัน เหมาะสมกับสภาพร่างกายของผู้สูงอายุอย่างไร จะมีแนวทางอย่างไรในการจัดการที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุวัยนี้
วัตถุประสงค์	ศึกษาสภาพการอยู่อาศัย ด้านสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ลักษณะ รูปแบบและการปรับปรุงที่อยู่อาศัยที่พบในภูมิภาค ของผู้สูงอายุที่มีอายุ100ปีขึ้นไป เพื่อวิเคราะห์ สภาพ ลักษณะ และการปรับปรุงที่อยู่อาศัย
ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง	ผู้สูงอายุที่มีอายุครบ 100ปี ผ่านเกณฑ์การประเมินADLอยู่ในระดับพึ่งพำน้อย จำนวน 30 คน
ผลการศึกษา	ผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า 100 ปี ส่วนใหญ่มีอาการดี ร่าแรง อาศัยอยู่กับหลาน ลักษณะเป็นครอบครัว มีผู้ดูแลตลอดเวลา มีการเฝ้าระวังอุบัติเหตุจากการเคลื่อนไหวมีการจัดสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยปลอดภัยโปร่งไม่อับชื้น ซึ่งส่วนใหญ่อาศัยมากกว่า 50 ปี
ข้อเสนอแนะ	ควรมีการศึกษาต่อในภูมิภาคอื่นๆ เพื่อให้แนวคิดที่จะปรับปรุงบ้านพักอาศัยเพื่อผู้สูงอายุได้มีความเหมาะสมในแต่ละภูมิภาค และให้ภาครัฐได้รับทราบเกี่ยวกับ การดูแลผู้สูงอายุอย่างถูกต้องและยั่งยืนในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เพื่อรองรับการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในอนาคต

งานวิจัยของพสุพงศ์ มีความแตกต่างกับงานวิจัยฉบับน้อย่างเด่นชัด ด้านการอยู่อาศัยในที่อยู่อาศัยเดิมกว่า 50 ปีและด้านผู้ดูแล มีผู้ดูแลตลอดวัน งานวิจัยฉบับผู้สูงอายุอยู่อาศัยตั้งแต่ 2-12 ปี เนื่องจากมีการย้ายที่อยู่อาศัย และเป็นผู้สูงอายุที่ไม่มีผู้ดูแลตลอดวัน

2.9.5 วิทยานิพนธ์มหาดบัณฑิตของวสุพรรณ วีระศิลป์ ปีการศึกษา 2555 ภาควิชาสถาปัตยกรรมภายใน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ตารางที่ 7 วิทยานิพนธ์มหาดบัณฑิตของวสุพรรณ วีระศิลป์ ปีการศึกษา 2555

ผู้เขียน	วสุพรรณ วีระศิลป์ 2555
----------	------------------------

หัวข้อ	แนวทางการจัดพื้นที่ภายในบ้านมั่นคงสำหรับผู้ประกอบอาชีพภายในบ้าน กรณีศึกษา ชุมชนศิริรินทร์และเพื่อน
คำถามในงานวิจัย	แนวทางการจัดพื้นที่ภายในบ้านมั่นคงสำหรับผู้ประกอบอาชีพภายในบ้านควรเป็นอย่างไร
วัตถุประสงค์	ศึกษาการจัดสภาพพื้นที่ภายในบ้าน โครงการบ้านมั่นคง ที่มีการประกอบอาชีพภายในบ้าน ของชุมชนศิริรินทร์และเพื่อน ศึกษากิจกรรมและพฤติกรรมการใช้พื้นที่ เพื่อเสนอรูปแบบการจัดพื้นที่ภายในบ้านสำหรับโครงการบ้านมั่นคง ที่มีการประกอบอาชีพในบ้าน
ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง	ผู้ประกอบอาชีพภายในบ้านมั่นคง แบ่งตามกลุ่มอาชีพ 4 กลุ่ม รวมทั้งหมด 16 หลัง (อายุ 37-65 ปี)
ผลการศึกษา	วิเคราะห์ภาพรวมปัญหา พบมากที่สุดคือ กั้นสาดหน้าบ้านสั้นเกินไป และชั้นบันไดสูงเกินไป และชั้นบันไดสูงเกินไป ทำให้ใช้งานไม่สะดวก ปัญหาอื่นคือ อุณหภูมิชั้นสองสูงกว่าชั้นหนึ่ง ไม่มีที่จอดรถ อาชีพที่ทำมีเสียดังบริเวณเพื่อนบ้านในตอนกลางคืน โครงการเข้าถึงยาก โครงสร้าง 2 คานสั้นเปลือ่งพื้นที่ในบ้านแคบ ไม่มีพื้นที่เก็บของ ไม่มีพื้นที่ตากผ้า ต้องการให้ห้องน้ำอยู่ได้ชั้นใต้เพื่อเพิ่มพื้นที่ในบ้าน อยากรีเซียงชั้นสอง ครัวกันส่วนห้องนอนเพื่อความเป็นส่วนตัว
ข้อเสนอแนะ	บ้านที่ประกอบอาชีพภายในบ้านควรมีการปรับแก้ เพื่อให้การประกอบอาชีพภายในบ้านและการอาศัย เหมาะสมสอดคล้องกับพฤติกรรมการใช้งานแต่ละอาชีพ

กรณีศึกษาของงานวิจัยของวรุฒน์ วีระศิลป์ เป็นหนึ่งในกรณีศึกษากับงานวิจัยชิ้นนี้ศึกษา คือ กรณีศึกษาโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ชุมชนศิริรินทร์และเพื่อน แต่दानกลุ่มตัวอย่างของวรุฒน์ ศึกษาเฉพาะผู้ใช้พื้นที่ภายในบ้านประกอบอาชีพ ไม่ได้ศึกษาผู้สูงอายุเช่นงานวิจัยชิ้นนี้ นอกจากกรณีข้างต้นและวิจัยฉบับนี้ศึกษาโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ อีก 2 กรณีคือ ชุมชนคลองลาดพร้าว และหมู่บ้านราศรีธรรม และหัวข้อการศึกษาของวรุฒน์เน้นการศึกษาปัญหาด้านที่อยู่อาศัย ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยชิ้นนี้ที่ศึกษาสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ

2.9.6 งานวิจัยของกิตติธอร์ และคณะ พ.ศ. 2554
 ตารางที่ 8 งานวิจัยของกิตติธอร์ และคณะ พ.ศ. 2554

ผู้เขียน	กิตติธอร์ และคณะ 2554
หัวข้อ	การปรับปรุงและพัฒนาต้นแบบที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุในชนบท
ที่มาและ ความสำคัญ	การออกแบบสถาปัตยกรรมยังขาดต้นแบบที่เป็นรูปธรรมเพื่อช่วยลดจำนวนการเกิดอุบัติเหตุของผู้สูงอายุ นำไปสู่สุขภาพที่ดี ทำให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข
วัตถุประสงค์	เพื่อจัดทำต้นแบบการปรับปรุงและต้นแบบการออกแบบที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในเขตชนบท ให้เอื้อต่อการเข้าไปใช้ประโยชน์สำหรับผู้สูงอายุและผู้ใช้งานทุกสถานะ ทุกวัย
ประชากร/กลุ่ม ตัวอย่าง	ภาคเหนือ ตำบลยางฮอม อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย, ภาคกลาง ตำบลท่าตะโก อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตำบลหนองกุงเขิน อำเภอภูเวียง จ.ขอนแก่น , ภาคใต้ ตำบลปากบาง อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา
ผลการศึกษา	ลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในทุกภาคส่วนใหญ่เป็นบ้านไม้ยกพื้น ผู้สูงอายุส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในบ้านของตนเอง เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยเอง และผู้ที่อยู่อาศัยในบ้านหลังเดียวกันส่วนใหญ่เป็นลูกหลาน และคู่สมรส มีระยะเวลาในการอยู่ในที่อยู่อาศัยเป็นระยะเวลาปานกลาง ส่วนใหญ่อยู่อาศัยมานานกว่า 56 ปี ปัญหาที่พบ ได้แก่ ความทรุดโทรมของที่อยู่อาศัย

งานวิจัยของกิตติธอร์ และคณะศึกษาด้านการพัฒนาที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุเช่นเดียวกันกับงานวิจัยชิ้นนี้ แต่บริบทพื้นที่ศึกษามีความแตกต่างกันคือ งานวิจัยของกิตติธอร์ และคณะที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในพื้นที่ชนบท แต่งานวิจัยชิ้นนี้ศึกษาในโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร

2.9.7 งานวิจัยของวิฑูรย์ และคณะ พ.ศ.2554

ตารางที่ 9 งานวิจัยของวิฑูรย์และคณะ พ.ศ.2554

ผู้เขียน	วิฑูรย์และคณะ 2554
หัวข้อ	การสำรวจข้อมูลพื้นที่ในชุมชนเพื่อเตรียมการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สิ่งอำนวยความสะดวกปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ (เทศบาลตำบลแม่เหิยะ)
ที่มาและความสำคัญ	โครงการพัฒนารูปแบบการจัดการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับสังคม ผู้สูงอายุ มีความจำเป็นและจะตองเร่งดำเนินการเพื่อให้อุดหนุนกับปริมาณผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น อย่างรวดเร็ว เพื่อคุณภาพที่ดีและสังคมที่ยั่งยืนต่อไป
วัตถุประสงค์	เพื่อจัดวางผังและออกแบบอาคารที่เหมาะสมสอดคล้องกับการใช้งานของผู้สูงอายุใน ชุมชน และ เพื่อใ้หน่วยงานมีแนวทางการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน
ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง	พื้นที่เทศบาลตำบลแม่เหิยะ จังหวัดเชียงใหม่
ผลการศึกษา	มีสิ่งที่ดีควรปรับปรุงทั้งในพื้นที่สาธารณะและในบานของผู้สูงอายุ ซึ่งส่วนใหญ่มีความต้องการคล้ายคลึงกัน อาทิ ราวจับ ทางลาด เครื่องช่วยพยุงตัว แสงสว่างและการ ระบายอากาศที่ดี โดยร้อยละ 90 ของห้องน้ำ ห้องนอนและบันได ของบานที่สำรวจ มีความจำเป็นเร่งด่วนต่อการปรับปรุงสภาพให้เหมาะสม

งานวิจัยของวิฑูรย์และคณะ ใช้ความเป็นตัวแทนชุมชนชนเมืองขนาดเล็ก ที่กำลังมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็นเมืองเป็นประชากร เช่นเดียวกับงานวิจัยฉบับนี้ที่พื้นที่ศึกษาอยู่ในเขตภาคใต้มีลักษณะการเปลี่ยนแปลงของชุมชนจากชุมชนชนบทเป็นชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท ซึ่งวิจัยทั้งสองชิ้นนี้มีความเกี่ยวข้องกับด้านที่อยู่อาศัยและผู้สูงอายุ

2.9.8 สรุปการเปรียบเทียบความแตกต่างของงานวิจัยฉบับนี้กับงานวิจัยที่ผ่านมา

ตารางที่ 10 การเปรียบเทียบความแตกต่างของงานวิจัยฉบับนี้กับงานวิจัยที่ผ่านมา

หัวข้อ	ประเภทวารณกรรม										
	วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต					งานวิจัยที่ผ่านมา					งานวิจัยฉบับนี้
หัวข้อ การวิจัย	สภาพการ อยู่อาศัย	พฤติกรรมการ การอยู่อาศัย	พฤติกรรมการ การอยู่อาศัย	พฤติกรรมการ การอยู่อาศัย	แนวทางการปรับปรุง พื้นที่ภายในที่อยู่อาศัย	การสำรวจจุดเริ่มต้นที่ชุมชน เพื่อสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม	การปรับปรุงและพัฒนา ต้นแบบที่อยู่อาศัย	สภาพการ อยู่อาศัย	อริฟลิน 2557	วิจัยและคณะ2554	พิงค์ 2562
ผู้วิจัย	2557	ชมพูนุช 2557	นฤทธิ์ 2559	พสุพงษ์ 2559	วจุณี 2555	วิจัยและคณะ 2552	กิตติอรและคณะ2554	พิงค์ 2562	อริฟลิน 2557	กิตติอรและคณะ2554	พิงค์ 2562
ภาค	กลาง	กลาง	ใต้	ตะวันออก/เหนือ	กลาง	เหนือ	4 ภาค	กลาง	กลาง	4 ภาค	กลาง
พื้นที่	กรุงเทพฯ ชั้นนอก	กรุงเทพฯและ ปริมณฑล	ชนบท	ชนบท	กรุงเทพฯ ชั้นกลาง	จังหวัดเชียงใหม่ ชานเมือง	ชนบท	กรุงเทพฯ ชั้นกลาง	กรุงเทพฯ ชั้นนอก	ชนบท	กรุงเทพฯ ชั้นกลาง
ประชากร/ กลุ่ม ตัวอย่าง	ผู้เตรียมสูงอายุ และผู้สูงอายุ (53-96 ปี)	ผู้สูงอายุ (93-108 ปี)	ผู้สูงอายุ (>100 ปี)	ผู้สูงอายุ (>100 ปี)	ผู้ซึ่งเพิ่งประกอบอาชีพ ใหม่ที่อาศัย (37-65 ปี)	ผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)	ผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)	ผู้สูงอายุ (60 ปี ขึ้นไป)	ผู้เตรียมสูงอายุ และผู้สูงอายุ (53-96 ปี)	ผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)	ผู้สูงอายุ (60 ปี ขึ้นไป)
จำนวน	21 กรณี	10 กรณี	20 กรณี	30 กรณี	16 กรณี	320 คน	45 กรณี	16 กรณี	21 กรณี	45 กรณี	16 กรณี

ตารางที่ 10 การเปรียบเทียบความแตกต่างของงานวิจัยฉบับนี้กับงานวิจัยที่ผ่านมา (ต่อ)

หัวข้อ	ประเภทวรรณกรรม										งานวิจัยฉบับนี้
	วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต					งานวิจัยที่ผ่านมา					
หัวข้อ การวิจัย	สภาพการ อยู่อาศัย	พฤติกรรมการ อยู่อาศัย	พฤติกรรมการ อยู่อาศัย	พฤติกรรมการ อยู่อาศัย	พฤติกรรมการ อยู่อาศัย	แนวทางการปรับปรุง พื้นที่ภายในที่อยู่อาศัย	การสำรวจข้อมูลพื้นที่ชุมชน เพื่อสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม	การปรับปรุงและพัฒนา ต้นแบบที่อยู่อาศัย	สภาพการ อยู่อาศัย		
ผู้วิจัย	อรุณรัตน์ 2557	ชมพูนุช 2557	นฤฤทธิ์ 2559	พสุพงษ์ 2559	วุฒินันท์ 2555	-	วิศุทธิ์และคณะ 2552	กิตติธอร์และคณะ 2554	พิจัก 2562		
กลุ่มผู้สูงอายุ (ภาวะ)	พึ่งพิง และไม่พึ่งพิง	พึ่งพิง	พึ่งพิง	พึ่งพิง	พึ่งพิง	-	-	-	พึ่งพิง และไม่พึ่งพิง		
โครงการ ที่อยู่อาศัย	หมู่บ้านจัดสรร	ปลูกบ้านบน ที่ดินตน	ปลูกบ้านบน ที่ดินตน	ปลูกบ้านบน ที่ดินตน	โครงการบ้านมั่นคง (พอช.)	-	-	-	โครงการบ้าน มั่นคง (พอช.)		
ประเภท/ ลักษณะที่อยู่ อาศัย	บ้านเดี่ยว บ้านแฝด บ้านแถว	บ้านเดี่ยว (ไม้/ปูน/ คอนกรีต)	บ้านเดี่ยว บ้านแฝด (ไม้/ปูน, มีใต้ถุน)	บ้านเดี่ยว (ไม้/ปูน, มีใต้ถุน, ครึ่งไม้ ครึ่งปูน)	บ้านแถว	บ้านเดี่ยว	บ้านเดี่ยวชั้นเดียว บ้านไม้ยกพื้น	บ้านไม้ชั้นเดียวมีใต้ถุน บ้าน ครึ่งปูนครึ่งไม้ 2 ชั้น	บ้านเดี่ยว บ้านแฝด บ้านแถว		
ระยะเวลาการ อยู่อาศัย	ไม่ต่ำกว่า 6 เดือน	20-108 ปี	2-มากกว่า 50 ปี	ไม่ต่ำกว่า 50 ปี	1-5 ปี	มากกว่า 50 ปี	มากกว่า 50 ปี	มากกว่า 56 ปี	2-12 ปี		

จากงานวิจัยทั้ง 7 ชิ้น ที่ผู้วิจัยศึกษา พบว่ามีวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยฉบับนี้มากที่สุด 2 ชิ้น คือ “แนวทางการปรับปรุงพื้นที่ภายในที่อยู่อาศัยโครงการบ้านมั่นคง กรณีศึกษา ชุมชนศิริรินทร์และเพื่อน” ของวรุฒน์ วีระศิลป์ ปี 2555 และ “สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในโครงการหมู่บ้านจัดสรร กรณีศึกษาโครงการไอลิปพระราม2 และแสมดำ” ของอรไพลิน โขควิริยากร ปี 2557 โดยงานวิจัยของวรุฒน์นั้นไม่ได้มีการศึกษากลุ่มผู้สูงอายุ ชองในตารางที่ 11 จึงไม่สามารถใส่ข้อมูลได้ แต่เป็นการศึกษาผู้ใช้พื้นที่ภายในที่อยู่อาศัยเพื่อประกอบอาชีพ การศึกษาผู้สูงอายุของงานวิจัยชิ้นนี้ ศึกษา กลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่มีภาวะพึ่งพิง เช่นเดียวกับกับงานวิจัยของอรไพลิน ที่ศึกษากลุ่มผู้สูงอายุและกลุ่มเตรียมสูงอายุที่ไม่มีภาวะพึ่งพิงและที่มีภาวะพึ่งพิง แม้โครงการของที่อยู่อาศัยจะแตกต่างกันในแง่ของเศรษฐกิจ กล่าวคือ ผู้สูงอายุในงานวิจัยของอรไพลินเป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่มีความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัย ทว่าผู้สูงอายุในงานวิจัยฉบับนี้ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัยได้ จึงต้องเข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคง เพื่อให้ตนสามารถเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัยได้ โดยได้รับความช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน เพื่อแก้ปัญหาเรื่องดังกล่าว โดยประเภทที่อยู่อาศัยจำแนกได้ 3 ประเภทเช่นเดียวกันคือ บ้านเดี่ยว บ้านแฝดและ บ้านแถว เนื่องจากกรณีศึกษาของอรไพลินเป็นโครงการที่เพิ่งสร้างเสร็จ จึงทำให้ระยะเวลาการอยู่อาศัยมีระยะเวลาอยู่ที่ ไม่ต่ำกว่า 6 เดือน ซึ่งงานวิจัยฉบับนี้ผู้สูงอายุมีระยะเวลาการอยู่อาศัยตั้งแต่ 2-12 ปี

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

บทที่ 3 นี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงวิธีการเลือกใช้วิธีการดำเนินการวิจัย งานวิจัยชิ้นนี้เป็นเชิงคุณภาพ การเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงเนื่องจากการเข้าถึงพื้นที่ส่วนตัวของกรณีศึกษามีข้อจำกัด ใน การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาสภาพที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร มีขั้นตอนและวิธีการวิจัยตามหัวข้อ ดังต่อไปนี้

- 3.1 กรอบแนวคิดงานวิจัย
- 3.2 แผนผังแสดงวิธีดำเนินการวิจัย
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ผล
- 3.6 การสรุปผลและข้อเสนอแนะ

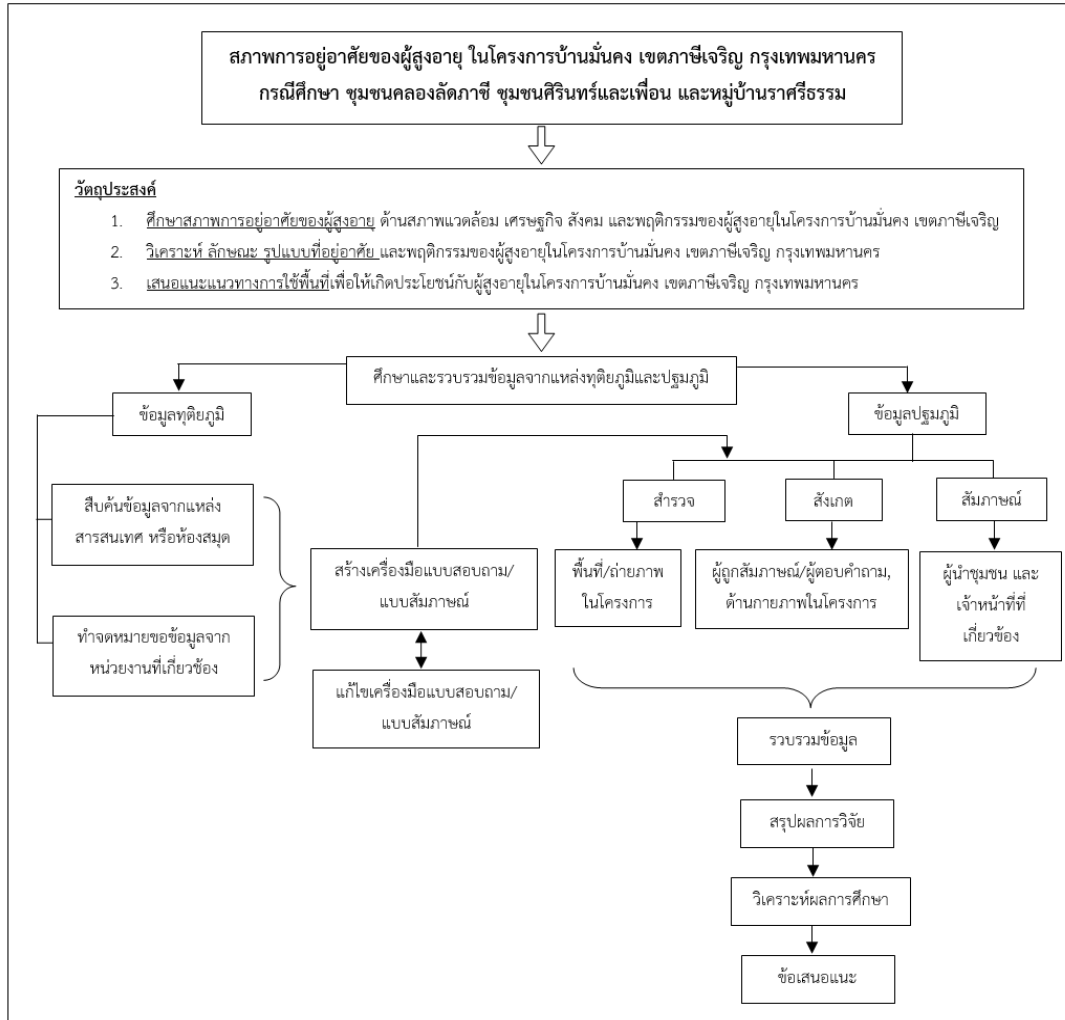
3.1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

วัตถุประสงค์	ตัวแปรหลัก	ตัวแปรรอง	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
1. ศึกษาสภาพการอยู่อาศัย ด้านสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม ของผู้สูงอายุในโครงการ บ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร	เศรษฐกิจ สังคม	-รายได้ -อาชีพ -อายุ -เพศ -สถานภาพ -จำนวนสมาชิกในบ้าน	<u>ประชากร</u> ผู้สูงอายุ ที่คัดเลือดยุติจากทะเบียนราษฎร์ สำนักงานเขตภาษีเจริญ โครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ ทั้งหมด 3ชุมชน คือ ชุมชนคลอง ลัดดาฯ 31 คน ชุมชนศิริรินทร์และเพื่อน 45 คน และหมู่บ้านราศรีธรรม 32 คน รวม 108 คน จำแนกตามช่วงวัยของผู้สูงอายุ <u>ผู้ให้ข้อมูล</u> ผู้สูงอายุ หรือผู้ดูแลในโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ ทั้งหมด 3 ชุมชน คือ ชุมชนคลอง ลัดดาฯ ชุมชนศิริรินทร์และเพื่อน และหมู่บ้าน ราศรีธรรม <u>กลุ่มตัวอย่าง</u>	-แบบสัมภาษณ์ ที่ไม่มีโครงสร้างแน่นอน (Unstructured Interview) -การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และไม่มีส่วนร่วม -การถ่ายภาพภายในที่อยู่อาศัย
2. วิเคราะห์ กิจกรรม และการ อยู่อาศัยของผู้สูงอายุใน โครงการบ้านมั่นคง เขตภาษี เจริญ กรุงเทพมหานคร	สภาพการอยู่อาศัย	-สุขภาพ/โรคประจำตัว -ระยะเวลาที่อยู่อาศัย -กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัย -ที่อยู่อาศัย -พื้นที่อยู่อาศัย -การในพื้นที่ในที่อยู่อาศัย -สิ่งอำนวยความสะดวกในที่อยู่อาศัย	คัดจากจำนวนผู้สูงอายุที่ยังอยู่จริง และเข้าถึง ได้ของกรวิจัย จำนวนผู้สูงอายุไม่ต่ำกว่าในแต่ ละโครงการของบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ ทั้งหมดโครงการคือ คลองลัดดาฯ 5 คน ศิริ รินทร์และเพื่อน 7 คน และราศรีธรรม 4คน	-แบบสัมภาษณ์ ที่ไม่มีโครงสร้างแน่นอน (Unstructured Interview) โดยใช้การจด บันทึกและอัดเทป
3. เสนอแนะแนวทางการใช้ พื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ ภายในที่อยู่อาศัยเพื่อเกิด ประโยชน์กับผู้สูงอายุใน โครงการบ้านมั่นคง เขตภาษี เจริญ กรุงเทพมหานคร	แนวทางการใช้พื้นที่ให้เกิด ประโยชน์กับผู้สูงอายุ	-แนวคิดการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์ กับผู้สูงอายุทั้งด้านกายภาพและด้าน สังคม		

ภาพที่ 17 กรอบแนวคิดของกรวิจัย

3.2 วิธีดำเนินการวิจัย

แผนผังแสดงวิธีดำเนินการวิจัย

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์

1) ผู้วิจัยเก็บข้อมูลในโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ร่วมกับผู้ช่วยวิจัยที่มีใบประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมอย่างน้อยหนึ่งคน ก่อนการลงสนามเก็บข้อมูลผู้วิจัยเตรียมแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้เก็บข้อมูลตามวัตถุประสงค์ โดยแบ่งเป็น 4 ส่วนคือ

ส่วนที่1 ข้อมูลทั่วไปผู้สูงอายุ

ส่วนที่2 การประกอบอาชีพและรายได้

ส่วนที่3 กิจวัตรประจำวัน

ส่วนที่4 สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย

2) ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้มีส่วนร่วมในการออกแบบโครงการบ้านมั่นคง ได้แก่ ตัวแทนชาวบ้านผู้ได้รับความเดือดร้อนปัญหาที่อยู่อาศัยจาก 3 โครงการฯละ 1 คน ตัวแทนวิศวกรและสถาปนิกรวมสองคนที่เคยทำหน้าที่ออกแบบบ้านโครงการบ้านมั่นคงร่วมกับชาวบ้าน เพื่อรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบที่อยู่อาศัยในโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ และข้อมูลเกี่ยวกับการอยู่อาศัยในชุมชน

การสังเกต

ผู้วิจัยใช้การสังเกตกิจกรรมกับการใช้พื้นที่ของผู้สูงอายุ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการวิจัย นอกเหนือจากการใช้แบบสัมภาษณ์

3.4 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ในงานวิจัยนี้ประชากร หมายถึง ผู้สูงอายุจำนวน 108 คนที่มีทะเบียนบ้านอยู่ในโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร จำนวน 3 โครงการ คือ คลองลัดภาษีจำนวน 31 คน ศิริรินทร์ และเพื่อนจำนวน 45 คน และราศรีธรรมจำนวน 32 คน สามารถจำแนกตามช่วงวัยของผู้สูงอายุได้ ดังนี้ โครงการคลองลัดภาษี มีจำนวนผู้สูงอายุวัยต้น 21 คน วัยกลาง 7 คนและวัยปลาย 3 คน โครงการศิริรินทร์และเพื่อน มีจำนวนผู้สูงอายุวัยต้น 30 คน วัยกลาง 13 คนและวัยปลาย 2 คนและโครงการราศรีธรรม มีจำนวนผู้สูงอายุวัยต้น 24 คน วัยกลาง 7 คนและวัยปลาย 1 คน ดังตารางที่ 12

ตารางที่ 11 จำนวนประชากรจำแนกตามช่วงวัย

ที่	ชื่อโครงการ/ หัวข้อการจำแนก	จำนวนประชากรทั้งหมด ของการวิจัย (คน)	ช่วงวัยของผู้สูงอายุ		
			วัยต้น	วัยกลาง	วัยปลาย
1.	คลองลัดภาชี	31	21	7	3
2.	ศิรินทร์และเพื่อน	45	30	13	2
3.	ราศรีธรรม	32	24	7	1
จำนวนรวม (คน)		108	75	27	6

กลุ่มตัวอย่าง

ผู้สูงอายุ¹³ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มผู้สูงอายุที่พึ่งพาตนเองได้ (Independent living) และเป็นประชากรที่เข้าถึงได้ในการวิจัยที่อยู่อาศัยจริงในโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ทั้ง 3 โครงการ ได้แก่ คือ คลองลัดภาชีจำนวน 5 คน ศิรินทร์และเพื่อนจำนวน 7 คน และราศรีธรรมจำนวน 4 คน จึงได้จำนวนรวมของการวิจัย 16 คนจากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 46 คน จำแนกจำนวนตามแต่ละโครงการได้ดังนี้

- 1) โครงการคลองลัดภาชี มีผู้สูงอายุอยู่อาศัยจริงและเข้าถึงได้ของการวิจัยจำนวน 14 คน คือ วัยต้น 8 คน วัยกลาง 3 คนและวัยปลาย 3 คน ใช้จำนวนการเก็บข้อมูลผู้สูงอายุไม่ต่ำกว่าร้อยละ 30 ของแต่ละช่วงวัย จึงสรุปจำนวนในการวิจัยของโครงการนี้ได้ 5 คน คือ วัยต้น 3 คน วัยกลาง 1 คนและวัยปลาย 1 คน
- 2) โครงการศิรินทร์และเพื่อน มีผู้สูงอายุอยู่อาศัยจริงและเข้าถึงได้ของการวิจัยจำนวน 20 คน คือวัยต้น 10 คน วัยกลาง 8 คนและวัยปลาย 2 คน ใช้จำนวนการเก็บข้อมูลผู้สูงอายุไม่ต่ำกว่าร้อยละ 30 ของแต่ละช่วงวัย จึงสรุปจำนวนในการวิจัยของโครงการนี้ได้ 7 คน คือ วัยต้น 3 คน วัยกลาง 3 คนและวัยปลาย 1 คน
- 3) โครงการราศรีธรรม มีผู้สูงอายุอยู่อาศัยจริงและเข้าถึงได้ของการวิจัยจำนวน 12 คน คือวัยต้น 11 คน และวัยปลาย 1 คน ใช้จำนวนการเก็บข้อมูลผู้สูงอายุไม่ต่ำกว่าร้อยละ 30 ของแต่ละช่วงวัย จึงสรุปจำนวนในการวิจัยของโครงการนี้ได้ 4 คน คือ วัยต้น 3 คน วัยและวัยปลาย 1 คน

สรุปจำนวนกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยได้ 16 คน จาก 3 โครงการคือ คลองลัดภาชี 5 คน

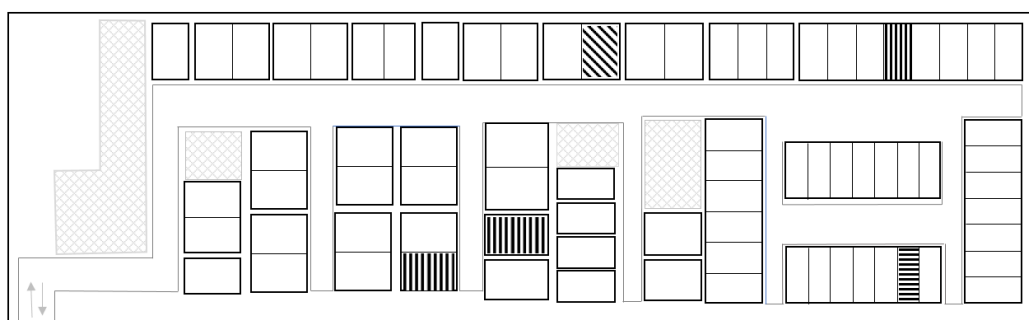
¹³ บุคคลที่มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสัญชาติไทย ตามความหมายของพระราชบัญญัติผู้สูงอายุพ.ศ.2546

ศิริรินทร์และเพื่อน 7 คน และราตรีธรรม 4 คนซึ่งจำแนกตามช่วงวัยของผู้สูงอายุได้ดังตารางที่ 13

ตารางที่ 12 สรุปจำนวนผู้สูงอายุจำแนกตามช่วงวัยที่เข้าถึงได้ในการวิจัย

ชื่อโครงการ/ หัวข้อการ จำแนก	ช่วงวัยของผู้สูงอายุ			ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 30	จำนวนผู้สูงอายุ ของการวิจัย (คน)			รวม
	วัยต้น	วัยกลาง	วัยปลาย		วัยต้น	วัยกลาง	วัยปลาย	
คลองลัดภาชี	8	3	3	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 30	3	1	1	5
ศิริรินทร์และ เพื่อน	10	8	2		3	3	1	7
ราตรีธรรม	11	0	1		3	0	1	4
จำนวนรวม (คน)								16

จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยรวม 16 คน จึงสามารถคัดเลือกบ้านตามช่วงวัยของผู้สูงอายุได้ดังนี้ โครงการคลองลัดภาชีจำนวนในการวิจัย 5 คน โครงการศิริรินทร์และเพื่อนจำนวน 7 คน และโครงการราตรีธรรม 4 คน จำแนกตามช่วงวัยของผู้สูงอายุ ช่วงวัยต้นแทนค่าด้วย เส้นตรงในกรอบสี่เหลี่ยม ผู้สูงอายุวัยกลางแทนค่าด้วย เส้นขวางในกรอบสี่เหลี่ยม และผู้สูงอายุวัยปลาย แทนค่าด้วยเส้นทแยงในกรอบสี่เหลี่ยม ดังภาพ

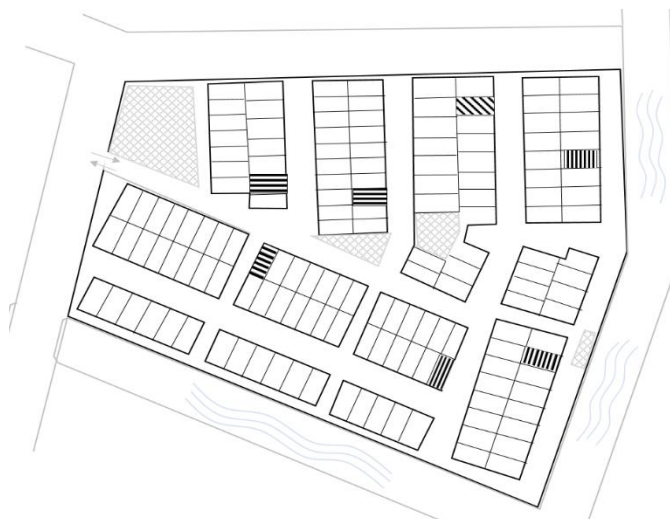

▨ หมายถึงบ้านผู้สูงอายุวัยต้น ▨ หมายถึงบ้านผู้สูงอายุวัยกลาง ▨ หมายถึงบ้านผู้สูงอายุวัยปลาย

ภาพที่ 18 ที่ตั้งของบ้านผู้สูงอายุโครงการคลองลัดภาชี¹⁴

¹⁴ ดัดแปลงจากผังชุมชนคลองลัดภาชี 20 ธันวาคม 2561

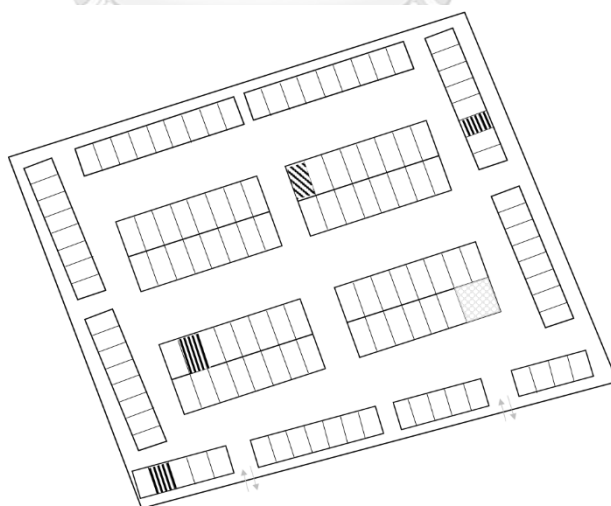
ภาพที่ 18 จำแนกกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยตามช่วงวัย ดังนี้ จำนวนผู้สูงอายุวัยต้นจำนวน 3 คน ผู้สูงอายุวัยกลาง 1 คน และผู้สูงอายุวัยปลาย 1 คน รวมจำนวนของการวิจัยในโครงการคลองลัดภาชี 5 คน

▨ หมายถึงบ้านผู้สูงอายุวัยต้น ▨ หมายถึงบ้านผู้สูงอายุวัยกลาง ▨ หมายถึงบ้านผู้สูงอายุวัยปลาย

ภาพที่ 19 ที่ตั้งของบ้านผู้สูงอายุโครงการศิริรินทร์และเพื่อน

ภาพที่ 19 จำแนกกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยตามช่วงวัย ดังนี้ จำนวนผู้สูงอายุวัยต้นจำนวน 3 คน ผู้สูงอายุวัยกลาง 3 คน และผู้สูงอายุวัยปลาย 1 คน รวมจำนวนของการวิจัยในโครงการศิริรินทร์และเพื่อน 5 คน

▨ หมายถึงบ้านผู้สูงอายุวัยต้น ▨ หมายถึงบ้านผู้สูงอายุวัยกลาง ▨ หมายถึงบ้านผู้สูงอายุวัยปลาย

ภาพที่ 20 ที่ตั้งของบ้านผู้สูงอายุโครงการราศีธรรม

ภาพที่ 20 จำแนกกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยตามช่วงวัย ดังนี้ จำนวนผู้สูงอายุวัยต้นจำนวน 3 คน และผู้สูงอายุวัยปลาย 1 คน รวมจำนวนของการวิจัยในโครงการราศีธรรม 5 คน

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล และผลวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล จำแนกได้ 2 ประเภทคือ ปฐมภูมิและทุติยภูมิ

การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ

- 1) ลงพื้นที่สำรวจ สภาพทางกายภาพ ถ่ายภาพพื้นที่ภายในโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร และ ที่อยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่าง
- 2) สัมภาษณ์ และสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ หรือผู้ดูแลหรือเพื่อนบ้าน ด้านข้อมูลส่วนบุคคล การอยู่อาศัย การใช้พื้นที่ภายในและภายนอกที่อยู่อาศัย
- 3) สัมภาษณ์ผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่ที่ดูแลโครงการบ้านมั่นคง ในเขตภาษีเจริญ (สถาปนิก และ/หรือ วิศวกรผู้เกี่ยวข้อง) ที่มาของชุมชน กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการที่อยู่อาศัย ปัญหา ด้านในการอยู่อาศัย รวมถึงด้านการออกแบบ และวิธีการแก้ไขปัญหา
- 4) คัดข้อมูลจำนวนผู้สูงอายุที่ได้จากฝ่ายทะเบียนราษฎร์ สำนักงานเขตภาษีเจริญ

การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ

- 1) ข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากแหล่งสารสนเทศของหน่วยงานราชการและอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ห้องสมุดคณะต่างๆ หอสมุดของมหาวิทยาลัย
- 2) ข้อมูลจากหน่วยงานราชการต่างๆที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์การมหาชน) สำนักงานเขตภาษีเจริญ สำนักประเมินราคาที่ดินและทรัพย์สิน กรมธนารักษ์

จากนั้นจึงนำข้อมูลที่รวบรวมทั้งหมดมาสรุปเพื่อให้ได้ผลวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

- 1) สรุปผลด้าน สภาพสังคมและเศรษฐกิจ
 - อายุ เพศ สถานภาพ
 - จำนวนสมาชิกในครอบครัว
 - กิจกรรม/งานอดิเรก/ที่มารายได้
 - โรคประจำตัว/ ภาวะอื่นๆ
- 2) สรุปด้านกายภาพ และกิจกรรม
 - กิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุ
 - การใช้พื้นที่ของผู้สูงอายุกับกิจกรรมในที่อยู่ อาศัย
- 3) สรุปด้านความสัมพันธ์ของการใช้พื้นที่
 - เสนอแนะพื้นที่ที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุ
 - การจัดการพื้นที่เพื่อการอยู่อาศัยอย่างเหมาะสมกับผู้สูงอายุ

3.6 การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากผลวิเคราะห์ มาอภิปรายกับการทบทวนวรรณกรรม ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาข้อสรุปของการศึกษาวิจัยและข้อเสนอแนะตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

บทที่ 4

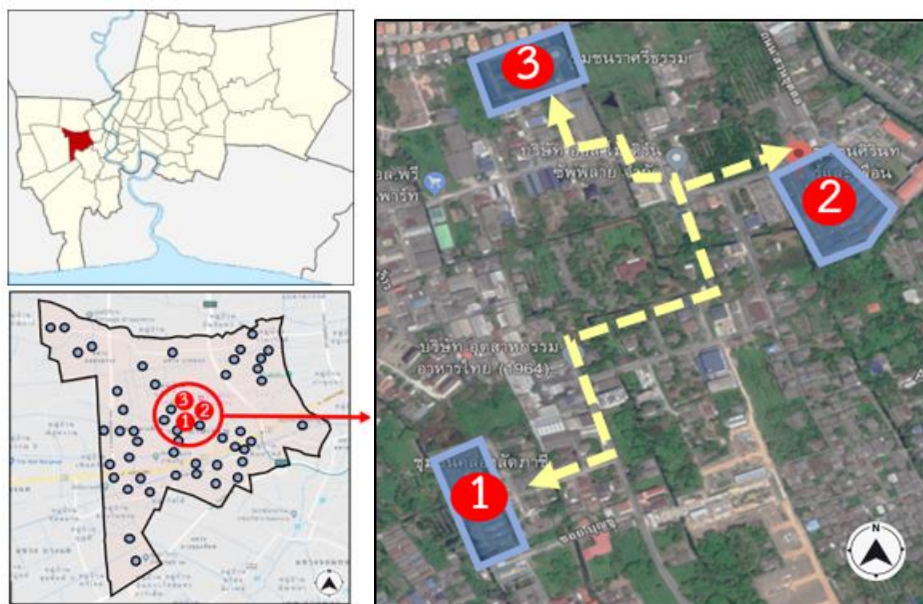
ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ศึกษาและผู้สูงอายุ

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ศึกษาทั้ง 3 พื้นที่ควบคู่ไปกับกรณีศึกษาของแต่ละโครงการ โดยเรียงตามลำดับการก่อตั้งโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ได้แก่ โครงการคลองลาดภาษี 5 กรณีศึกษา โครงการศิริรินทร์และเพื่อน 7 กรณีศึกษา และโครงการราตรีธรรม 4 กรณีศึกษา รวม 16 กรณีศึกษา

เนื่องจากปัญหาในระดับโลกประเด็นเรื่องที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อยยังคงถูกหยิบยกเพื่อให้ได้รับการแก้ไข ร่วมกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาปัญหาที่อยู่อาศัยที่ไม่มีความมั่นคงของผู้มีรายได้น้อย ซึ่งได้รับการแก้ไขแล้ว ดำเนินการโดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) เป็นการพัฒนาที่อยู่อาศัยที่ชาวชุมชนเป็นหลัก เป็นคนคิด คนทำ วางระบบการบริหารจัดการเอง โดยหน่วยงานในท้องถิ่นเป็นผู้สนับสนุน รวมทั้งมีสถาปนิกชุมชน วิศวกรเข้าไปช่วยในการออกแบบ วางผัง และเป็นที่ปรึกษาในการก่อสร้างให้กับชุมชน รวมถึงกระแสการเข้าสู่สังคมสูงวัยของประเทศไทย จึงขาดไม่ได้ที่จะศึกษาผู้สูงอายุในโครงการบ้านมั่นคง ซึ่งเป็นหนึ่งในโครงการของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน

ทั้ง 3 พื้นที่ศึกษา เป็นโครงการบ้านมั่นคงที่มีรูปแบบการรื้อย้ายและสร้างชุมชนใหม่ในที่ใหม่¹⁵ (Relocation) ชุมชนบางแห่งมีขนาดเล็ก กระจายกันอยู่ ไม่สามารถอยู่ในที่ดินเดิมได้ หรือบางแห่งมีปัญหาการถูกไล่ที่ จำเป็นต้องรื้อย้ายพร้อมกัน จึงเกิดรูปแบบของการไปสร้างชุมชนในที่ใหม่โดยหาที่ดินใหม่ ซึ่งอาจซื้อที่ดินร่วมกันหรือเช่าจากรัฐ วางผังออกแบบเพื่อสร้างชุมชนในที่ใหม่ สร้างระบบสาธารณูปโภคใหม่หมด และก่อสร้างจัดระบบบ้าน ระบบคนในที่ใหม่ รูปแบบนี้มีข้อดีคือสามารถ จัดระบบ รูปแบบใหม่ได้ทั้งโครงการ สมาชิกมักกำหนดสิทธิ์และรูปแบบใหม่ได้พร้อมกันและใกล้เคียงกัน เนื่องจาก เป็นการสร้างชุมชนใหม่ทั้งหมด และการที่ต้องย้ายไปในที่ใหม่ ชุมชนจำเป็นต้องปรับสภาพชีวิตการทำมาหากินใหม่ ตามไปด้วย บางครั้งถ้าหากที่ไกลการคมนาคมลำบากก็จะมีปัญหาชีวิตเพิ่มขึ้น ส่วนใหญ่จึงพยายามหาที่ดินที่ตั้ง ชุมชนใหม่ให้อยู่ใกล้ที่เดิมหรือใกล้กับเส้นทางคมนาคมให้มากที่สุด

¹⁵ คู่มือการจัดทำโครงการบ้านมั่นคง, 2552 สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

ภาพที่ 21 ตำแหน่งของโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ทั้ง 3 โครงการ¹⁶

จากภาพแบ่งภาพเป็น 3 ส่วน ส่วนซ้ายบนคือ ขอบเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ลงสีแดงทับในเขตภาษีเจริญ ภาพซ้ายล่างเป็นภาพขยายจากส่วนซ้ายบน คือ ขอบเขตของเขตภาษีเจริญ จุดสีน้ำเงินแสดงการกระจายตัวของจำนวนชุมชนในเขตภาษีเจริญ จุดสีแดง 3 จุดในวงกลมเส้นประหมายถึงโครงการบ้านมั่นคงทั้ง 3 โครงการ สัญลักษณ์วงกลมที่มีเลข 1 หมายถึง โครงการคลองลัดภาษี สัญลักษณ์วงกลมเลข 2 หมายถึง โครงการศิรินทร์และเพื่อน และสัญลักษณ์วงกลมเลข 3 หมายถึงโครงการราศรีธรรม ซึ่งตัวเลขแต่ละตัวเป็นการบอกลำดับการเกิดโครงการบ้านมั่นคงในเขตภาษีเจริญ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

4.1 ข้อมูลทั่วไปโครงการคลองลัดภาษี

4.1.1 ด้านกายภาพโครงการคลองลัดภาษี

รูปแบบที่อยู่อาศัย	:	รื้อย้ายและสร้างใหม่ (Relocation)
ขนาดของโครงการ	:	2 ไร่ 32 ตารางวา
ประเภทที่อยู่อาศัย	:	

¹⁶ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์การมหาชน)

บ้านเดี่ยว	:	11	หลัง
บ้านแฝด	:	15	คู่
บ้านแถว	:	38	หลัง
จำนวนหลังคาเรือน	:	79	หลัง
จำนวนประชากรสูงอายุ	:	31	คน
จำนวนประชากรรวม	:	389	คน

ภาพที่ 22 แผนผังโครงการคลองลัดภาชี¹⁷

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

4.1.2 สภาพแวดล้อมโดยรอบโครงการคลองลัดภาชี

¹⁷ ดัดแปลงจากผังชุมชนคลองลัดภาชี 20 ธันวาคม 2561

ภาพที่ 23-24 สภาพโดยรอบโครงการคลองลัดภาชี

พื้นที่ศาลพระภูมิส่วนกลางหน้าทางเข้าสำหรับชาวชุมชนกราบไหว้บูชา (ซ้ายบน) พื้นที่เช่าหน้าโครงการ ทำที่จอดรถแบบคิดเงิน เพื่อหารายได้เข้าสหกรณ์ของชุมชน ลักษณะเป็นลานโล่ง มีที่บังแดดบางส่วนใช้กระเบื้องมุงหลังคา บางส่วนใช้เต็นท์ผ้าใบ หรือสแลนบังแดด (ขวาบน)

พื้นที่ส่วนกลางติดกับที่จอดรถหน้าโครงการ ลักษณะเป็นที่โล่ง ใช้จัดกิจกรรมต่างๆของชุมชน เช่น การประชุมประจำเดือนของคณะกรรมการชุมชน เมื่อมีกิจกรรมชาวชุมชนจะช่วยกันยกโต๊ะและเก้าอี้มาตั้งและช่วยกันเก็บไว้มุมหนึ่งของลานดังกล่าว (ซ้ายล่าง) ที่ทำการของชุมชน ใช้เป็นพื้นที่ของศูนย์สุขภาพชุมชนด้วยเช่นกัน มีอาสาสมัครในชุมชนสลับเวรกันดูแลทุกวัน เป็นสถานที่พบปะชาวชุมชนเนื่องจากเป็นทางผ่านเข้าออกของชุมชน ชาวชุมชนจะแวะทักทายกันเป็นประจำ (ขวาล่าง)

จพาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

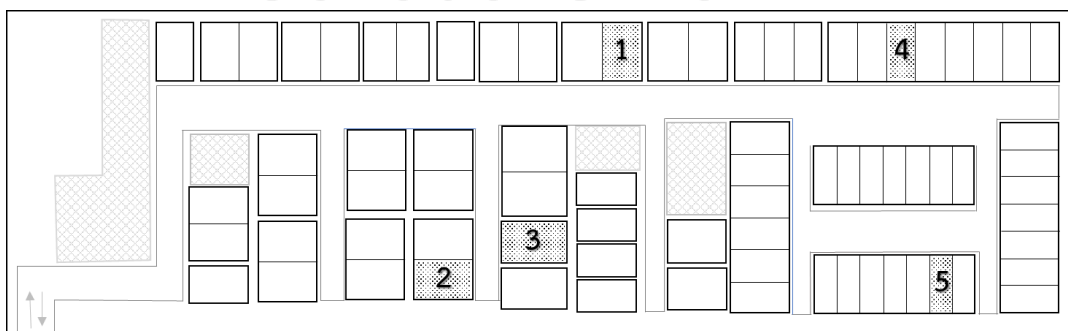
ภาพที่ 25-26 สภาพโดยรอบโครงการคลองลัดภาชี (ต่อ)

พื้นที่ส่วนหน้าบ้านส่วนใหญ่ถูกใช้เป็นที่สำหรับปลูกต้นไม้ในกระถาง วางของใช้ ตกผ้า และจอดจักรยานยนต์ของเจ้าของบ้าน (บน)ห้องแปรรูปเห็ดตั้งอยู่บนพื้นที่ส่วนกลางของชุมชน ใช้สำหรับการแปรรูปเห็ด ในขั้นตอนของการอบเห็ด และทำน้ำพริกซึ่งเป็นอาชีพเสริมของผู้คน บางส่วนในชุมชน รวมถึงเก็บของใช้ต่างๆสำหรับการทำอาชีพเสริมดังกล่าว (ซ้ายล่าง) ลานคอนกรีต โลงมุงหลังคาบังแดดใช้เป็นที่จอดรถของชาวชุมชนที่อาศัยอยู่ละแวกใกล้เคียง (ขวาล่าง)

4.2 กรณีศึกษาโครงการคลองลัดภาชี ผู้สูงอายุจำนวน 5 คน

CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาพที่ 27 ตำแหน่งที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในโครงการคลองลัดภาชี

สัญลักษณ์ หมายถึงตำแหน่งบ้านของผู้สูงอายุ

ตัวเลข หมายถึง ลำดับที่ของผู้สูงอายุในการนำเสนอ โดยเรียงจากเลขที่บ้านจากน้อยไปหา
มาก โดยหมายเลข 1 และ 2 เป็นประเภทที่อยู่อาศัยแบบบ้านแฝด หมายเลข 3 คือประเภทที่อยู่
อาศัยแบบบ้านเดี่ยว และหมายเลข 4 และ 5 คือประเภทที่อยู่อาศัยแบบบ้านแถว

4.2.1 ผู้สูงอายุคนที่ 1¹⁸

ข้อมูลทั่วไปผู้สูงอายุ

เพศ	:	หญิง
อายุ	:	93 ปี
สถานภาพการสมรส	:	สมรส
โรคประจำตัว	:	โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ
สุขภาพ	:	ภาวะปวดเมื่อยหัวเข่า
จำนวนสมาชิกที่อาศัยในบ้าน	:	3 คน
		ผู้สูงอายุ คู่สมรส และหลานชาย
กิจกรรม/งานอดิเรก	:	เลี้ยงสุนัข ดูโทรทัศน์
กรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย	:	คู่สมรส
ระยะเวลาการอยู่อาศัย	:	12 ปี

¹⁸ ข้อมูลเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ.2561

ส่วนที่นอน	:	ชั้นล่าง
<u>การประกอบอาชีพและรายได้</u>		
อาชีพก่อนอายุ60ปี	:	ไม่มี
อาชีพปัจจุบัน	:	ไม่มี
แหล่งรายได้	:	สวัสดิการเบี้ยผู้สูงอายุ และ สมาชิกในครอบครัว

กิจวัตรประจำวันผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุคนที่1 แม้จะทำกิจกรรมทั่วไปและกิจกรรมซับซ้อนบางอย่างได้ด้วยตนเอง แต่มีข้อจำกัดด้านร่างกายการออกไปข้างนอกเพื่อไปจ่ายตลาดจึงเป็นหน้าที่ของลูกสาว แต่ตลอดทั้งวันจะมีคนอยู่เป็นเพื่อนด้วยคือ คู่สมรสอายุ 86 ปี

ตารางที่ 13 กิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุคนที่1

เวลา	กิจกรรม	สถานที่	หมายเหตุ ¹⁹
06.00	ตื่นนอน	ส่วนที่นอน ชั้น1	คนเดียว
06.00–07.00	เดินเล่น	นอกบ้าน	คู่สมรส
07.00–08.00	ทำอาหาร	ส่วนครัว ชั้น1	ลูกสาว
	ทานอาหารมื้อที่1	ส่วนทานอาหาร	คนเดียว

¹⁹ หมายเหตุ หมายถึง ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุ

08.00-13.00	อาบน้ำ	ห้องน้ำ ชั้น1	คนเดียว
	ดูโทรทัศน์ นั่งเล่น	พื้นที่นั่งเล่น ชั้น1	คู่สมรส
	งีบระหว่างวัน	พื้นที่นั่งเล่น ชั้น1	คนเดียว
	เลี้ยงสุนัข	หน้าสวนที่นอน	คนเดียว
	ทานอาหารมื้อที่2	หน้าสวนที่นอน	คนเดียว
	เดินเล่น	นอกบ้าน	คนเดียว
17.00	ทานอาหารมื้อที่3	หน้าสวนที่นอน	คนเดียว
18.00	ดูโทรทัศน์/ นั่งคุย	หน้าสวนที่นอน	ครอบครัว
19.30	อาบน้ำ	ห้องน้ำ ชั้น1	คนเดียว
20.00	เข้านอน	ส่วนที่นอน ชั้น1	คนเดียว
00.00	ลุกมาปัสสาวะประมาณสองครั้ง	ห้องน้ำ ชั้น1	คนเดียว

สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย

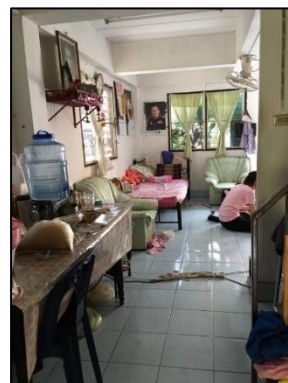
- ส่วนหน้าบ้าน

ภาพที่ 28 หน้าบ้านผู้สูงอายุคนที่1

ผู้สูงอายุมักจะนั่งที่เก้าอี้พลาสติกสีขาวตัวในบ้านส่วนตัวที่ตั้งอยู่หน้าบ้านเป็นของคู่สมรสของผู้สูงอายุ แม้เก้าอี้จะมีพนักพิงและที่พิงแขน แต่วัสดุของเก้าอี้ที่ทำจากพลาสติกอาจไม่แข็งแรง เพราะหรือแตกหักง่าย อาจเป็นอันตรายต่อผู้สูงอายุได้

- ที่อยู่อาศัยชั้น1

ภาพที่ 29- 30 ที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่1

ผู้สูงอายุคนที่1 นั่งบนโซฟาที่ประจำ โซฟาดังกล่าวใช้เป็นที่นั่งดูโทรทัศน์ของผู้สูงอายุ ลักษณะการจัดวางทำให้ต้องเอี้ยวตัวเพื่อหันไปดู (ซ้าย) โต๊ะรับประทานอาหารของผู้สูงอายุคนที่1 ตั้งอยู่ตรงข้ามกับบันไดทางขึ้นชั้นสอง ส่วนเก้าอี้รับประทานอาหารจะอยู่เยื้องกับบันได เนื่องจากเวลาดึงเก้าอี้ออกมาใช้งานจะทำให้ใช้พื้นที่ทางขึ้นบันไดได้สะดวกกว่า (ขวา)

- ทางขึ้นชั้น2

ภาพที่ 31-32 ทางขึ้นชั้น2 ของบ้านผู้สูงอายุคนที่1

ผู้สูงอายุมองของใช้ประจำไว้บริเวณบันไดทางขึ้น ชั้นบันไดด้านราวจับถูกใช้เป็นที่วางเสื้อผ้าของผู้สูงอายุ เพื่อสะดวกต่อการหยิบใช้ เนื่องจากห้องน้ำอยู่ถัดจากบันไดทางขึ้นชั้นสอง มีอุปกรณ์ช่วยเดินแบบสี่ขาใช้เป็นที่พาดเสื้อผ้าและชุดเครื่องนอนของคู่สมรสผู้สูงอายุคนที่1 ช่องว่างของอุปกรณ์ดังกล่าวสามารถสอดตะกร้าผ้าใบเล็กเข้าไปเพื่อประหยัดพื้นที่การใช้งาน

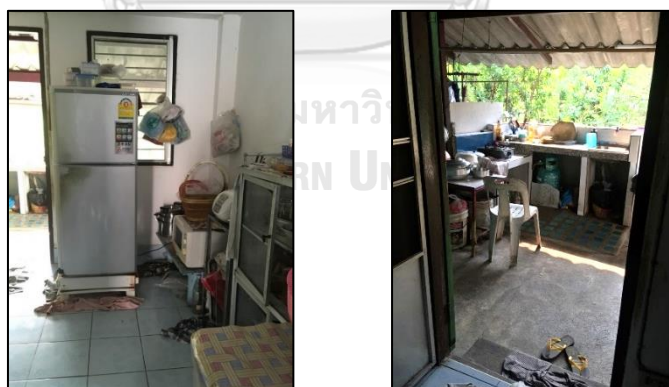
- ห้องน้ำ ชั้น1

ภาพที่ 33-34 ห้องน้ำชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่1

โถสุขภัณฑ์แบบนั่งราบ มีราวจับช่วยพยุงตัวติดผนังด้านซ้าย แต่ยังไม่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ส่วนราวจับด้านหน้าของโถสุขภัณฑ์ใช้จับเมื่อตอนเดินเข้าและออกห้องน้ำ ถังน้ำโถเล็กสี่เหลี่ยมใช้ใส่น้ำสำหรับตักรดโถสุขภัณฑ์ ถังน้ำโถใหญ่สี่เหลี่ยมใช้ใส่น้ำเพื่อตักน้ำอาบน้ำ ผู้สูงอายุจับขอบถังน้ำเป็นบางครั้งเพื่อทรงตัว

- ส่วนครัว

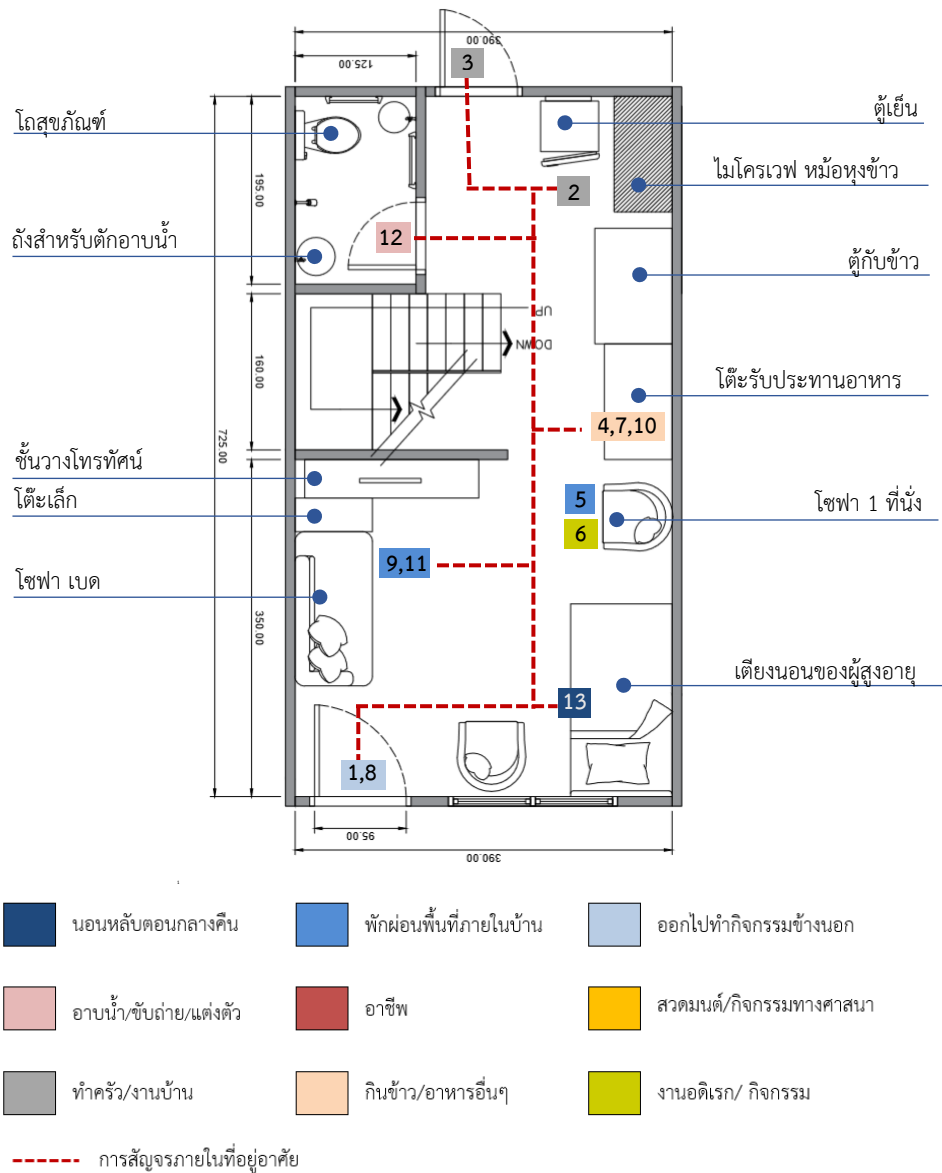
ภาพที่ 35-36 พื้นที่ครัวของผู้สูงอายุคนที่1

ผู้สูงอายุใช้พื้นที่บริเวณนี้ในการประกอบอาหารด้วยตัวเอง ตู้อุ่น ตู้เก็บจานชาม หม้อหุงข้าว และไมโครเวฟที่ตั้งไว้ที่ส่วนครัวในบ้าน ครัวด้านนอก รูปแบบครัวไทย เปิดโล่ง ใช้เตาแก๊สทำอาหาร พื้นที่ส่วนนี้ติดกับส่วนต่อเติมของหลังบ้านลูกสาวและลูกเขยที่อยู่ติดกัน พื้นที่ครัวแยกเป็นสองส่วนทำ

ให้ต้องเดินเข้าออกระหว่างพื้นที่ส่วนด้านนอกกับด้านในซึ่งมีระนาบพื้นที่ไม่เท่ากัน อาจเกิดอุบัติเหตุ
ได้

- กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่1

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาพที่ 37 กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น 1 ของผู้สูงอายุคนที่ 1

4.2.2 ผู้สูงอายุคนที่ 2²⁰

ข้อมูลทั่วไปผู้สูงอายุ

²⁰ ข้อมูลเมื่อ 20 ธันวาคม พ.ศ.2561

เพศ	:	ชาย
อายุ	:	62 ปี
สถานภาพการสมรส	:	สมรส
โรคประจำตัว	:	ไม่มี/ไม่ทราบ
สุขภาพอื่นๆ	:	ปวดเข่า
จำนวนสมาชิกที่อาศัยในบ้าน	:	7 คน
		ผู้สูงอายุ คู่สมรส ลูก 2 คนและหลาน 3คน
กิจกรรม/งานอดิเรก	:	เลี้ยงหลาน
กรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย	:	ตนเอง
ระยะเวลาการอยู่อาศัย	:	7 ปี
ส่วนที่นอน	:	ชั้น2
<u>การประกอบอาชีพและรายได้</u>		
อาชีพก่อนอายุ60ปี	:	รับจ้างทำเฟอร์นิเจอร์
อาชีพปัจจุบัน	:	ไม่มี
แหล่งรายได้	:	สวัสดิการเบี้ยผู้สูงอายุ สมาชิกในครอบครัว

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

กิจวัตรประจำวัน

ผู้สูงอายุคนที่2 มีหน้าที่ดูแลหลาน 3 คน กิจกรรมทั้งวันจึงเกี่ยวข้องกับหลานเป็นหลัก ผู้สูงอายุทำกิจกรรมทุกอย่างได้ด้วยตนเอง เนื่องจากสุขภาพแข็งแรง ภรรยาของผู้สูงอายุมีอายุ 59 ปี จึงยังออกไปทำงานนอกบ้าน

ตารางที่ 14 กิจกรรมประจำวันของผู้สูงอายุคนที่2

เวลา	กิจกรรม	สถานที่	หมายเหตุ
05.00	ตื่นนอน	ส่วนที่นอนชั้น2	ภรรยา หลาน
06.00-07.00	ป้อนข้าวหลาน	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	หลาน
08.00-10.00	เลี้ยงหลาน	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	หลาน
10.00-10.30	อาบน้ำ	ห้องน้ำ ชั้น1	คนเดียว
11.00-11.30	ป้อนข้าวหลาน	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	หลาน
11.30-13.00	ดูแลหลาน	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	หลาน
13.00-15.00	งีบหลับ	เตียงนอน ชั้น1	หลาน
15.00-15.30	กินข้าว	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	หลาน
15.30-17.00	เลี้ยงหลาน	ที่นั่งหน้าบ้าน	หลาน
17.00-19.00	รวมตัวในครอบครัว พูดคุย	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	ครอบครัว
19.00-20.00	พักผ่อน	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	คนเดียว
20.00-20.15	อาบน้ำ	ห้องน้ำ ชั้น1	คนเดียว
20.15-22.00	เลี้ยงหลาน	ส่วนที่นอนชั้น2	หลาน
01.00-02.00	เข้านอน	ส่วนที่นอนชั้น2	ภรรยา หลาน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย

- ส่วนหน้าบ้าน

ภาพที่ 38 หน้าบ้านของผู้สูงอายุคนที่2

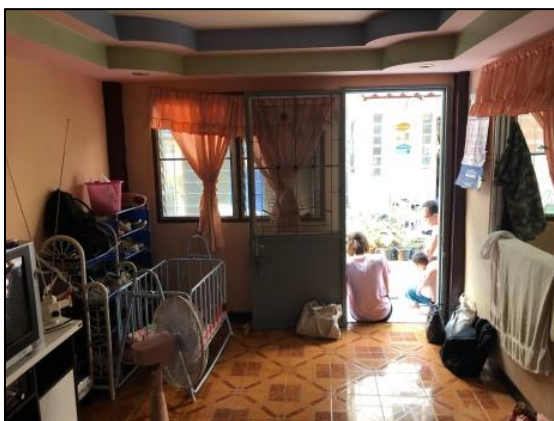
หน้าบ้านของผู้สูงอายุคนที่2 ปูด้วยกระเบื้องที่ไม่มีความสาก อาจทำให้ผู้สูงอายุลื่นล้มได้
ลักษณะเป็นชั้นลาดระดับความสูงเกือบเท่าความสูงของพื้นภายในบ้าน ฝั่งหนึ่งของหน้าบ้านก่อเป็นที่
นั่งหน้าบ้าน

- ที่อยู่อาศัยชั้น1

ภาพที่ 39-40 ที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่2

ลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุเป็นบ้านแฝดสองหลังติดกัน มีประตูทางเข้าทางเดียว ส่วน
ภายในบ้านทั้งสองหลังทะลุถึงกัน (ขวา) ประตูที่มีนาฬิกาติดผนังแขวนอยู่เป็นบันไดทางขึ้นไปชั้นสอง
(ซ้าย)

ภาพที่ 41 ที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่2 (ต่อ)

พื้นที่ชั้นล่างที่ผู้สูงอายุใช้เป็นประจำเพราะต้องดูแลหลาน ข้าวของเครื่องใช้ของหลานวางไว้พร้อมใช้งาน พื้นที่ที่ใช้นอนเล่นระหว่างวันจะปูฟูกฝังตรงข้ามกับโทรทัศน์เมื่อต้องการใช้และพับเก็บเมื่อเลิกใช้ เพื่อประหยัดพื้นที่วางของ

- ห้องน้ำชั้น1

ภาพที่ 42-43 ห้องน้ำชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่2

ห้องน้ำที่ผู้สูงอายุใช้ มีอ่างล้างมือ โถสุขภัณฑ์นั่งราบแบบตักราด มีสายฉีดชำระ ไม่มีราวจับ เพราะผู้สูงอายุบอกว่าไม่จำเป็นต้องใช้ ส่วนอาบน้ำลักษณะเป็นปูนก่อใช้รองน้ำใช้ตอนอาบน้ำแบบตักอาบ และใช้ราดโถสุขภัณฑ์

- ทางขึ้นชั้น2

ภาพที่ 44-45 ทางขึ้นชั้น2 ของผู้สูงอายุคนที่2

บันไดขึ้นชั้นสองที่ผู้สูงอายุใช้ทุกวัน ขึ้นลงวันละหนึ่งรอบ เมื่อขึ้นไปถึงชั้นสองจะเจอประตูทางเข้าห้องนอนของสมาชิกในครอบครัวเป็นห้องแรก ห้องของผู้สูงอายุอยู่ถัดไป

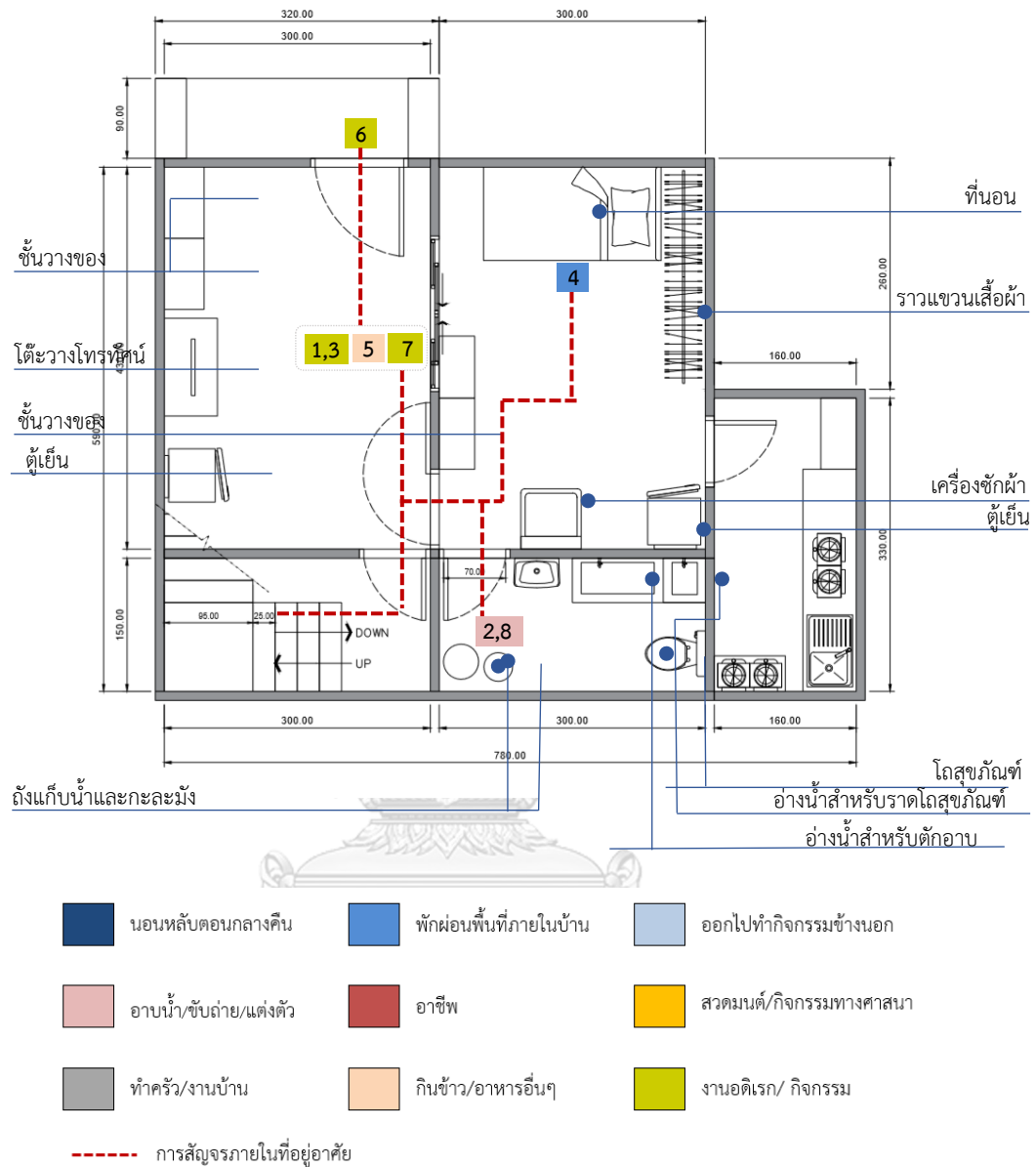
- สภาพที่อยู่อาศัยชั้น2

ภาพที่ 46-47 ห้องนอนชั้น2 ของผู้สูงอายุคนที่2

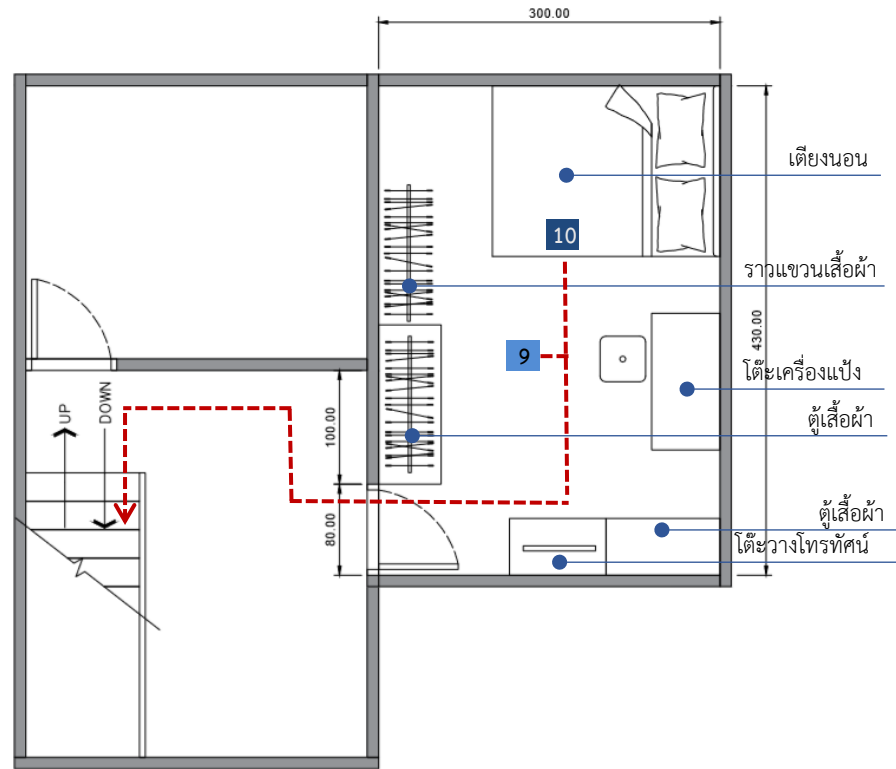
ผู้สูงอายุกับหลานๆและภรรยาอนในห้องเดียวกัน ตอนกลางคืนจึงจะขึ้นมานอนที่ชั้นสอง ผู้สูงอายุนอนบนเตียงฝั่งด้านนอกไม่ติดผนัง

- กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่2

ภาพที่ 48 กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่2

- กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น2 ของผู้สูงอายุคนที่2

ภาพที่ 49 กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น2 ของผู้สูงอายุคนที่2

4.2.3 ผู้สูงอายุคนที่ 3

ข้อมูลทั่วไปผู้สูงอายุ

เพศ	:	ชาย
อายุ	:	64 ปี
สถานภาพการสมรส	:	สมรส
โรคประจำตัว	:	โรคความดันโลหิต
สุขภาพ	:	ปวดขา เนื่องจากเดินเยอะ นอนน้อยหรืออดนอนเวลาทำงาน
จำนวนสมาชิกที่อาศัยในบ้าน	:	9 คน ผู้สูงอายุ คู่สมรส ลูกชาย ลูกสะใภ้ และหลาน 5 คน
กิจกรรม/งานอดิเรก	:	เลี้ยงหลาน
กรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย	:	ตนเอง
ระยะเวลาการอยู่อาศัย	:	12 ปี
ส่วนที่นอน	:	ชั้น1
<u>การประกอบอาชีพและรายได้</u>		
อาชีพก่อนอายุ60ปี	:	เตรียมวัตถุดิบประกอบอาหารสำหรับงานโต๊ะจีน
อาชีพปัจจุบัน	:	เตรียมวัตถุดิบประกอบอาหารสำหรับงานโต๊ะจีน
แหล่งรายได้	:	อาชีพหลัก เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ สมาชิกในครอบครัว

กิจวัตรประจำวัน

ผู้สูงอายุมักจะออกไปคุยกับเพื่อนบ้าน เพราะความรู้สึกว่าเป็นชุมชน อยากดูแลผู้คนในชุมชน ให้มีความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ผู้สูงอายุเป็นผู้มีส่วนร่วมในการก่อตั้งโครงการคลองลาดภาษีนี้ตั้งแต่แรกเริ่มอีกด้วย

ตารางที่ 15 กิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุคนที่3

เวลา	กิจกรรม	สถานที่	หมายเหตุ
06.00-06.00	ตื่นนอน	ส่วนที่นอน ชั้น1	คนเดียว
	อาบน้ำ	ห้องน้ำ	คนเดียว
	ดื่มกาแฟ	ในครัว	คนเดียว
06.30	ขี่มอเตอร์ไซค์ไปตลาด	ตลาดซอย48	ไปส่งคู่สมรส
07.30	ดูแลหลาน และดูโทรทัศน์	ชั้น1	หลาน
10.00	กางเปลให้หลานนอน	ชั้น1	คู่สมรส
	ดูแลหลาน	ชั้น1	หลาน
10.30	ทานอาหารมื้อที่1	ชั้น1	คนเดียว
11.00-12.00	เดินเล่น คุยกับเพื่อนบ้าน	ภายในชุมชน	เพื่อนบ้าน
12.00-17.00	ดูโทรทัศน์	ชั้น1	คู่สมรส
	เดินเล่น คุยกับเพื่อนบ้าน	ภายในชุมชน	เพื่อนบ้าน
	พักผ่อน	ชั้น1	คนเดียว
17.00	ดูแลหลาน	ชั้น1	หลาน
19.00	ทานอาหารมื้อที่2	ชั้น1	ครอบครัว
19.30	อาบน้ำ	ห้องน้ำ	คนเดียว
20.00	เข้านอน	ส่วนที่นอน ชั้น1	ครอบครัว
00.00	ปัสสาวะ1-2ครั้ง	ห้องน้ำ	คนเดียว

สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย

- ส่วนหน้าบ้าน

ภาพที่ 50 หน้าบ้านของผู้สูงอายุคนที่3

หน้าบ้านของผู้สูงอายุคนที่ 3 พื้นระหว่างทางเข้าบ้านมีความสูงแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ประตูบานปิดทึบใช้เปิดออก ส่วนบานประตูมุ้งลวดใช้การดึงเข้าเพื่อเปิดประตู

- ที่อยู่อาศัยชั้น1

ภาพที่ 51-52 ที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่3

ผู้สูงอายุคนที่3 ใช้พื้นที่ชั้นล่างตลอดทั้งวัน เปลเด็กแบบแขวนเอาออกมาแขวนเมื่อต้องการใช้ ตู้เสื้อผ้าสีน้ำตาลเข้มที่ผู้สูงอายุใช้ร่วมกับเสื้อผ้าของหลาน (ชาย) เก้าอี้รับแขกไม้ใช้วางเบาะนอนของสมาชิกในครอบครัวและเป็นที่นั่งของผู้สูงอายุระหว่างวัน ตอนกลางคืนจึงจะปูเบาะนอนหน้าเก้าอี้รับแขกไม้นี้ ตู้ปลาและกระดิ่งเงินกระดิ่งทองเป็นของลูกชายผู้สูงอายุ

- ทางขึ้นชั้น2

ภาพที่ 53 ทางขึ้นชั้น2 ของผู้สูงอายุคนที่3

ผู้สูงอายุคนที่3 ไม่ได้ใช้พื้นที่ชั้นสอง เนื่องจากพื้นที่ชั้นสองสำหรับลูกเขย ลูกสะใภ้ และหลาน
อีก 3 คน

- ห้องน้ำ ชั้น1

ภาพที่ 54-55 ห้องน้ำชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่3

ในห้องน้ำของผู้สูงอายุคนที่3 มีโถสุขภัณฑ์นั่งราบแบบตักราด ถังใส่น้ำแบบปูนตั้งอยู่ติดผนัง
ด้านขวาของโถสุขภัณฑ์ มีสายฉีดชำระ ไม่มีราวจับ เพราะผู้สูงอายุคิดว่าไม่จำเป็นต้องใช้ (ซ้าย) อ่าง
เก็บน้ำแบบปูนก่อผู้สูงอายุใช้ตักน้ำอาบ (กลาง) อ่างล้างมือตั้งอยู่ในห้องน้ำเนื่องจากห้องน้ำในบ้าน
เดียวมีขนาดพื้นที่เพียงพอสำหรับการตั้งอ่างล้างมือ (ขวา)

- ส่วนครัว ชั้น1

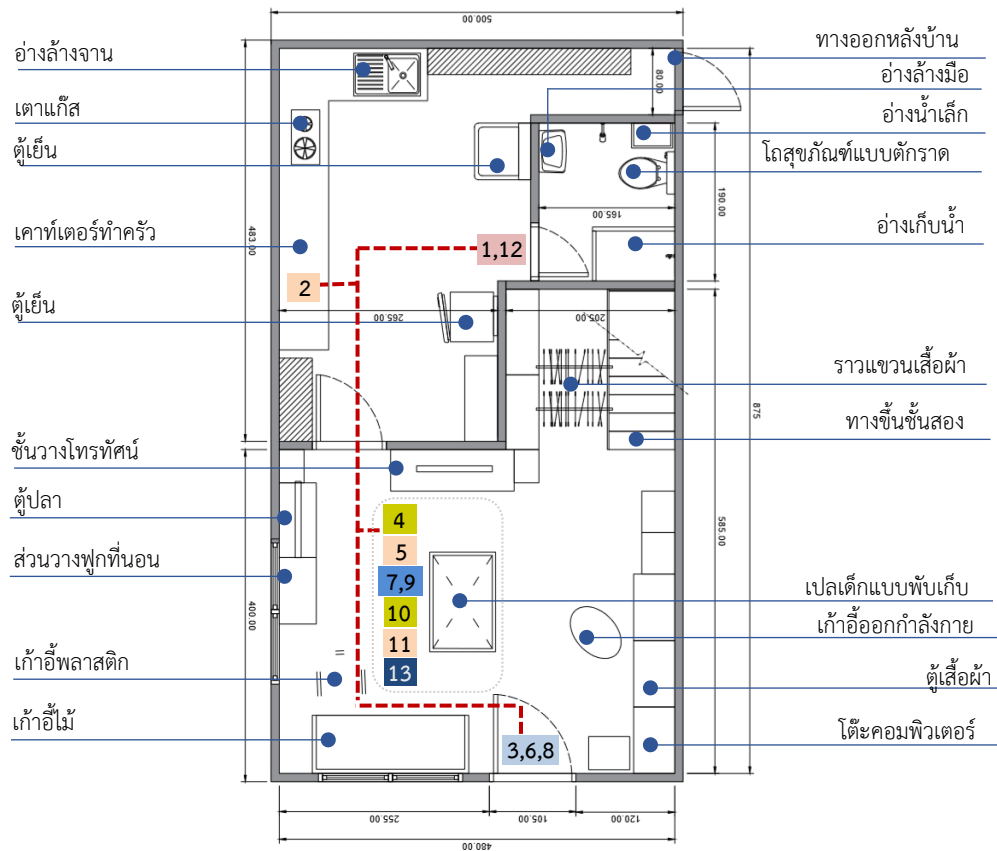
ภาพที่ 56 ส่วนครัวชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่3 (ชาย)

ภาพที่ 57 ทางออกไปหลังบ้าน ของผู้สูงอายุคนที่3 (ขวา)

พื้นที่ในส่วนหลังบ้านแบ่งเป็นส่วนครัว และห้องน้ำ(มีเครื่องซักผ้าสีดำตั้งอยู่หน้าห้องน้ำ) ส่วนครัวใช้เตรียมอาหารและประกอบอาหารตั้งอยู่ภายในบ้าน ซึ่งนานๆครั้งผู้สูงอายุคนที่3 ใช้ทำอาหาร เนื่องจากคุณสมบัติของผู้สูงอายุเป็นคนทำอาหารให้เป็นประจำ (ชาย) ถัดจากห้องน้ำมีทางออกไปหลังบ้านได้ (ขวา)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

- กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่3

	นอนหลับตอนกลางคืน		พักผ่อนพื้นที่ภายในบ้าน		ออกไปทำกิจกรรมข้างนอก
	อาบน้ำ/ซัבת่าย/แต่งตัว		อาชีพร		สวดมนต์/กิจกรรมทางศาสนา
	ทำครัว/งานบ้าน		กินข้าว/อาหารอื่นๆ		งานอดิเรก/ กิจกรรม
- การสัญจรภายในที่อยู่อาศัย

ภาพที่ 58 กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่3

4.2.4 ผู้สูงอายุคนที่ 4

ข้อมูลทั่วไปผู้สูงอายุ

เพศ : หญิง
 อายุ : 65 ปี
 สถานภาพการสมรส : สมรส
 โรคประจำตัว : ไม่มี/ไม่ทราบ
 สุขภาพ : ภาวะปวดเมื่อยหัวเข่า
 จำนวนสมาชิกที่อาศัยในบ้าน : 4 คน

ผู้สูงอายุ สามีของผู้สูงอายุ ลูกบุญธรรม และหลาน
 กิจกรรม/งานอดิเรก : ช่วยลูกบุญธรรมที่ทำข้าวแกงขายเตรียมวัตถุดิบ

เช่น เด็ดผัก
 กรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย : คู่สมรส
 ระยะเวลาการอยู่อาศัย : ไม่ต่ำกว่า 10 ปี
 ส่วนที่นอน : ชั้น 1

การประกอบอาชีพและรายได้

อาชีพก่อนอายุ 60 ปี : รับจ้างก่อสร้าง
 อาชีพปัจจุบัน : พนักงานทำความสะอาดในปั้ม
 แหล่งรายได้ : อาชีพหลัก สวัสดิการเบี้ยผู้สูงอายุ
 บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ สมาชิกในครอบครัว

กิจวัตรประจำวัน

ผู้สูงอายุยังออกไปทำงานข้างนอก โดยมีสามีขี่มอเตอร์ไซด์ไปรับส่ง หลังเลิกงานผู้สูงอายุเลือกที่จะช่วยลูกบุญธรรมเตรียมวัตถุดิบสำหรับขายอาหารอาทิตย์ละ 2 วัน ช่วงเย็นน้องสาวของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในซอยถัดไปมาเยี่ยมเยียน พูดคุย หรือซื้ออาหารจากข้างนอกมาให้เป็นประจำ

ตารางที่ 16 กิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุคนที่4

เวลา	กิจกรรม	สถานที่	หมายเหตุ
04.00	ตื่นนอน	ส่วนที่นอน ชั้น1	สามี
04.30-05.00	อาบน้ำ	ห้องน้ำ ชั้น1	คนเดียว
05.00-05.30	กินกาแฟ	ชั้นล่าง ชั้น1	คนเดียว
05.30	ออกจากบ้านไปทำงาน	ที่ทำงาน ข้างนอก	สามีไปส่ง
06.00	ทานอาหารมื้อที่1	ที่ทำงาน ข้างนอก	เพื่อนร่วมงาน
06.30-12.00	ทำงาน	ที่ทำงาน ข้างนอก	เพื่อนร่วมงาน
12.00-12.30	ทานอาหารมื้อที่2	ที่ทำงาน ข้างนอก	เพื่อนร่วมงาน
12.30-13.30	ทำงาน	ที่ทำงาน ข้างนอก	เพื่อนร่วมงาน
13.30	เลิกงาน	ที่ทำงาน ข้างนอก	คนเดียว
14.00	ถึงบ้าน	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	สามีไปรับ
14.00-15.00	พักผ่อน	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	คนเดียว
15.00-17.00	เด็ดผัก	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	สามี และพี่น้อง
17.00-18.00	ทานอาหารมื้อที่3	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	สามี
18.00-18.30	อาบน้ำ	ห้องน้ำ ชั้น1	คนเดียว
18.30-21.30	นั่งเล่น	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	ครอบครัว
21.30	เข้านอน(ปูเบาะ)	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	สามี

สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย

- ส่วนหน้าบ้าน

ภาพที่ 59 หน้าบ้านของผู้สูงอายุคนที่4

พื้นที่หน้าบ้านใช้จอดรถจักรยานยนต์ของสามมีผู้สูงอายุซึ่งขี่ไปรับส่งผู้สูงอายุไปทำงานนอกบ้าน และของญาติพี่น้องที่มาเยี่ยมเยียนกันเป็นประจำในช่วงเย็น

- ที่อยู่อาศัยชั้น1

ภาพที่ 60-61 ที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่4

ผู้สูงอายุคนที่4 นั่งขัดสมาธิบนพื้น เด็ดผัก สำหรับเป็นวัตถุดิบในการทำอาหารของลูกบุญธรรมเป็นประจำในช่วงเย็น พัดลมที่ใช้ตั้งอยู่บนเก้าอี้กลมตัวเล็ก ผู้สูงอายุเดินไปขยับเองเมื่อต้องการเปลี่ยนที่ทำกิจกรรม (ย้าย) พื้นที่ระหว่างส่วนครัวและส่วนหน้าบ้านมีส่วนกันที่ญาติช่วยทำเพื่อให้เป็นสัดส่วนมากขึ้น เจาะทำช่องลมลักษณะโค้งงอไม่มีบานปิดเพื่อให้ลมโกรก ชุ่มประตุทางโค้งฝั่งครัว เหลือทางเดินเพียงครึ่งหนึ่งของความกว้าง เนื่องจากการจัดวางตู้เย็นใช้พื้นที่ค่อนข้างมาก (ขวา)

- ทางขึ้นชั้น2

ภาพที่ 62-63 ทางขึ้นชั้น2 ของผู้สูงอายุคนที่4

บันไดขึ้นชั้น2ไม่มีลูกตั้ง และราวจับบันได มีร้ววางพาดตามแนวชั้นบันไดที่ความสูงผู้สูงอายุหยิบใช้งานสะดวกได้จากชั้น1 (ซ้าย) ทางขึ้นบันไดมีการเปลี่ยนระดับ ความกว้างของแต่ละขั้นไม่เท่ากันเนื่องจากเป็นมุมโค้ง และมีเสาสำหรับทำราวบันไดคาอยู่ที่มุมโค้งนั้น เนื่องจากไม่มีเงินทำต่อ (ขวา)

- ห้องน้ำ

ภาพที่ 64-65 ห้องน้ำชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่4

พื้นส่วนโถสุขภัณฑ์ยกพื้นขึ้นสูงกว่าพื้นห้องน้ำ โถสุขภัณฑ์แบบนั่งราบ ถังรองน้ำใบเล็กรองน้ำที่หยดจากสายฉีดชำระและใช้ชั้นที่อยู่ในถังตุกราดโถสุขภัณฑ์ (ซ้าย) พื้นในส่วนอาบน้ำอยู่ตรงข้ามประตูห้องน้ำ (กลาง) เวลาอาบน้ำทำให้กระเด็นออกไปนอกห้องน้ำ หน้าห้องน้ำจึงมีพรมซับน้ำและพรมยางกันลื่น (ขวา)

- ส่วนครัว

ภาพที่ 66-67 ส่วนครัวในบ้าน ของผู้สูงอายุคนที่4

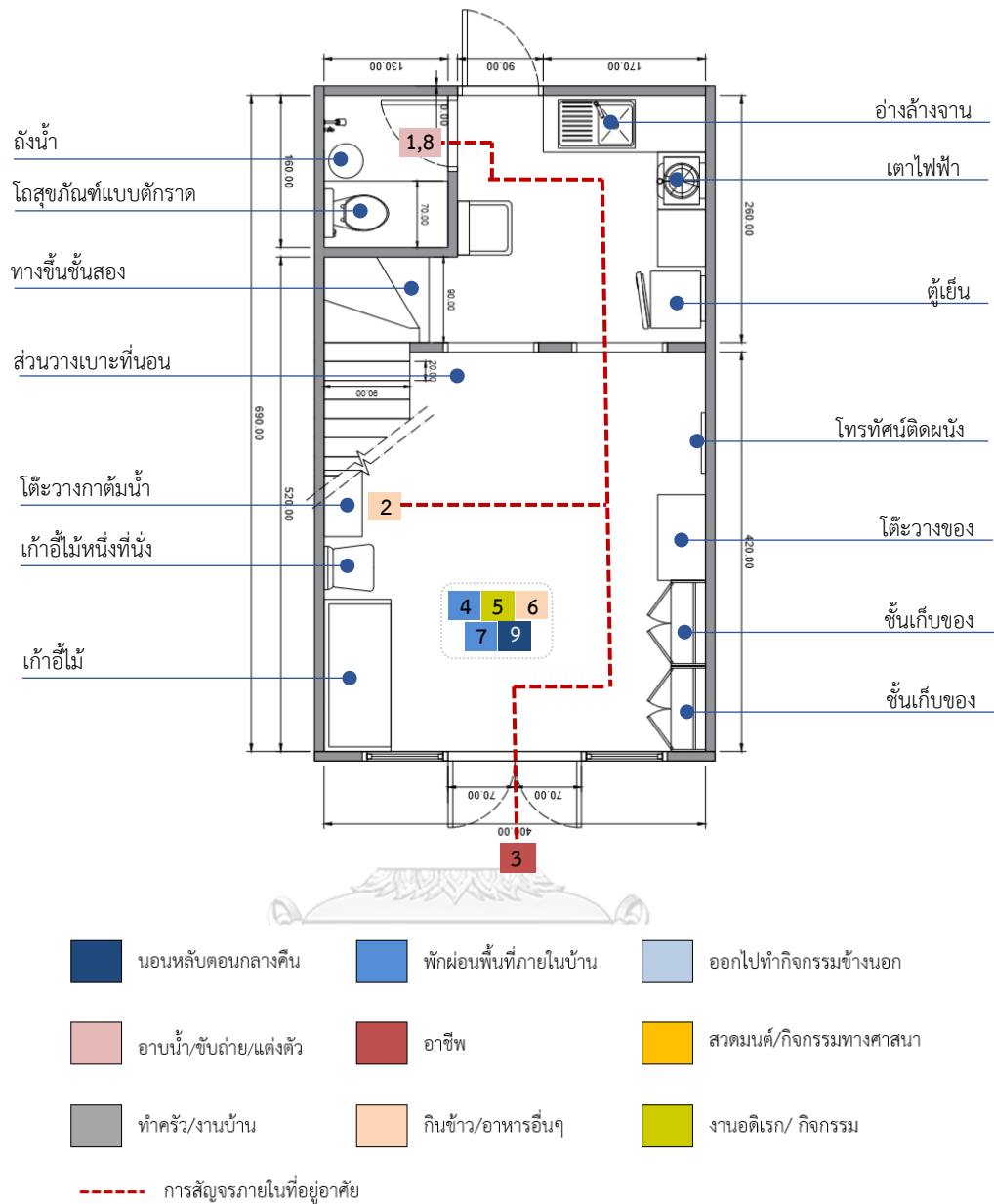

ภาพที่ 68-69 ส่วนครัวนอกบ้าน ของผู้สูงอายุคนที่4

ผู้สูงอายุคนที่4 ใช้พื้นที่ส่วนต่อเติมทำครัวนอก ลักษณะเป็นพื้นปูนติดกับตัวบ้าน ทำราวแขวนผ้าทั้งชายและขวาและเก็บของต่างๆที่ไม่ได้ใช้ ต่อขยายด้วยพื้นไม้กระดาน โต๊ะสี่เตาตั้งเล่นและรับประทานอาหารหลังบ้านของสมาชิกในครอบครัว พื้นไม้กระดานบางแผ่นพังเป็นรู ส่วนนี้เป็นส่วนผัดอาหาร นั่งบนเก้าอี้ไม้เตี้ย มีราวกันตกคลอง ใช้วางอุปกรณ์ทำครัวของลูกบุญธรรม เหนือราวกันตกทำเป็นราวตากผ้า

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

- กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่4

ภาพที่ 70 กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่4

4.2.5 ผู้สูงอายุคนที่ 5

ข้อมูลทั่วไปผู้สูงอายุ

เพศ	:	หญิง
อายุ	:	74 ปี
สถานภาพการสมรส	:	โสด
โรคประจำตัว	:	โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน
สุขภาพ	:	มีอาการปวดติดขัด
จำนวนสมาชิกที่อาศัยในบ้าน	:	5 คน

ผู้สูงอายุ ลูกสาว และหลาน 3 คน

กิจกรรม/งานอดิเรก	:	ดูแลหลาน
กรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย	:	ตนเอง
ระยะเวลาการอยู่อาศัย	:	11 ปี
ส่วนที่นอน	:	ชั้นล่าง
<u>การประกอบอาชีพและรายได้</u>		
อาชีพก่อนอายุ60ปี	:	ขายของในร้านค้าของหน่วยงานราชการ
อาชีพปัจจุบัน	:	ขายของชำที่บ้าน
แหล่งรายได้	:	อาชีพปัจจุบัน

กิจวัตรประจำวัน

ผู้สูงอายุคนที่5 เปิดร้านขายของชำในบ้าน กิจวัตรประจำวันคืออยู่บ้านขายของช่วงกลางวัน และมีเพื่อนบ้านที่สนิทอาศัยอยู่ติดกัน จึงออกไปนั่งหน้าบ้านของเพื่อนบ้านเป็นประจำ ส่วนช่วงเช้าและเย็นจะเป็นเวลาอยู่กับครอบครัวและดูแลหลานๆ

ตารางที่ 17 กิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุคนที่5

เวลา	กิจกรรม	สถานที่	หมายเหตุ
05.00	ตื่นนอน	ส่วนที่นอน ชั้น1	คนเดียว
05.00-06.30	ทำอาหารให้หลาน	ส่วนครัว ชั้น1	คนเดียว
06.30	เปิดร้าน	ส่วนขายของ ชั้น1	ลูกสาว
10.00-11.00	ทานอาหารมื้อที่1(กาแฟ)	ส่วนขายของ ชั้น1	ลูกค้า
	ฟังวิทยุ(สุนทราภรณ์)	ส่วนขายของ ชั้น1	ลูกค้า
	ทำความสะอาดบ้าน	ชั้น1	คนเดียว
11.00	อาบน้ำ	ห้องน้ำ ชั้น1	คนเดียว
11.00-13.00	ขายของ	ส่วนขายของ ชั้น1	ลูกค้า
	พูดคุยกับเพื่อนบ้าน	หน้าบ้านเพื่อนบ้าน	เพื่อนบ้าน
13.00-14.00	งีบ	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	คนเดียว
14.00-17.00	ขายของ	ส่วนขายของ ชั้น1	ลูกค้า
17.00	ทานอาหารมื้อที่2	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	หลานๆ
20.00	ปิดร้าน	ส่วนขายของ ชั้น1	ลูกสาว
20.30	อาบน้ำ	ห้องน้ำ ชั้น1	คนเดียว
21.00	เข้านอน	ส่วนที่นอน ชั้น1	หลานๆ
00.00	ปัสสาวะ 2-3 ครั้ง	ห้องน้ำเล็ก ชั้น 1	คนเดียว

สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย

- ส่วนหน้าบ้าน

ภาพที่ 71 หน้าบ้านของผู้สูงอายุคนที่ 5

ภาพที่ 72 ที่นั่งหน้าบ้าน ของผู้สูงอายุคนที่ 5

บ้านของผู้สูงอายุคนที่ 5 เป็นร้านขายของชำ จึงมีโต๊ะและเก้าอี้หินอ่อน สำหรับให้ลูกค้าที่มาซื้อของนั่งตามอัธยาศัย ผู้สูงอายุใช้พื้นที่นั่งพูดคุยกับเพื่อนบ้านด้วยเช่นกัน

- ที่อยู่อาศัยชั้น 1

ภาพที่ 73 สภาพภายในที่อยู่อาศัยถ่ายจากฝั่งหน้าบ้าน ของผู้สูงอายุคนที่ 5

ภาพที่ 74 สภาพภายในที่อยู่อาศัยถ่ายจากฝั่งในบ้าน ของผู้สูงอายุคนที่ 5

พื้นที่ส่วนใหญ่ของบ้านใช้วางชั้นและตู้โชว์ของสำหรับขาย ขนมถูกหวานตามประตูบ้าน หรือแขวนกับถังพลาสติกที่ใส่ขวดแก้วน้ำอัดลม (ซ่าย) พื้นที่ทั้งซ่ายและขวาใช้วางข้าวของเครื่องใช้ เหลือตรงกลางไว้เดิน ตู้เย็นใช้แช่ของขายรวมกับของกินของครอบครัว(ขวา)

ภาพที่ 75 เตียงนอนฝั่งหน้าบ้าน ของผู้สูงอายุคนที่5 (ซ้ายบน)

ภาพที่ 76 ทางเดินไปด้านหลังบ้านผู้สูงอายุคนที่5 (กลางบน)

ภาพที่ 77 ทางเดินไปส่วนต่อเติมบ้านผู้สูงอายุคนที่5 (ขวาบน)

ภาพที่ 78 ห้องนอนชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่5 (ซ้ายล่าง)

ภาพที่ 79 เตียงนอนในห้องนอน ของผู้สูงอายุคนที่5 (กลางล่าง)

ภาพที่ 80 ห้องน้ำที่2 ชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่3 (ขวาล่าง)

CHULALONGKORN UNIVERSITY

ส่วนด้านหน้าติดประตูทางเข้าใช้เป็นพื้นที่ขายของชำ หลังตู้กระจกด้านขวาเป็นที่พักผอนระหว่างวันที่ผู้สูงอายุใช้ประจำ (ซ้ายบน) เมื่อเดินตรงไปทางหลังบ้านจะเจอบันไดทางขึ้นชั้นสอง อยู่ทางขวามือ ถัดไปเป็นห้องน้ำที่1 ส่วนครัวอยู่ตรงหน้าดังภาพที่ (กลางบน) ติดกับส่วนครัวเป็นทางเข้าไปในส่วนต่อเติม(ขวาบน) ซึ่งทำเป็นห้องนอน (ซ้ายล่าง) มีเตียงนอนของผู้สูงอายุคนที่5 (กลางล่าง) และห้องน้ำที่2 (ขวาล่าง)

- ทางขึ้นชั้น2

ภาพที่ 81 ทางขึ้นชั้น2 ของผู้สูงอายุคนที่5

ลักษณะเป็นบันไดไม้ ราวบันไดทำจากสแตนเลส ราวบันไดสามารถพาดหรือแขวนของใช้ต่างๆ ขอบบันไดที่ไม่มีลูกตั้งใช้เก็บของสอดไว้ในช่องดังกล่าว ซึ่งผู้สูงอายุคนที่5 ไม่ได้ใช้บันไดเพื่อขึ้นชั้นสองเนื่องจากเป็นพื้นที่ของลูกสาว

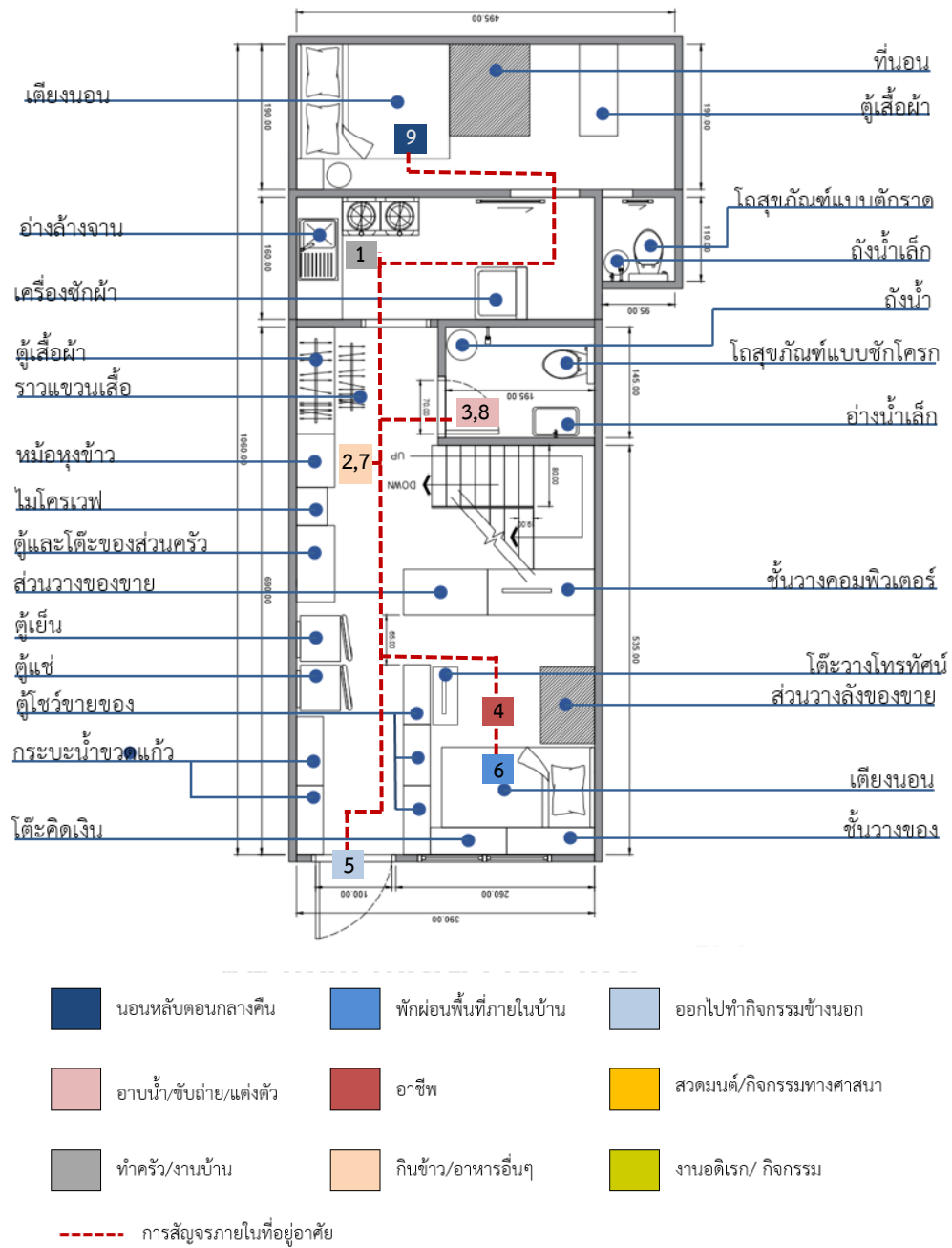
- ห้องน้ำที่1 ชั้น1

ภาพที่ 82-83 ห้องน้ำที่1 ชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่5

ห้องน้ำที่1 เป็นห้องน้ำหลักที่ผู้สูงอายุคนที่5 ใช้เป็นประจำ โถสุขภัณฑ์แบบชักโครกแต่การใช้งานของผู้สูงอายุจะตักราด (ช้ำย) ส่วนอาบนั้นผู้สูงอายุใช้ขันตักน้ำในถังสีดำ (ขวา)

- กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 5

ภาพที่ 84 กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 5

4.3.2 สภาพแวดล้อมโดยรอบโครงการศิริรินทร์และเพื่อน

ภาพที่ 86-87 สภาพโดยรอบโครงการศิริรินทร์และเพื่อน
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สภาพทั่วไปของโครงการมีทางเข้าออกหลายทาง ทางเข้าหลักคือ ฝั่งป้ายชื่อชุมชน ศิริรินทร์ และเพื่อน พื้นที่ส่วนกลางบริเวณองค์พระมตั้งอยู่ฝั่งด้านหน้าของชุมชน ใช้เป็นพื้นที่ทำกิจกรรมออกกำลังกายและเด็ก ๆ มักจะมาวิ่งเล่นบริเวณนี้ องค์พระมเป็นที่สักการะบูชาของชาวชุมชนที่นับถือ เมื่อเข้ามาในชุมชนจะพบรถยนต์จอดตามหน้าบ้านของชาวชุมชน เนื่องจากไม่มีที่จอดรถที่อื่นที่ใกล้กับชุมชน บ้านในโครงการบ้านมั่นคงสร้างตามความสามารถในการชำระค่าบ้านของเจ้าของ จึงมีการรูปแบบการตกแต่งส่วนที่ไม่ใช่โครงสร้างของบ้านที่แตกต่างกันไป ที่ทำการของชุมชนตั้งอยู่ใจกลางของชุมชนเพื่อให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน

4.4 กรณีศึกษาโครงการศิริรินทร์และเพื่อน ผู้สูงอายุจำนวน 9 คน

ภาพที่ 88 ตำแหน่งที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในโครงการศิริรินทร์และเพื่อน

สัญลักษณ์ หมายถึงตำแหน่งบ้านของผู้สูงอายุ

ตัวเลข หมายถึง ลำดับที่ของผู้สูงอายุในการนำเสนอ โดยเรียงจากเลขที่บ้านจากน้อยไปหา
บ้านเลขที่มาก

4.4.1 ผู้สูงอายุคนที่ 6²³

ข้อมูลทั่วไปผู้สูงอายุ

เพศ	:	หญิง
อายุ	:	76 ปี
สถานภาพการสมรส	:	หย่า
โรคประจำตัว	:	โรคเบาหวาน
สุขภาพอื่นๆ	:	ปวดเมื่อยทั่วไป ปวดไหล่จากการยกของ ภาวะไขมันในเลือดสูง
จำนวนสมาชิกที่อาศัยในบ้าน	:	2 คน ผู้สูงอายุ และลูกสาว
กิจกรรม/งานอดิเรก	:	ดูโทรทัศน์ และรดน้ำต้นไม้
กรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย	:	ลูกชาย
ระยะเวลาการอยู่อาศัย	:	10 ปี
ส่วนที่นอน	:	ชั้น1
<u>การประกอบอาชีพและรายได้</u>		
อาชีพก่อนอายุ60ปี	:	ค้าขายจักรเย็บผ้า
อาชีพปัจจุบัน	:	ไม่ได้ประกอบอาชีพ
แหล่งรายได้	:	สวัสดิการเบี้ยผู้สูงอายุ เงินออมและสมาชิกในครอบครัว

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

²³ เก็บข้อมูลเมื่อวันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2562

กิจวัตรประจำวัน

ผู้สูงอายุคนที่6 อาศัยอยู่ในบ้านที่เชื่อมถึงกันจำนวน 4 หลัง พื้นที่ทำกิจกรรมที่ใช้หลักมีหนึ่งหลัง แต่เนื่องจากผู้เฒ่าตั้งไว้ในบ้านที่ไม่ใช่พื้นที่หลักของผู้สูงอายุ จึงทำให้ผู้สูงอายุต้องเดินไปบ้านอีกหลังเพื่อหยิบของในตู้เย็นซึ่งเป็นของที่ลูกสาวผู้สูงอายุซื้ออาหารและของว่างไว้ให้

ตารางที่ 18 กิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุคนที่6

เวลา	กิจกรรม	สถานที่	หมายเหตุ
04.00-05.00	ตื่นนอน(เมื่อต้องออกไปธุระ)	ส่วนที่นอน ชั้น1	คนเดียว
09.00-13.00	ตื่นนอน	ส่วนที่นอน ชั้น1	คนเดียว
	ดื่มน้ำเต้าหู้	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	ลูกสาวซื้อไว้ให้
	รดน้ำต้นไม้	รอบบ้าน	คนเดียว
	ดูโทรทัศน์	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	คนเดียว
13.00	ทานอาหารมื้อที่1	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	ลูกสาวซื้อไว้ให้
13.30-18.00	นั่งเล่น	ส่วนที่นอน ชั้น1	คนเดียว
	ดูโทรทัศน์	ส่วนที่นอน ชั้น1	คนเดียว
	งีบหลับ	ส่วนที่นอน ชั้น1	คนเดียว
18.00	ทานอาหารมื้อที่2	ส่วนที่นอน ชั้น1	คนเดียว
19.00-20.00	รอลูกสาวกลับบ้าน	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	คนเดียว
20.00	อาบน้ำ	ห้องน้ำ ชั้น1	คนเดียว
20.00-23.00	ดูโทรทัศน์	ส่วนที่นอน ชั้น1	คนเดียว
	เข้านอน	ส่วนที่นอน ชั้น1	คนเดียว
00.00	ปัสสาวะ1-2ครั้ง	ห้องน้ำ ชั้น1	คนเดียว
09.00-16.30	อยู่เวร(อังคารและพฤหัสบดี)	ที่ทำการชุมชน	คนในชุมชน

สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย

- ส่วนหน้าบ้าน

ภาพที่ 89 หน้าบ้านของผู้สูงอายุคนที่ 6

หน้าบ้านผู้สูงอายุคนที่ 6 ไม่ได้ใช้เป็นทางเข้าออกหลัก จึงใช้เป็นพื้นที่ในการปลูกต้นไม้

ภาพที่ 90 ทางเข้าบ้านของผู้สูงอายุคนที่ 6

ภาพที่ 91 บ้านแถวที่ติดกันสามหลังของครอบครัวผู้สูงอายุคนที่ 6

บ้านของผู้สูงอายุคนที่ 6 อาศัยอยู่ลักษณะเป็นบ้านแถวติดกัน 3 หลัง (ขวา) และด้านหลังบ้านอีก 1 หลัง ตรงกันกับหลังตรงกลางของ 3 หลังที่ติดกัน รวม 4 หลังทะเล่ถึงกันหมดทั้งชั้นล่างและชั้นบน ผู้สูงอายุเลือกอาศัยอยู่บ้านที่อยู่ตรงกลางของทั้ง 4 หลังเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่พบปะกันของครอบครัว ทางเข้าบ้านของผู้สูงอายุจึงเป็นหลังบ้านของหลังที่อาศัยอยู่ (ซ้าย)

- ที่อยู่อาศัยชั้น 1

ภาพที่ 92-93 ที่อยู่อาศัยชั้น 1 ของผู้สูงอายุคนที่ 6

ประตูฝั่งหน้าบ้านที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ไม่ค่อยได้ใช้ (ซ้าย) เพราะเข้าทางประตูหลังบ้านแทน ผู้สูงอายุคนที่ 6 ใช้พื้นที่ชั้นล่างตลอดวัน ในการทำงานกิจกรรมประจำวัน ข้าวของเครื่องใช้จึงจัดวางอยู่ ใกล้ๆกับพื้นที่ที่ผู้สูงอายุใช้

ภาพที่ 94 ตำแหน่งวางตู้เย็น ของผู้สูงอายุคนที่ 6

ตู้เย็นตั้งอยู่ในส่วนหลังบ้านของหลังที่ติดกับทางซ้ายของหลังที่ผู้สูงอายุอาศัย จุดวางตู้เย็นอยู่ในบ้านอีกหลังของลูกชายอีกคน เนื่องจากไม่มีที่วางตู้เย็นซึ่งใกล้เคียงได้รับบริเวณพื้นที่ที่ผู้สูงอายุใช้เป็นหลัก

- ห้องน้ำชั้น 1

ภาพที่ 95-96 ห้องน้ำชั้น 1 ของผู้สูงอายุคนที่ 6

ห้องน้ำชั้น 1 ของผู้สูงอายุคนที่ 6 มีส่วนอาบน้ำ โถสุขภัณฑ์แบบชักโครก และอ่างล้างมือซึ่งแยกส่วนชัดเจน ภายในห้องน้ำค่อนข้างโล่ง และไม่มีราวจับช่วยพยุงตัว

- ส่วนครัว ชั้น1

ภาพที่ 97-98 ส่วนครัวชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่6

ผู้สูงอายุใช้พื้นที่ส่วนครัวในการทำอาหารทำเองเป็นบางครั้ง พื้นที่นี้เป็นส่วนหลังบ้านของ
หลังที่อยู่ตรงข้าม และหลังที่อยู่ด้านขวาของบ้านที่ผู้สูงอายุอาศัย

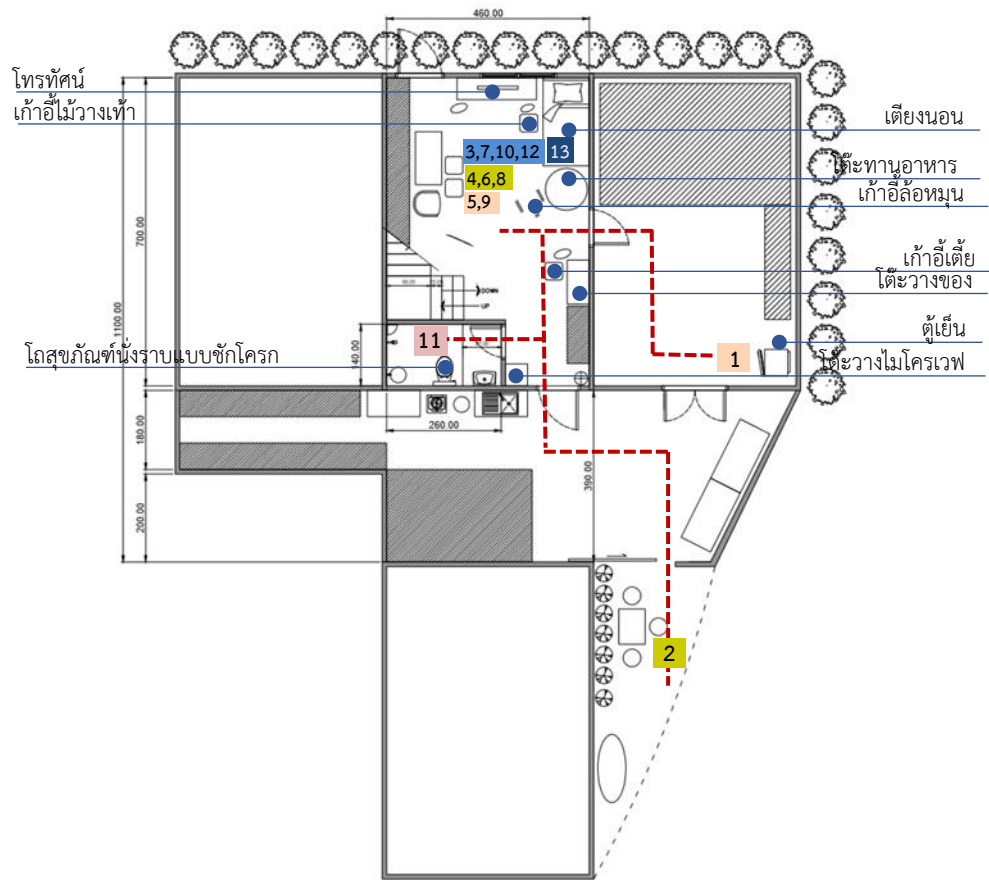
- ทางขึ้นชั้น2

ภาพที่ 99 ทางขึ้นชั้น2 ของบ้านผู้สูงอายุคนที่6

บันไดทำจากไม้ มีราวบันได ไม่มีลูกตั้ง ผู้สูงอายุจับราวบันไดทุกครั้งในการขึ้นหรือลง ใช้พื้นที่
ส่วนนี้สองอาทิตย์ต่อการขึ้นลงหนึ่งครั้ง เนื่องจากเสื้อผ้าบางส่วน ที่รีดผ้า และเครื่องซักผ้าราวตากผ้า
อยู่ข้างบน

- กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่6

นอนหลับตอนกลางคืน	พักผ่อนพื้นที่ภายในบ้าน	ออกไปทำกิจกรรมข้างนอก
อาบน้ำ/ขับถ่าย/แต่งตัว	อาชีพ	สวดมนต์/กิจกรรมทางศาสนา
ทำครัว/งานบ้าน	กินข้าว/อาหารอื่นๆ	งานอดิเรก/ กิจกรรม
- - - - - การสัญจรภายในที่อยู่อาศัย

ภาพที่ 100 กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่6

4.4.2 ผู้สูงอายุคนที่ 7

ข้อมูลทั่วไปผู้สูงอายุ

เพศ	:	หญิง
อายุ	:	78 ปี
สถานภาพการสมรส	:	หม้าย
โรคประจำตัว	:	โรคความดันโลหิต โรคกรดไหลย้อน โรคหัวใจ โรคกระดูกทับเส้นประสาท
ภาวะปวดเมื่อย	:	ปวดหลัง ปวดเข่า
จำนวนสมาชิกที่อาศัยในบ้าน	:	2 คน ผู้สูงอายุ และ ลูกสาว
กิจกรรม/งานอดิเรก	:	เข้าวัด
กรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย	:	ตนเอง
ระยะเวลาการอยู่อาศัย	:	9 ปี
ส่วนที่นอน	:	ชั้น 1
<u>การประกอบอาชีพและรายได้</u>		
อาชีพก่อนอายุ 60 ปี	:	เย็บผ้า
อาชีพปัจจุบัน	:	อาชีพเสริมจับผ้า
แหล่งรายได้	:	สวัสดิการเบี้ยผู้สูงอายุ อาชีพเสริม และ สมาชิกในครอบครัว

กิจวัตรประจำวัน

ผู้สูงอายุคนที่7 ใช้พื้นที่ชั้น1 ในการอยู่อาศัย มีการประกอบอาชีพเสริมโดยออกไปนั่งทำที่บ้านเพื่อนบ้าน หากอยู่ในบ้านกิจกรรมที่ทำรวมถึงข้าวของเครื่องใช้จะใช้เพียงพื้นที่บริเวณรอบส่วนที่นอนเท่านั้น

ตารางที่ 19 แสดงกิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุ

เวลา	กิจกรรม	สถานที่	หมายเหตุ
06.00-07.00	ตื่นนอน	ส่วนที่นอน ชั้น1	คนเดียว
	นอนเล่น	ส่วนที่นอน ชั้น1	คนเดียว
07.00-08.00	ทำอาหาร	ส่วนครัว ชั้น1	คนเดียว
08.00-09.00	ทานอาหารมื้อที่1	หน้าส่วนที่นอน ชั้น1	คนเดียว
09.00-10.00	งีบระหว่างวัน	ส่วนที่นอน ชั้น1	คนเดียว
10.00-14.00	จับผ้า	บ้านเพื่อนบ้าน	เพื่อนบ้าน
	พูดคุยกับเพื่อนบ้าน		
15.00-16.00	ทานอาหารมื้อที่2	หน้าส่วนที่นอน ชั้น1	คนเดียว
16.00-19.00	นั่งเล่น ดูโทรทัศน์	นอกบ้าน	คนเดียว
19.00-19.30	อาบน้ำ	ห้องน้ำ ชั้น1	คนเดียว
19.30-20.00	สวดมนต์	ส่วนที่นอน ชั้น1	คนเดียว
20.00-21.00	เข้านอน	ส่วนที่นอน ชั้น1	คนเดียว
00.00	ลุกมาปัสสาวะไม่บ่อย 1ครั้ง	ห้องน้ำ ชั้น1	คนเดียว

สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย

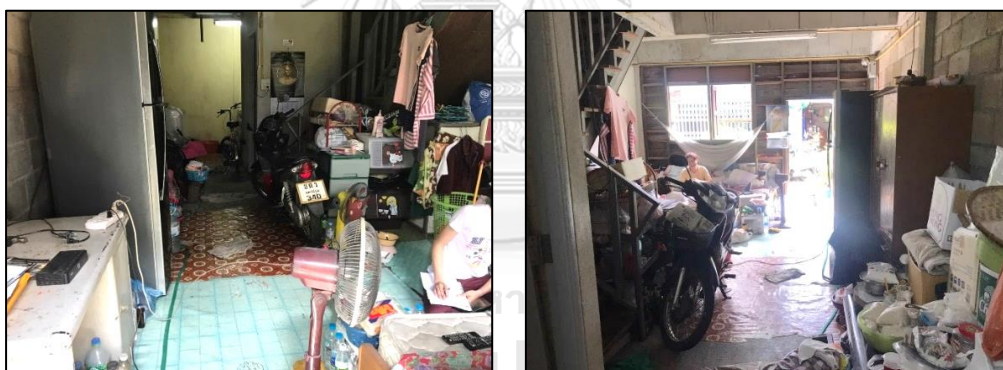
- ส่วนหน้าบ้าน

ภาพที่ 101 หน้าบ้านของผู้สูงอายุคนที่7

วัสดุในการสร้างบ้าน บางส่วนเป็นวัสดุไม้จากบ้านเก่าที่ถูกรื้อ เนื่องจากข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจของผู้สูงอายุคนที่7

- ที่อยู่อาศัยชั้น1

ภาพที่ 102-103 ที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่7

ผู้สูงอายุคนที่7 ใช้พื้นที่ชั้นล่างในการอยู่อาศัยตลอดวัน ส่วนที่นอนของผู้สูงอายุอยู่ติดกับฝั่งหน้าบ้าน (ขวา)

- ทางขึ้นชั้น 2

ภาพที่ 104 ทางขึ้นชั้น 2 ของผู้สูงอายุคนที่ 7

บันไดขึ้นชั้น 2 เป็นทางขึ้นไปพื้นที่ของลูกสาว ซึ่งใช้ชานพักบันไดวางของต่างๆ แต่ผู้สูงอายุไม่ได้ขึ้นชั้นเลยเนื่องจากสุขภาพไม่ค่อยดี

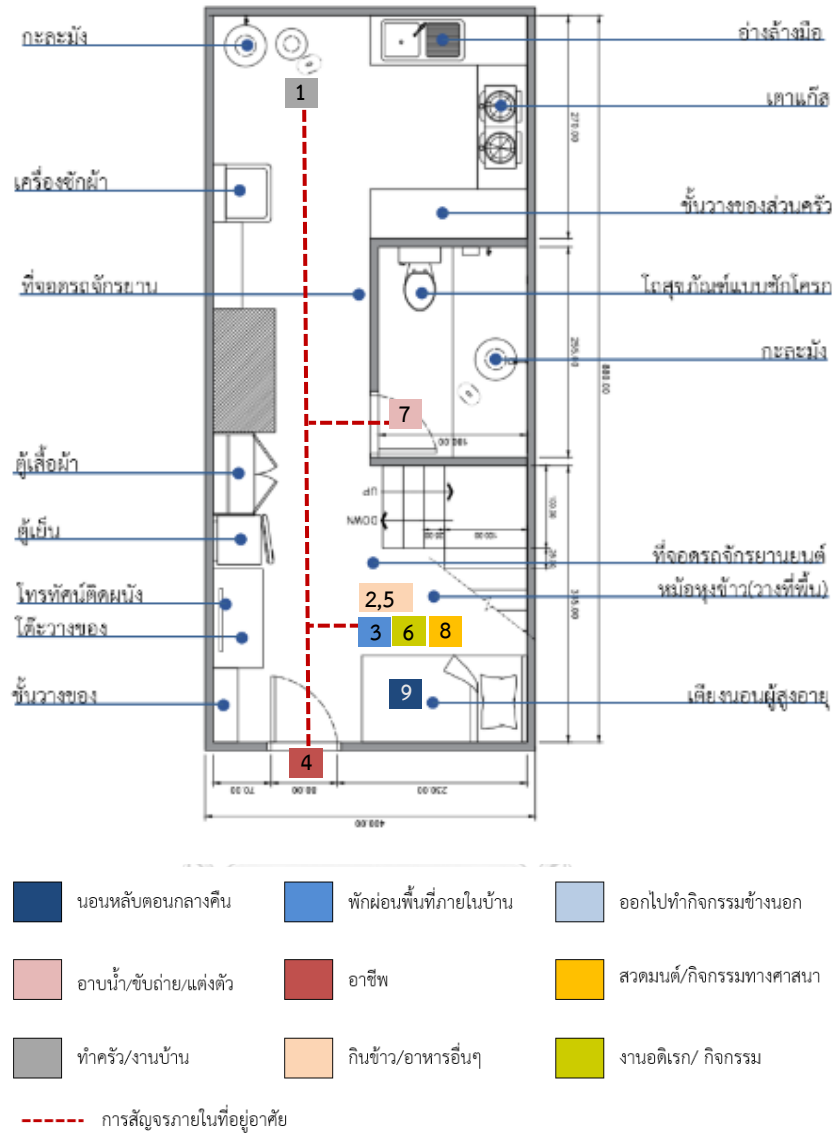
- ห้องน้ำ ชั้น 1

ภาพที่ 105-106 ห้องน้ำชั้น 1 ของผู้สูงอายุคนที่ 7

โถสุขภัณฑ์แบบชักโครก มีสายฉีดชำระ ไม่มีราวจับพยุงตัว (ซ้าย) ฝักอาบน้ำผู้สูงอายุรองน้ำใส่กะละมังสีเขียว นั่งบนเก้าอี้สีชมพูใช้ขันตักอาบนํ้า

- กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่7

ภาพที่ 107 กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่7

4.4.3 ผู้สูงอายุคนที่ 8

ข้อมูลทั่วไปผู้สูงอายุ

เพศ	:	หญิง
อายุ	:	88 ปี
โรคประจำตัว	:	กระเพาะ หัวใจ เบาหวาน ไชมัน
สุขภาพ	:	ปวดแขน ขาที่แขน
จำนวนสมาชิกที่อาศัยในบ้าน	:	5 คน
		ผู้สูงอายุ ลูกสาว ลูกเขย และหลานอีก2คน
สถานภาพการสมรส	:	หม้าย
กิจกรรม/งานอดิเรก	:	นั่งเล่น ช่วยครอบครัวเตรียมอาหารขาย
กรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย	:	ลูกเขย
ระยะเวลาการอยู่อาศัย	:	11 ปี
ส่วนที่นอน	:	ชั้น1 (เคยนอนชั้นสอง เมื่ออายุ 70 ปีเดินขึ้นไม่ไหวจึงย้ายลงมานอนข้างล่าง)
<u>การประกอบอาชีพและรายได้</u>		
อาชีพก่อนอายุ60ปี	:	ขายขนมไทย
อาชีพปัจจุบัน	:	ไม่มี
แหล่งรายได้	:	สวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

กิจวัตรประจำวัน

ผู้สูงอายุใช้พื้นที่บ้านเฉพาะชั้นล่าง กิจกรรมบางอย่างเช่นการทำครัว สามารถทำได้ด้วยตนเอง ซึ่งพื้นที่ชั้นล่างมีหลานชายอาศัยอยู่ด้วยตลอดแต่ไม่ได้เป็นผู้ดูแล ลูกสาวและลูกเขย

ตารางที่ 20 กิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุคนที่ 8

เวลา	กิจกรรม	สถานที่	หมายเหตุ
02.00-02.15	ตื่นนอน	ส่วนที่นอน ชั้น1	คนเดียว
02.15-05.00	หุงข้าว(สำหรับขาย) หั่นผัก	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	ครอบครัว
06.00-07.00	งีบหลับ	ส่วนที่นอน ชั้น1	คนเดียว
07.00-07.15	อาบน้ำ	ห้องน้ำ ชั้น1	คนเดียว
07.15-07.45	ทำครัว	ส่วนครัว ชั้น1	คนเดียว
07.45-08.15	ทานอาหารมือที่1	ส่วนที่นอน ชั้น1	คนเดียว
10.00-11.00	คุยกับเพื่อนบ้าน	ส่วนที่นอน ชั้น1	เพื่อนบ้านมาคุย
11.00-15.00	พักผ่อน/นั่งเล่น	ส่วนที่นอน ชั้น1	คนเดียว
15.00-15.30	ทานของว่าง	ส่วนที่นอน ชั้น1	คนเดียว
15.30-17.00	ดูโทรทัศน์	ส่วนที่นอน ชั้น1	คนเดียว
17.00-18.00	ทานอาหารมือที่2	ส่วนที่นอน ชั้น1	ครอบครัว
18.00-18.15	อาบน้ำ	ห้องน้ำ ชั้น1	คนเดียว
18.15-20.00	ดูโทรทัศน์	ส่วนที่นอน ชั้น1	ครอบครัว
20.00	เข้านอน	ส่วนที่นอน ชั้น1	คนเดียว
-	ไม่ลุกมาปัสสาวะตอนกลางคืน	-	-

สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย

- ส่วนหน้าบ้าน

ภาพที่ 108 หน้าบ้านของผู้สูงอายุคนที่ 8

ทางเข้าบ้านของผู้สูงอายุคนที่ 8 ปูด้วยกระเบื้อง มีลักษณะเป็นชั้นจำนวน 2 ชั้น ระหว่างทางขึ้นไม่มีราวจับช่วยพยุงตัว

- ที่อยู่อาศัยชั้น 1

ภาพที่ 109-110 ที่อยู่อาศัยชั้น 1 ของผู้สูงอายุคนที่ 8

ผู้สูงอายุคนที่ 8 นั่งให้สัมภาษณ์บนเก้าอี้ไม้ตั้งอยู่ฝั่งหน้าบ้าน ติดประตูทางเข้า ใช้เป็นที่นั่งเล่น ทำกิจกรรมต่างๆระหว่างวัน และนอนตอนกลางคืน (ชาย)

- ทางขึ้นชั้น 2

ภาพที่ 111 ทางขึ้นชั้น 2 ของผู้สูงอายุคนที่ 8

ลักษณะบันไดทางขึ้นชั้น 2 ทำจากวัสดุไม้ มีลูกตั้ง แม้ผู้สูงอายุของงานวิจัยไม่ได้ใช้พื้นที่นี้แต่ยังมีผู้สูงอายุในบ้านใช้บันไดนี้อีก 2 คน

- ห้องน้ำ

ภาพที่ 112-113 ห้องน้ำชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่8

โถสุขภัณฑ์นั่งราบแบบชักโครก ไม่มีราวจับพยุงตัว (ซ้าย) ถังใส่น้ำสีเขียว ผู้สูงอายุใช้ตัดกواب
(ขวา)

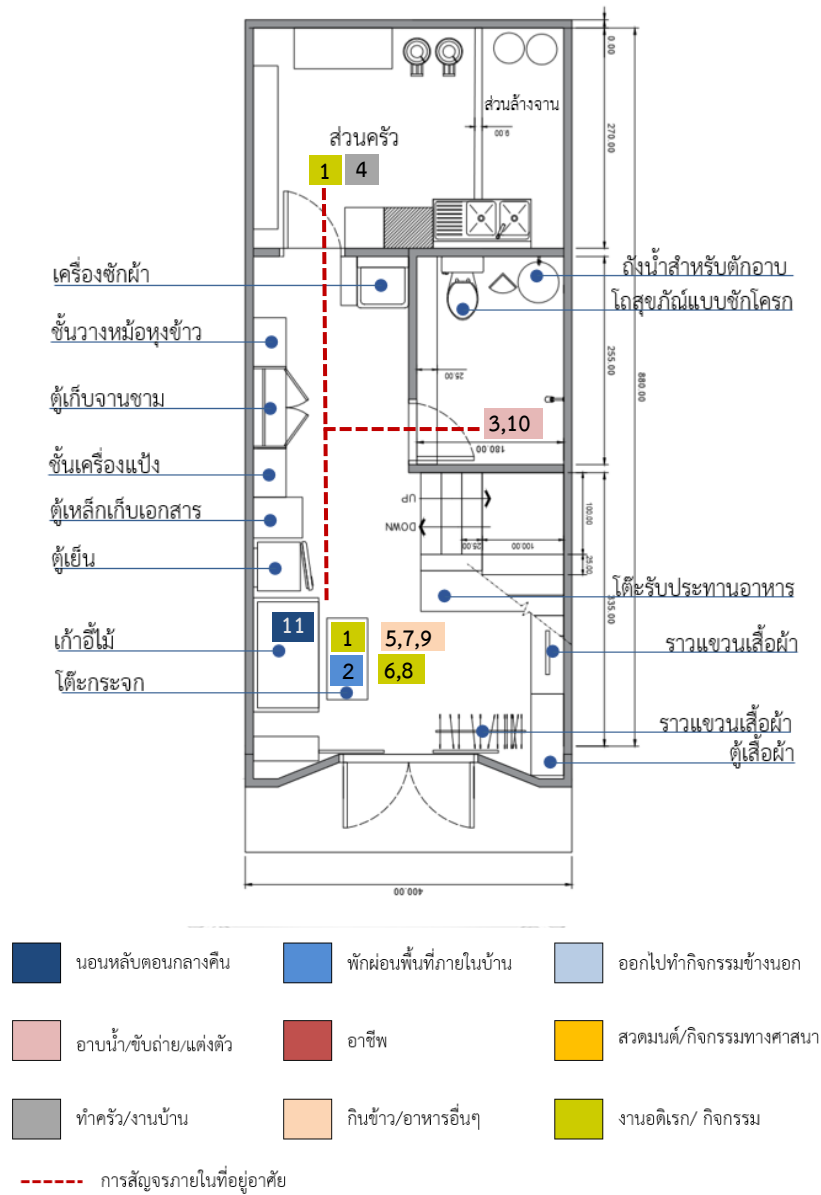
- ส่วนครัว

ภาพที่ 114-115 ห้องครัวของผู้สูงอายุคนที่8

ครอบครัของผู้สูงอายุคนที่8 ประกอบอาชีพขายอาหารจึงมีอุปกรณ์ทำครัวมากมาย และกั้น
ส่วนล้างจานแยก

- กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่8

ภาพที่ 116 กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่8

4.4.4 ผู้สูงอายุคนที่ 9

ข้อมูลทั่วไปผู้สูงอายุ

เพศ : หญิง
 อายุ : 63 ปี
 สถานภาพการสมรส : โสด
 โรคประจำตัว : โรคปอด โรคกระเพาะ
 สุขภาพ : หลังค่อม
 จำนวนสมาชิกที่อาศัยในบ้าน : 3 คน

ผู้สูงอายุ หลานสาว เหลน
 กิจกรรม/งานอดิเรก : เลี้ยงหลาน
 กรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย : ตนเอง
 ระยะเวลาการอยู่อาศัย : 10 ปี
 ส่วนที่นอน : ชั้น 2
การประกอบอาชีพและรายได้
 อาชีพก่อนอายุ 60 ปี : ทำนา เย็บผ้า
 อาชีพปัจจุบัน : เย็บผ้า
 แหล่งรายได้ : เบี้ยยังชีพ เบี้ยผู้พิการ และ สมาชิกในครอบครัว

กิจวัตรประจำวัน

กิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุสัมพันธ์กับอาชีพที่ผู้สูงอายุทำอยู่ในปัจจุบัน คือรับจ้างเย็บผ้า เป็นรายได้หลัก ผู้สูงอายุอยู่ในช่วงอายุวัยต้น แม้จะมีปัญหาสุขภาพร่างกาย แต่ยังคงใช้ชีวิตขึ้นลง บันได หรือก้าวขึ้นลงทางต่างระดับอยู่เป็นประจำ

ตารางที่ 21 กิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุคนที่ 9

เวลา	กิจกรรม	สถานที่	หมายเหตุ
05.00	ตื่นนอน	ส่วนที่นอน ชั้น2	คนเดียว
05.00-06.30	เดินเล่น	หน้าบ้าน	คนเดียว
06.30-07.00	อาบน้ำ	ห้องน้ำ ชั้น2	คนเดียว
07.00-08.00	เย็บผ้า	ส่วนทำงาน ชั้น1	คนเดียว
08.00-08.30	ทำอาหาร	ส่วนครัว หน้าบ้าน	คนเดียว
08.30-09.00	ทานอาหารมื้อที่1	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	คนเดียว
09.00-11.00	เย็บผ้า	ส่วนทำงาน ชั้น1	คนเดียว
11.00-11.30	ทานอาหารมื้อที่2	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	คนเดียว
11.30-13.00	เย็บผ้า	ส่วนทำงาน ชั้น1	คนเดียว
13.00-13.45	งีบหลับ	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	คนเดียว
13.45-17.00	เย็บผ้า	ส่วนทำงาน ชั้น1	คนเดียว
17.00-19.00	พักผ่อน ดูโทรทัศน์	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	คนเดียว
19.00-19.30	ทานอาหารมื้อที่3	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	คนเดียว
19.30-22.00	นั่งเล่น	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	หลาน
22.00-22.30	เข้านอน	ส่วนที่นอน ชั้น2	คนเดียว
00.00	ปัสสาวะ2ครั้ง	ห้องน้ำ ชั้น2	คนเดียว

สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย

- ส่วนหน้าบ้าน

ภาพที่ 117 หน้าบ้านของผู้สูงอายุคนที่ 9

ภาพที่ 118 พื้นที่ตรงข้ามหน้าบ้านของผู้สูงอายุคนที่ 9

สภาพหน้าบ้านของผู้สูงอายุคนที่ 9 มีชั้นต่างระดับสองชั้น ประตูบานเปิดออกสองบาน มีสวนครัวนอกใช้นั่งทำอาหาร (ชาย) พื้นที่ฝั่งตรงข้ามหน้าบ้านมีแคร่ไม้ไผ่ ราวตากผ้า และส่วนปลูกต้นไม้ (ขวา)

- ที่อยู่อาศัยชั้น 1

ภาพที่ 119-120 ที่อยู่อาศัยชั้น 1 ของผู้สูงอายุคนที่ 9

ผู้สูงอายุคนที่ 9 ประกอบอาชีพเย็บผ้า ใช้พื้นที่ชั้นล่างของบ้านวางอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ จักรโพงตั้งอยู่ติดฝั่งบานเลื่อนเหล็กตัด ถัดมาคือจักรทั่วไป (ชาย) โต๊ะแพทเทิร์นสำหรับทำเสื้อผ้า และตั้งใช้นั่งเล่น(ขวา)

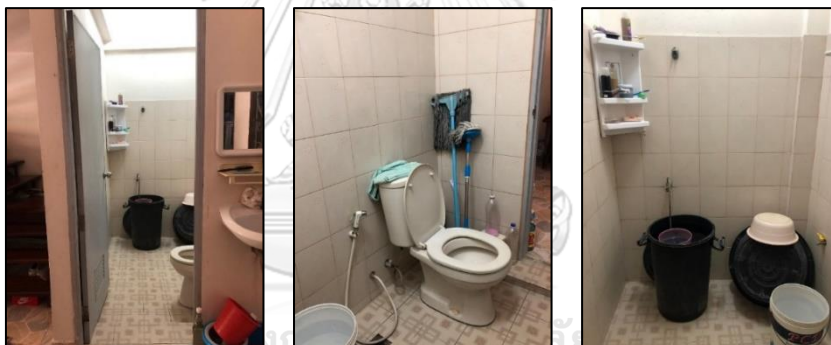
- ทางขึ้นชั้น2

ภาพที่ 121 ทางขึ้นชั้น2 ของผู้สูงอายุคนที่9

บันไดทางขึ้นชั้น2 ที่ผู้สูงอายุใช้ขึ้นลงทุกวัน วันละ2รอบ ผู้สูงอายุจะจับราวบันไดและซี่ไม้
แนวตั้งเพื่อช่วยพยุงตัวในการเดินขึ้นหรือลงบันได

- ห้องน้ำ

ภาพที่ 122-123 ห้องน้ำชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 9

ห้องน้ำชั้นล่างผู้สูงอายุใช้ระหว่างวัน มีอ่างล้างมืออยู่ด้านนอก (ซ้าย) เมื่อเข้าไปในห้องน้ำจะ
เจอชั้นเปลี่ยนระดับ ถัดไปเป็นโถสุขภัณฑ์นั่งราบแบบตักราดอยู่ทางขวามือ ไม่มีราวจับพยุงตัว (กลาง)
ผู้สูงอายุซักผ้าเองในห้องน้ำนี้ใช้กะละมังสีดำ (ขวา)

- ส่วนครัว ชั้น1

ภาพที่ 124 ห้องครัวในบ้าน ของผู้สูงอายุคนที่ 9

ภาพที่ 125 ส่วนครัวหน้าบ้าน ของผู้สูงอายุคนที่ 9

ห้องครัวในบ้านของผู้สูงอายุใช้เก็บวัตถุดิบปรุงอาหาร มีชั้นวางจานชาม และอ่างล้างจาน (ซ่าย) ส่วนครัวที่อยู่หน้าบ้านส่วนใหญ่ใช้เตาแก๊สทำอาหาร มีเตาถ่านใช้บ้างบางครั้ง ผู้สูงอายุใช้แก๊สไม่ทรงสี่เหลี่ยมสีขาวนั้งระหว่างทำอาหาร ทำให้ต้องโค้งตัวลงเนื่องจากแก๊สอยู่สูงกว่าเตา

- ที่อยู่อาศัยชั้น2

ภาพที่ 126-127 ที่อยู่อาศัยชั้น2 ของผู้สูงอายุคนที่ 9

ภาพที่ 128 ส่วนที่นอนชั้น2 ของผู้สูงอายุคนที่ 9

พื้นที่บ้านชั้น2 ของผู้สูงอายุคนที่9 ลักษณะเป็นที่โล่ง แบ่งส่วนที่นอนโดยใช้ตู้เสื้อผ้าและที่เก็บเสื้อผ้าลักษณะเป็นตู้กันเป็นส่วนที่นอนของผู้สูงอายุและสมาชิกในครอบครัว (ซ่าย) ฝั่งที่นอนของผู้สูงมีโต๊ะหมู่บูชาพระพุทธรูปแบบตั้งโต๊ะ (กลาง) ตั้งอยู่ข้างเบาะที่นอน (ขวา)

ภาพที่ 129-130 ระเบียงชั้น2 ของบ้านผู้สูงอายุคนที่ 9

ทางเชื่อมต่อของพื้นชั้นสองและระเบียงไม่ได้อยู่ในระดับเดียวกัน (ซ้าย) พื้นที่นอกตัวบ้านของชั้นสองต่อเติมเพิ่มทำเป็นระเบียง ใช้สำหรับตากผ้า (ขวา)

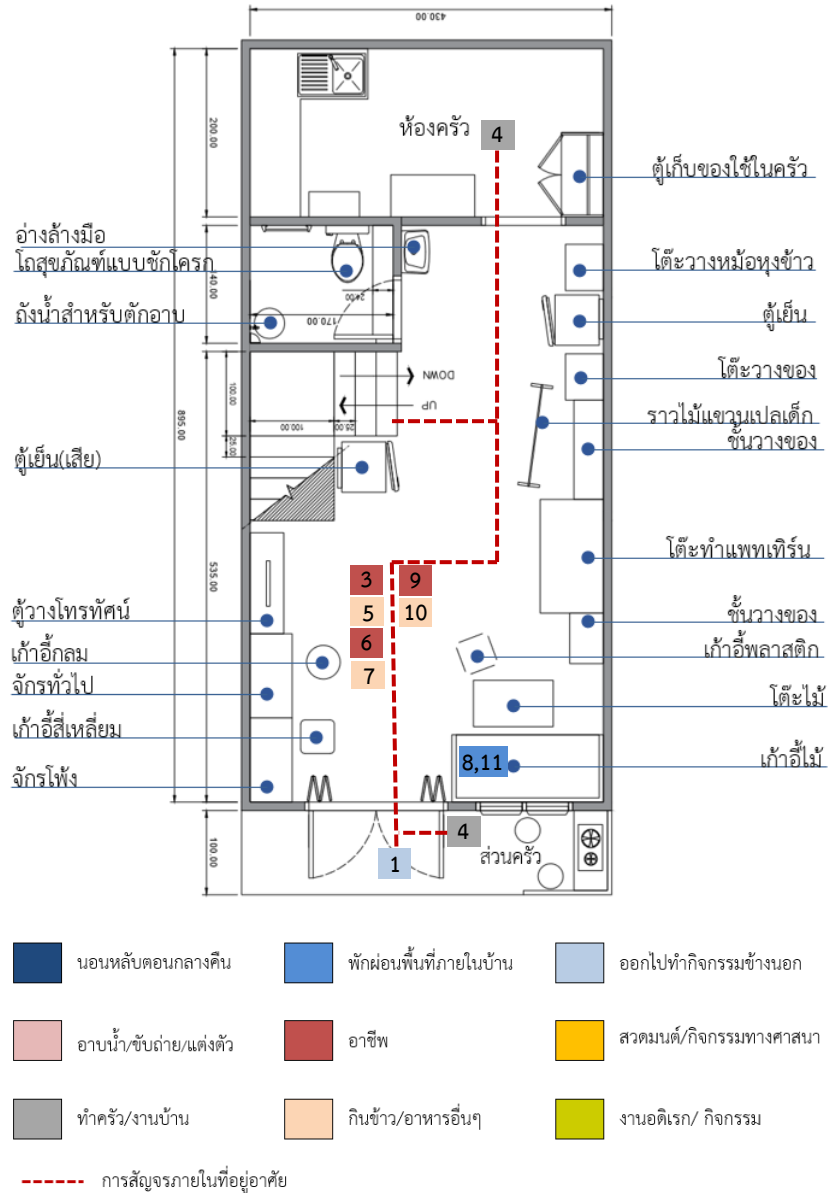
- ห้องน้ำชั้น2

ภาพที่ 131-132 ห้องน้ำชั้น2 ของผู้สูงอายุคนที่ 9

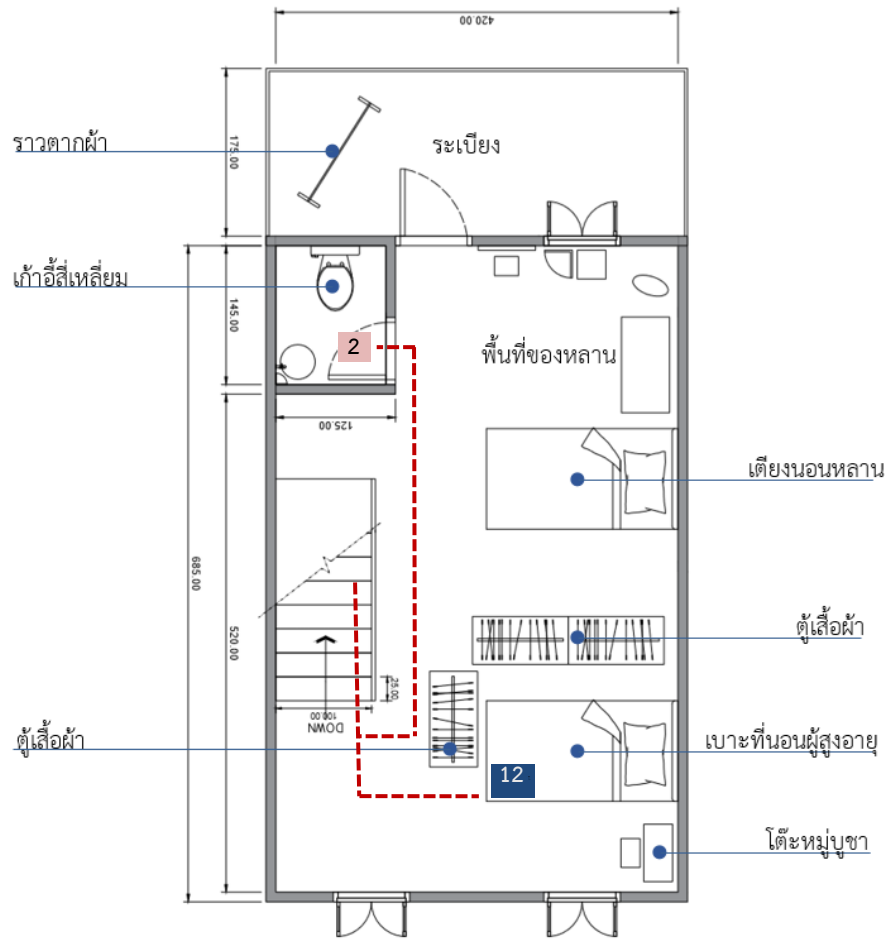
ห้องน้ำชั้น2 ของผู้สูงอายุคนที่9 สร้างตั้งแต่ช่วงแรกของการก่อสร้าง มีลักษณะเป็นโถสุขภัณฑ์นั่งราบแบบตักราดไม่ติดผนัง ไม่มีราวจับพยุงตัว

- กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 9

ภาพที่ 133 กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 9

- กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น2 ของผู้สูงอายุคนที่9

นอนหลับตอนกลางคืน	พักผ่อนพื้นที่ภายในบ้าน	ออกไปทำกิจกรรมข้างนอก
อาบน้ำ/อาบน้ำ/แต่งตัว	อาชีพ	สวดมนต์/กิจกรรมทางศาสนา
ทำครัว/งานบ้าน	กินข้าว/อาหารอื่นๆ	งานอดิเรก/ กิจกรรม
- การสัญจรภายในที่อยู่อาศัย

ภาพที่ 134 กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น2 ของผู้สูงอายุคนที่ 9

4.4.5 ผู้สูงอายุคนที่ 10

ข้อมูลทั่วไปผู้สูงอายุ

เพศ	:	ชาย
อายุ	:	70 ปี
สถานภาพการสมรส	:	โสด
โรคประจำตัว	:	ไม่มี/ไม่ทราบ
สุขภาพ	:	ไม่มี
จำนวนสมาชิกที่อาศัยในบ้าน	:	4 คน
		ผู้สูงอายุ แฟน หลานสองคน
กิจกรรม/งานอดิเรก	:	ซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า
กรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย	:	ตนเอง
ระยะเวลาการอยู่อาศัย	:	10 ปี
ส่วนที่นอน	:	ชั้น2
<u>การประกอบอาชีพและรายได้</u>		
อาชีพก่อนอายุ60ปี	:	เจียรไนพลอย ขายพวงมาลัย ขายลูกชิ้นที่ซอยเพชรเกษม40
อาชีพปัจจุบัน	:	รับจ้างเป็นช่างก่อสร้าง
แหล่งรายได้	:	เบี้ยยังชีพ และ สมาชิกในครอบครัว

กิจวัตรประจำวัน

ผู้สูงอายุคนที่10 อยู่ในช่วงอายุวัยต้น สุขภาพแข็งแรง ยังสามารถเดินทางออกไปทำงานนอกบ้านในสถานที่ต่างๆได้ การทำกิจวัตรประจำวันจึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับอายุอาศัยทั้งหมด

ตารางที่ 22 กิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุของผู้สูงอายุคนที่ 10

เวลา	กิจกรรม	สถานที่	หมายเหตุ
04.00	ตื่นนอน	ส่วนที่นอน ชั้น2	คนเดียว
04.00-04.15	ดื่มกาแฟ	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	คนเดียว
04.30-06.00	ดูโทรทัศน์(มวยปล้ำ) ฟังเพลง	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	คนเดียว
06.00-07.30	เล่นกับหลาน	ส่วนที่นอน ชั้น2	หลาน
07.30-08.00	อาบน้ำ แต่งตัว	ห้องน้ำ ชั้น1	คนเดียว
08.00-12.00	ไปทำงาน	ที่ทำงาน	เพื่อนร่วมงาน
12.00-13.00	ทานอาหารมือที่1	ที่ทำงาน	เพื่อนร่วมงาน
13.00-17.00	เลิกงาน	ที่ทำงาน	เพื่อนร่วมงาน
18.30-19.00	เล่นกับหลาน	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	หลาน
19.00-19.45	ทานอาหารมือที่2	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	แฟน
19.45-20.00	อาบน้ำ	ห้องน้ำ ชั้น1	คนเดียว
20.00-21.00	เล่นกับหลาน	ส่วนที่นอน ชั้น2	หลาน
21.00-21.30	เข้านอน	ส่วนที่นอน ชั้น2	คนเดียว
00.00	ปัสสาวะ1ครั้ง	ห้องน้ำ ชั้น1	คนเดียว

สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย

- ส่วนหน้าบ้าน

ภาพที่ 135 หน้าบ้านของผู้สูงอายุคนที่ 10

ผู้สูงอายุมักจะออกมานั่งที่ม้านั่งสีขาวหน้าบ้านเพื่อนจะได้พบปะกับเพื่อนบ้านที่ผ่านไปมา
กระถางต้นไม้วางไว้หน้าม้านั่งและบนถ้ำน้ำแข็งสีแดง

- ที่อยู่อาศัยชั้น1

ภาพที่ 136-137 ที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 10

ชั้นล่างบ้านของผู้สูงอายุคนที่10ไม่มีชั้นหรือตู้สูงเกินความสูงของผู้สูงอายุคนที่10 ของใช้
ต่างๆวางไว้ที่พื้น (ชาย) ผู้สูงอายุใช้พื้นที่หน้าโซฟาสีน้ำตาล (ขวา) นั่งทำงานอดิเรกที่พื้น

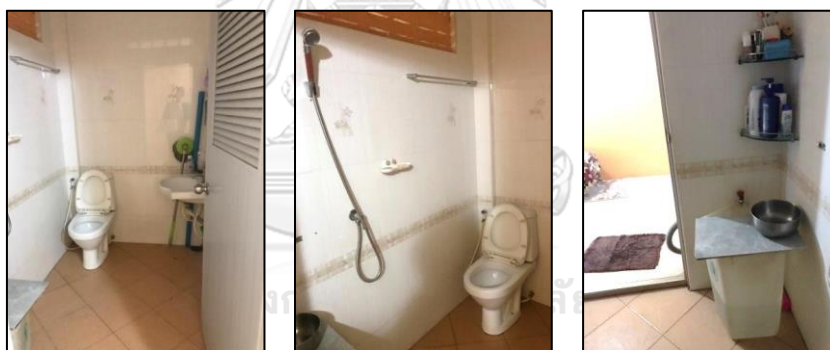
- ทางขึ้นชั้น2

ภาพที่ 138-139 ทางขึ้นชั้น2 ของผู้สูงอายุคนที่ 10

บันไดทางขึ้นชั้นสองลักษณะโล่ง ไม่มีลูกตั้ง ไม่มีราวบันได (ซ้าย) ก่อนบันไดขั้นแรกมีพัดลมตั้งอยู่ ทางขึ้นบันไดตั้งแต่ขั้นแรกถึงชานพักมีราวจับสเตนเลสเจาะติดผนัง ใช้พาดผ้าขนหนูและผ้าขาวม้า เหนือราวจับมีหิ้งพระติดผนังสำหรับกราบไหว้บูชา (ขวา)

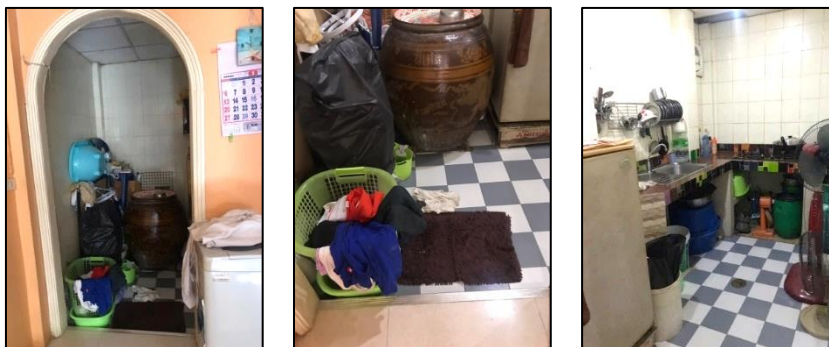
- ห้องน้ำชั้น1

ภาพที่ 140 ห้องน้ำชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 10

ห้องน้ำของผู้สูงอายุคนที่10 มีอ่างล้างมืออยู่ในห้องน้ำ โถสุขภัณฑ์นั่งราบแบบชักโครก ไม่มีราวจับพยุงตัว มีถังเก็บน้ำปิดฝาด้วยแผ่นกระเบื้องขนาดใหญ่มีน้ำหนักรวมมากส่งผลให้ไม่สะดวกต่อการใช้งาน

- ส่วนครัวชั้น 1

ภาพที่ 141-142 ห้องครัวชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 10

ทางเข้าส่วนครัวทำเป็นประตูซุ้มโค้งแบบโค้ง (ซ้าย) มีชั้นต่างระดับและมีตระกร้าผ้าวาง ทำให้พื้นที่การเดินเข้าออกมีความกว้างแคบลง (กลาง) สภาพด้านในครัวนอกจากเครื่องครัวและอุปกรณ์อื่นๆที่เกี่ยวข้อง เช่น ตู้เย็น ยังใช้พื้นที่ใต้เคาท์เตอร์ครัววางของที่ใช้ทำงานอดิเรกของผู้สูงอายุคือการซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า เช่น พัดลม อีกด้วย

- ที่อยู่อาศัยชั้น2

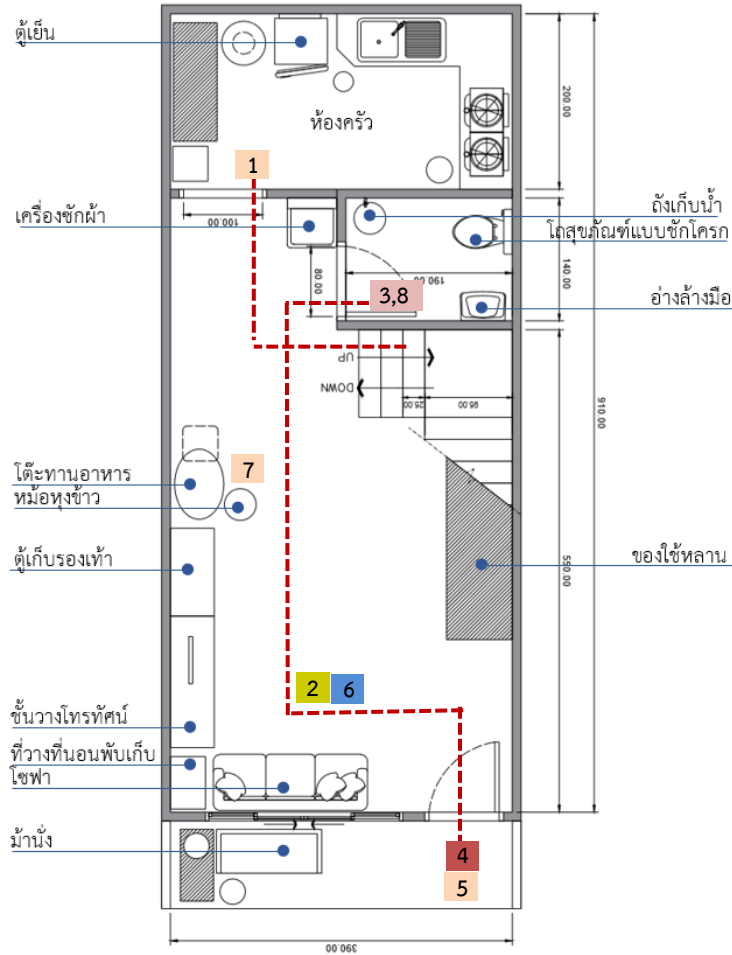
ชั้นสองของบ้านผู้สูงอายุแบ่งเป็น 2 ห้อง ห้องหนึ่งสำหรับน้องสาวของผู้สูงอายุคนที่10 ซึ่งมาค้างเป็นครั้งคราว อีกห้องหนึ่งเป็นของผู้สูงอายุที่ใช้นอนกับแฟนและหลานอีก 2 คน

ภาพที่ 143-144 ห้องนอนของผู้สูงอายุคนที่ 10

โซฟาสีเขียวคาดขาวผู้สูงอายุใช้สำหรับนั่งพักผ่อนหรือดูโทรทัศน์ช่วงกลางคืน (ซ้าย) ที่นอนของผู้สูงอายุลักษณะเป็นเบาะแบบบาง (กลาง) มีที่เก็บเสื้อผ้าอยู่ในห้องนอน (ขวา)

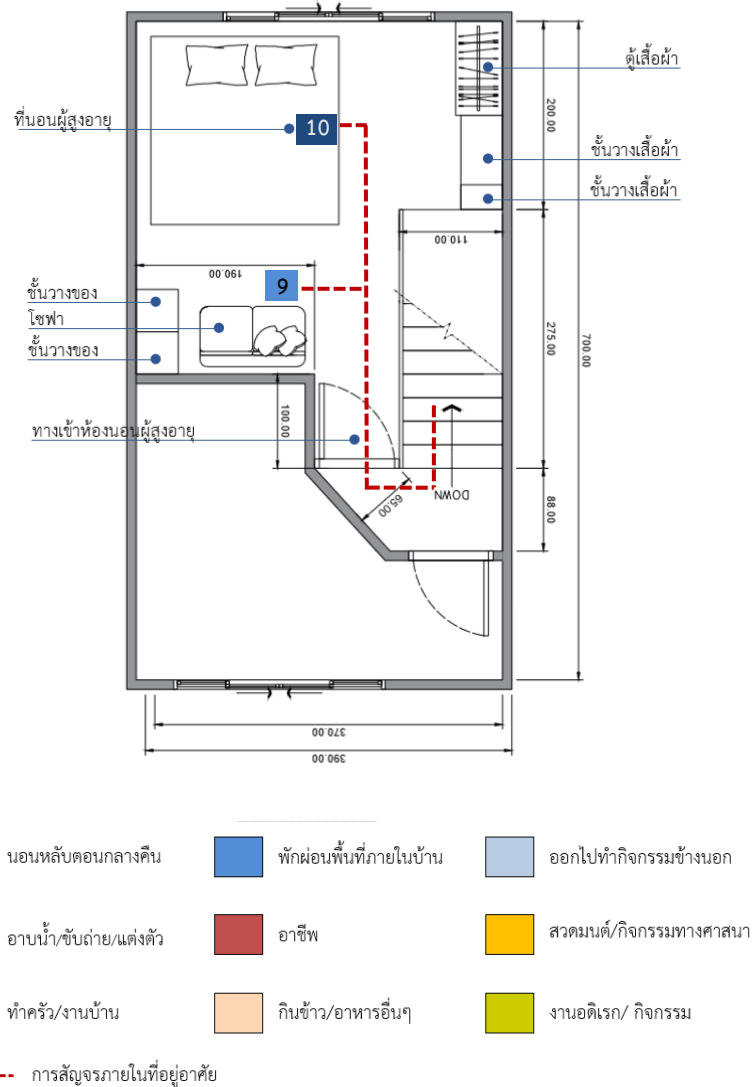
- กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่10

นอนหลับตอนกลางคืน	พักผ่อนพื้นที่ภายในบ้าน	ออกไปทำกิจกรรมข้างนอก
อาบน้ำ/ขับถ่าย/แต่งตัว	อาชีพ	สวดมนต์/กิจกรรมทางศาสนา
ทำครัว/งานบ้าน	กินข้าว/อาหารอื่นๆ	งานอดิเรก/ กิจกรรม
- การสัญจรภายในที่อยู่อาศัย

ภาพที่ 145 กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 10

- กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น2 ของผู้สูงอายุคนที่ 10

ภาพที่ 146 กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น2 ของผู้สูงอายุคนที่ 10

4.4.6 ผู้สูงอายุคนที่ 11

ข้อมูลทั่วไปผู้สูงอายุ

เพศ	:	หญิง
อายุ	:	66 ปี
สถานภาพการสมรส	:	โสด
โรคประจำตัว	:	โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง โรคไขมัน
สุขภาพ	:	ปวดขา เวลาเดินพื้นที่ชัน หรือข้ามสะพานลอย
จำนวนสมาชิกที่อาศัยในบ้าน	:	4 คน

ผู้สูงอายุ แฟน ลูกชาย และน้องสาว

กิจกรรม/งานอดิเรก	:	นั่งคุยกับญาติ
กรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย	:	ตนเอง
ระยะเวลาการอยู่อาศัย	:	ตั้งแต่แรก
ส่วนที่นอน	:	ชั้น1
<u>การประกอบอาชีพและรายได้</u>		
อาชีพก่อนอายุ60ปี	:	ค้าขายข้าวแกง
อาชีพปัจจุบัน	:	ไม่ได้ประกอบอาชีพ
แหล่งรายได้	:	สมาชิกในครอบครัว(ลูกชาย) และเบี้ยผู้สูงอายุ

กิจวัตรประจำวัน

ผู้สูงอายุคนที่11 แม่สุขภาพพาและเข้าไม่ค่อยดี แต่ยังออกไปทำกิจกรรมเดินเล่นนอกบ้านได้บ้าง เนื่องจากอาศัยอยู่ในบ้านติดกันกับน้องสาว จึงทำให้เป็นพื้นที่พบปะของญาติๆที่มีจะมานั่งคุยเล่น และทานอาหารร่วมกันเป็นประจำ

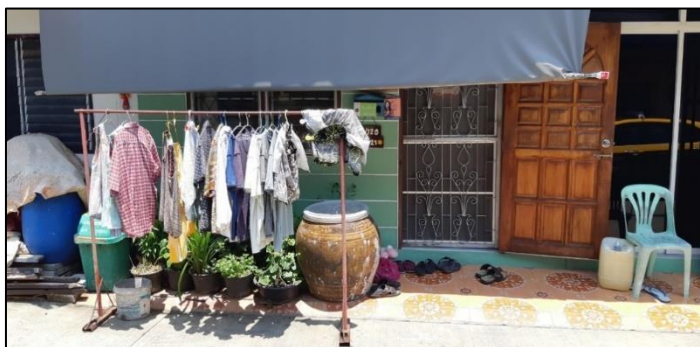
ตารางที่ 23 กิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุคนที่ 11

เวลา	กิจกรรม	สถานที่	หมายเหตุ
07.00	ตื่นนอน	ส่วนที่นอน ชั้น1	คนเดียว
07.00-07.10	ล้างหน้าแปรงฟัน	ห้องน้ำที่ 2	คนเดียว
07.10-08.00	ไปตลาด	ตลาดซอย48	นั่งวินมอเตอร์ไซด์
08.00-08.30	ทานอาหารมื้อที่1	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	น้องสาว
08.30-11.00	นั่งเล่น ดูโทรทัศน์	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	ครอบครัว
11.00-11.15	อาบน้ำ	ห้องน้ำหลังที่นอน	คนเดียว
11.15-13.00	นั่งเล่น พุดคุย	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	เพื่อนบ้าน
13.00-13.30	ทานอาหารมื้อที่2	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	น้องสาว
13.00-17.00	นั่งคุยกับญาติ	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	ครอบครัว
17.00-17.30	เดินเล่น	ภายในชุมชน	คนเดียว
19.00-19.30	ทานอาหารมื้อที่3	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	ครอบครัว
19.30-20.00	ดูโทรทัศน์	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	แฟน
20.00-20.30	อาบน้ำ	ห้องน้ำที่ 2	คนเดียว
22.00	เข้านอน	ส่วนที่นอน ชั้น1	คนเดียว
00.00	ปัสสาวะ 2 ครั้ง	ห้องน้ำที่ 2	คนเดียว

สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย

- ส่วนหน้าบ้าน

บ้านของผู้สูงอายุคนที่11 เป็นบ้านแถว 2 ชั้นติดกัน 2 หลัง ทะลุถึงกันในส่วนชั้นล่าง

ภาพที่ 147 ทางเข้าบ้านของผู้สูงอายุคนที่ 11

ทางเข้าบ้านของผู้สูงอายุคนที่11 อยู่ฝั่งบ้านที่เป็นกรรมสิทธิ์ของน้องสาว มีเพียงประตูเข้าออกทางเดียวดังภาพ มีราวตากผ้าที่ผู้สูงอายุใช้ตากผ้าและโองเก็บน้ำตั้งอยู่หน้าบ้าน

- ที่อยู่อาศัยชั้น1

ภาพที่ 148-149 ที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 11

พื้นที่ชั้น1 ฝั่งทางเข้าบ้านเป็นกรรมสิทธิ์น้องสาว ข้าวของเครื่องใช้ต่างๆถูกรวมไว้ที่บ้านหลังนี้ แก้อีต่าต่างๆมีไว้รับแขกหรือญาติที่มักจะมาเยี่ยมเยียน ซึ่งผู้สูงอายุใช้ทำกิจกรรมบ๋อยที่สุดทั้งรับประทานอาหาร นั่งเล่น ดูโทรทัศน์ พุดคุย เป็นต้น

- ทางขึ้นชั้น 2

ภาพที่ 150 ทางขึ้นชั้น 2 ของผู้สูงอายุคนที่ 11

บันไดทางขึ้นชั้น 2 ส่วนล่างก่อนถึงชานพักเป็นแบบโล่ง จึงใช้เก็บข้าวของบางอย่างที่ใช้ไม่บ่อย ราวบันไดใช้วัสดุไม้ ไม้แขวนของบ้างตามหัวบันได แต่เนื่องจากผู้สูงอายุมีสุขภาพขาไม่ค่อยดี จึงไม่ได้ใช้พื้นที่ส่วนนี้ในการขึ้นลงบันได

- ห้องน้ำที่ 1 ชั้น 1

ห้องน้ำฝั่งทางเข้าบ้านของผู้สูงอายุคนที่ 11

ภาพที่ 151-16152 ห้องน้ำที่ 1 ของผู้สูงอายุคนที่ 11

อ่างล้างมือถูกนำมาติดตั้งนอกห้องน้ำเนื่องจากพื้นที่ในห้องน้ำแคบ (ซ้าย) สภาพในห้องค่อนข้างโล่ง โถสุขภัณฑ์นั่งราบติดตั้งแบบชักโครก ไม่มีราวจับช่วยพยุงตัว ผู้สูงอายุไม่ได้ใช้พื้นที่นี้แต่ใช้พื้นที่ในห้องน้ำที่ 2 แต่ห้องน้ำที่ 1 นี้ก็มีน้องสาวของผู้สูงอายุที่นับเป็นผู้สูงอายุแล้วใช้พื้นที่นี้

- ส่วนครัว

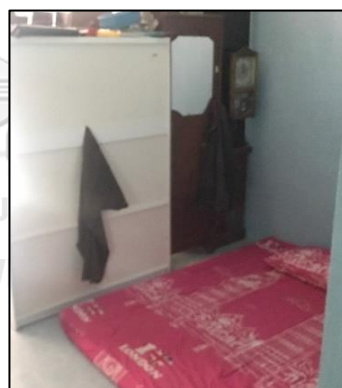

ภาพที่ 153 ห้องครัว ของผู้สูงอายุคนที่ 11

แม้ผู้สูงอายุจะยังสามารถทำกิจกรรมต่างๆได้ด้วยตนเอง แต่งานในครัวเป็นหน้าที่ของน้องสาว ผู้สูงอายุจึงไม่ได้ใช้พื้นที่ส่วนนี้ในการทำครัว

- ส่วนที่นอนชั้น 1

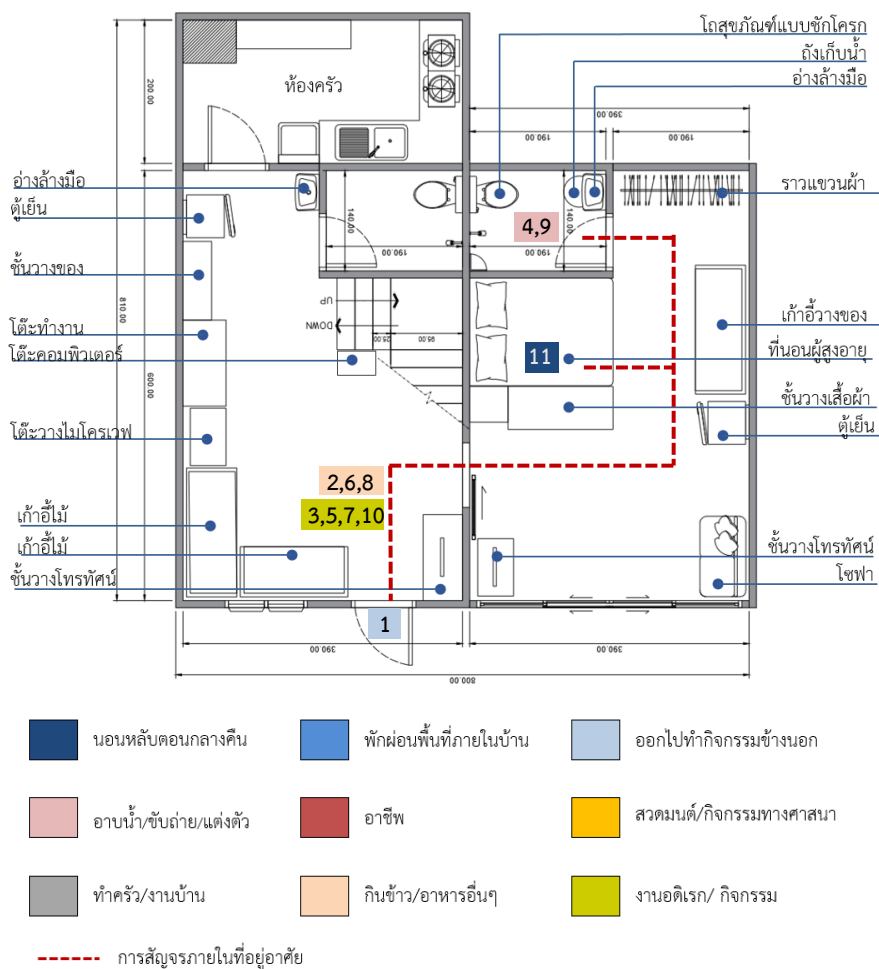
ส่วนที่นอนของผู้สูงอายุคนที่11 อยู่ติดกับบ้านหลังที่เป็นทางเข้าบ้านซึ่งทะลุกันในส่วนชั้น1

ภาพที่ 154-155 ส่วนที่นอนชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 11

ผู้สูงอายุมีสวนที่นอน อยู่ติดกับห้องน้ำ ผู้สูงอายุใช้เบาะวางกับพื้นเป็นส่วนที่นอน ไม่มีเตียง และมีราวแขวนเสื้อผ้าที่ใช้ประจำอยู่หน้าห้องน้ำ (ซ้าย) ที่นอนของผู้สูงอายุคนที่11 ผู้สูงอายุนอนฝั่งติดผนัง (ขวา)

- กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 11

ภาพที่ 156 กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 11

CHULALONGKORN UNIVERSITY

ผู้สูงอายุคนที่11 มีกิจกรรมต่างๆเรียงลำดับตามหมายเลข แทนค่าการสัญจรภายในที่อยู่อาศัยด้วย เส้นประสีแดง การแทนค่าสีฟ้าอ่อนหมายถึง กิจกรรมที่ผู้สูงอายุออกไปเดินเล่นนอกที่อยู่อาศัย ผู้สูงอายุทำกิจกรรมที่เป็นงานอดิเรกในพื้นที่เดียวกันทั้งหมด แทนค่าด้วยสีเขียว เช่นเดียวกับ การรับประทานอาหารเช้า แทนค่าด้วยสีครีม กิจกรรมนอนหลับในตอนกลางคืน แทนค่าด้วยสีน้ำเงิน และกิจกรรมขับถ่าย/ทำความสะอาดร่างกาย แทนค่าด้วยสีชมพู ซึ่งผู้สูงอายุใช้ห้องน้ำที่ 2 เพียงพื้นที่เดียว เนื่องจากรู้สึกว่าเป็นพื้นที่ส่วนตัวของตน แม้จะมีห้องน้ำอยู่ฝั่งที่อยู่อาศัยของน้องสาวที่อยู่ใกล้กว่าเมื่อทำกิจกรรมช่วงกลางวัน

4.4.7 ผู้สูงอายุคนที่ 12

ข้อมูลทั่วไปผู้สูงอายุ

เพศ	:	หญิง
อายุ	:	67 ปี
สถานภาพการสมรส	:	แยกกันอยู่
โรคประจำตัว	:	ไม่มี/ไม่ทราบ
สุขภาพ	:	ปวดเข่า มีอาการปวดช้า
จำนวนสมาชิกที่อาศัยในบ้าน	:	5 คน

		ผู้สูงอายุ ลูกสาว 2 คน ลูกเขย และหลาน
กิจกรรม/งานอดิเรก	:	เลี้ยงแมวของลูกสาว
กรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย	:	ลูกสาว
ระยะเวลาการอยู่อาศัย	:	10 ปี
ส่วนที่นอน	:	ชั้น 2
<u>การประกอบอาชีพและรายได้</u>		
อาชีพก่อนอายุ 60 ปี	:	พนักงานโรงงาน
อาชีพปัจจุบัน	:	รับจ้างถักด้าย
แหล่งรายได้	:	เบี้ยยังชีพ สมาชิกในครอบครัว(ลูกสาว) อาชีพ

กิจวัตรประจำวัน

ผู้สูงอายุมีเพื่อนบ้านที่สนิทกันอยู่คนละบล็อก แต่มักจะมาพบปะพูดคุยกับเพื่อนบ้านที่พื้นที่ส่วนกลางของชุมชน ลูกสาวของผู้สูงอายุมีปัญหาด้านสุขภาพจึงใช้พื้นที่อยู่ชั้นล่างทั้งวัน แม้กิจกรรมที่ผู้สูงอายุทำจะไม่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นแต่จะมีคนอยู่เป็นเพื่อนด้วยตลอด

ตารางที่ 24 กิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุคนที่ 12

เวลา	กิจกรรม	สถานที่	หมายเหตุ
05.00	ตื่นนอน	ส่วนที่นอน ชั้น2	คนเดียว
05.00-06.00	เดินเล่น	หน้าบ้าน	คนเดียว
06.00-06.30	อาบน้ำ	ห้องน้ำ ชั้น1	คนเดียว
06.30-07.30	ประกอบอาหาร	ส่วนครัว	คนเดียว
07.30-08.00	พักผ่อน	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	คนเดียว
08.00-08.30	ทานอาหารมื้อที่1	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	คนเดียว
08.30-09.00	เดินเล่น	ภายในชุมชน	เพื่อนบ้าน
09.00-12.30	ทำอาชีพ	ส่วนทำงาน ชั้น1	ลูกสาว
12.30-13.00	ทานอาหารมื้อที่2	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	ลูกสาว
13.30-16.00	ทำอาชีพ	ส่วนทำงาน ชั้น1	ลูกสาว
16.00-17.00	นั่งเล่น	พื้นที่ส่วนกลางหน้าบ้าน	เพื่อนบ้าน
17.00-17.30	ทานอาหารมื้อที่3	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	คนเดียว
17.30-19.00	พักผ่อน	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	คนเดียว
19.00-19.30	อาบน้ำ	ห้องน้ำ ชั้น1	คนเดียว
19.30-20.00	ดูโทรทัศน์	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	ครอบครัว
20.00-21.00	เข้านอน	ส่วนที่นอน ชั้น2	คนเดียว
00.00	ปัสสาวะ1ครั้ง	ห้องน้ำ ชั้น1	คนเดียว

สภาพที่อยู่อาศัย

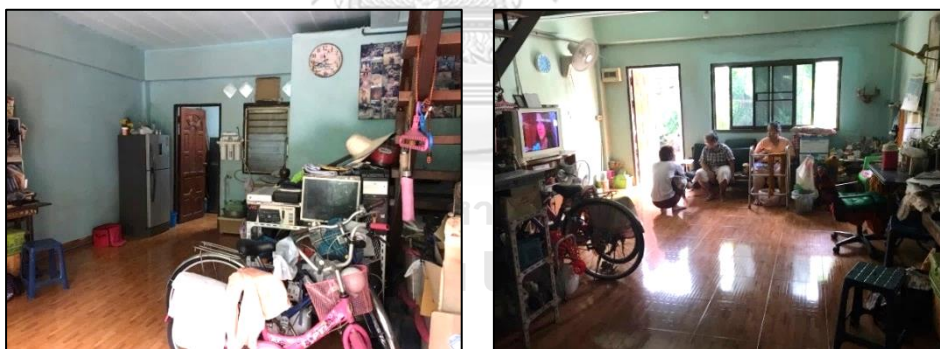
- ส่วนหน้าบ้าน

ภาพที่ 157 หน้าบ้านของผู้สูงอายุคนที่ 12

ผู้สูงอายุเดินเข้าออกบ้านที่เป็นทางลาด สำหรับลูกสาวในการเข็นรถจักรยานเข้าบ้าน แต่ทางลาดที่มีลักษณะชันนี้อาจเป็นสาเหตุให้เกิดอุบัติเหตุกับผู้สูงอายุได้ หน้าบ้านมีส่วนที่นั่งเล่น แต่ผู้สูงอายุไม่ค่อยได้ใช้ เนื่องจากที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุมีพื้นที่ส่วนกลางตั้งอยู่หน้าบ้าน

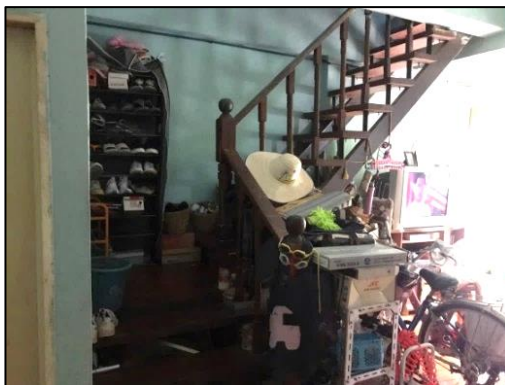
- ที่อยู่อาศัยชั้น1

ภาพที่ 158-159 ที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 12

ผู้สูงอายุใช้เวลาส่วนใหญ่บริเวณพื้นที่ชั้น1 ของบ้าน ลักษณะค่อนข้างโล่งเพื่อเตรียมสำหรับวางอุปกรณ์ต่างๆที่เกี่ยวข้องในการประกอบอาชีพ จัดส่วนนั่งเล่นและส่วนประกอบอาชีพไว้พื้นที่เดียวกัน มีส่วนครัวแยกอยู่ฝั่งหลังบ้าน

- ทางขึ้นชั้น2

ภาพที่ 160 ทางขึ้นชั้น2 ของบ้านผู้สูงอายุคนที่ 12

บันไดทางขึ้นชั้นสองของผู้สูงอายุ ทำจากวัสดุไม้ มีราวบันได สภาพโดยรอบมีของใช้วางบนชั้นบันได ทำให้พื้นที่ในการเดินแคบลง ผู้สูงอายุเดินขึ้นลงวันละ 1 รอบ

- ห้องน้ำ ชั้น1

ภาพที่ 161-162 ห้องน้ำชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 12

ผู้สูงอายุสามารถเดินเข้าห้องน้ำได้โดยไม่ต้องก้ำวเท้า เนื่องจากไม่มีธรณีประตู ทางเข้าห้องน้ำพื้นเรียบเสมอกัน ติดตั้งโถสุขภัณฑ์นั่งราบแบบชักโครกติดผนังด้านใน ไม่มีราวจับช่วยพยุงตัว มีถังเก็บน้ำวางไว้ในห้องน้ำ ซึ่งผู้สูงอายุใช้การตักอาบจากน้ำในถังและจับขอบถังน้ำเป็นบางครั้งเพื่อการทรงตัว

- ส่วนครัวชั้น 1

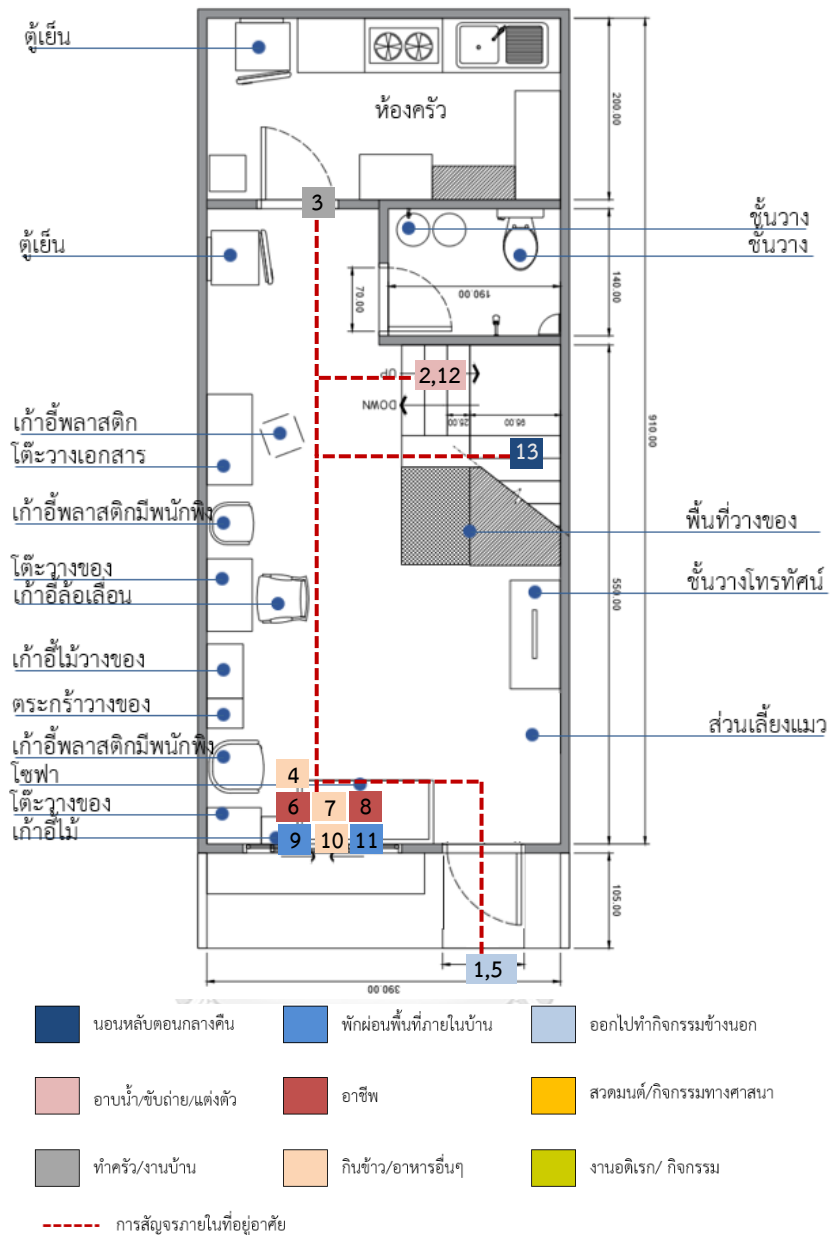
ภาพที่ 163 ห้องครัวของผู้สูงอายุคนที่ 12

ผู้สูงอายุทำครัวทุกวัน ภายในครัวของบ้านมีทางระบายอากาศเพียงทางเดียวคือ ฝั่งทางเข้าครัว มีเคาท์เตอร์ครัวด้านที่ก่อด้วยปูนและปูทับด้วยกระเบื้องใช้วางเครื่องครัวต่างๆที่ใต้เคาท์เตอร์นี้มีลักษณะโล่ง ส่วนอีกด้านเป็นตู้เก็บจานชามที่ผู้สูงอายุใช้มีความสูงที่ผู้สูงอายุเอื้อมถึง และโต๊ะพับใช้ประกอบอาหาร ความสูงเหมาะกับผู้สูงอายุเมื่อยืน แต่การยืนนานอาจส่งผลต่อสุขภาพของผู้สูงอายุได้

- ที่อยู่อาศัยชั้น2 (ไม่มีภาพประกอบ)

ผู้สูงอายุเล่าว่าชั้นสองเป็นที่นอนของสมาชิกในบ้าน แบ่งพื้นที่เป็น 3 ส่วน หากเดินขึ้นบันไดไปจะเจอส่วนที่นอนของผู้สูงอายุเป็นที่แรก ส่วนที่นอนของผู้สูงอายุมีเพียงเบาะที่นอนวางกับพื้น ไม่มีเตียง อยู่ติดผนังฝั่งหน้าบ้าน ส่วนพื้นที่ชั้น2 อื่นผู้สูงอายุไม่ได้ใช้งาน เนื่องจากที่นอนอยู่ชั้น2 ทำให้ตอนกลางคืนต้องลงมาเข้าห้องน้ำซึ่งมีที่เดียว ที่ชั้น1 ส่งผลให้เกิดความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุลื่นล้มระหว่างขึ้นลงบันไดได้

- กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 12

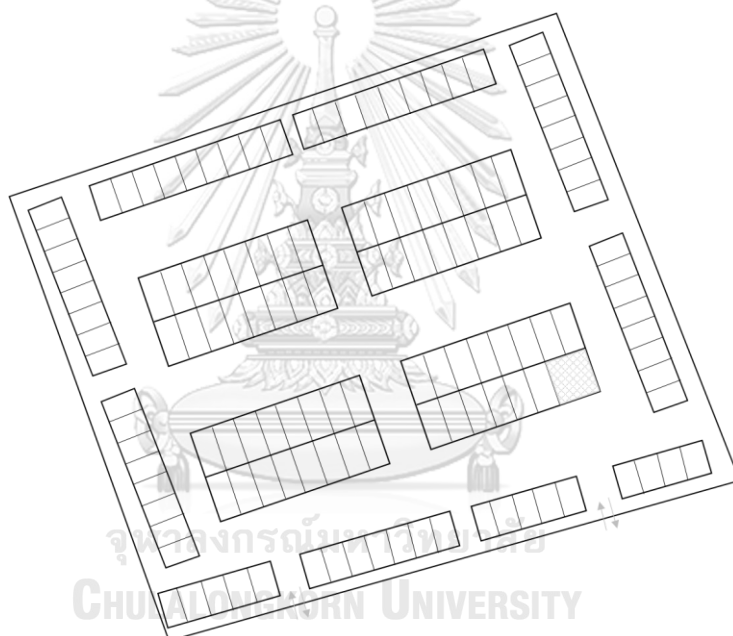
ภาพที่ 164 กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 12

ผู้สูงอายุคนที่12 มีกิจกรรมต่างๆเรียงลำดับตามหมายเลข แทนค่าการสัญจรภายในที่อยู่อาศัยด้วย เส้นประสีแดง การแทนค่าสีฟ้าอ่อนหมายถึง กิจกรรมที่ผู้สูงอายุออกไปเดินเล่นนอกที่อยู่อาศัย ผู้สูงอายุประกอบอาชีพ แทนค่าด้วยสีแดง รับประทานอาหาร แทนค่าด้วยสีครีม และพักผ่อนแทนค่าด้วยสีฟ้า ในพื้นที่เดียวกันทั้งหมด กิจกรรมขับถ่าย/ทำความสะอาดร่างกาย แทนค่าด้วยสีชมพู ผู้สูงอายุใช้ห้องน้ำ ชั้น1 ซึ่งมีเพียงห้องเดียว ส่วนการนอนหลับในตอนกลางคืนที่ชั้น2 แทนค่าด้วยสีน้ำเงิน เนื่องจากส่วนที่นอนอยู่ชั้น2 ทำให้อตอนกลางคืนต้องลงมาเข้าห้องน้ำที่ชั้น1

4.5 ข้อมูลทั่วไปโครงการราศรีธรรม

4.5.1 ด้านกายภาพโครงการราศรีธรรม

รูปแบบที่อยู่อาศัย	:	ร้อยละ	ร้อยละ
ขนาดของโครงการ	:	5 ไร่ 2 งาน	
ประเภทที่อยู่อาศัย			
บ้านแถว	:	132	หลัง
จำนวนหลังคาเรือน	:	132	หลัง
จำนวนประชากรสูงอายุ	:	32	คน
จำนวนประชากรรวม	:	458	คน

ภาพที่ 165 ผังภายในโครงการราศรีธรรม²⁴

²⁴ ดัดแปลงจากผังชุมชนราศรีธรรม

4.5.2 สภาพแวดล้อมโดยรอบโครงการราศรีธรรม

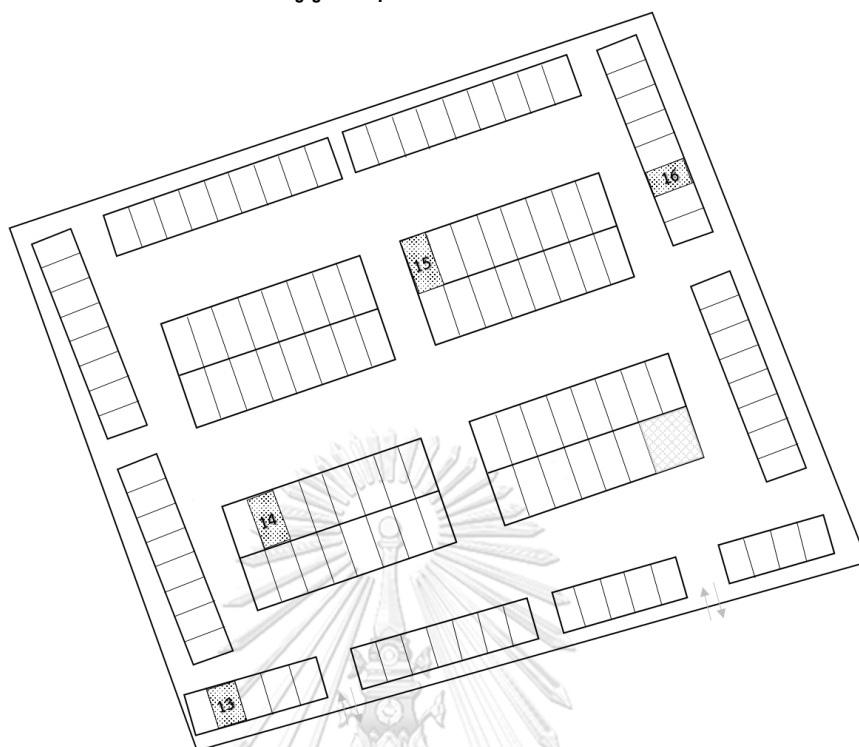

ภาพที่ 166-167 สภาพโดยรอบโครงการราศรีธรรม

โครงการบ้านมั่นคงราศรีธรรม มีที่ทำการสหกรณ์ตั้งอยู่ฝั่งทางเข้าออกหลักของโครงการ ใช้ทำกิจกรรมต่างๆของสมาชิกในหมู่บ้าน เช่น การประชุมของคณะกรรมการสหกรณ์เคหสถานราศรีธรรม (ซ้ายบน) พื้นที่ติดกันเป็นที่ตั้งของศาลพระภูมิสำหรับสมาชิกในหมู่บ้านกราบไหว้บูชา ถือเป็นพื้นที่ส่วนกลางแห่งเดียวในโครงการราศรีธรรม (ขวาบน)

สภาพทั่วไปตั้งแต่ฝั่งต้นซอยที่1 ถึงซอยที่3 ค่อนข้างโล่งไม่มีรถยนต์จอดหน้าบ้าน หรือของใช้ตั้งไว้หน้าบ้านแบบถาวร (ซ้ายล่าง) ส่วนใหญ่คนในหมู่บ้านใช้รถจักรยานยนต์เป็นพาหนะสัญจร เนื่องจากเศรษฐกิจและอาชีพของสมาชิกในหมู่บ้าน บางส่วนขับมอเตอร์ไซด์รับจ้าง บางส่วนทำอาชีพรับจ้างส่งของ (กลางล่าง) บ้านในโครงการบางหลังผู้มีสิทธิ์ไม่ชำระค่าบ้านต่อ จึงเกิดเป็นบ้านร้าง (ขวาล่าง)

4.6 กรณีศึกษาโครงการราศรีธรรม ผู้สูงอายุจำนวน 4 คน

ภาพที่ 168 แสดงที่ตั้งกรณีศึกษาโครงการราศรีธรรมจำนวน 4 กรณีศึกษา

สัญลักษณ์ หมายถึงตำแหน่งบ้านของผู้สูงอายุ

ตัวเลข หมายถึง ลำดับที่ของผู้สูงอายุในการนำเสนอ โดยเรียงจากเลขที่บ้านจากน้อยไปหามาก

4.6.1 ผู้สูงอายุคนที่ 13

ข้อมูลทั่วไปผู้สูงอายุ

เพศ	:	หญิง
อายุ	:	60 ปี
สถานภาพการสมรส	:	สมรส
โรคประจำตัว	:	ไม่มี/ไม่ทราบ
สุขภาพ	:	ไม่มี
จำนวนสมาชิกที่อาศัยในบ้าน	:	5 คน
		ผู้สูงอายุ คู่สมรส ลูกชาย ลูกสาว หลาน
กิจกรรม/งานอดิเรก	:	เลี้ยงหลาน
กรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย	:	คู่สมรส
ระยะเวลาการอยู่อาศัย	:	2 ปี
ส่วนที่นอน	:	ชั้นบน
<u>การประกอบอาชีพและรายได้</u>		
อาชีพก่อนอายุ60ปี	:	รับจ้างทำพวงกุญแจ
อาชีพปัจจุบัน	:	การเสียบลูกชิ้นใส่ไม้
แหล่งรายได้	:	สมาชิกในครอบครัว อาชีพ

กิจวัตรประจำวัน

ผู้สูงอายุคนที่13 มีหน้าที่ดูแลหลานอายุ 7 ขวบ และมีการประกอบอาชีพเสริมในที่อยู่อาศัย กิจกรรมส่วนใหญ่จึงมีความเกี่ยวข้องกับหลาน

ตารางที่ 25 กิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุคนที่ 13

เวลา	กิจกรรม	สถานที่	หมายเหตุ
05.00-05.30	ตื่นนอน	ส่วนที่นอน ชั้น2	คนเดียว
05.30-07.30	เดินเล่น ดูแลหลาน	ภายในหมู่บ้าน	หลาน
07.30-08.30	ทำครัว	ส่วนครัว ชั้น1	คนเดียว
08.30-09.00	ทานอาหารมื้อที่1	ส่วนครัว ชั้น1	หลาน
09.00-09.15	อาบน้ำ	ห้องน้ำที่2 ชั้น1	คนเดียว
09.15-12.00	พักผ่อน เลี้ยงหลาน ดูโทรทัศน์	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	หลาน
12.00	ทานอาหารมื้อที่2	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	หลาน
13.00-16.00	เสียบลูกชิ้นใส่ไม้	ส่วนครัว ชั้น1	คนเดียว
16.00-17.00	ทำครัว	ส่วนครัว ชั้น1	คนเดียว
17.00-18.00	ทานอาหารมื้อที่3	ส่วนครัว ชั้น1	ครอบครัว
18.00-18.30	อาบน้ำ	ห้องน้ำที่2 ชั้น1	คนเดียว
18.30-20.00	เล่นกับหลาน	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	ครอบครัว
20.00-21.00	พาหลานขึ้นชั้น2/ ดูโทรทัศน์	ส่วนที่นอน ชั้น2	หลาน
21.00-22.00	เข้านอน	ส่วนที่นอน ชั้น2	หลาน
00.00	ปัสสาวะ3ครั้ง	ห้องน้ำที่2 ชั้น1	คนเดียว

สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย

- ส่วนหน้าบ้าน

ภาพที่ 169 หน้าบ้านของผู้สูงอายุคนที่ 13

หน้าบ้านของผู้สูงอายุปูพื้นด้วยกระเบื้องซึ่งสูงกว่าพื้นถนนของโครงการ ส่วนประตูทางเข้าบ้านมีลักษณะเป็นขั้นสูงกว่าระดับพื้นกระเบื้องหน้าบ้าน อาจเกิดอุบัติเหตุลื่นล้มกับตัวผู้สูงอายุได้ เนื่องจากกระเบื้องมีลักษณะมันวาว

- ที่อยู่อาศัยชั้น1

ภาพที่ 170-171 ที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 13

ผู้สูงอายุทำกิจกรรมชั้น1 เกือบตลอดวัน ทั้งการดูแลหลานๆและประกอบอาชีพเสริม พื้นที่ชั้น1 ของบ้านผู้สูงอายุคนที่13 ค่อนข้างโล่ง ใช้เป็นพื้นที่เล่นของหลานๆและหลานของเพื่อนบ้าน ของใช้ในครัวและอุปกรณ์อื่นสำหรับการประกอบอาชีพจะอยู่ที่ส่วนต่อเติมหลังบ้าน

- ทางขึ้นชั้น 2

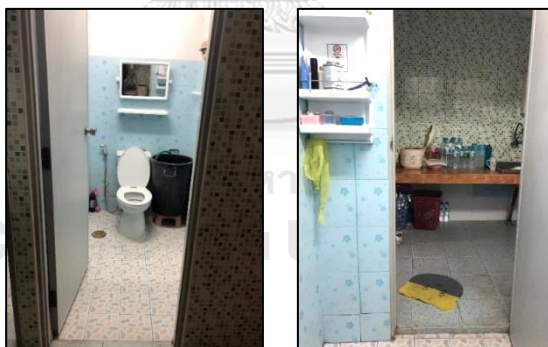

ภาพที่ 172-173 ทางขึ้นชั้น 2 ของบ้านผู้สูงอายุคนที่ 13 (ซ้าย)

ในหนึ่งวันผู้สูงอายุขึ้นลงบันไดประมาณ 2-3 ครั้ง คือช่วงเวลากลางคืนตอนขึ้นนอน และลูกมาเข้าห้องน้ำระหว่างคืน บันไดทางขึ้นชั้นสองของบ้านที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่มีลักษณะเป็นบันไดไม้แบบทึบ ราวจับใช้วัสดุไม้แต่ระหว่างชานพักบันไดไม่มีราวจับที่เชื่อมต่อกัน การเดินขึ้นลงบันได โดยเฉพาะตอนกลางคืน เป็นความเสี่ยงที่อาจทำให้ผู้สูงอายุพลัดตกจากบันไดได้

- ห้องน้ำที่ 1 ชั้น 1

ห้องน้ำในบ้านของผู้สูงอายุคนที่ 13 มีที่ชั้นล่างจำนวน 2 ห้อง:

ภาพที่ 174-175 ห้องน้ำที่ 1 ชั้น 1 ของผู้สูงอายุคนที่ 13

ห้องน้ำที่ 1 ใช้สำหรับการขับถ่ายเป็นหลัก โถสุขภัณฑ์ติดตั้งแบบชักโครกสะดวกต่อการใช้งาน แต่ไม่มีราวจับช่วยพยุงตัวเมื่อผู้สูงอายุใช้พื้นที่ห้องน้ำ ธรณีประตูความสูง 3 ซม.อาจทำให้ผู้สูงอายุสะดุดได้

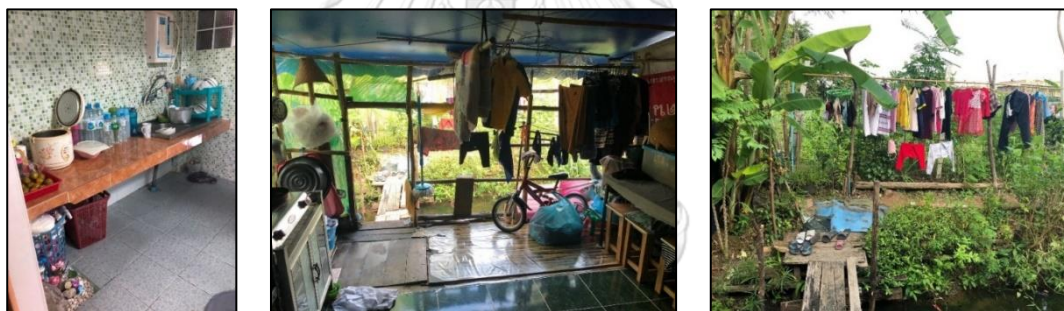
- ห้องน้ำที่2 ชั้น1

ภาพที่ 176-177 ห้องน้ำที่2 ชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 13

ห้องน้ำที่2 ซึ่งอยู่ติดกับห้องน้ำที่1 ให้สำหรับเป็นห้องอาบน้ำเป็นหลัก โถสุขภัณฑ์นั่งราบแบบ ตักกรด อุปกรณ์สำหรับอาบน้ำส่วนใหญ่ตั้งไว้ในห้องน้ำที่ 2 นี้ และเป็นห้องน้ำที่ผู้สูงอายุใช้เป็นประจำ

- ส่วนครัวชั้น1

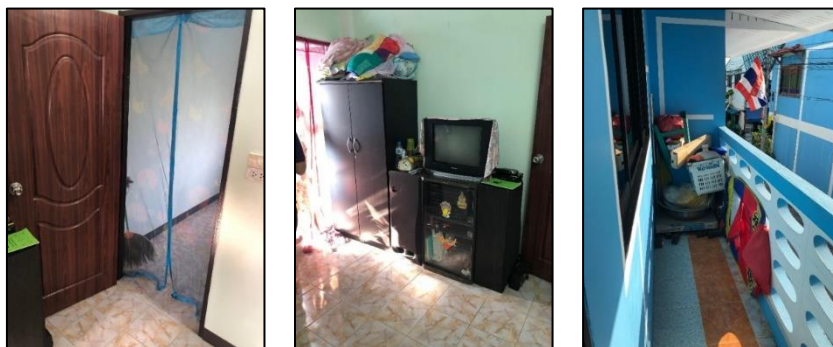

ภาพที่ 178-179 ส่วนครัวของผู้สูงอายุคนที่ 13

ผู้สูงอายุใช้เคาท์เตอร์ปูนแบบลอยเตรียมของประกอบอาหารบางส่วน เช่น หุงข้าวและล้างจานเป็นครัวอยู่ภายในที่อยู่อาศัย ตั้งอยู่ตรงข้ามห้องน้ำทั้ง 2 ห้อง(ซ้าย) เต่าแก๊สทำอาหาร และที่นั่งรับประทานอาหารอยู่ในส่วนนอกบ้าน ผู้สูงอายุทำครัว รับประทานอาหารบางมื้อและประกอบอาชีพบริเวณนี้(กลาง) ถัดจากส่วนครัวนอกบ้านเชื่อมต่อทางเดินด้วยไม้กระดานไม่มีราวจับ เพื่อข้ามลำน้ำเล็กไปพื้นที่อีกฝั่งหนึ่ง ไม่มีราวจับระหว่างทางเดิน ซึ่งผู้สูงอายุใช้สำหรับออกไปตากผ้า(ขวา)

- ที่อยู่อาศัยชั้น 2

ชั้นสองของบ้านที่ผู้สูงอายุอาศัย แบ่งเป็น 2 ห้อง ห้องหนึ่งคือของลูกชาย ส่วนอีกห้องคือของผู้สูงอายุและหลานๆ

ภาพที่ 180-181 ห้องนอนชั้น 2 ของผู้สูงอายุคนที่ 13

ภาพที่ 182 ระเบียงของห้องนอนผู้สูงอายุ

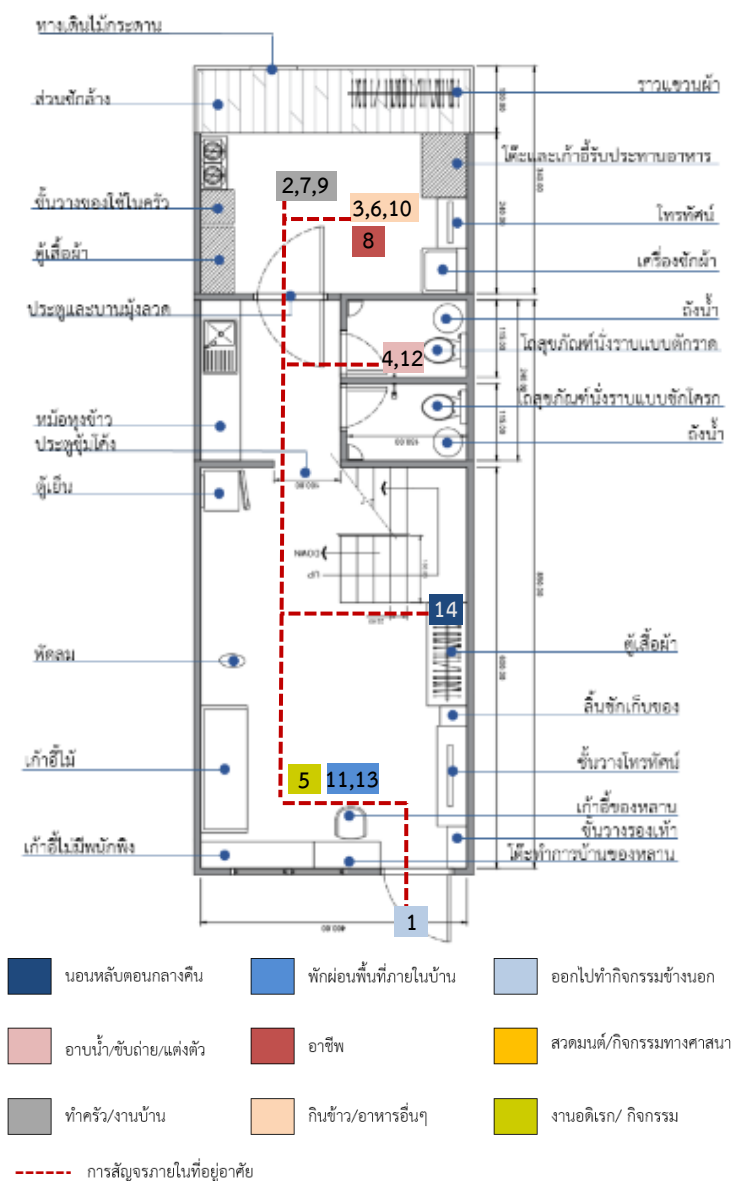
ผู้สูงอายุเลือกที่จะนอนชั้น 2 เนื่องจากสุขภาพยังแข็งแรง สามารถเดินขึ้นลงบันไดได้โดยไม่เป็นอุปสรรค ทางเข้าห้องนอนผู้สูงอายุพื้นระดับระนาบเดียวกันกับพื้นด้านนอก (ซ้าย) ของในห้องนอนมีโทรทัศน์วางอยู่บนชั้นและตู้เสื้อผ้าซึ่งติดกับประตูทางออกไประเบียง (กลาง) ระเบียงนอกห้องใช้วางของที่ไม่จำเป็นต้องใช้บ่อย(ขวา)

ภาพที่ 183 ส่วนที่นอนของผู้สูงอายุคนที่ 13

ผู้สูงอายุนอนอยู่ติดผนังฝั่งซ้ายมือของภาพ ที่นอนมีลักษณะเป็นฟูกหนา 1 นิ้ววางปูกับพื้น เมื่อจะใช้นอนตอนกลางคืน หลังตื่นตอนเช้าจะพับครึ่ง เพื่อให้พื้นที่ดูโล่ง ดังภาพที่ 201

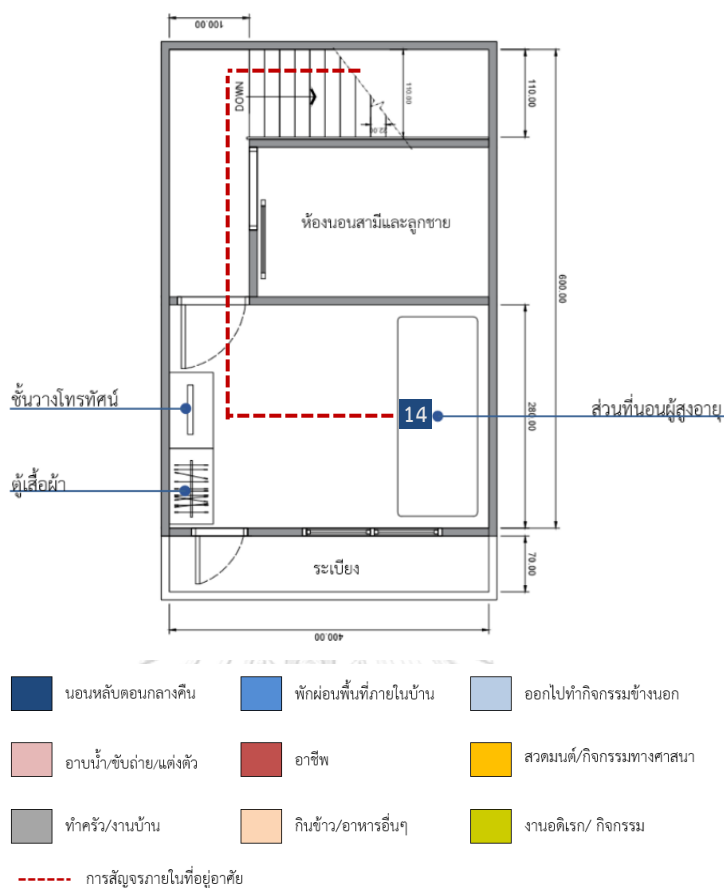
- กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 13

ภาพที่ 184 กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้นที่1 ของผู้สูงอายุคนที่ 13

ผู้สูงอายุคนที่13 มีกิจกรรมต่างๆเรียงลำดับตามหมายเลข แทนค่าการสัญจรภายในที่อยู่อาศัยด้วย เส้นประสีแดง การแทนค่าสีฟ้าอ่อนหมายถึง กิจกรรมที่ผู้สูงอายุออกไปเดินเล่นนอกที่อยู่อาศัย ผู้สูงอายุทำครัว แทนค่าด้วยสีเทา ประกอบอาชีพ แทนค่าด้วยสีแดงและรับประทานอาหาร แทนค่าด้วยสีครีม ในบริเวณเดียวกัน ผู้สูงอายุพักผ่อน แทนค่าด้วยสีฟ้า ในพื้นที่เดียวกันกับกิจกรรมดูแลหลาน แทนค่าด้วยสีเขียว กิจกรรมขับถ่าย/ทำความสะอาดร่างกาย แทนค่าด้วยสีชมพู ในส่วนห้องน้ำที่2 ชั้น1 เนื่องจากส่วนที่นอนอยู่ชั้น2 ทำให้ออนกลางคืนต้องลงมาเข้าห้องน้ำที่2 ชั้น1

- กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น2 ของผู้สูงอายุคนที่ 13

ภาพที่ 185 กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้นที่2 ของผู้สูงอายุคนที่ 13

ผู้สูงอายุคนที่13 มีกิจกรรมต่างๆเรียงลำดับตามหมายเลข แทนค่าการสัญจรภายในที่อยู่อาศัยด้วย เส้นประสีแดง กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น2 มีกิจกรรมหลักเพียงกิจกรรมเดียวคือ การนอนหลับในตอนกลางคืน แทนค่าสีน้ำเงิน เนื่องจากผู้สูงอายุใช้พื้นที่ชั้น1 สำหรับทำกิจกรรมอื่นๆ

4.6.2 ผู้สูงอายุคนที่14

ข้อมูลทั่วไปผู้สูงอายุ

เพศ	:	ชาย
อายุ	:	64 ปี
สถานภาพการสมรส	:	สมรส
โรคประจำตัว	:	โรคความดันโลหิตสูง โรคอัมพฤกษ์ โรคไต
สุขภาพ	:	แขนขาไม่มีแรง
จำนวนสมาชิกที่อาศัยในบ้าน	:	2 คน

	:	ผู้สูงอายุ คู่สมรส
กิจกรรม/งานอดิเรก	:	นั่งเล่น/พุดคุย ดูโทรทัศน์
กรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย	:	ตนเอง
ระยะเวลาการอยู่อาศัย	:	5 ปี
ส่วนที่นอน	:	ชั้น1
<u>การประกอบอาชีพและรายได้</u>	:	
อาชีพก่อนอายุ60ปี	:	ไม่มี
อาชีพปัจจุบัน	:	ไม่มี
แหล่งรายได้	:	เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ สมาชิกในครอบครัว

กิจวัตรประจำวัน

เนื่องจากผู้สูงอายุต้องล้างไตเองวันละ 5 ครั้ง กิจกรรมการล้างไตจึงเป็นหนึ่งในกิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุ ช่วงกลางวันจะมีครอบครัวซึ่งเป็นคู่สมรสหรือบุตรเตรียมกับข้าวและมาอยู่เป็นเพื่อน แต่ไม่ได้ช่วยเหลือในการทำกิจกรรมต่างๆของผู้สูงอายุ เนื่องจากผู้สูงอายุยังสามารถดูแลตัวเองได้

ตารางที่ 26 กิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุคนที่ 14

เวลา	กิจกรรม	สถานที่	หมายเหตุ
05.00	ตื่นนอน	ส่วนที่นอน ชั้น1	คนเดียว
05.00-06.00	เดินเล่น	หน้าบ้าน	คนเดียว
06.00-06.30	ล้างไต	ส่วนที่นอน ชั้น1	คนเดียว
06.30-06.45	ล้างหน้า แปรงฟัน	ห้องน้ำ ชั้น1	คนเดียว
06.45-08.00	นั่งเล่น ดูโทรทัศน์	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	คนเดียว
08.00-08.30	ทานอาหารมื้อที่1	ส่วนที่นอน ชั้น1	คู่สมรสเตรียมให้
08.30-10.00	พูดคุย ดูโทรทัศน์	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	ครอบครัว
10.00-10.30	ล้างไต	ส่วนที่นอน ชั้น1	คนเดียว
10.30-10.45	เช็ดตัว	ห้องน้ำ ชั้น1	คนเดียว
10.45-12.00	นั่งเล่น/ดูโทรทัศน์	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	ครอบครัว
12.00-12.30	ทานอาหารมื้อที่2	ส่วนที่นอน ชั้น1	คนเดียว
12.30-14.00	พูดคุย ดูโทรทัศน์	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	ครอบครัว
14.00-14.30	ล้างไต	ส่วนที่นอน ชั้น1	คนเดียว
14.30-17.00	พูดคุย ดูโทรทัศน์	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	ครอบครัว
17.00-18.00	ทานอาหารมื้อที่3	ส่วนที่นอน ชั้น1	คู่สมรสเตรียมให้
18.00-18.30	ล้างไต	ส่วนที่นอน ชั้น1	คนเดียว
18.30-19.00	ดูโทรทัศน์	ส่วนที่นอน ชั้น1	คนเดียว
19.00-19.30	อาบน้ำ	ห้องน้ำ ชั้น1	คนเดียว
19.30-22.00	นั่งเล่น ดูโทรทัศน์	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	คู่สมรส
22.00-22.30	ล้างไต	ส่วนที่นอน ชั้น1	คนเดียว
22.30	เข้านอน	ส่วนที่นอน ชั้น1	คนเดียว

สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย

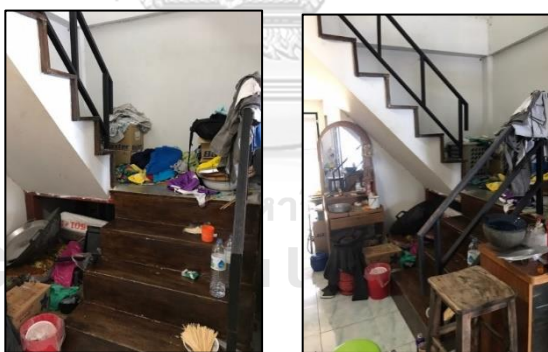
- ที่อยู่อาศัยชั้น1

ภาพที่ 186-187 ที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 14

พื้นที่ชั้นล่างของบ้านกั้นด้วยกระจกบานเลื่อนเป็นสองส่วนคือ ส่วนที่ผู้สูงอายุใช้ทำกิจกรรมเป็นหลักซึ่งอยู่ฝั่งหน้าบ้าน ส่วนครัวอยู่ฝั่งหลังบ้าน ด้วยข้อจำกัดด้านร่างกายทำให้ผู้สูงอายุทำกิจกรรมส่วนใหญ่ที่บริเวณฝั่งหน้าบ้าน

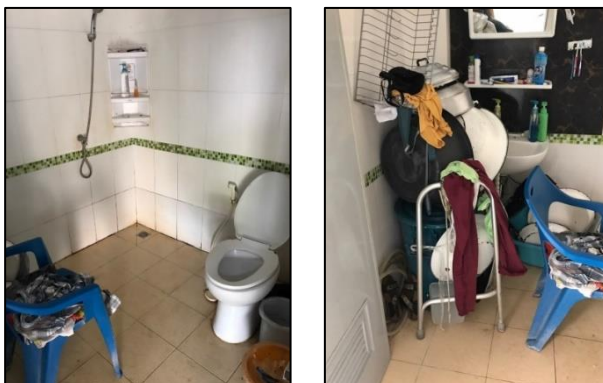
- ทางขึ้นชั้น2

ภาพที่ 188-189 ทางขึ้นชั้น ของบ้านผู้สูงอายุคนที่ 14

แม้ผู้สูงอายุกรณีศึกษาจะไม่ได้ใช้พื้นที่นี้ในการขึ้นลงชั้น2 คู่สมรสซึ่งเป็นผู้สูงอายุในช่วงวัยต้นของผู้สูงอายุบนชั้น2 จึงยังมีการใช้งานพื้นที่นี้อยู่ ลักษณะบันไดทางขึ้นชั้นสองมีราวจับ แต่ไม่เชื่อมต่อกันระหว่างชานพักบันได มีข้าวของเครื่องใช้วางบนขั้นบันไดต่างๆ

- ห้องน้ำชั้น1

ภาพที่ 190-191 ห้องน้ำชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 14

ในห้องน้ำของผู้สูงอายุมีเก้าอี้พลาสติกใช้นั่งอาบน้ำโดยใช้ฝักบัว โถสุขภัณฑ์นั่งราบแบบตัก
ราดไม่ติดผนังด้านหลัง ไม่มีราวจับช่วยพยุงตัว

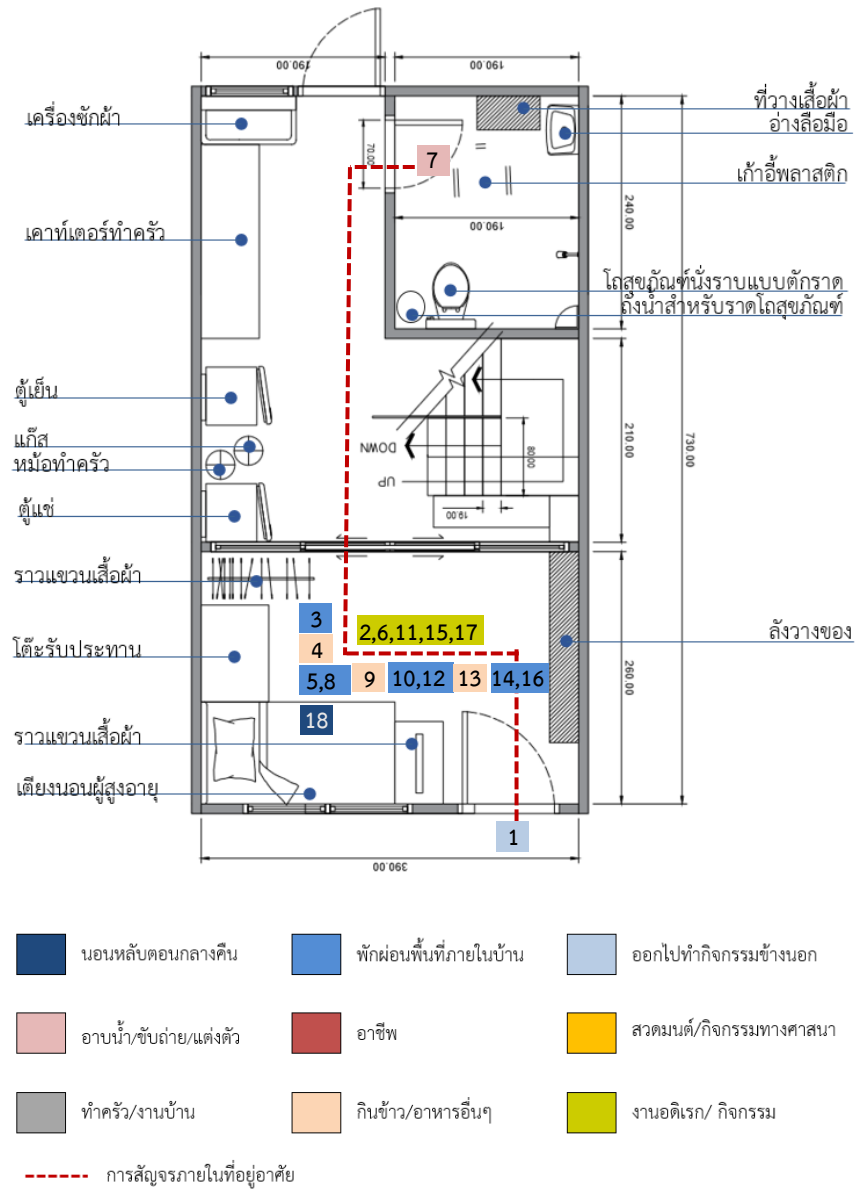
- ส่วนครัวชั้น1

ภาพที่ 192 ห้องครัวในบ้าน ของผู้สูงอายุคนที่ 14

ห้องครัวมีส่วนเตรียมและประกอบอาหารอยู่ในห้องเดียวกันและมีห้องน้ำอยู่ในพื้นที่ห้องครัว
ติดกับทางออกหลังบ้าน

- กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 14

ภาพที่ 193 กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 14

4.6.3 ผู้สูงอายุคนที่ 15

ข้อมูลทั่วไปผู้สูงอายุ

เพศ	:	ชาย
อายุ	:	62 ปี
สถานภาพการสมรส	:	สมรส (แยกกันอยู่)
โรคประจำตัว	:	โรคความดันโลหิตสูง โรคหลอดเลือดสมอง
สุขภาพ	:	เมื่อยขา
จำนวนสมาชิกที่อาศัยในบ้าน	:	3 คน

	:	ผู้สูงอายุ แฟน และหลาน
กิจกรรม/งานอดิเรก	:	นั่งเล่น/ดูโทรทัศน์
กรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย	:	ตนเอง
ระยะเวลาการอยู่อาศัย	:	5 ปี
ส่วนที่นอน	:	ชั้น2
<u>การประกอบอาชีพและรายได้</u>	:	
อาชีพก่อนอายุ60ปี	:	รับจ้าง(ขี่มอเตอร์ไซด์ส่งของ)
อาชีพปัจจุบัน	:	พนักงานบริษัท
แหล่งรายได้	:	เบี้ยยังชีพ และ อาชีพหลัก

กิจวัตรประจำวัน

ผู้สูงอายุคนที่15 มีเป็นพนักงานบริษัท ต้องออกไปทำงานตามสถานที่ต่างๆ แต่ช่วงกลางวันที่ไม่มียานก็จะกลับมาพักผ่อนที่บ้าน แล้วจึงออกไปทำงานอีกรอบ

ตารางที่ 27 กิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุคนที่ 15

เวลา	กิจกรรม	สถานที่	หมายเหตุ
08.00	ตื่นนอน	ห้องนอน ชั้น2	คนเดียว
08.00-08.30	อาบน้ำ	ห้องน้ำ ชั้น1	คนเดียว
08.30-09.30	ไปตลาด	นอกบ้าน	ไปส่งแฟน
09.30-12.00	ออกไปทำงาน	นอกบ้าน	คนเดียว
12.00-13.00	ทานอาหารมื้อที่1	นอกบ้าน	คนเดียว
13.00-17.00	ทำงาน	นอกบ้าน	คนเดียว
17.00-19.00	งีบ/พักผ่อน	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	แฟน
19.00-19.30	ทานอาหารมื้อที่2	ส่วนทานอาหาร ชั้น1	คนเดียว
19.30-21.00	ทำงาน	นอกบ้าน	คนเดียว
21.00-22.00	กลับบ้าน	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	แฟน
22.00-22.30	อาบน้ำ	ห้องน้ำ ชั้น1	คนเดียว
22.30-00.00	พักผ่อน ดูโทรทัศน์	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	แฟน
00.00	เข้านอน	ห้องนอน ชั้น2	คนเดียว

สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย

- ที่อยู่อาศัยชั้น1

ภาพที่ 194-195 ที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 15

แฟนของผู้สูงอายุใช้พื้นที่ส่วนครัวของบ้าน เพื่อประกอบอาชีพขายอาหารตามสั่ง แม้จะไม่มีโต๊ะรับประทานสำหรับลูกค้า เนื่องจากคนในละแวกใกล้เคียงจะส่งกลับไปทานที่บ้านของตน แต่อาจทำให้การใช้พื้นที่ทำกิจกรรมของผู้สูงอายุลดลง

- ทางขึ้นชั้น2

ภาพที่ 196 ทางขึ้นชั้น2 ของบ้านผู้สูงอายุคนที่ 15

ผู้สูงอายุมีห้องนอนอยู่ที่ชั้น2 จึงต้องเดินขึ้นลงบันไดอย่างน้อยวันละ1 รอบ ลักษณะบันไดทางขึ้นชั้น2 ของบ้านผู้สูงอายุเป็นบันไดไม้แบบทึบ มีราวบันไดหนึ่งฝั่ง ของใช้บางอย่างถูกวางไว้บนชั้นบันได

- ห้องน้ำชั้น1

ภาพที่ 197-198 ห้องน้ำชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 15

ในห้องน้ำติดตั้งอ่างล้างมือซึ่งถูกใช้เป็นที่วางเสื้อผ้าใช้แล้ว ถังน้ำพลาสติกสีดำใช้ตักน้ำอาบ โถสุขภัณฑ์นั่งราบแบบชักโครก ไม่มีราวจับ (ขวา)

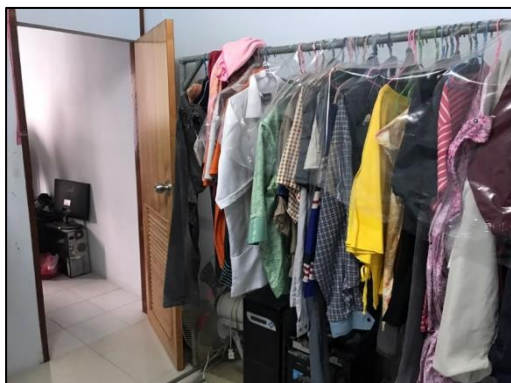
- ส่วนครัวชั้น1

ภาพที่ 199-20019 ส่วนครัว และส่วนหลังบ้านของผู้สูงอายุคนที่ 15

ส่วนครัวของบ้านของผู้สูงอายุคนที่15 ใช้ประกอบอาชีพขายอาหารตามสั่งของแฟนผู้สูงอายุ และเป็นทางออกไปส่วนต่อเติมด้านหลังบ้าน ส่วนหลังบ้านติดกับส่วนครัว ใช้เป็นที่ซักผ้าและตากผ้า ซึ่งแฟนของผู้สูงอายุมีหน้าที่ดูแลให้ เนื่องจากผู้สูงอายุต้องออกไปทำงานข้างนอก

- ที่อยู่อาศัยชั้น2

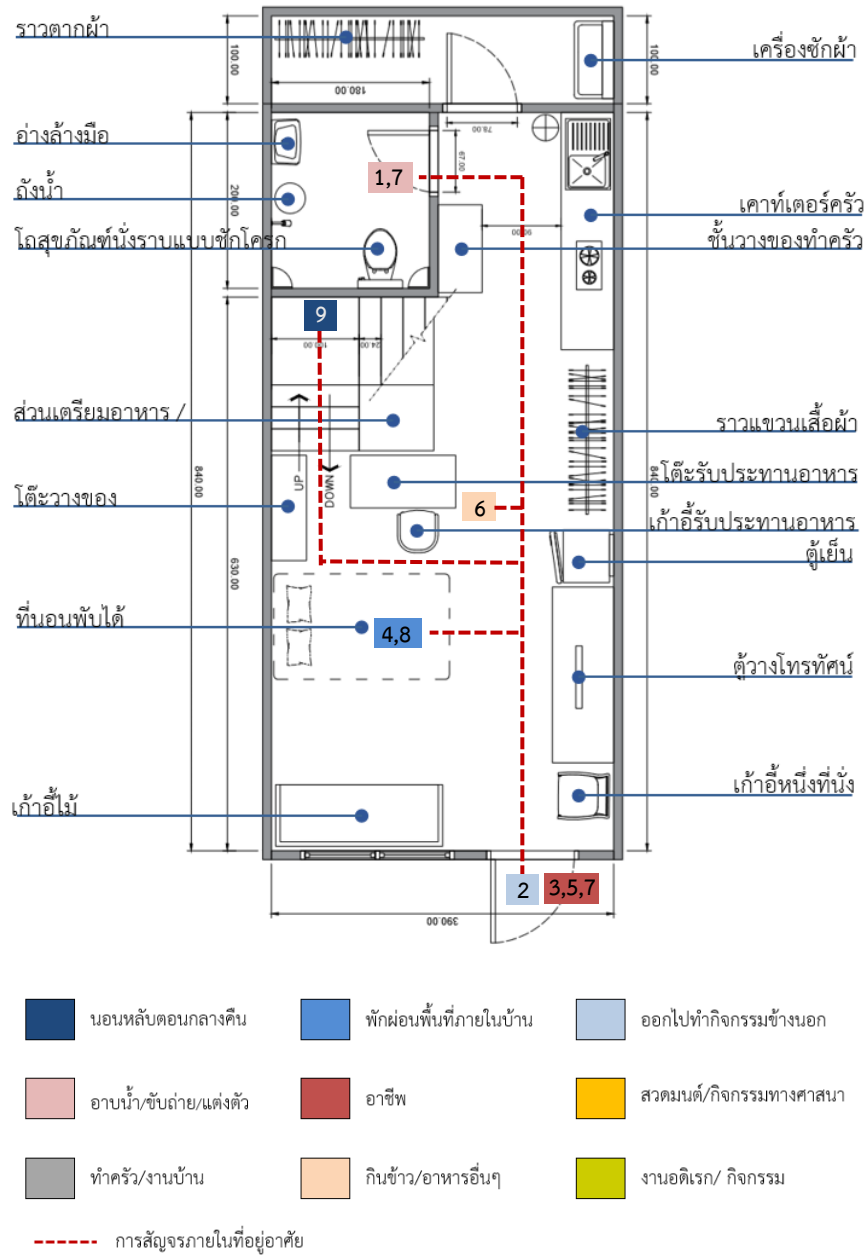

ภาพที่ 201 ห้องนอนชั้น2 ของผู้สูงอายุคนที่ 15

ภาพที่ 202 เตียงนอนของผู้สูงอายุคนที่ 15

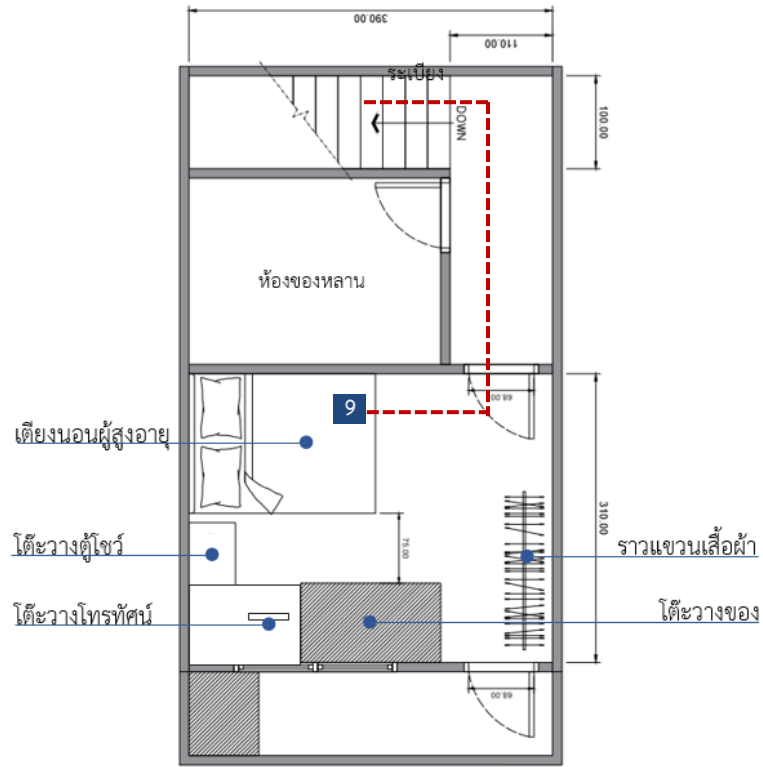
ภาพซ้ายถ่ายจากฝั่งหัวเตียงนอนของผู้สูงอายุคนที่15 พื้นทางเดินเข้าห้องระดับเดียวกัน ถัดจากประตูทางเข้าห้องเป็นราวแขวนเสื้อผ้า ผู้สูงอายุคนที่15นอนบนเตียงนอนติดผนัง(ภาพขวา)

- กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 15

ภาพที่ 203 กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 15

- กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น2 ของผู้สูงอายุคนที่15

นอนหลับตอนกลางคืน	พักผ่อนพื้นที่ภายในบ้าน	ออกไปทำกิจกรรมข้างนอก
อาบน้ำ/ขับถ่าย/แต่งตัว	อาชีพ	สวดมนต์/กิจกรรมทางศาสนา
ทำครัว/งานบ้าน	กินข้าว/อาหารอื่นๆ	งานอดิเรก/ กิจกรรม
- การสัญจรภายในที่อยู่อาศัย

ภาพที่ 204 กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น2 ของผู้สูงอายุคนที่ 15

4.6.4 ผู้สูงอายุคนที่ 16

ข้อมูลทั่วไปผู้สูงอายุ

เพศ	:	หญิง
อายุ	:	92 ปี
สถานภาพการสมรส	:	หม้าย
โรคประจำตัว	:	โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน โรคตับ โรคกระเพาะ โรคกระดูก
สุขภาพ	:	ปวดขาทั่วไป
จำนวนสมาชิกที่อาศัยในบ้าน	:	3 คน ผู้สูงอายุ ลูกชาย และลูกสะใภ้
กิจกรรม/งานอดิเรก	:	ช่วยลูกชายแกะสายไฟ พุดคุย
กรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย	:	ลูกชาย
ระยะเวลาการอยู่อาศัย	:	2 ปี
ส่วนที่นอน	:	ชั้น1
<u>การประกอบอาชีพและรายได้</u>		
อาชีพก่อนอายุ60ปี	:	หาบเร่ขายขนมถ้วย
อาชีพปัจจุบัน	:	ไม่ได้ประกอบอาชีพ
แหล่งรายได้	:	เบี้ยยังชีพ และ สมาชิกในครอบครัว

กิจวัตรประจำวัน

ผู้สูงอายุคนที่ 16 อายุ 92 ปี แม้จะมีโรคประจำตัวหลายโรค แต่สุขภาพจิตและร่างกายยังมีแรง สามารถช่วยลูกชายทำงานได้ ถือเป็นงานอดิเรกของผู้สูงอายุที่ทำแล้วนอกจากทำให้ตนมีกิจกรรมทำ ยังทำให้ตนรู้สึกมีคุณค่าในตนเองอีกด้วย

ตารางที่ 28 กิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุคนที่ 16

เวลา	กิจกรรม	สถานที่	หมายเหตุ
07.00-09.00	ตื่นนอน นอนเล่น	ส่วนที่นอน ชั้น1	คนเดียว
09.00-09.30	ทานอาหารมื้อที่1	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	สะใจทำให้
09.30-10.00	อาบน้ำ	ห้องน้ำ ชั้น1	คนเดียว
10.00-12.00	พักผ่อน ดูโทรทัศน์	ส่วนที่นอน ชั้น1	คนเดียว
12.00-14.00	แกะสายไฟ	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	ครอบครัว
14.00-14.30	ทานอาหารมื้อที่2	ส่วนทานอาหาร ชั้น1	สะใจทำให้
14.30-16.00	นั่งเล่น คุยกับเพื่อนบ้าน	หน้าบ้าน/นอกบ้าน	เพื่อนบ้าน
16.00-17.00	แกะสายไฟ	ส่วนนั่งเล่น ชั้น1	ครอบครัว
17.00-17.30	ทานอาหารมื้อที่3	ส่วนทานอาหาร ชั้น1	ครอบครัว
18.00-18.30	อาบน้ำ	ห้องน้ำ ชั้น1	คนเดียว
18.30	เข้านอน	ส่วนที่นอน ชั้น1	คนเดียว
00.00	ลุกมาปัสสาวะ5 ครั้ง	ห้องน้ำ ชั้น1	คนเดียว

สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย

- ส่วนหน้าบ้าน

ภาพที่ 205 หน้าบ้านของผู้สูงอายุคนที่ 16

โดยปกติผู้สูงอายุไม่ค่อยออกจากพื้นที่ในบ้าน จะออกเมื่อมีกิจกรรมที่จัดขึ้นในหมู่บ้าน สภาพหน้าบ้านมีของวางที่เกี่ยข้องกับอาชีพขายของเก่าของลูกชายวางไว้ ทางเข้าบ้านปูด้วยพื้นกระเบื้องสูงกว่าพื้นถนนของโครงการไม่มาก และมีธรณีประตูกระจกบานเลื่อนที่สูงกว่าพื้นภายในบ้าน

- ที่อยู่อาศัยชั้น 1

ภาพที่ 206-207 ที่อยู่อาศัยชั้น 1 ของผู้สูงอายุคนที่ 16

พื้นที่ชั้น 1 นี้ใช้เป็นที่นอนของผู้สูงอายุด้วย จึงมีเตียงไม้ตั้งอยู่ฝั่งหน้าบ้าน ปูรองด้วยฟูกแบบบาง ข้าวของเครื่องใช้ของผู้สูงอายุจะอยู่บริเวณเตียงไม้นี้ รวมถึงตะกร้าเสื้อผ้าที่อยู่ใต้เตียง เฟอร์นิเจอร์ในบ้านส่วนใหญ่เลือกใช้แบบไม้เพราะมีความแข็งแรงคงทน

- ทางขึ้นชั้น2

ภาพที่ 208 ทางขึ้นชั้น2 ของบ้านผู้สูงอายุคนที่ 16

บันไดทางขึ้นชั้นสองไม่มีราวบันได ลักษณะเป็นบันไดที่มีแถบกันลื่นแปะบนส่วน
ขั้นบันไดที่ปูด้วยกระเบื้อง

- ห้องน้ำ

ภาพที่ 209-210 ห้องน้ำชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 16

โถสุขภัณฑ์ในห้องน้ำของผู้สูงอายุคนที่16 ลักษณะนั่งราบแบบชักโครกตั้งอยู่บนระดับที่สูง
กว่าพื้นห้องน้ำ ไม่มีราวจับช่วยพยุงตัว(ซ้าย) ส่วนอาบน้ำอยู่ตรงข้ามกับประตูทางเข้าห้องน้ำ

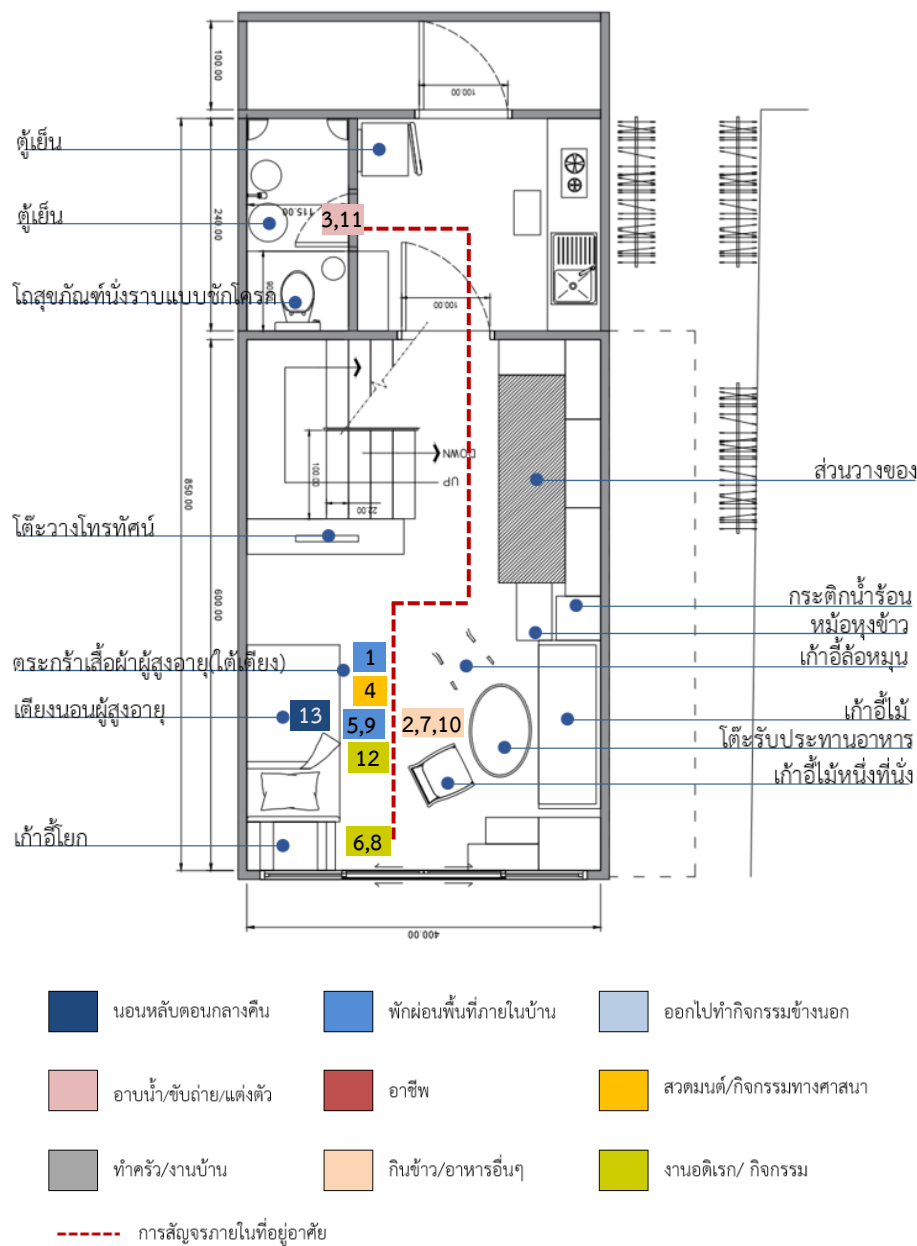
- ส่วนครัวชั้น1

ภาพที่ 211 ส่วนครัวของผู้สูงอายุคนที่ 16

สะเก็ดของผู้สูงอายุเป็นผู้เตรียมอาหารให้ผู้สูงอายุ ส่วนครัวอยู่ตรงข้ามห้องน้ำ มีโต๊ะวางของ
กั้นระหว่างส่วนเตาแก๊สและอ่างล้างจาน

- กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้น1 ของผู้สูงอายุคนที่ 16

ภาพที่ 212 กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยชั้นที่1 ของผู้สูงอายุคนที่ 16

บทที่ 5

ผลวิเคราะห์ข้อมูล

จากสภาพที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่อาศัยในโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ทั้ง 3 โครงการ คือ ชุมชนคลองลัดภาษี ชุมชนศิริรินทร์และเพื่อน และหมู่บ้านราศรีธรรม โดยศึกษากลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ จำนวน 16 คน ผ่านการเก็บข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์ สังเกต จึงสามารถนำมาสรุปผลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์และแนวคิด ทฤษฎี ได้ดังนี้

ตารางที่ 29 แสดงตารางสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกตามวัตถุประสงค์การวิจัย

วัตถุประสงค์	การสรุปผล (กรอบการวิจัย)
1. ศึกษาสภาพการอยู่อาศัย ด้านสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม ของผู้สูงอายุในโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร	5.1 สรุปผลด้านสภาพสังคมและเศรษฐกิจ <ul style="list-style-type: none"> - อายุ เพศ สถานภาพ - จำนวนสมาชิกในครอบครัว - กิจกรรม/งานอดิเรก - รายได้/อาชีพ - โรคประจำตัว/ ภาวะอื่นๆ
2. วิเคราะห์ กิจกรรมและการอยู่อาศัย ของผู้สูงอายุในโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร	5.2 สรุปด้านกายภาพ และกิจกรรม <ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมประจำวันของผู้สูงอายุ - การใช้พื้นที่ของผู้สูงอายุกับกิจกรรมในที่อยู่อาศัย
3. เสนอแนะแนวทางการใช้พื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพภายในที่อยู่อาศัยเพื่อ ประโยชน์กับผู้สูงอายุในโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร	5.3 สรุปด้านความสัมพันธ์ของการใช้พื้นที่ <ul style="list-style-type: none"> - เสนอแนะพื้นที่ที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุ - การจัดการพื้นที่เพื่อการอยู่อาศัยอย่างเหมาะสมกับผู้สูงอายุ

5.1 สรุปผลด้านสภาพสังคมและเศรษฐกิจ

ตามวัตถุประสงค์ที่ 1: ศึกษาสภาพการอยู่อาศัย ด้านสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคมของผู้สูงอายุในโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร

5.1.1 อายุ

จากกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร โครงการกรณีศึกษาจำนวน 3 ชุมชน คือ ชุมชนคลองลัดภาชี ชุมชนศิริินทร์และเพื่อน และหมู่บ้านราศรีธรรมสรุปช่วงวัยของผู้สูงอายุ วัยต้น (60-69 ปี) วัยกลาง (70-79 ปี) และวัยปลาย (80ปีขึ้นไป) อ้างอิงจากพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 แบ่งตามชุมชน ได้ดังนี้

ตารางที่ 30 แสดงช่วงวัยของผู้สูงอายุ แบ่งตามกรณีศึกษา 3 โครงการ (n=16)

ช่วงวัย	ชุมชน						รวม 3 กรณี (n=16)	
	คลองลัดภาชี (n=5)		ศิริินทร์และเพื่อน (n=7)		ราศรีธรรม (n=4)			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
วัยต้น (60-69 ปี)	3	60	3	42.85	3	75	9	56.25
วัยกลาง (70-79 ปี)	1	20	3	42.85	0	0	4	25
วัยปลาย (80ปีขึ้นไป)	1	20	1	14.29	1	25	3	18.75
รวม	5	31.25	7	43.75	4	25	16	100

จากตารางที่ 30 พบว่า กรณีศึกษาทั้ง 3 ชุมชน กรณีศึกษาผู้สูงอายุ 16 คน มีจำนวนผู้สูงอายุวัยต้น (60-69 ปี) ทั้งหมด 9 คน เป็นสัดส่วนที่มากที่สุด รองลงมาคือผู้สูงอายุวัยกลาง (70-79 ปี) จำนวน 4 คนและผู้สูงอายุวัยปลาย (80 ปีขึ้นไป) จำนวน 3 คน โดยเมื่อแยกแต่ละชุมชนพบว่าจำนวนผู้สูงอายุวัยต้นมีจำนวนมากที่สุดเช่นกัน

5.1.2 เพศ

จากกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร โครงการ
กรณีศึกษาจำนวน 3 ชุมชน คือ ชุมชนคลองลัดภาชี ชุมชนศิริรินทร์และเพื่อน และหมู่บ้านราศีธรรม
สรุปเพศของผู้สูงอายุ แบ่งตามชุมชนได้ดังตารางที่ 31

ตารางที่ 31 แสดงเพศของผู้สูงอายุ แบ่งตามกรณีศึกษา 3 โครงการ (n=16)

เพศ	ชุมชน						รวม 3 กรณี (n=16)	
	คลองลัดภาชี (n=5)		ศิริรินทร์และเพื่อน (n=7)		ราศีธรรม (n=4)			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
หญิง	3	60	6	85.72	2	50	11	68.75
ชาย	2	40	1	14.29	2	50	5	31.25
รวม	5	31.25	7	43.75	4	25	16	100

จากตารางที่ 31 พบว่า กรณีศึกษาทั้ง 3 ชุมชน ในจำนวนผู้สูงอายุ 16 คน มีจำนวนเพศหญิงเป็น
สัดส่วนที่มากที่สุด คือจำนวน 11 คน และผู้สูงอายุเพศชาย จำนวน 5 คน โดยเมื่อแยกข้อมูลแต่ละ
ชุมชนพบว่าชุมชนคลองลัดภาชี และชุมชนศิริรินทร์และเพื่อน มีจำนวนผู้สูงอายุเพศหญิงมากกว่าเพศ
ชาย แต่หมู่บ้านราศีธรรม มีจำนวนผู้สูงอายุเพศหญิงและเพศชายเท่ากัน

5.1.3 สถานภาพการสมรส

จากกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร โครงการ
กรณีศึกษาจำนวน 3 ชุมชน คือ ชุมชนคลองลัดภาชี ชุมชนศิริรินทร์และเพื่อน และหมู่บ้านราศีธรรม
สรุปสถานภาพสมรสของผู้สูงอายุ แบ่งตามชุมชนได้ดังตารางที่ 32

ตารางที่ 32 แสดงสถานภาพการสมรสของผู้สูงอายุ (n=16)

สถานภาพ การสมรส	ชุมชน						รวม 3 กรณี (n=16)	
	คลองลาดภาษี (n=5)		ศิริรินทร์และเพื่อน (n=7)		ราศรีธรรม (n=4)			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สมรส	4	80	-	-	2	50	6	37.5
โสด	1	20	3	42.86	-	-	4	25
หม้าย	-	-	2	28.57	1	25	3	18.75
หย่า	-	-	1	18.29	-	-	1	6.25
แยกกันอยู่	-	-	1	18.29	1	25	2	12.5
รวม	5	31.25	7	43.75	4	25	16	100

จากตารางที่ 32 พบว่า กรณีศึกษาทั้ง 3 ชุมชน ในจำนวนผู้สูงอายุ 16 คน มีสถานภาพสมรส 3 อันดับแรกคือ เป็นผู้สูงอายุที่มีสถานภาพสมรสมากที่สุด จำนวน 6 คน รองลงมาคือโสด จำนวน 4 คน และอันดับที่ 3 คือ หม้าย จำนวน 3 คน

5.1.3 จำนวนสมาชิกในครอบครัว

จากกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร โครงการกรณีศึกษาจำนวน 3 ชุมชน คือ ชุมชนคลองลาดภาษี ชุมชนศิริรินทร์และเพื่อน และหมู่บ้านราศรีธรรมสรุปจำนวนสมาชิกในครอบครัวของผู้สูงอายุ แบ่งตามชุมชนได้ดังตารางที่ 33

ตารางที่ 33 แสดงจำนวนสมาชิกในครอบครัวของผู้สูงอายุ (n=16)

สมาชิกใน ครอบครัว (รวม ผู้สูงอายุ)	ชุมชน						รวม 3 กรณี (n=16)	
	คลองลาดภาษี (n=5)		ศิริรินทร์และเพื่อน (n=7)		ราศรีธรรม (n=4)			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1-3 คน	1	20	3	42.86	3	7	7	43.

						5		75
4-6 คน	2	40	4	57.14	1	2	7	43.75
						5		75
7 คนขึ้นไป	2	40	-	-	-	-	2	12.5
รวม	5	31.25	7	43.75	4	25	16	100

จากตารางที่ 33 พบว่า ครัวเรือนศึกษาทั้ง 3 ชุมชน ในจำนวนผู้สูงอายุ 16 คน มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 1-3 คน จำนวน 7 ครัวเรือน และ 4-6 คน จำนวน 7 ครัวเรือนเท่ากัน และมีสมาชิกในครอบครัว 7 คนขึ้นไป จำนวน 2 ครัวเรือน

5.1.4 กิจกรรม และงานอดิเรก

จากกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร โครงการ ครัวเรือนศึกษาจำนวน 3 ชุมชน คือ ชุมชนคลองลัดภาชี ชุมชนศิริรินทร์และเพื่อน และหมู่บ้านราศรีธรรม สรุปลักษณะกิจกรรม งานอดิเรก และที่มารายได้ของผู้สูงอายุจำนวน 16 คนแบ่งตามชุมชนได้ดังตาราง

ตารางที่ 34 แสดงกิจกรรม และงานอดิเรกภายในบ้าน ของผู้สูงอายุ (n=16)

กิจกรรม / งานอดิเรกภายในบ้านของผู้สูงอายุ	ชุมชน						รวม 3 ครัวเรือน (n=16)	
	คลองลัดภาชี (n=5)		ศิริรินทร์และเพื่อน (n=7)		ราศรีธรรม (n=4)			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เลี้ยงสัตว์	1	20	1	14.29	1	25	3	18.75
ดูแลหลาน	3	60	3	42.86	1	25	7	43.75
พูดคุยกับสมาชิกในครอบครัว	4	80	6	85.71	4	100	14	87.5
ดูโทรทัศน์	1	20	4	25	3	75	8	50
สวดมนต์	-	-	1	14.29	-	-	1	6.25

จากตารางที่ 34 พบว่า ครัวเรือนศึกษาทั้ง 3 ชุมชน ในจำนวนผู้สูงอายุ 16 คน มีจำนวนผู้สูงอายุที่มีกิจกรรม งานอดิเรกภายในบ้านมากที่สุด 3 อันดับ คือ การพูดคุยกับสมาชิกในครอบครัว จำนวน

14 คน รองลงมาคือการใช้โทรศัพท์ จำนวน 8 คน และการดูแลหลาน จำนวน 7 คน และเมื่อแบ่งตามชุมชน พบว่ากิจกรรม งานอดิเรกภายในบ้านของผู้สูงอายุ คือการพูดคุยกับสมาชิกในครอบครัวมากที่สุดเช่นกัน ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ผู้สูงอายุชอบในการมีปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกครอบครัว

ตารางที่ 35 แสดงกิจกรรม และงานอดิเรกภายนอกบ้าน ของผู้สูงอายุ (n=16)

กิจกรรม / งานอดิเรก ภายนอกบ้านของ ผู้สูงอายุ	ชุมชน						รวม 3 กรณี (n=16)	
	คลองลาดภาชี (n=5)		ศิริรินทร์และเพื่อน (n=7)		ราศรีธรรม (n=4)			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
นั่งเล่นหน้าบ้าน	1	20	2	28.57	1	25	4	25
เดินเล่น	1	20	-	-	1	25	2	12.5
พูดคุยกับเพื่อนบ้าน	3	60	5	71.43	2	50	10	62.5
ปลูก/รดน้ำต้นไม้	-	-	1	14.29	-	-	1	6.25
ช่วยที่บ้าน ประกอบอาชีพ	1	20	2	28.57	1	25	4	25
เข้าวัด	-	-	1	14.29	-	-	1	6.25

จากตารางที่ 35 พบว่า กรณีศึกษาทั้ง 3 ชุมชน ในจำนวนผู้สูงอายุ 16 คน มีจำนวนผู้สูงอายุ ที่มีกิจกรรม งานอดิเรกภายนอกบ้านมากที่สุด 3 อันดับ คือการพูดคุยกับเพื่อนบ้าน จำนวน 10 คน รองลงมาคือ นั่งเล่นหน้าบ้าน และการประกอบอาชีพเท่ากัน คือ 4 คน และการเดินเล่นหน้าบ้านหรือ ภายในชุมชน จำนวน 2 คน และเมื่อแบ่งตามชุมชน พบว่ากิจกรรม งานอดิเรกภายนอกบ้านของ ผู้สูงอายุ คือการพูดคุยกับเพื่อนบ้านมากที่สุดเช่นกัน

สรุปด้านกิจกรรม งานอดิเรก ทั้งภายในบ้านและภายนอกบ้าน พบว่าผู้สูงอายุมีกิจกรรมหนึ่ง อย่างที่ทั้ง 16 คนมีเหมือนกันหมดคือ การพูดคุย โดยจำนวน 14 คน มีการพูดคุยกับคนในครอบครัว ที่อาศัยด้วยกัน ในจำนวน 14 คนนี้มี 8 คนที่มีกิจกรรมพูดคุยทั้งกับคนในบ้านและนอกบ้าน มีเพียง 2 กรณีที่กิจกรรมการพูดคุยกับคนนอกบ้านคือ เป็นการพูดคุยกับเพื่อนบ้าน ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ผู้สูงอายุ

ในโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ ทั้ง 3 ชุมชน มีลักษณะชอบพบปะพูดคุย สังสรรค์ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันภายในครอบครัวและภายในชุมชน ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ทำให้เวลากลางวันที่ถูกหลานออกไปทำงานภายนอกบ้าน ผู้สูงอายุที่อยู่บ้านยังคงมีคนในชุมชนช่วยสอดส่องดูแล และพูดคุยทักทาย ทำให้ผู้สูงอายุไม่เหงา

5.1.5 รายได้และการประกอบอาชีพ

จากกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร โครงการกรณีศึกษาจำนวน 3 ชุมชน คือ ชุมชนคลองลัดภาษี ชุมชนศิริรินทร์และเพื่อน และหมู่บ้านราศรีธรรม สรุปรายได้และการประกอบอาชีพ แบ่งตามชุมชนได้ดังตาราง

ตารางที่ 36 แสดงที่มารายได้ของผู้สูงอายุ (n=16)

ที่มารายได้ ของผู้สูงอายุ	ชุมชน						รวม 3 กรณี (n=16)	
	คลองลัดภาษี (n=5)		ศิริรินทร์และเพื่อน (n=7)		ราศรีธรรม (n=4)			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สวัสดิการ รัฐบาล	5	100	7	100	3	75	15	93.75
สมาชิก ในครอบครัว	5	100	5	71.42	3	75	13	81.25
การประกอบ อาชีพ	3	60	5	71.42	2	50	10	62.5

จากตารางที่ 36 พบว่า กรณีศึกษาทั้ง 3 ชุมชน ในจำนวนผู้สูงอายุ 16 คน มีจำนวนผู้สูงอายุที่มีที่มารายได้จากสวัสดิการรัฐบาลมากที่สุด จำนวน 15 คน ผู้สูงอายุอีกอีกหนึ่งคนที่ยังไม่มีแหล่งรายได้จากสวัสดิการรัฐบาลเนื่องจากอยู่ระหว่างการเบิกจ่าย ที่รองลงมาคือรายได้จากสมาชิกในครอบครัว จำนวน 13 คน และการประกอบอาชีพในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็อาชีพหลักหรืออาชีพเสริม จำนวนมากถึง 10 คนที่ยังประกอบอาชีพอยู่เนื่องจากปัญหาด้านเศรษฐกิจ โดยแสดงจำนวนรายได้ของผู้สูงอายุต่อเดือน จำแนกตามชุมชนได้ดังตารางที่ 38

ตารางที่ 37 แสดงจำนวนรายได้ของผู้สูงอายุต่อเดือน

จำนวน รายได้ ของ ผู้สูงอายุ (บาท/ เดือน)	ชุมชน						รวม 3 กรณี (n=16)	
	คลองลี้ภาชี (n=5)		ศิรินทร์และเพื่อน (n=7)		ราศรีธรรม (n=4)			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สวัสดิการรัฐบาล								
0	-	-	-	-	1	25	1	6.25
600	3	60	3	42.86	2	50	8	50
700	1	20	3	42.85	-	-	4	25
800	-	-	1	14.29	-	-	1	6.25
1000	1	20	-	-	1	25	2	12.5
สมาชิกในครอบครัว								
0	1	20	1	14.29	2	50	4	25
1000-3000	3	60	4	57.14	1	25	8	50
3001-5000	-	-	1	14.29	1	25	2	12.5
10000	1	20	1	14.29	-	-	2	12.5
การประกอบอาชีพ								
0	2	40	3	42.86	2	50	7	43.75
500-3000	-	-	1	14.29	1	25	2	12.5
3001-5000	-	-	1	14.29	-	-	1	6.25
5001-8000	2	40	2	28.57	-	-	4	25
10000+	1	20	-	-	1	25	2	12.5

จากตารางที่ 37 แสดงจำนวนรายได้ต่อเดือนของผู้สูงอายุ 16 คน ของกรณีศึกษาทั้ง 3 ชุมชน พบว่า **ด้านรายได้จากสวัสดิการรัฐบาล** ได้รับรายได้ 3 อันดับแรก คือ 600 บาทต่อเดือน จำนวนมากที่สุด คือ 8 คน สัดส่วนเป็นครึ่งหนึ่งของผู้สูงอายุทั้งหมด รองลงมาคือได้รับ 700 บาทต่อเดือน จำนวน 4 คน และได้รับ 1000 บาทต่อเดือน จำนวน 2 คน

ด้านรายได้จากสมาชิกในครอบครัว ได้รับรายได้ 3 อันดับแรก คือ รายได้ 1000-3000 บาทต่อเดือน จำนวน 8 คน มีสัดส่วนเป็นครึ่งหนึ่งของผู้สูงอายุทั้งหมด รองลงมาคือไม่ได้รับรายได้จากสมาชิกในครอบครัว จำนวน 4 คน และ 3001-5000 บาทต่อเดือน จำนวน 2 คน และ 10000 บาทขึ้นไปต่อเดือน ในจำนวน 2 คนเท่ากัน

ด้านรายได้การประกอบอาชีพในปัจจุบัน ทั้งเป็นอาชีพหลักหรืออาชีพเสริม 3 อันดับแรก พบว่าผู้สูงอายุไม่มีการประกอบอาชีพมากที่สุด จำนวน 7 คน เป็นสัดส่วนเกือบครึ่งของผู้สูงอายุทั้งหมด รองลงมาคือมีรายได้ 5001-8000 บาทต่อเดือน จำนวน 4 คน และมีรายได้ 3001-5000 บาทต่อเดือน จำนวน 2 คน และรายได้ 10000 บาทขึ้นไปต่อเดือน จำนวน 2 คนเท่ากัน

จากตารางที่ 38 พบว่า กรณีศึกษาทั้ง 3 ชุมชน ในจำนวนผู้สูงอายุ 16 คน ยังมีการประกอบอาชีพอยู่ โดยด้านการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุ หมายถึงการประกอบอาชีพหลักและ/หรืออาชีพเสริม จำนวนผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพอยู่มี 10 คน

ตารางที่ 38 แสดงการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุ (n=16)

การประกอบอาชีพ ของผู้สูงอายุ	ชุมชน						รวม 3 กรณี (n=16)	
	คลองลี้ภาชี (n=5)		ศิรินทร์และเพื่อน (n=7)		คลองลี้ภาชี (n=5)			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
มีการประกอบอาชีพ	3	60	5	71.43	2	50	10	62.5
ไม่มีการประกอบอาชีพ	2	40	2	28.57	2	50	6	37.5

จากตารางที่ 38 พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังคงประกอบอาชีพอยู่ จำนวน 10 คน โดยด้านการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุ หมายถึงการประกอบอาชีพหลักและอาชีพเสริม มีการประกอบอาชีพภายในบ้าน และภายนอกบ้าน แบ่งตามชุมชนได้ดังตารางที่ 39

ตารางที่ 39 แสดงรูปแบบการประกอบอาชีพภายในบ้านของผู้สูงอายุ (n=10)

การประกอบอาชีพของผู้สูงอายุ	ชุมชน						รวม 3 ครัวเรือน (n=10)	
	คลองลาดภาษี (n=3)		ศิริรินทร์และเพื่อน(n=5)		ราศรีธรรม (n=2)			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ภายในบ้าน								
รับจ้างทั่วไป	-	-	3	60	1	50	4	40
ร้านขายของชำ	1	33.33	-	-	-	-	1	10
ภายนอกบ้าน								
พนักงานบริษัท	1	33.33	-	-	1	50	2	20
รับจ้างทั่วไป	1	33.33	2	40	-	-	3	30
กรรมการชุมชน	2	66.67	-	-	-	-	2	20

จากตารางที่ 39 พบว่า อาชีพที่มีจำนวนผู้สูงอายุทำซ้ำกันจำนวนมากที่สุดใน 3 ชุมชน คือ อาชีพรับจ้าง มีจำนวน 5 ครัวเรือนจากจำนวนผู้สูงอายุที่ยังประกอบอาชีพจำนวน 10 คน จากการแบ่งตามประเภทอาชีพสามารถจำแนกตามพื้นที่ในการที่ทำงานคือ ภายในที่อยู่อาศัยและภายนอกที่อยู่อาศัย โดยการทำอาชีพที่มีผลต่อการใช้พื้นที่ภายในที่อยู่อาศัยคือ อาชีพขายของชำ ซึ่งใช้พื้นที่บ้านชั้นล่างมีสัดส่วนเกินกว่าครึ่ง และพื้นที่ดังกล่าวยังเป็นพื้นที่อยู่อาศัยที่ผู้สูงอายุใช้เวลาตลอดวันในการทำกิจกรรมชั้นล่าง รองลงมาคือ อาชีพเย็บผ้า ซึ่งต้องใช้พื้นที่ในการวางเครื่องมือประกอบอาชีพอย่างน้อย 3 ชั้น ที่ไม่สามารถเคลื่อนย้ายได้สะดวก ส่วนผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพนอกบ้าน อาจมีสมาชิกในบ้านประกอบอาชีพที่ใช้พื้นที่ภายในบ้าน ซึ่งมีผลต่อการใช้พื้นที่ในการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุเช่นกัน

5.1.6 โรคประจำตัว และการมีภาวะสุขภาพอื่นๆ

จากกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร โครงการกรณีศึกษาจำนวน 3 ชุมชน คือ ชุมชนคลองลัดภาชี ชุมชนศิริรินทร์และเพื่อน และหมู่บ้านราศรีธรรมสรุปด้านสุขภาพ โรคประจำตัวของผู้สูงอายุ และการมีภาวะสุขภาพอื่นๆ แบ่งตามชุมชนได้ดังตารางที่ 40

ตารางที่ 40 แสดงโรคประจำตัว และการมีภาวะสุขภาพอื่นๆ (n=16)

สุขภาพ	ชุมชน						รวม 3 กรณี (n=16)	
	คลองลัดภาชี (n=5)		ศิริรินทร์ และเพื่อน (n=7)		ราศรีธรรม (n=4)			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
โรคประจำตัว								
มี	3	60	5	71.43	3	75	11	68.75
ไม่มี/ไม่ทราบ	2	40	2	28.57	1	25	5	31.25
ภาวะสุขภาพอื่นๆ								
มี	5	100	4	57.14	2	50	11	68.75
ไม่มี/ไม่ทราบ	-	-	3	42.86	2	50	5	31.25

สรุปจำนวนผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัว จำนวน 11 คน ไม่มีหรือไม่ทราบ 5 คน สัดส่วนของการมีโรคประจำตัวของผู้สูงอายุมีมากกว่าผู้สูงอายุที่ไม่มีหรือไม่ทราบโรคประจำตัวของตนในทุกชุมชน ส่วนจำนวนของผู้สูงอายุที่มีภาวะสุขภาพอื่นๆ จำนวน 11 คน ไม่มีหรือไม่ทราบ 5 คน สัดส่วนของการมีภาวะสุขภาพอื่นๆของผู้สูงอายุมีมากกว่าผู้สูงอายุที่ไม่มีหรือไม่ทราบภาวะสุขภาพอื่นๆของตนในทุกชุมชน โดยชุมชนคลองลัดภาชีมีจำนวนผู้สูงอายุที่มีภาวะสุขภาพอื่นๆ จำนวน 5 คนหรือคิดเป็นจำนวนทั้งหมดของผู้สูงอายุในชุมชน ด้านรายละเอียดของโรคประจำตัวและภาวะสุขภาพอื่นๆของผู้สูงอายุในแต่ละชุมชนนั้น จำแนกได้ดังตารางที่ 41 และตารางที่ 42

ตารางที่ 41 แสดงโรคประจำตัวของผู้สูงอายุ

โรคประจำตัว	ชุมชน						รวม 3 กรณี (n=11)	
	คลองลัดภาชี (n=5)		ศิริรินทร์และเพื่อน (n=7)		ราศรีธรรม (n=4)			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ความดันโลหิต	3	60	2	28.57	3	75	8	72.73
เบาหวาน	1	20	2	28.57	1	25	4	36.36
กระเพาะ	-	-	3	42.86	1	25	4	36.36
หัวใจ	1	20	2	28.57	-	-	3	27.27
เข้าเสื่อม	-	-	2	28.57	-	-	2	18.18
กระดูก	-	-	1	14.29	1	25	2	18.18
อัมพฤกษ์	-	-	-	-	1	25	1	9.09
ไต	-	-	-	-	1	25	1	9.09
หลังค่อม	-	-	1	14.29	-	-	1	9.09
ปอด	-	-	1	14.29	-	-	1	9.09
หลอดเลือด	-	-	-	-	1	25	1	9.09
ตับ	-	-	-	-	1	25	1	9.09

จากตารางที่ 41 พบโรคประจำตัวของผู้สูงอายุเป็นซ้ำกันมากที่สุด 3 อันดับแรก ใน 3 ชุมชน คือ โรคความดันโลหิต จำนวน 8 คน โรคเบาหวานและโรคกระเพาะ จำนวนเท่ากันคือ 4 คน และโรคหัวใจ จำนวน 3 คน หากจำแนกข้อมูลแต่ละชุมชนพบว่า ชุมชนคลองลัดภาชีมีผู้สูงอายุที่เป็นโรคซ้ำกันมากที่สุดคือ โรคความดันโลหิต เช่นเดียวกับหมู่บ้านราศรีธรรม จำนวนเท่ากันคือ 3 คน ส่วนชุมชนศิริรินทร์และเพื่อนมีจำนวนผู้สูงอายุที่เป็นโรคประจำตัวซ้ำกันมากที่สุดที่ โรคเบาหวาน จำนวน 3 คน รองลงมาจึงเป็นโรคความดันโลหิต จำนวน 2 คน

ตารางที่ 42 แสดงการมีภาวะสุขภาพอื่นๆ

ภาวะอื่นๆ		ชุมชน						รวม 3 กรณี (n=11)	
		คลองลัดภาษี (n=5)		ศิรินทร์และเพื่อน (n=7)		ราศรีธรรม (n=4)			
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ปวดเมื่อย	เข้า	4	80	2	28.57	-	-	6	54.55
	ตัว	-	-	2	28.57	2	50	4	36.36
	ขา	-	-	1	14.29	-	-	1	9.09
รวมจำนวนผู้สูงอายุที่มีภาวะปวดเมื่อย								11	100
ปวดตื้อตื้อ		1	20	1	14.29	-	-	2	18.18
พักผ่อนไม่พอ		1	20	-	-	-	-	1	9.09
ไขมันในเลือด		-	-	1	14.29	-	-	1	9.09

จากตารางที่ 42 การภาวะสุขภาพอื่นๆพบว่า ผู้สูงอายุจำนวน 11 คนหรือจำนวนทั้งหมดของผู้สูงอายุที่มีภาวะสุขภาพ มีภาวะปวดเมื่อยมากที่สุดเป็นอันดับแรก บริเวณที่มีอาการปวดนั้นพบว่า มีผู้สูงอายุปวดเข้าเกินกว่าครึ่ง คือจำนวน 6 คน อันดับสองคือ การปวดตื้อตื้อ จำนวน 2 คน

5.2 สรุปผลด้านกายภาพ และกิจกรรม

ตามวัตถุประสงค์ที่ 2: วิเคราะห์ กิจกรรมและการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร

5.2.1 กิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุ

กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในโครงการบ้านมั่นคงทั้ง 3 ชุมชน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 16 คน พบว่าแบ่งผู้สูงอายุได้เป็น 3 ช่วงวัย ตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 แบ่งออกเป็น ผู้สูงอายุวัยต้น (60-69 ปี) จำนวน 9 คน ผู้สูงอายุวัยกลาง (70-79 ปี) จำนวน 4 คน และผู้สูงอายุวัยปลาย (80 ปีขึ้นไป) จำนวน 3 คน ทำการศึกษาข้อแตกต่างของระยะเวลาการทำกิจกรรมและกิจวัตรประจำวันใน 24 ชั่วโมงของแต่ละกรณีศึกษา สรุปได้ดังตารางที่ 43

จากตารางที่ 43 สามารถเรียงลำดับกิจกรรมที่ผู้สูงอายุทำเป็นส่วนใหญ่ ได้ดังนี้ อันดับแรกคือ การพักผ่อนภายในบ้าน แทนค่าด้วยสีฟ้า จำนวน 16 คน งานอดิเรก แทนค่าด้วยสีเขียว จำนวน 11 คน การประกอบอาชีพ แทนค่าด้วยสีแดงเข้ม จำนวน 10 คน

เมื่อจำแนกกิจกรรมของผู้สูงอายุใน 3 ช่วงวัยของ 3 ชุมชน พบว่า

- 1) กิจกรรมของผู้สูงอายุวัยต้นที่ทำเป็นส่วนใหญ่คือ ทำงานอดิเรกและประกอบอาชีพในทุกชุมชน โดยผู้สูงอายุวัยต้นในชุมชนคลองลัดภาชี จำนวน 3 คน มีงานอดิเรกทั้งหมด 2 ใน 3 คือผู้สูงอายุคนที่ 2 และ 3 มีงานอดิเรกเหมือนกันคือ เลี้ยงหลาน ผู้สูงอายุคนที่ 4 มีงานอดิเรกที่ทำในบ้านคือ ช่วยครอบครัวประกอบอาชีพ และจำนวนผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพนอกบ้าน จำนวน 2 คนคือ ผู้สูงอายุคนที่ 3 รับจ้างประกอบอาหารสำหรับโต๊ะจีนตามเทศกาลต่างๆ และดำรงตำแหน่งเป็นหนึ่งในกรรมการชุมชนคลองลัดภาชี ผู้สูงอายุคนที่ 4 เป็นพนักงานทำความสะอาด ผู้สูงอายุวัยต้นในชุมชนศิริรินทร์และเพื่อน จำนวน 3 คนทำกิจกรรมส่วนใหญ่ในบ้านทั้งหมดคือ ประกอบอาชีพจำนวน 2 คนคือ รับจ้างเย็บผ้าและรับจ้างลักเชือก อีก 1 คนมีกิจกรรมหลักในชีวิตประจำวันคือ พุดคุย ซึ่งเป็นงานอดิเรกของผู้สูงอายุคนที่ 11 ผู้สูงอายุวัยต้นในหมู่บ้านราศรีธรรม จำนวน 3 คน มีจำนวน 1 คนคือ ผู้สูงอายุคนที่ 14 ทำกิจกรรมพักผ่อนภายในที่อยู่อาศัยเป็นกิจกรรมหลัก เนื่องจากข้อจำกัดด้านสุขภาพ มีจำนวนผู้สูงอายุประกอบอาชีพในบ้าน 1 คน นอกบ้าน 1 รวม 2 คน คือผู้สูงอายุคนที่ 13 เป็นพนักงานบริษัท และผู้สูงอายุคนที่ 15 รับจ้างเสียบลูกชิ้นไส้ไม้
- 2) กิจกรรมของผู้สูงอายุวัยกลางที่ทำเป็นส่วนใหญ่คือ ประกอบอาชีพทุกคนในทุกชุมชนของการวิจัย ส่วนการทำงานอดิเรกพบเฉพาะในชุมชนศิริรินทร์และเพื่อน ในชุมชนคลองลัดภาชี จำนวน 1 คนคือ ผู้สูงอายุคนที่ 5 ประกอบอาชีพขายของชำในบ้านของตนเอง และชุมชนศิริรินทร์และเพื่อนจำนวน 3 คนประกอบอาชีพนอกบ้านทั้งหมด คือ ผู้สูงอายุคนที่ 10 ประกอบอาชีพรับจ้างก่อสร้าง ซึ่งต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ผู้สูงอายุคนที่ 6 ดำรงตำแหน่งเป็นหนึ่งในกรรมการของชุมชนศิริรินทร์และเพื่อน ซึ่งต้องออกไปนั่งประจำอยู่ที่ทำการของชุมชน ผู้สูงอายุคนที่ 7 รับจ้างจับผ้า ซึ่งผู้สูงอายุจะออกไปทำงานที่บ้านของเพื่อนบ้านละแวกใกล้เคียง
- 3) กิจกรรมหลักของผู้สูงอายุวัยปลาย ชุมชนละ 1 คน มีกิจกรรมทำเป็นส่วนใหญ่คือ การพักผ่อนและทำงานอดิเรก ซึ่งใช้พื้นที่อยู่ในที่อยู่อาศัย บริเวณพื้นที่อเนกประสงค์ ผู้สูงอายุในชุมชนคลองลัดภาชีมีกิจกรรมพักผ่อนคือ การดูโทรทัศน์ หรือนั่งเล่น กิจกรรมงานอดิเรกคือ การเลี้ยงสัตว์ และผู้สูงอายุคนนี้เป็นคนเดียวจาก 3 คนของผู้สูงอายุวัยปลาย ที่มีกิจกรรมที่ออกไปทำนอกที่อยู่อาศัยคือ การเดินเล่นบริเวณหน้าบ้าน ผู้สูงอายุในชุมชนศิริรินทร์และเพื่อน มีกิจกรรมพักผ่อนคือ นั่งเล่น นอนเล่น หรือดูโทรทัศน์บ้าง กิจกรรมงานอดิเรกคือ พุดคุยกับ

สมาชิกในครอบครัวและเพื่อนบ้าน และผู้สูงอายุในหมู่บ้านราศรีธรรม มีกิจกรรมพักผ่อนคือ นั่งเล่น นอนเล่น กิจกรรมงานอดิเรกคือ แยกสายไฟกับทองแดง ซึ่งเป็นการช่วยเหลือการ ประกอบอาชีพขายของเก่า ของลูกชาย

สรุปการจำแนกกิจกรรมตามช่วงวัย พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้น (60-69 ปี) และวัยกลาง (70-79 ปี) มีลักษณะการทำกิจวัตรประจำวันที่ไม่แตกต่างกัน โดยเป็นกลุ่มที่มีการประกอบอาชีพเป็นส่วน ใหญ่ เนื่องจากสภาพร่างกายที่ยังมีกำลังการประกอบอาชีพ เพื่อหารายได้ และไม่เหงา อีกทั้งมีการ ทำงานอดิเรกสลับกับการพักผ่อนเวลากลางวันภายในบ้าน และออกไปทำกิจกรรมภายนอกบ้านเป็น ครั้งคราว โดยแตกต่างจากผู้สูงอายุวัยปลาย ที่พบว่าไม่มีการประกอบอาชีพ แต่มีเวลาในการทำงาน อดิเรกที่มากขึ้น และผู้สูงอายุวัยปลายบางท่านยังคงสามารถออกไปทำกิจกรรมภายนอกบ้าน จึง แสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุกรณีศึกษาทั้ง 3 ช่วงวัย เป็นผู้สูงอายุที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้อย่างอิสระ และมีสัดส่วนการใช้เวลาทำกิจกรรมในที่อยู่อาศัยมากกว่านอกที่อยู่อาศัย

5.2.2 การใช้พื้นที่ของผู้สูงอายุกับกิจกรรมในที่อยู่อาศัย

จากการศึกษากิจกรรมในการประกอบกิจวัตรประจำวันใน 24 ชั่วโมงของผู้สูงอายุ 16 คน จำแนกตามช่วงวัยตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 ตามหัวข้อที่ 5.2.1 นำมาวิเคราะห์ เปรียบเทียบรูปแบบลักษณะที่อยู่อาศัย และการใช้พื้นที่ภายในที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุแต่ละช่วงวัย จำแนกรูปแบบบ้านภายในชุมชน 3 ประเภท คือ บ้านเดี่ยว บ้านแฝด และบ้านแถว

การวิเคราะห์พื้นที่การทำกิจกรรมของผู้สูงอายุแต่ละกรณีศึกษา จำแนกการใช้พื้นที่เป็น 3 ส่วน คือ พื้นที่อเนกประสงค์ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ผู้สูงอายุทำกิจกรรมส่วนใหญ่ในพื้นที่นั้นๆ พื้นที่ห้องน้ำ และ พื้นที่ครัว โดยแทนค่าสีด้วย สีเขียวคาดแดง หมายถึง พื้นที่อเนกประสงค์ สีชมพู หมายถึงพื้นที่ห้องน้ำ และสีเทา หมายถึงพื้นที่ครัว

- หมายถึง พื้นที่ห้องน้ำ
- หมายถึง พื้นที่ครัว
- หมายถึง พื้นที่อเนกประสงค์

หากผู้สูงอายุกรณีศึกษาใดๆไม่มีการทำกิจกรรมต่างกันมากกว่าสองกิจกรรมขึ้นไปจะไม่มีการ แทนค่าสีด้วยสีเขียวคาดแดง เนื่องจากสามารถแบ่งแยกการใช้งานตามกิจกรรมและพื้นที่ได้ แต่จะ แทนค่าด้วยสีต่างๆตามกิจกรรมส่วนใหญ่ที่ทำ ได้แก่ สีน้ำเงิน หมายถึง ส่วนที่นอน สีฟ้าหมายถึง ส่วน พักผ่อน สีแดง หมายถึง ส่วนประกอบอาชีพ สีโอรส หมายถึง ส่วนรับประทานอาหาร สีเขียว

หมายถึง พื้นที่ใช้ทำงานอดิเรก/กิจกรรมต่างๆ เช่น เลี้ยงหลาน และสีเหลือง หมายถึง พื้นที่สวดมนต์/
กิจกรรมทางศาสนา

- หมายถึง ส่วนที่นอน
- หมายถึง ส่วนพักผ่อน
- หมายถึง ส่วนประกอบอาชีพ
- หมายถึง ส่วนรับประทานอาหาร
- หมายถึง พื้นที่ใช้ทำงานอดิเรก/กิจกรรมต่างๆ เช่น เลี้ยงหลาน
- หมายถึง พื้นที่สวดมนต์/กิจกรรมทางศาสนา

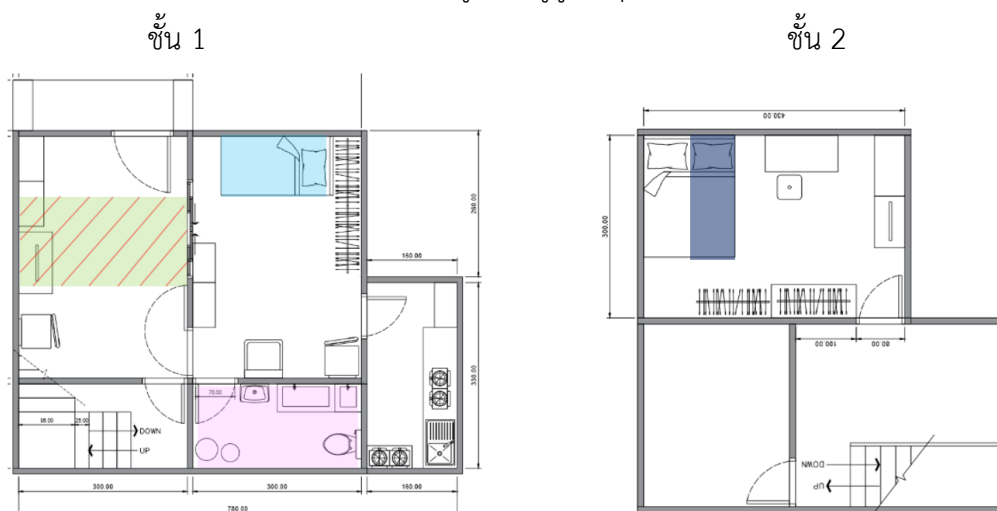
การใช้พื้นที่ภายในที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุแต่ละช่วงวัย จำแนกรูปแบบบ้านภายในชุมชน 3 ประเภท คือ บ้านเดี่ยว บ้านแฝด และบ้านแถว จำนวน 16 กรณีศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้น (60-69 ปี) มีการอยู่อาศัยในบ้านทั้ง 3 รูปแบบ ส่วนผู้สูงอายุวัยกลาง (70-79ปี) มีการอยู่อาศัย 1 รูปแบบ คือ บ้านแถว และผู้สูงอายุวัยปลาย (80ปีขึ้นไป) จำนวน 2 รูปแบบ คือ บ้านแฝด และบ้านแถว โดยมีรายละเอียดโดยแทนค่าสีการทำกิจกรรมและพื้นที่ในตารางที่ 44-46

ตารางที่ 44 แสดงผังรูปแบบการทำกิจกรรมภายในที่อยู่อาศัย 3 รูปแบบของผู้สูงอายุวัยต้น

1. ผู้สูงอายุวัยต้น รวม 3 ชุมชน จำนวน 9 คน
● ลักษณะที่อยู่อาศัย : บ้านเดี่ยว 1 ครัวศึกษา
<p>ผังของที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุคนที่ 3 ชั้น 1</p>
<p>พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นที่ใช้พื้นที่ในการทำกิจกรรมในรูปแบบบ้านเดี่ยว มีการใช้พื้นที่ทำกิจกรรมเพียง 2 พื้นที่คือ พื้นที่เอนกประสงค์และพื้นที่ห้องน้ำ โดยทำกิจกรรมในชั้น 1 ทั้งหมด ดังนี้</p> <p>-พื้นที่เอนกประสงค์มีลักษณะโล่ง เพื่อใช้ในการทำกิจกรรมเลี้ยงหลาน พุดคุยกับครอบครัว รับประทานอาหาร พักผ่อน ดูโทรทัศน์ รวมถึงนอนหลับตอนกลางคืน เปลที่นอนของหลานและที่นอนของผู้สูงอายุจึงเลือกใช้แบบพับเก็บได้ ทำให้เมื่อต้องการใช้เปลที่นอนของหลานในตอนกลางวันต้องยกออกมาแขวนและพับเก็บเมื่อใช้เสร็จ ส่วนตอนกลางคืนผู้สูงอายุต้องปูฟูกที่นอนในพื้นที่เอนกประสงค์ส่วนนี้ จากนั้นค่อยพับเก็บในตอนเช้า ซึ่งฟูกที่นอนมีลักษณะบางไม่เหมาะกับการเคลื่อนไหวลุกหรือนั่งกับผู้สูงอายุ</p> <p>-ห้องน้ำ อยู่บริเวณหลังบ้าน โดยต้องเปิดประตูเดินผ่านพื้นที่ครัวในการเข้าถึง</p>

● ลักษณะที่อยู่อาศัย : บ้านแฝด 1 ครัวศึกษา

ผังของที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุคนที่ 2

พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้น ที่ใช้พื้นที่ในการทำกิจกรรมในรูปแบบบ้านแฝด มีการใช้พื้นที่ทำกิจกรรม จำนวน 2 ชั้น โดยชั้นที่ 1 คือการทำกิจกรรมในพื้นที่เอนกประสงค์ พื้นที่พักผ่อนเวลากลางวัน และห้องน้ำ ส่วนพื้นที่ชั้น 2 คือเป็นพื้นที่สำหรับนอนเวลากลางคืน **พื้นที่เอนกประสงค์** ใช้ทำกิจกรรมเลี้ยงหลานเป็นหลัก และเป็นพื้นที่รับประทานอาหาร รวมถึงดูโทรทัศน์ โดยที่ระหว่างวันจะปูพูกแบบพับได้เป็นที่รองนั่งบริเวณนี้ **พื้นที่พักผ่อนเวลากลางวัน** จะนอนบนเตียงภายในห้องอย่างเป็นสัดส่วนในบางครั้ง **ห้องน้ำ** ผู้สูงอายุใช้ห้องน้ำส่วนนี้ทั้งในเวลากลางวันและกลางคืน เนื่องจากการนอนบนชั้น 2 ทำให้ขึ้นลงบันไดบ่อยครั้ง **พื้นที่นอนเวลากลางคืน** โดยนอนบนเตียงในห้องนอนชั้น 2 อย่างเป็นสัดส่วน

● ลักษณะที่อยู่อาศัย : บ้านแถว 7 กรณีศึกษา

ผังของที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุคนที่ 13

ชั้น 1

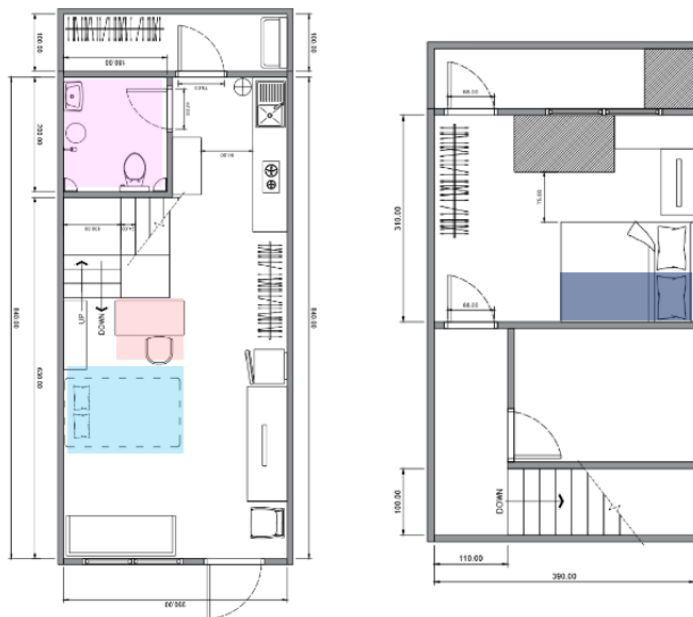
ชั้น 2

ผังของที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุคนที่ 15

ชั้น 1

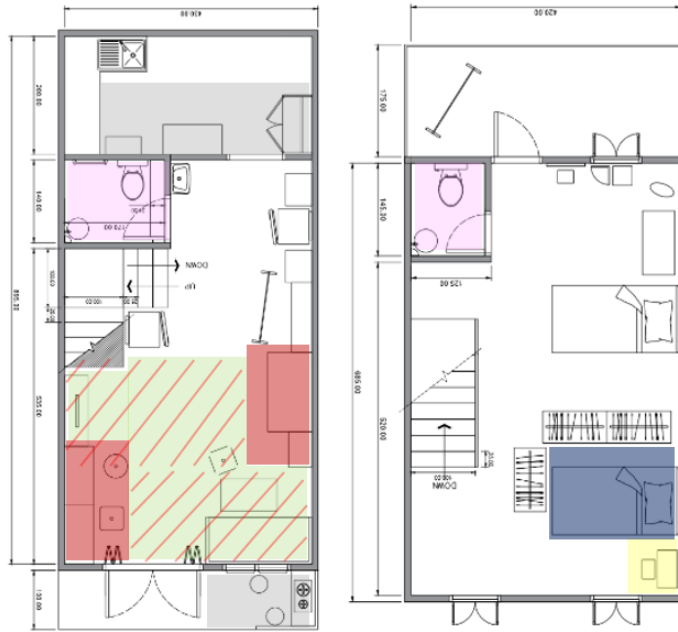
ชั้น 2

ผังของที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุคนที่ 9

ชั้น 1

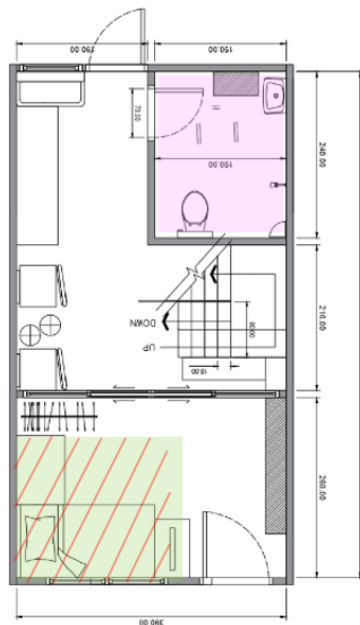
ชั้น 2

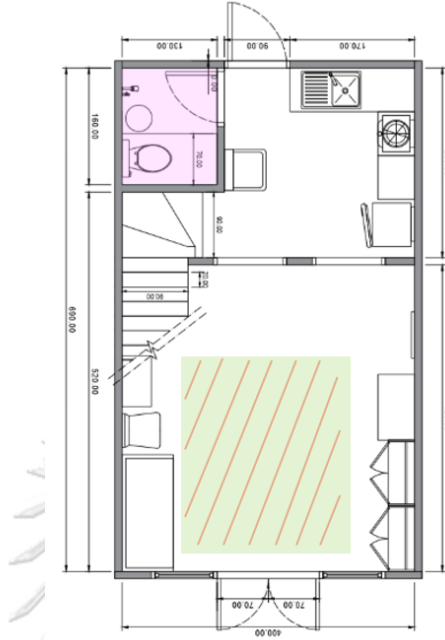
ผังของที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุคนที่ 14

ชั้น 1

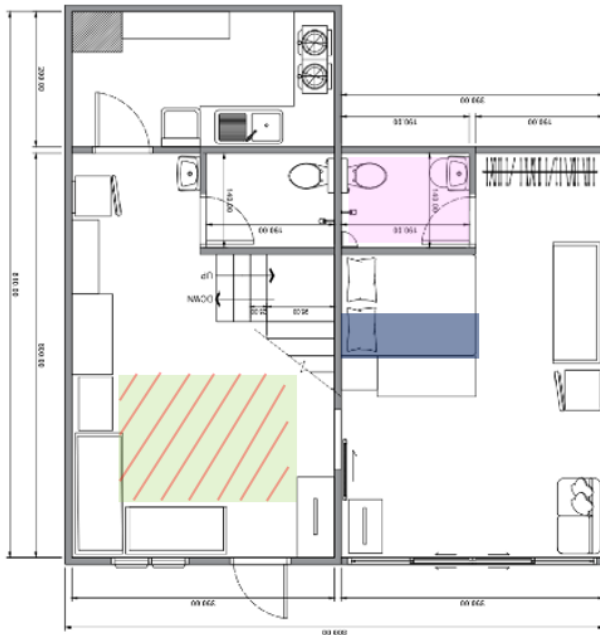
จุฬาลงกรณ์
UNIVERSITY
CHULA

ผังของที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุคนที่ 4
ชั้น 1

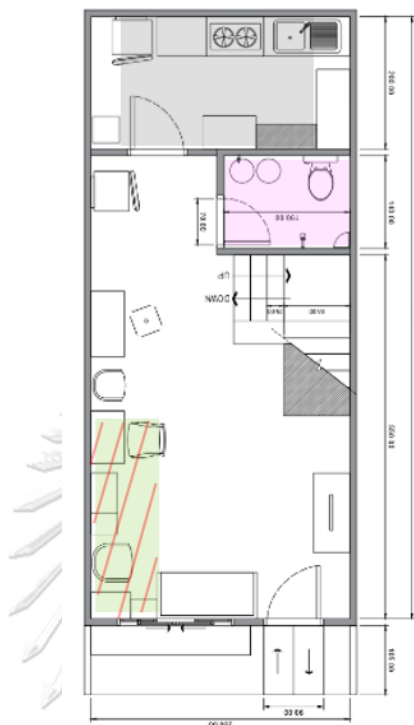

ผังของที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุคนที่ 11
ชั้น 1 (2 คูหาทะลุกัน)

ผังของที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุคนที่ 12

ชั้น 1

พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้น ที่ใช้พื้นที่ในการทำกิจกรรมในรูปแบบบ้านแถว 7 กรณีศึกษา ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีการใช้พื้นที่ทำกิจกรรม จำนวน 2 ชั้น ทั้งหมด 5 กรณีศึกษา คือการใช้พื้นที่นอเวลาากลางคืนบนชั้น 2 ของบ้าน และ 2 กรณีศึกษาใช้พื้นที่นอเวลาากลางคืนบริเวณพื้นที่อเนกประสงค์ชั้น 1 โดยมีผู้สูงอายุบางกรณีศึกษาที่ปูผ้าวมนอนที่พื้น ผู้สูงอายุที่นอนบริเวณชั้น 2 มักประสบปัญหาการขึ้นลงบันไดในการเข้าห้องน้ำเวลากลางคืน และมีบางกรณีศึกษาที่ต่อเติมห้องน้ำเพิ่มบนชั้น 2 เพื่อให้ใกล้ห้องนอน และสามารถลดปัญหาการขึ้นลงบันไดเพื่อเข้าห้องน้ำในเวลากลางคืน

ตารางที่ 45 แสดงผังรูปแบบการทำกิจกรรมภายในที่อยู่อาศัย 1 รูปแบบของผู้สูงอายุวัยกลาง

2. ผู้สูงอายุวัยกลาง รวม 3 ชุมชน จำนวน 4 คน

- ลักษณะที่อยู่อาศัย : บ้านแถว 4 กรณีศึกษา

ผังของที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุคนที่ 10

ชั้น 1

ชั้น 2

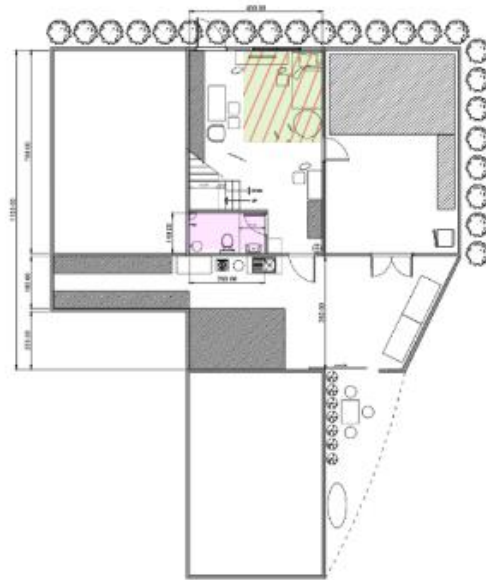
ผังของที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุคนที่ 5

ชั้น 1

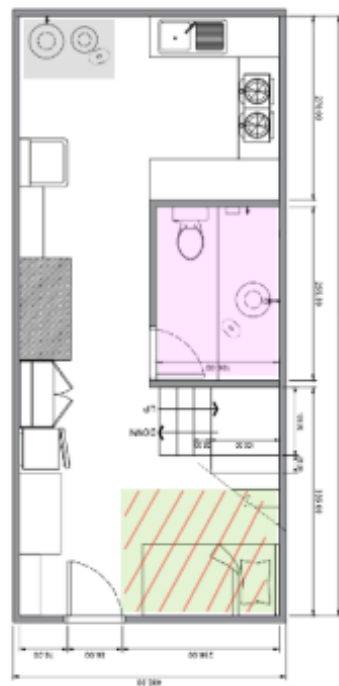
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ผังของที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุคนที่ 6
ชั้น 1 (4 คูหาทะเลกัน)

ผังของที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุคนที่ 7
ชั้น 1

พบว่า ผู้สูงอายุวัยกลาง ใช้พื้นที่ในการทำกิจกรรมในรูปแบบบ้านแถว 4 กรณีศึกษา ผู้สูงอายุ มีการใช้พื้นที่ทำกิจกรรมนอนหลับในเวลากลางคืน ในพื้นที่อเนกประสงค์ชั้น 1 จำนวน 2 กรณีศึกษา มีทั้งวิธีการปูผ้าวมนอนและพับเก็บในตอนเช้าและนอนบนเตียง โดยพื้นที่นอน อยู่ใกล้เคียงกับห้องน้ำ และจำนวน 1 กรณีศึกษาที่นอนอยู่บริเวณส่วนต่อเติมหลังบ้าน ซึ่งมี ทางเดินแคบและต่างระดับ ไม่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ และจำนวน 1 กรณีศึกษาที่นอน บริเวณชั้น 2 ซึ่งต้องขึ้นลงบันไดบ่อยครั้ง เนื่องจากไม่มีห้องน้ำอยู่บนชั้น 2

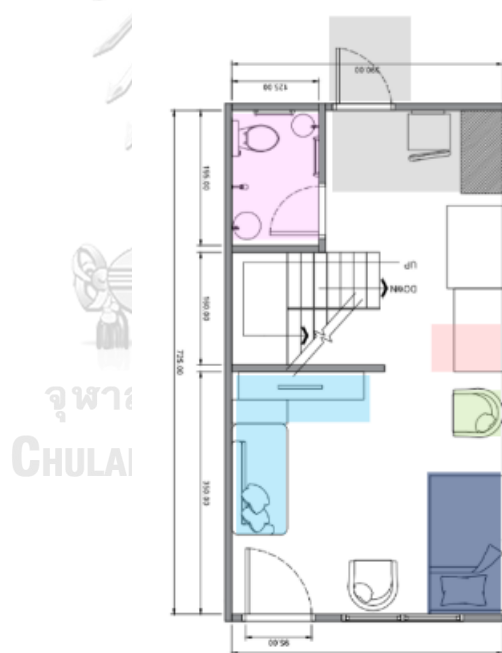
ตารางที่ 46 แสดงผังรูปแบบการทำกิจกรรมภายในที่อยู่อาศัย 2 รูปแบบของผู้สูงอายุวัยปลาย

3. ผู้สูงอายุวัยปลาย รวม 3 ชุมชน จำนวน 3 คน

- ลักษณะที่อยู่อาศัย : บ้านแฝด 1 กรณีศึกษา

ผังของที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุคนที่ 1

ชั้น 1

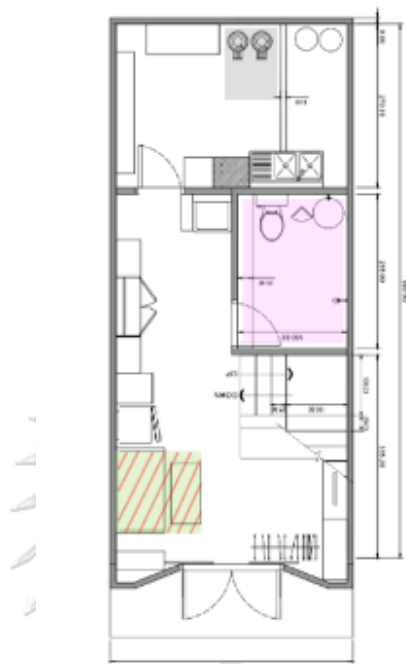

พบว่า ผู้สูงอายุวัยปลาย ใช้พื้นที่ในการทำกิจกรรมในรูปแบบบ้านแฝด 1 กรณีศึกษา โดย ผู้สูงอายุมักใช้พื้นที่ทำกิจกรรมนอนหลับเวลากลางคืนในพื้นที่อเนกประสงค์ชั้น 1 ด้วย วิธีการนอนบนเตียง และมีการย้ายพื้นที่นั่งพักผ่อนเวลากลางวันบริเวณเก้าอี้โซฟา ดู โทรทัศน์เป็นครั้งคราว การเดินเข้าไปใช้ห้องน้ำที่อยู่บริเวณด้านหลังบ้าน ใช้วิธีการยึดเกาะ เฟอร์นิเจอร์เพื่อช่วยพยุงร่างกายตลอดการเข้าถึง

- ลักษณะที่อยู่อาศัย : บ้านแถว 2 กรณีศึกษา

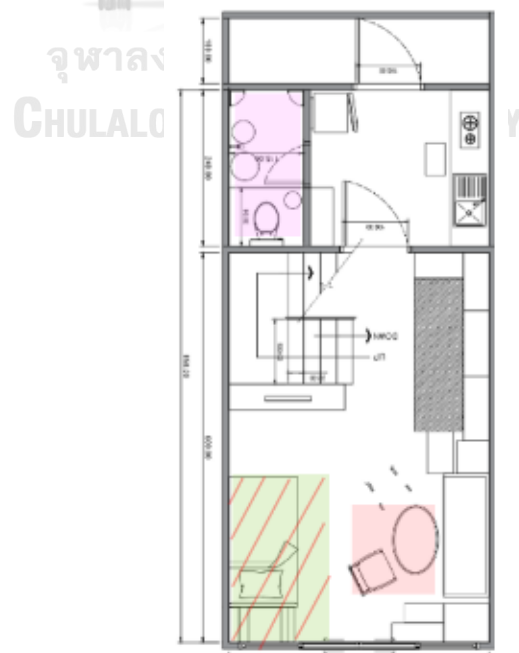
ผังของที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุคนที่ 8

ชั้น 1

ผังของที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุคนที่ 16

ชั้น 1

พบว่า ผู้สูงอายุวัยปลาย ใช้พื้นที่ในการทำกิจกรรมในรูปแบบบ้านแถว 2 ครัวเรือน ผู้สูงอายุมีการใช้พื้นที่ทำกิจกรรมนอนหลับในเวลาากลางคืนบริเวณพื้นที่อเนกประสงค์ชั้น 1 ทั้งหมด โดยเป็นพื้นที่ที่สมาชิกในครอบครัวใช้ทำกิจกรรมต่างๆร่วมกัน เช่น ทานอาหาร นั่งดูโทรทัศน์ พูดคุยกัน ทำให้ผู้สูงอายุไม่รู้สึกรำคาญ

จากตารางที่ 46-48 แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างช่วงวัยของผู้สูงอายุ 16 ครัวเรือน และตำแหน่งการใช้พื้นที่ทำกิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยทั้ง 3 รูปแบบ ประเภทบ้านเดี่ยว บ้านแฝด บ้านแถว สรุปได้ดังต่อไปนี้

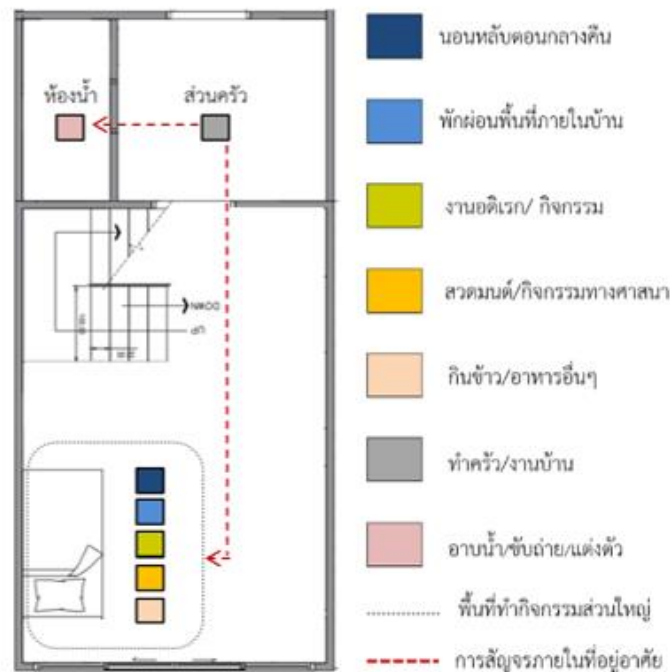
สรุปด้านลักษณะที่อยู่อาศัย

ประเภทที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในโครงการบ้านมั่นคงจำนวน 3 โครงการจำแนกได้ 3 ประเภทคือ บ้านเดี่ยวจำนวน 1 ครัวเรือน บ้านแฝดจำนวน 2 ครัวเรือน และบ้านแถวจำนวน 13 ครัวเรือน ซึ่งจำนวนครัวเรือนนั้นใช้วิธีการสุ่มแบบกระจายจึงได้จำนวนดังกล่าว มีเพียงโครงการคลองลาดภาษีเป็นโครงการเดียวที่มีประเภทที่อยู่อาศัยครบทั้ง 3 ประเภท อีก 2 โครงการเป็นประเภทบ้านแถวทั้งหมด ลักษณะตัวบ้านก่อด้วยอิฐฉาบด้วยปูน บางหลังนำวัสดุไม้จากบ้านเก่าของตนมาใช้ทำประตู หน้าต่าง หรือผนังหน้าบ้านเพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย

รูปแบบจำนวนอาคารในการอยู่อาศัย พบว่าส่วนใหญ่เป็นบ้านแถว จำนวนคูหาเชื่อมทะเลกัน มีจำนวน 2 ครัวเรือนจาก 13 ครัวเรือนของประเภทที่อยู่อาศัยแบบบ้านแถว โดยจำนวนคูหาที่ทะเลเชื่อมกัน มีทั้งแบบจำนวน 2 คูหา และ 4 คูหาเชื่อมติดกัน จำนวน 1 จาก 2 ครัวเรือนของบ้านแฝดที่แม่ตัวบ้านจำนวน 2 คูหาไม่เชื่อมทะเลกัน แต่ส่วนหลังบ้านทำส่วนต่อเติมเป็นพื้นที่ครัวใช้ร่วมกัน และอีก 1 ครัวเรือนเป็นบ้านแฝดที่มีตัวบ้านจำนวน 2 คูหาเชื่อมทะเลถึงกัน

ลักษณะรูปแบบการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุอยู่อาศัยในที่อยู่อาศัยมีจำนวนหนึ่งคูหาจำนวน 12 คนจาก 16 คน ซึ่ง 7 ใน 12 คนดังกล่าวเป็นผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ชั้นล่าง และ 5 จาก 7 คน (ข้อมูลผู้สูงอายุคนที่ 4 , 7 , 8 , 14 และ 16) นั้นส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในที่อยู่อาศัยจำนวนหนึ่งคูหาที่ไม่เชื่อมทะเลกันและอาศัยอยู่ชั้นล่าง

จากการวิเคราะห์การใช้พื้นที่ทำกิจกรรมภายในที่อยู่อาศัยทั้ง 3 รูปแบบของผู้สูงอายุ 3 ช่วงวัย (วัยต้น วัยกลาง และวัยปลาย) พบว่า มีการใช้พื้นที่ทำกิจกรรมซ้ำกันดังสรุปในภาพที่ 232

ภาพที่ 232 สรุปแสดงผังภายในที่อยู่อาศัยและพื้นที่ส่วนใหญ่ที่ผู้สูงอายุใช้งานมากที่สุด

จากภาพที่ 232 พื้นที่ทำกิจกรรมส่วนใหญ่ของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ชั้นล่าง พบการใช้พื้นที่ทำกิจกรรมต่างๆ เช่น พักผ่อนระหว่างวัน ทำงานอดิเรก/กิจกรรมอื่นๆ ที่ทำเป็นกิจวัตร กิจกรรมทางศาสนา กินข้าว/ทานอาหารอื่นๆ เป็นต้น ในพื้นที่ลักษณะเป็นพื้นที่อเนกประสงค์ (พื้นที่ทำกิจกรรมส่วนใหญ่) รวมส่วนที่นอนซึ่งอยู่ฝั่งหน้าบ้าน เมื่อวิเคราะห์พื้นที่ตามการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุ จำแนกไว้ 3 พื้นที่คือ พื้นที่อเนกประสงค์ พื้นที่ห้องน้ำ และพื้นที่ครัว โดยพื้นที่อเนกประสงค์ ได้แก่ พื้นที่ซึ่งประกอบด้วยการทำกิจกรรมใดๆ มากกว่าหนึ่งกิจกรรมขึ้นไป เช่น นอนหลับ พักผ่อน นั่งเล่น ทำงานอดิเรก ทำอาชีพ รับประทานอาหาร เป็นต้น พื้นที่ห้องน้ำในโครงการบ้านมั่นคงเป็นพื้นที่เดียวในที่อยู่อาศัยที่มีลักษณะเป็นห้องและมีระบบสุขาภิบาลที่ถูกลักษณะ และพื้นที่ครัวยังมีทั้งที่สร้างลักษณะเป็นห้อง หรือ กั้นเป็นส่วน ตามความต้องการของผู้สูงอายุ

สรุปด้านประเภทกิจกรรมในที่อยู่อาศัย

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้สูงอายุทั้ง 3 ช่วงวัย สามารถจำแนกกิจกรรม ได้ 4 ประเภท คือ

1. กิจกรรมขั้นพื้นฐานของชีวิต ได้แก่ การนอน การรับประทานอาหารและการขับถ่าย/ทำความสะอาดร่างกาย โดยผู้สูงอายุวัยปลายจะใช้พื้นที่ทำกิจวัตรประจำวัน นอนหลับเวลากลางคืน บริเวณพื้นที่อเนกประสงค์ชั้น 1 ทั้งหมด เนื่องจากสภาพร่างกายที่เสื่อมถอย เป็นอุปสรรคในการเดินขึ้นลงบันได และความต้องการพื้นที่ที่อยู่ใกล้ห้องน้ำ เพื่อความสะดวกในการเข้าห้องน้ำเวลากลางคืน ส่วนผู้สูงอายุวันต้น และวัยกลาง ยังคงมีบางกรณีศึกษาที่นอนชั้น 2 เนื่องจากความต้องการความเป็นส่วนตัว อีกทั้งการยังคิดว่าตนเองยังสามารถขึ้นลงบันไดได้สะดวก ไม่มีปัญหาในการใช้ชีวิตประจำวัน

2. กิจกรรมซับซ้อน ได้แก่ ทำความสะอาดบ้าน ซักผ้าและทำอาหาร พบว่า ผู้สูงอายุใช้เวลาทำงานบ้านเป็นประจำทุกวัน โดยกิจกรรมทำงานบ้านถือเป็นกิจกรรมหลักของผู้สูงอายุ เนื่องจากต้องการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และต้องการแบ่งเบาภาระลูกหลาน เพื่อจัดเตรียมให้สมาชิกในครอบครัวรับประทานอย่างพร้อมหน้าเมื่อกลับจากทำงาน

3. กิจกรรมพักผ่อนและงานอดิเรก โดยผู้สูงอายุ 1 คนจะมีกิจกรรมพักผ่อนและงานอดิเรก ใน 1 วันมากกว่า 1 กิจกรรม พบว่า ผู้สูงอายุในกลุ่มนี้ทำกิจกรรมดูโทรทัศน์ ทำกิจกรรมฟังวิทยุ ทำกิจกรรม ทำกิจกรรมเพื่อการพักผ่อนมีจำนวน 16 คน กิจกรรมที่ทำเป็นงานอดิเรกที่ผู้สูงอายุชอบทำ เป็นส่วนมากคือ กิจกรรมการพูดคุย ซึ่งผู้สูงอายุทำเป็นประจำทุกวันมีจำนวน 13 คนโดยการพูดคุยกันกับสมาชิกในครอบครัวและหรือเพื่อนบ้าน และทำกิจกรรมทางศาสนาเป็นประจำทุกวัน คือ การสวดมนต์ โดยกิจกรรมการพูดคุย การมีปฏิสัมพันธ์ภายในชุมชน ถือเป็นลักษณะเด่นของผู้สูงอายุใน 3 ชุมชน โครงการบ้านมั่นคง ในเขตภาษีเจริญ เนื่องจากการเป็นชุมชนในรูปแบบกึ่งชนบท และการย้ายที่อยู่อาศัยเริ่มแรกมาจากต่างจังหวัด ทำให้ลักษณะครอบครัว และลักษณะนิสัยที่มีความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพื่อนบ้านรู้จัก สนับสนุนซึ่งกันและกัน

4. กิจกรรมที่เป็นอาชีพ ไม่ว่าจะเป็นอาชีพหลักหรืออาชีพเสริม มีทั้งอาชีพที่ต้องออกไปทำนอกที่อยู่อาศัย หรือในที่อยู่อาศัย อาชีพที่ผู้สูงอายุทำได้แก่ รับจ้าง: เย็บผ้า จับผ้า ถักเชือก ประกอบอาหารสำหรับโต๊ะจีน เสียบลูกชิ้นไส้ไม้, พนักงานบริษัท: ทำความสะอาด ซักจักรยานยนต์ส่งของ, ดำรงตำแหน่งกรรมการชุมชน, เปิดร้านขายของชำ โดยผู้สูงอายุที่ยังประกอบอาชีพอยู่ เป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง อาจมีหรือไม่มีโรคประจำตัวหรือภาวะสุขภาพอื่นๆ การที่ผู้สูงอายุยังประกอบอาชีพทำให้รู้สึกถึงความมีคุณค่าในตนเอง แม้บางคนจะต้องประกอบอาชีพเพื่อหารายได้ในการใช้ชีวิต

5.3 สรุปด้านความสัมพันธ์ของการใช้พื้นที่

ตามวัตถุประสงค์ที่ 3: เสนอแนะแนวทางการจัดสรรการใช้พื้นที่ภายในที่อยู่อาศัยเพื่อให้เกิดประโยชน์กับผู้สูงอายุในโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร

การศึกษา และวิเคราะห์การใช้พื้นที่ทำกิจกรรมของผู้สูงอายุ 3 ช่วงวัย (วัยต้น วัยกลาง และวัยปลาย) ภายในที่อยู่อาศัยทั้ง 3 รูปแบบในแต่ละชุมชน สรุปปัญหาและแนวทางเสนอแนะดังต่อไปนี้

5.3.1 ปัญหาด้านกายภาพ

ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุภายในโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ 3 โครงการ พบว่า ผู้สูงอายุในโครงการกรณีศึกษาใช้พื้นที่ทั้งภายในที่อยู่อาศัยและภายในชุมชน จึงจำแนกด้านกายภาพใน 2 รูปแบบ ดังนี้

5.3.1.1 ด้านกายภาพภายในที่อยู่อาศัย

จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุที่อยู่อาศัยในชุมชนมีปัญหาสภาพภายในที่อยู่อาศัย 2

ลักษณะคือ ปัญหาที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ และ ปัญหาในพื้นที่ที่เนกประสงค์

ปัญหาในที่อยู่อาศัยเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ โดยพื้นที่เสี่ยงต่อการประสบอุบัติเหตุมากที่สุดภายในบ้าน คือ **ห้องน้ำ** เนื่องจากมีพื้นที่ลื่นจากการเปียกน้ำตลอดเวลา ไม่มีการกั้นส่วนเปียกและส่วนแห้ง การมีธรณีประตูห้องน้ำอาจทำให้สะดุดทกล้ม อีกทั้งการไม่มีราวจับเพื่อช่วยพยุงตัวจากการลื่นล้มโดยสัญชาตญาณ หรือการยืนอาบน้ำที่เสี่ยงในการลื่นล้มได้ และจุดเสี่ยงอีกจุดหนึ่งคือ **ระดับยกพื้นหน้าบ้าน และทางเดินรอบบ้าน** เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ยกพื้นต่างระดับ วัสดุที่ลื่นและพื้นเปียกเมื่อฝนตก ด้วยข้อจำกัดทางสายตาของผู้สูงอายุที่มองไม่เห็นระดับพื้นหรือน้ำบริเวณพื้น อาจทำให้เกิดอุบัติเหตุการลื่นล้มได้ เนื่องจากห้องน้ำเป็นพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุสำหรับผู้สูงอายุที่อาศัยในชุมชนมากที่สุด

สรุปแนวทางการเสนอแนะห้องน้ำที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ ดังนี้

1. ควรมีการแบ่งพื้นที่ส่วนแห้งและส่วนเปียกภายในห้องน้ำ เพื่อแบ่งส่วนในการใช้งาน ป้องกันพื้นเปียกน้ำตลอดเวลาซึ่งผู้สูงอายุอาจเกิดอุบัติเหตุลื่นล้มได้
2. จากการเสนอแนะข้อที่ 1 หากพื้นที่มีจำกัด ทำให้ไม่สามารถแบ่งส่วนแห้งและส่วนเปียกภายในห้องน้ำได้ ควรติดตั้งม่านกันบริเวณส่วนอาบน้ำ เพื่อไม่ให้น้ำกระเด็นออกนอกพื้นที่
3. ควรติดตั้งราวจับภายในห้องน้ำ ทั้งบริเวณส่วนอ่างล้างหน้า ส่วนโถสุขภัณฑ์ และบริเวณส่วนอาบน้ำ เพื่อใช้จับยึด พยุงตัว ป้องกันการเกิดอุบัติเหตุทกล้มได้ โดยติดตั้งราวจับในระยะสูงจากพื้น 70 ซม. และราวจับที่ไม่ติดอยู่กับผนัง ควรเลือกใช้ชนิดพับเก็บได้ เนื่องจากป้องกันการเดินสะดุด หรือสามารถพับเก็บในกรณีที่ต้องการพื้นที่กว้างสำหรับผู้สูงอายุที่นั่งรถเข็นเข้าไปใช้งานได้สะดวก รวมถึงการติดตั้งสัญญาณฉุกเฉินภายในห้องน้ำเมื่อเกิดอุบัติเหตุสามารถส่งสัญญาณให้คนในครอบครัวหรือคนในชุมชนเข้ามาช่วยเหลือได้ทัน

ภาพที่ 233 แสดงการติดตั้งราวจับที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ

4. พื้นห้องน้ำ ควรใช้กระเบื้องที่มีผิวหยาบ ไม่ลื่น มีสีกระเบื้องที่สว่าง และสีพื้นตัดกับกระเบื้องผนังเพื่อให้เห็นชัดเจน เนื่องจากสภาพร่างกายของผู้สูงอายุที่เสื่อมถอยทั้งด้านสายตา การมองเห็น ทำให้อาจมองไม่เห็นน้ำที่ขังอยู่ที่พื้น ทำให้ลื่นหกล้มได้
 5. ไม่ควรมีระดับธรณีประตูห้องน้ำ พื้นภายในห้องน้ำควรเรียบเสมอกับภายนอกห้อง และทำพื้นลาดเอียงไปยังท่อน้ำทิ้งเพื่อป้องกันน้ำขัง และควรติดตั้งรางระบายน้ำชนิดราบเสมอฟื้นบริเวณใต้ประตูทางเข้าห้องน้ำ เพื่อป้องกันน้ำไหลออกนอกห้องน้ำเมื่อล้างห้องน้ำ
- ดังภาพที่ 234

ภาพที่ 234 แสดงลักษณะรางระบายน้ำติดตั้งเรียบเสมอฟื้น แทนการใช้ธรณีประตู

6. ลักษณะสุขภัณฑ์ภายในห้องน้ำ โถสุขภัณฑ์ควรใช้ชนิดนั่งราบ มีพนักพิง เคาะเตอร์อ่างล้างหน้า ควรมีความสูง 75-80 ซม.และด้านล่างมีลักษณะโค้ง เพื่อผู้สูงอายุที่นั่งรถเข็นสามารถสอดขาเข้าไปใช้งานได้ และฝักบัวอาบน้ำ ควรใช้ชนิดปรับระดับขึ้นลงได้ เพื่อลดระยะเวลาการเอื้อมเหยียบอันก่อให้เกิดอุบัติเหตุ

ภาพที่ 235 แสดงลักษณะสุขภัณฑ์ที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ

7. ผู้สูงอายุ ควรนั่งอาบน้ำเพื่อป้องกันการลื่นล้ม โดยใช้เก้าอี้ที่มีพนักพิงและพนักแขน มีความแข็งแรง ไม่ลื่น วัสดุทนทานต่อน้ำหนักของผู้สูงอายุ

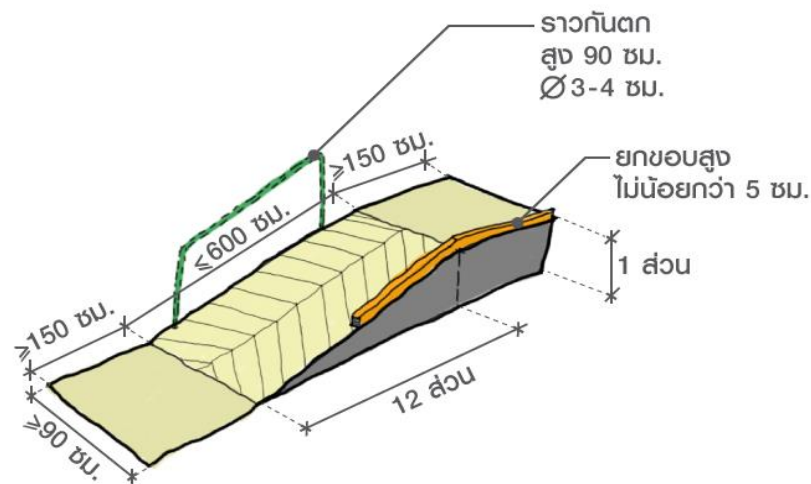

ภาพที่ 236 แสดงเก้าอีนั่งอาบน้ำที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ

นอกจากพื้นที่ห้องน้ำที่เป็นจุดเสี่ยงแล้ว ระดับยกพื้นบริเวณทางเข้าบ้านและทางเดินหน้าบ้าน พบเป็นพื้นที่เสี่ยงกับผู้สูงอายุในชุมชนในการเกิดอุบัติเหตุ เป็นอันดับ 2 เนื่องจากการเป็นจุดเปลี่ยนพื้นที่ จากพื้นที่ภายในบ้านสู่ภายนอกบ้าน ทำให้มีหลายปัจจัยในการเกิดอุบัติเหตุในพื้นที่ดังกล่าว เช่น ปัญหาทาง ด้านสายตา จากเดิมที่อยู่อาศัยในแสงสลัวภายในบ้าน เมื่อเดินออกมาพบแสงแดดภายนอกบ้าน ทำให้สายตาปรับไม่ทัน อาจเกิดอาการหน้ามืด หรือมองไม่เห็นระดับทางเดินที่พื้นได้ รวมถึงทางด้านกายภาพของพื้นที่ดังกล่าว เช่น พื้นต่างระดับ หรือมีพื้นที่ปูด้วยกระเบื้องที่มีผิวมัน ทำให้ลื่นล้มได้ เป็นต้น

สรุปแนวทางการเสนอแนะพื้นที่บริเวณทางเข้าบ้านและทางเดินหน้าบ้านเพื่อให้เหมาะสมต่อการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุได้ดังนี้

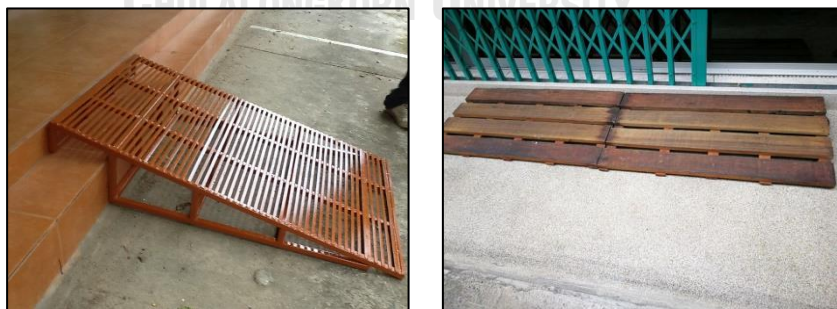
1. วัสดุพื้น ควรมีผิวหยาบ ไม่เรียบลื่น มีสีสว่างและมองเห็นได้ชัดเมื่อมีของเหลวหกลงบริเวณดังกล่าว เพื่อป้องกันการลื่นหกล้ม
2. พื้นภายนอกบ้านไม่ควรมีระดับขั้นหรือธรณีประตู หากมีการยกพื้น ควรเพิ่มทางลาดในสัดส่วน 1:12 และมีราวจับเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถเดินขึ้นลงได้อย่างสะดวกและปลอดภัย

Copyright © SCG Building Materials 2016

ภาพที่ 237 แสดงระดับทางลาดที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ

หากบ้านผู้สูงอายุที่อยู่อาศัยในชุมชนปัจจุบัน ไม่สามารถต่อเติมทางลาดได้ เนื่องจากขนาดพื้นที่หน้าบ้านไม่เพียงพอ อาจเลือกใช้ทางลาดแบบยกเก็บได้ในกรณีสำหรับผู้สูงอายุนั่งรถเข็น จำเป็นต้องเข็นขึ้นลง หรือการเคลื่อนย้ายผู้สูงอายุในกรณีฉุกเฉิน

ภาพที่ 238-239 แสดงตัวอย่างทางลาดชนิดยกเก็บได้

อีกหนึ่งปัญหาในที่อยู่อาศัยคือ **ปัญหาในพื้นที่อเนกประสงค์** เนื่องจากข้อจำกัดขนาดพื้นที่ในที่อยู่อาศัย พื้นที่อเนกประสงค์ เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญในการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุ เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่ในชุมชน ใช้พื้นที่นี้ในการทำกิจกรรมอย่างหลากหลายใน

พื้นที่เดียวกัน เช่น การทานอาหาร การพักผ่อนเวลากลางวัน และนอนหลับเวลากลางคืน การทำงานอดิเรก รวมถึงการประกอบอาชีพ ดังนั้น การใช้แสงและการใช้เฟอร์นิเจอร์ที่เหมาะสมสำหรับแต่ละกิจกรรมจึงแตกต่างกัน

สรุปแนวทางการเสนอแนะสำหรับปัญหาในพื้นที่อเนกประสงค์ภายในที่อยู่อาศัย ได้ดังนี้

1. บริเวณที่ผู้สูงอายุใช้งานหลักให้เหมาะสมต่อการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ภายในบ้านควรมีแสงสว่างที่เพียงพอ รวมถึงการมีแสงธรรมชาติเข้าถึง
2. การจัดวางเฟอร์นิเจอร์ควรจัดอย่างเป็นระเบียบ ทางเดินไม่ควรมีสิ่งกีดขวาง เพื่อป้องกันการสะดุดหกล้มได้ ในพื้นที่อเนกประสงค์ แม้ว่าจะเป็นที่ที่ผู้สูงอายุใช้ทำกิจกรรมอย่างหลากหลายในพื้นที่เดียวกัน ดังนั้นควรเลือกใช้เฟอร์นิเจอร์ที่สามารถปรับระดับ หรือพับเก็บได้ ในกรณีที่บ้านมีเนื้อที่จำกัด เพื่อใช้เฟอร์นิเจอร์ในขนาดและสัดส่วนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ ทั้งการนอนบนเตียง การทานอาหารโดยใช้โต๊ะและเก้าอี้ที่ความสูงที่เหมาะสม เก้าอี้มีความแข็งแรง มีพนักพิงและพนักแขน เพื่อป้องกันการปวดเมื่อยตามร่างกายจากการนั่งที่ไม่เหมาะสม เช่นเดียวกับกับการทำงานอดิเรกและประกอบอาชีพภายในบ้านอีกด้วย

5.3.1.2 ด้านกายภาพภายในชุมชน

ด้านกายภาพภายในชุมชน จำแนกได้เป็น **พื้นที่ส่วนกลางของชุมชน** การใช้พื้นที่ส่วนกลางภายในชุมชนของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุมักมีปัญหาในพื้นที่ส่วนนี้โดยเป็นเรื่องพื้นที่ใช้สอยไม่เพียงพอในบางช่วงเวลา โดยเฉพาะพื้นที่ออกกำลังกายในช่วงเย็นที่ชาวชุมชนออกมาใช้พื้นที่พร้อมกัน เนื่องจากผู้สูงอายุไม่ได้ตระหนักถึงการออกกำลังกายหรือ มีข้อจำกัดด้านร่างกาย หรือมีความจำเป็นต้องใช้เวลาประกอบอาชีพหารายได้ หรือการทำงานบ้าน ทำอาหารเพื่อเตรียมให้ลูกหลานในช่วงเย็น จึงเลือกที่จะเดินเล่นบริเวณหน้าบ้านของตนเองแทน จากสภาพพื้นที่ด้าน**พื้นที่สวนส่วนกลาง** พบว่า ปัญหาคือ ไม่มีพื้นที่สวน พื้นที่ส่วนกลางถูกเทเป็นคอนกรีตทั้งหมด และตกแต่งด้วยต้นไม้ดอกไม้ที่ปลูกในกระถางเนื่องจากดูแลทำความรักษาง่ายกว่าสวนพื้นหญ้า

สรุปแนวทางการเสนอแนะพื้นที่ส่วนกลางของชุมชน

- ด้านพื้นที่ออกกำลังกาย

1. ภายในชุมชน ควรจัดเตรียมพื้นที่ออกกำลังกายอย่างเพียงพอสำหรับคนในชุมชน และอยู่บริเวณใจกลางของชุมชนที่ผู้สูงอายุสามารถเดินเข้าถึงได้อย่างสะดวก มีคนพลุกพล่าน ไม่อยู่ในที่ลับตา เพื่อดึงดูดให้อยากเข้ามาใช้พื้นที่ โดยภายในบริเวณออกกำลังกายควรมีพื้นที่นั่งพักคอย มีร่มเงา เนื่องจากเมื่อผู้สูงอายุออกกำลังกายเหนื่อยแล้ว สามารถนั่งพัก ก่อนที่จะ

เปลี่ยนการทำกิจกรรมชนิดอื่น โดยพื้นที่ออกกำลังกายนี้ควรมีผู้ดูแลที่ดูแลพื้นที่ประจำ เนื่องจากหากผู้สูงอายุเกิดอุบัติเหตุ สามารถเข้าช่วยเหลือได้ทัน

2. ผู้นำชุมชน ควรรณรงค์ให้ผู้สูงอายุออกมาออกกำลังกายร่วมกันกับคนในชุมชน และส่งเสริมกิจกรรมออกกำลังกายอื่นๆเพิ่มเติม เช่น การจัดกิจกรรมเดินแอโรบิก การรำไทเก๊ก โยคะ หรืออื่นๆ เพื่อให้เป็นรูปแบบกิจกรรมที่แปลกใหม่ และทำกิจกรรมร่วมกันกับผู้อื่น ผู้สูงอายุจะเกิดความรู้สึกสนุกสนาน และไม่เบื่อหน่าย

- ด้านพื้นที่สวน

1. ควรจัดให้มีพื้นที่สวนส่วนกลางภายในชุมชน และกระจายอยู่ภายในชุมชนในระยะที่ผู้สูงอายุสามารถเดินเข้าถึงได้อย่างสะดวก มีร่มเงา ไม่มีระดับที่พื้นเพื่อลดการเกิดอุบัติเหตุหกล้มสำหรับผู้สูงอายุ
2. ภายในสวนส่วนกลาง ควรจัดพื้นที่นั่ง สำหรับพักผ่อนในกรณีที่ผู้สูงอายุพาลูกหลานออกมาเดินเล่น หรือเป็นพื้นที่สำหรับนั่งพบปะสังสรรค์สำหรับคนในชุมชน เพื่อให้ผู้สูงอายุออกมาใช้พื้นที่ภายนอกบ้านมากขึ้น อีกทั้งชุมชนกรณีศึกษา เป็นชุมชนที่มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ชอบพูดคุยกัน ดังนั้นควรเสริมสร้างพื้นที่พบปะพูดคุยกับเพื่อนบ้านเพื่อตอบสนองต่อกิจกรรมในชีวิตประจำวัน

5.3.2 ปัญหาด้านพฤติกรรม และการทำกิจกรรมในพื้นที่

- ด้านพฤติกรรม

เนื่องจากรูปแบบการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุมีความหลากหลาย ทั้งการนั่งเล่นดูทีวี นั่งกินข้าว การประกอบอาชีพและการทำงานอดิเรก พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ชอบที่จะนั่งกับพื้นภายในบ้านมากกว่าบนเก้าอี้หรือโซฟา เนื่องจากเป็นความเคยชินและการใช้พื้นที่พื้นทำกิจกรรมรู้สึกสะดวก ให้ความรู้สึกว่ามีพื้นที่มากกว่าการนั่งเก้าอี้และทำบนโต๊ะนอกจากนี้ลักษณะการกิจกรรมอย่างกินข้าวของผู้สูงอายุกับสมาชิกในบ้านเป็นลักษณะการนั่งล้อมวงกินข้าวกัน จึงเกิดความเคยชินที่จะนั่งกินข้าวบนพื้นซึ่งมีพื้นที่มากพอสำหรับทุกคนและสะดวกต่อการดักอาหาร นอกจากนี้สภาพร่างกายของผู้สูงอายุที่มีความเสื่อมโทรมตามอายุและการใช้ชีวิต ส่งผลให้การเคลื่อนไหวร่างกายมีปัญหา ผู้สูงอายุบางคนควรที่จะใช้กายอุปกรณ์เพื่อช่วยในการเคลื่อนไหวและลดความเสี่ยงที่จะเกิดอุบัติเหตุ แต่พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ไม่ถูกต้องกับการดำเนินชีวิตทำให้ไม่ยอมรับที่จะใช้กายอุปกรณ์ เช่น ไม่อยากใช้เพราะจะถูกเพื่อนบ้านและคนที่มองมาว่าแก่หรือมีความผิดปกติ และการใช้กายอุปกรณ์ผิดวัตถุประสงค์ เช่น กายอุปกรณ์แบบสีขามักถูกใช้สำหรับแขวนเสื้อผ้า เนื่องจากผู้สูงอายุคิดว่าไม่จำเป็นต้องใช้และไม่อยากใช้ เป็นต้น แนวทางการเสนอแนะด้านพฤติกรรม มีดังนี้

1. เนื่องจากผู้สูงอายุเคยชินกับการใช้ชีวิตที่นั่งพื้นจึงเสนอให้นั่งอย่างถูกวิธีมากขึ้น โดยอาจจะนั่งโดยพยายามเปลี่ยนอิริยาบถมากขึ้น รวมถึงเวลานั่งควรนั่งพิงผนังหรือเฟอร์นิเจอร์เพื่อไม่ให้เกิดอาการปวดเมื่อย ลักษณะพื้นที่นั่งควรปูเบาะโพนยางเพื่อรองรับแรงกระแทกเวลาลุกนั่ง รวมถึงบริเวณที่จะลุกนั่งและใช้พื้นที่เป็นประจำ ควรติดราวจับเสริมช่วยในการลุกนั่ง
2. อีกทางเลือกหนึ่งคือผู้สูงอายุควรปรับการใช้ชีวิต โดยพยายามเริ่มใช้เฟอร์นิเจอร์ที่เหมาะสม ถูกสัดส่วน เช่น เก้าอี้นั่งราบระดับเข่า ใช้โต๊ะที่ระดับความสูงเหมาะสมกับเก้าอี้ เมื่อรับประทานอาหารหรือทำกิจกรรมจะได้ไม่ต้องก้มตัวมาก ส่งผลให้ระยะยาวจะไม่เกิดอาการปวดเมื่อยหลังและเข่า หรือสุขภาพอื่นๆตามมา

- **ด้านการทำกิจกรรมในพื้นที่**

จากการศึกษาพบว่า **ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เลือกนอนที่ชั้น 1** บริเวณส่วนหน้าบ้านเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งพื้นที่นั้นใช้ทำกิจกรรมหลากหลายด้วยกัน หรือเรียกอีกอย่างว่าเป็น **พื้นที่อเนกประสงค์** ซึ่งผู้สูงอายุใช้นั่งเล่น พักผ่อน กินข้าว ประกอบอาชีพ และนอน เป็นต้น พื้นที่ในบ้านที่ผู้สูงอายุเลือกใช้ ถือว่ามีความเหมาะสมในการทำกิจกรรมอยู่แล้ว แต่พบว่าปัญหาคือ การใช้เฟอร์นิเจอร์ที่ไม่เหมาะสม และพฤติกรรมของผู้สูงอายุที่ชอบนั่งพื้นในการทำกิจกรรมต่างๆในพื้นที่นี้ นอกจากนี้ไม่มีการแบ่งพื้นที่ใช้งานเป็นสัดส่วน ผู้สูงอายุบางส่วนยังต้องการพื้นที่ประกอบอาชีพและทำงานอดิเรกอยู่ **แนวทางการเสนอแนะด้านการทำกิจกรรมในพื้นที่อเนกประสงค์** มีดังนี้

1. เฟอร์นิเจอร์ที่ไม่เหมาะสมนั้นแนะนำให้เลือกใช้ที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ คือเป็นที่นั่งที่มีพนักพิง มีที่พักแขน ระดับที่นั่งระดับเข่า วัสดุของเฟอร์นิเจอร์ที่ใช้นั่งไม่นิ่มยุบเกินไป เพราะจะทำให้ลุกนั่งลำบาก สีให้เห็นชัดเจนอาจจะเป็นสีสดใสและเป็นโทนร้อน และควรเลือกเฟอร์นิเจอร์ที่น้ำหนักเบา เคลื่อนย้ายสะดวกพับเก็บง่าย เหมาะกับการใช้งานในพื้นที่อเนกประสงค์
2. ควรแบ่งสัดส่วนพื้นที่การใช้งานให้ชัดเจนเช่น ส่วนนอนกับ ส่วนบริเวณประกอบอาชีพหรือทำงานอดิเรก โดยแบ่งกันพื้นที่ด้วยเฟอร์นิเจอร์ที่มีลักษณะโปร่งเพื่อไม่ให้รู้สึกอึดอัดในการใช้งานในพื้นที่ เช่น เป็นชั้นวางของโปร่งกันระหว่างพื้นที่นอนกับพื้นที่นั่งเล่น เป็นต้น การจัดสรรพื้นที่ให้มีความเป็นสัดส่วนมากขึ้นเพื่อให้การใช้งานง่ายและสะดวกมากขึ้น จากการจัดวางของที่จำเป็นต้องใช้ในพื้นที่นั้นอย่างเหมาะสม ในบริเวณพื้นที่อเนกประสงค์ที่ผู้สูงอายุใช้งานมากที่สุดและมีการทำกิจกรรมที่หลากหลายในพื้นที่ รวมถึงในกรณีที่เป็นส่วนที่นอนด้วยต้องมีความเป็นส่วนตัวมากขึ้นโดยสามารถใช้เฟอร์นิเจอร์หรือฉากกั้นได้

ภาพที่ 240-243 แสดงเฟอร์นิเจอร์ลอยตัวที่สามารถจัดสรรพื้นที่ให้เป็นสัดส่วน

ที่มา : <https://www.pinterest.com>

สำหรับผู้สูงอายุบางส่วนที่ยังนอนชั้น 2 ของที่อยู่อาศัย พบปัญหาคือ มีห้องน้ำห้องเดียวที่ชั้น 1 ของบ้านทำให้เวลากลางคืนเมื่อผู้สูงอายุไม่สะดวกในการเข้าห้องน้ำ เสี่ยงกับการเกิดอุบัติเหตุได้ เมื่อต้องลงมาเข้าห้องน้ำเวลากลางคืน **แนวทางการเสนอแนะด้านการทำกิจกรรมในห้องนอนชั้น 2** คือ ผู้สูงอายุควรจะย้ายส่วนนอนลงมาชั้นล่างใกล้กับห้องน้ำมากที่สุดเพื่อสะดวกในการใช้งานเวลากลางคืน รวมถึงลดความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุ

5.3.3 ปัญหาด้านสังคม

จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นบริเวณชั้น 1 พื้นที่ส่วนนั่งเล่นของบ้านมากที่สุด สำหรับในส่วนของกรณีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านพบว่าส่วนใหญ่ชอบพูดคุยกันบริเวณหน้าบ้าน หรือพบเจอกันก็จะทักทายพูดคุยกัน แต่จากกิจกรรมทางสังคมที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ทำนั้น พบว่า บริเวณในบ้านมีพื้นที่บริเวณเอนกประสงค์ที่ใช้ทำกิจกรรมหลากหลายนี้เป็นพื้นที่ทางสังคมซึ่งส่วนใหญ่ลูกหลานของผู้สูงอายุไปทำงานข้างนอกกว่าจะกลับบ้านก็ช่วงค่ำ ในระหว่างวันนั้นส่วนใหญ่จะมีกิจกรรมทางสังคมกับเพื่อนบ้าน แต่ยังไม่มียพื้นที่ส่วนนี้ **แนวทางการเสนอแนะด้านสังคม** คือ ควรมีพื้นที่ทางสังคมที่ตอบสนองกับทั้ง คนในครอบครัวและเพื่อนบ้าน จึงเสนอแนะให้ผู้สูงอายุอยู่บริเวณใกล้กับประตูทางเข้าออกและส่วนหน้าต่างที่มองเห็นเพื่อนบ้านทำกิจกรรม ในระหว่างวัน เพื่อจะได้เพิ่มโอกาสในการทำกิจกรรมทางสังคมกับเพื่อนบ้าน นอกจากนี้ควรเพิ่มพื้นที่นั่งหน้าบ้าน เช่น ม้านั่ง แคร่ หรือสวนนั่งเล่นหน้าบ้าน เป็นต้น เพื่อให้ระหว่างวันสามารถออกมานั่งทำกิจกรรมได้

ภาพที่ 244-246 รูปแบบพื้นที่นั่งเล่นหน้าบ้านเพื่อเพิ่มพื้นที่ทางสังคมของผู้สูงอายุกับเพื่อนบ้าน

ที่มา : <https://www.google.com>

บทที่ 6

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยหัวข้อ “สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา ชุมชนคลองลัดดาภิ ชุมชนศิริรินทร์และเพื่อน และหมู่บ้านราศรีธรรม” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ เศรษฐกิจ และสังคม นำมาวิเคราะห์กิจกรรมและการอยู่อาศัย ของผู้สูงอายุ เพื่อนำไปสู่การเสนอแนะแนวทางการใช้พื้นที่เพื่อให้เกิดประโยชน์กับผู้สูงอายุในโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่างของงานวิจัย คือผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ที่มีทะเบียนบ้านอยู่ในฝ่ายทะเบียนราษฎร์ของสำนักงานเขตภาษีเจริญและอาศัยอยู่จริงในบ้านของโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร จำนวน 3 โครงการ การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้การจำแนกผู้สูงอายุตามช่วงวัย แบ่งเป็นวัยต้น วัยกลาง และวัยปลาย ในจำนวนที่เข้าถึงได้ของการวิจัย จึงได้จำนวนรวมทั้งสิ้น 16 กรณีศึกษา สามารถสรุปข้อมูลและผลการวิจัยจากการศึกษา ดังนี้

- 6.1) อภิปรายผลการศึกษา
- 6.2) ข้อค้นพบจากการวิจัย
- 6.3) ข้อเสนอแนะ

6.1 อภิปรายผลการศึกษา

- ด้านสภาพสังคม เศรษฐกิจ ของผู้สูงอายุ

1. ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังมีการประกอบอาชีพอยู่ ซึ่งมีทั้งการประกอบอาชีพหลักและอาชีพเสริม โดยจำนวนผู้สูงอายุกรณีศึกษา 16 คน มีการประกอบอาชีพจำนวน 10 คน เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจของคนในชุมชน เป็นผู้ที่มิรยได้น้อย ผู้สูงอายุบางท่านประกอบเป็นอาชีพหลักเพื่อเป็นรายได้หลักของครอบครัว ส่วนบางกรณีศึกษาประกอบอาชีพเพื่อต้องการหารายได้เสริม ช่วยเหลือ แบ่งเบาภาระลูกหลาน อีกทั้งเพื่อเป็นงานอดิเรกเนื่องจากไม่อย่างกว้างจะทำให้เกิดความเจ็บเหงาและเบื่อหน่าย ส่วนใหญ่มักประกอบอาชีพภายในบ้าน ในบริเวณพื้นที่อเนกประสงค์ เช่น การรับจ้างร้อยพวงมาลัย รับจ้างตัดเย็บเสื้อผ้า เป็นต้น โดยผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพส่วนใหญ่คือผู้สูงอายุวัยต้น และวัยกลาง

สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรุฒน์ วีระศิลป์ ที่ศึกษาด้านการประกอบอาชีพของคนในชุมชน ศิริรินทร์และเพื่อน พบว่า คนส่วนใหญ่ในชุมชนมีการประกอบอาชีพภายในที่อยู่อาศัย ด้วยเหตุผลเดียวกันกับงานวิจัยชิ้นนี้คือ สภาพเศรษฐกิจของผู้คนในชุมชน เป็นผู้ที่มีรายได้น้อย

2. **ลักษณะการอยู่อาศัยในครอบครัว** พบว่า ผู้สูงอายุต้องการอยู่อาศัยร่วมกับสมาชิกครอบครัวเดิม โดยพื้นฐานครอบครัวของคนในชุมชนกรณีศึกษาเป็นชุมชนรูปแบบกึ่งชนบท ทำให้อาศัยในลักษณะครอบครัวใหญ่ มีจำนวนสมาชิกอยู่อาศัยร่วมกัน จำนวน 2-9 คน และผู้สูงอายุมักได้รับหน้าที่ช่วยดูแลหลานเป็นหลัก

สอดคล้องกับทฤษฎีโครงสร้างความสัมพันธ์ครอบครัวไทย ที่กล่าวถึงโครงสร้างบทบาทของสมาชิก ทำให้ทราบการแบ่งบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวเป็นอย่างไร มีความชัดเจนหรือเหมาะสมเพียงใด รวมถึงบทบาทหน้าที่ในการเลี้ยงดูอบรมสมาชิก

สอดคล้องกับทฤษฎีบทบาททางสังคม ที่กล่าวว่า การสร้างบทบาททางสังคมของตนขึ้นมาใหม่ เพื่อทดแทนบทบาทหน้าที่ที่สูญเสียไป ขึ้นอยู่กับบทบาททางสังคมและการมองเห็นคุณค่าของตนเองเป็นสำคัญ สถาบันครอบครัวควรส่งเสริมผู้สูงอายุในบทบาทอื่นๆ เช่น การเป็นบิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย เพื่อเป็นร่มโพธิ์ร่มไทรให้ลูกหลาน

3. **สภาพสังคมของกรณีศึกษาทั้ง 3 ชุมชน** พบว่า ชุมชนคลองลาดภาชี เป็นชุมชนเดียวที่คนในชุมชนอยู่ร่วมกัน และรู้จักกันมาก่อนแต่เดิม ก่อนที่จะย้ายที่อยู่อาศัย ร่วมกันจัดตั้งชุมชนใหม่คือชุมชนคลองลาดภาชีในปัจจุบัน ทำให้คนในชุมชน มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันทั้งชุมชน เกิดเป็นชุมชนเข้มแข็ง มากกว่าชุมชนศิริรินทร์และเพื่อน และหมู่บ้านราศรีธรรม ที่ย้ายที่อยู่อาศัยกันมาจากหลากหลายพื้นที่ ทำให้คนในชุมชนยังไม่รู้จักกันมากนัก ผู้นำชุมชนมีการแบ่งกลุ่มในการบริหารจัดการในรูปแบบแยกพื้นที่ตามการย้ายมาจากที่อยู่อาศัยเดิม

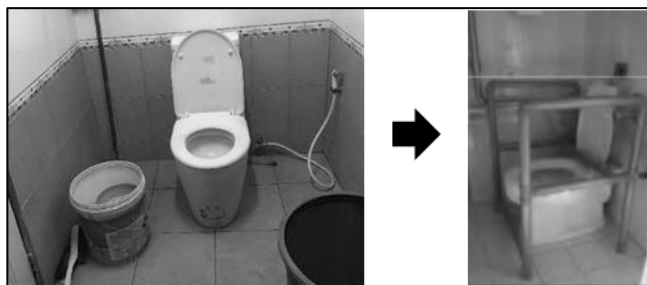
สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับชุมชน ที่กล่าวว่า ชุมชนเดิมจะมีการรวมกลุ่มกันเพื่อพูดคุย แลกเปลี่ยนความเห็น ทำกิจกรรมต่างๆร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ

4. **กิจกรรมของผู้สูงอายุที่ทำมากที่สุด** จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุในชุมชนกรณีศึกษาทั้ง 3 ชุมชน ส่วนใหญ่มีงานอดิเรกคือ การพูดคุย ทั้งกับสมาชิกในครอบครัว เพื่อนบ้าน และคนในชุมชน โดยมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน สำหรับการพูดคุยกับสมาชิกในครอบครัว จะใช้พื้นที่นอกประสงค์ หรือส่วนนั่งเล่นของบ้าน ที่มีอยู่บริเวณหน้าประตูทางเข้าบ้าน

สอดคล้องกับงานวิจัยของนฤทธิ์ ชาววิเศษ ที่สรุปว่าผู้สูงอายุใช้พื้นที่ส่วนนั่งเล่นของบ้าน ทำกิจกรรมมากที่สุดคือ การพักผ่อน แต่ส่วนที่ไม่สอดคล้องคือ กิจกรรมที่ผู้สูงอายุทำมากที่สุดในงานวิจัยชิ้นนี้คือ การพูดคุย

- ด้านสภาพที่อยู่อาศัย

1. รูปแบบบ้านภายในชุมชนกรณีศึกษาทั้ง 3 ชุมชน พบว่า มีรูปแบบบ้าน 3 รูปแบบ คือ บ้านเดี่ยว บ้านแฝด และบ้านแถว ความสูงจำนวน 2 ชั้น โดยชุมชนคลองลาดพร้าว เป็นชุมชนเดียวที่มีรูปแบบบ้านครบทั้ง 3 รูปแบบ เนื่องจากเป็นชุมชนแรกที่โครงการบ้านมั่นคงได้พัฒนาและนำร่องโครงการ ส่วนชุมชนศิริรินทร์และเพื่อน และหมู่บ้านราศรีธรรม เป็นโครงการที่มีรูปแบบบ้านเฉพาะบ้านแถว
2. ห้องน้ำ ควรปรับให้ถูกต้องตามหลักเพื่อความปลอดภัยในการอยู่อาศัย เนื่องจากห้องน้ำซึ่งเป็นจุดเสี่ยงของการเกิดอุบัติเหตุอันดับแรก ควรได้รับการตรวจช่วยเหลือพุงตัว แต่เนื่องจากข้อจำกัดด้านขนาดพื้นที่ของห้องน้ำที่มีขนาดเล็ก ด้านการติดตั้งโถสุขภัณฑ์แบบนั่งราบไม่ได้ถูกติดตั้งอยู่ข้างผนังฝั่งใดฝั่งหนึ่งในระยะเอื้อมแขนใช้งานได้ จึงทำให้ไม่สามารถติดตั้งราวจับติดผนังเพิ่มได้ หรือด้านเศรษฐกิจของผู้สูงอายุ การติดตั้งราวจับในห้องน้ำด้วยวัสดุที่ขายตามท้องตลาดอาจมีผลต่อความสามารถในการเข้าถึง ผู้เขียนจึงเสนอให้ใช้อุปกรณ์ที่ทำจากวัสดุที่มีราคาถูกกว่า คือใช้วัสดุจากท่อพีวีซี ซึ่งเป็นนวัตกรรมราวจับ ปลอดภัย มีวัตถุประสงค์เพื่อลดความเสี่ยงในการลื่นตก หกล้ม ในขณะที่ย้ายตัวในห้องน้ำของผู้ป่วย ที่มีความบกพร่องทางการเคลื่อนไหว แต่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับห้องน้ำในที่อยู่อาศัยได้เช่นกัน

ภาพที่ 247 แสดงภาพห้องน้ำของผู้สูงอายุกรณีศึกษาที่ไม่ได้ติดตั้งราวจับช่วยเหลือพุงตัว (ซ้าย)
ภาพการติดตั้งราวจับที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ (ขวา)

3. ลักษณะแสงสว่างภายในบ้าน จากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ เห็นว่า แสงสว่างในพื้นที่ห้องน้ำมีความไม่เหมาะสมเป็นลำดับที่ 1 และลำดับที่ 2 คือพื้นที่ห้องครัว เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีพื้นเปียกอยู่

สม่ำเสมอ ทำให้เมื่อมีแสงสว่างไม่เพียงพอ จะทำให้ตมองไม่เห็นน้ำที่เปียกอยู่ที่พื้น ทำให้เกิดการเกิดอุบัติเหตุลื่นล้มได้ นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์ยังพบว่า ผู้สูงอายุต้องการแสงไฟสีขาว มากกว่าการใช้แสงไฟสีเหลือง เนื่องจากยังรู้สึกว่ามันสว่างเท่าที่ควร ทำให้มองเห็นได้ไม่ชัด

ด้านพฤติกรรม และการทำกิจกรรมในพื้นที่

1. การใช้พื้นที่ทำกิจกรรมของผู้สูงอายุ ใน 3 ช่วงวัย คือผู้สูงอายุวัยต้น วัยกลาง และวัยปลาย พบว่า ผู้สูงอายุวัยปลายมีการทำกิจกรรมและการใช้พื้นที่ที่น้อยลง โดยมักใช้พื้นที่ทำกิจกรรมในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง หรือเรียกว่าพื้นที่เอนกประสงค์ เนื่องข้อจำกัดจากความเสื่อมถอยของสภาพร่างกาย
 - สอดคล้องกับงานวิจัยของอรไพลิน โชควิริยากร ที่พบว่าผู้สูงอายุจะใช้พื้นที่และทำกิจกรรมน้อยลงเมื่ออายุมากขึ้น
 - สอดคล้องกับงานวิจัยของนฤทธิ์ ขาววิเศษ ที่พบว่าผู้สูงอายุจะใช้พื้นที่และทำกิจกรรมน้อยลงเมื่ออายุมากขึ้น
2. ผู้สูงอายุส่วนหนึ่งยังคงใช้พื้นที่สำหรับกิจกรรมการนอนหลับเวลากลางคืนบริเวณชั้น 2 ของบ้าน อีกทั้งไม่มีห้องน้ำอยู่บนชั้น 2 ทำให้ผู้สูงอายุต้องเดินขึ้นลงบันไดบ่อยครั้ง ในการลงมาเข้าห้องน้ำในเวลากลางคืน รวมถึงภายในบ้านไม่มีแสงสว่างที่เพียงพอ ที่เกิดจากการปิดประตูหน้าต่างในเวลากลางคืน หรือการประหยัดไฟฟ้า ทำให้อาจเกิดอุบัติเหตุตกบันไดได้
 - สอดคล้องกับแนวคิดการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและจิตใจของผู้สูงอายุ ที่กล่าวว่า วัยสูงอายุจะมีสภาพความเสื่อมถอยทางร่างกายและจิตใจ ขาดความคล่องแคล่ว ว่องไว ความจำเสื่อม ความคิดความอ่านช้าลง สภาพทางร่างกายเสื่อมถอย หูตึง ตามัว ระบบการขับถ่ายที่เสื่อมถอยลง เป็นต้น ทำให้มีผลในการเกิดอุบัติเหตุมากกว่าในช่วงวัยอื่นๆ
3. ผู้สูงอายุในชุมชนส่วนใหญ่ มีพฤติกรรมการประกอบกิจวัตรประจำวันไม่เหมาะสม อันเกิดจากความเคยชินของผู้สูงอายุที่มักจะนั่งพื้นโดยไม่มีเบาะรอง หรือนั่งขัดสมาธิ ทำให้เกิดอาการปวดเมื่อยเข่า และหลัง ดังนั้น ควรปรับกิจวัตรประจำวัน นั่งบนโต๊ะและเก้าอี้ที่เหมาะสม โดยเก้าอี้ควรมีพนักพิงและพนักแขน เพื่อให้ลดการปวดเมื่อยตามร่างกายเมื่อทำกิจกรรมในเวลานาน

ภาพที่ 248 แสดงภาพการนั่งทำกิจกรรมที่พื้นที่เอนกประสงค์ของกรณีศึกษาที่4 (ซ้าย) และภาพตัวอย่างการปรับพฤติกรรมมานั่งบนโต๊ะและเก้าอี้ที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ(ขวา)

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีทัศนคติบางอย่างที่ไม่ถูกต้องกับการดำเนินชีวิต เช่น ผู้สูงอายุไม่ใช้กายอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับตนเอง เนื่องจากรู้สึกว่าจะหากมีการใช้จะถูกผู้อื่นมองว่าสุขภาพแย่งจึงต้องใช้กายอุปกรณ์ช่วย หรือ อ้างว่าการใช้มีความเกะกะ พื้นที่ในที่อยู่อาศัยไม่อำนวย เช่น กายอุปกรณ์แบบสีขามักถูกใช้สำหรับแขวนเสื้อผ้า เนื่องจากผู้สูงอายุคิดว่าไม่จำเป็นต้องใช้ จึงเสนอแนะให้นำอุปกรณ์มาใช้อย่างถูกต้องตามวัตถุประสงค์ ดังภาพที่...

ภาพที่ 249 แสดงภาพการใช้งานกายอุปกรณ์ของผู้สูงอายุกรณีศึกษาที่1 (ซ้าย) และภาพตัวอย่างการใช้งานอย่างเหมาะสม (ขวา)

4. กิจกรรมการใช้พื้นที่ภายในบ้านของผู้สูงอายุ มีการใช้งาน มากที่สุดคือส่วนนอน ซึ่งผู้สูงอายุใช้เวลาในส่วนนี้สูงมากเพื่อพักผ่อนร่างกาย กิจกรรมที่ผู้สูงอายุทำในพื้นที่ภายในส่วนใหญ่คือการนอน ซึ่งการนอนของผู้สูงอายุจะมีทั้งนอนเล่นและนอนหลับในเวลากลางคืน ซึ่งพื้นที่นอนส่วนนี้จะรวมอยู่ในพื้นที่เอนกประสงค์ชั้น 1 ในบางกรณีศึกษา อีกส่วนหนึ่งคือการนอนในห้องนอนบนชั้น 2 อย่างเป็นสัดส่วน ด้านการใช้งานในห้องอาบน้ำของผู้สูงอายุ พบว่า ส่วนใหญ่จะอาบน้ำด้วยการนั่งเก้าอี้พลาสติก เนื่องจากกล้ามเนื้อของผู้สูงอายุไม่แข็งแรง การยืนอาบน้ำจะทำให้ผู้สูงอายุอาจเกิดอุบัติเหตุ

ได้ โดยผู้สูงอายุจะอาบน้ำ 2 ครั้งต่อวันคือเช้าและกลางคืน บางคนจะอาบน้ำในช่วงกลางคืนอย่างเดียว ในด้านห้องครัว ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะทำอาหารเบาๆ ในช่วงเช้าคือ ชงกาแฟ หรือเครื่องดื่มชนิดชง ประเภทอื่นๆ ส่วนจะทำอาหารในช่วงเย็นเพื่อจัดเตรียมให้ลูกหลานหรือคนในครอบครัวทานเป็นหลัก

5. กิจกรรมการใช้พื้นที่ภายนอกบ้าน ส่วนใหญ่ที่ผู้สูงอายุใช้งานมากที่สุด คือชานบ้าน หรือระเบียงบ้าน โดยกิจกรรมที่ทำในพื้นที่ภายนอกมากที่สุด คือการออกกำลังกาย โดยการเดินแอโรบิค เดินหรือวิ่งออกกำลังกาย ซึ่งลักษณะการออกกำลังกายของผู้สูงอายุจะเป็นการออกกำลังกายเบาๆ เพื่อเสริมสร้างความแข็งแรง ซึ่งส่วนใหญ่จะทำในช่วงเช้า ส่วนในเวลากลางวัน ผู้สูงอายุจะนั่งคุยกันในสังคมในกลุ่มของผู้สูงอายุเอง มีบางส่วนที่ออกมาทำงานอดิเรก เช่นทำสวน หรือออกไปทำอาชีพภายนอก ส่วนในช่วงเย็น มีผู้สูงอายุบางส่วนที่ออกกำลังกายในช่วงเย็น

6.2 ข้อค้นพบจากการวิจัย

1. จากการศึกษาชุมชนในโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญทั้ง 3 โครงการ พบว่า ผู้สูงอายุทั้ง 3 ช่วงวัย (วัยต้น วัยกลาง และวัยปลาย) ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ยังแข็งแรง ช่วยเหลือตนเองได้อย่างอิสระ (Independent Living) เนื่องจากสภาพสังคม เศรษฐกิจที่เป็นผู้มีรายได้น้อย ทำให้ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังคงประกอบอาชีพ มีกิจกรรมในชีวิตประจำวัน ทำให้ได้เคลื่อนไหวร่างกายอย่างสม่ำเสมอซึ่งถือเป็นการออกกำลังกาย รวมถึงการใช้ความจำ ใช้สายตา ใช้สมองในการประกอบอาชีพ ทำให้ผู้สูงอายุในชุมชนมีความกระฉับกระเฉง ช่วยเหลือตนเองได้ มากกว่าผู้สูงอายุที่ไม่มีกิจกรรมทำในชีวิตประจำวัน ดังนั้น ชุมชนควรส่งเสริมด้านอาชีพให้กับผู้สูงอายุในชุมชน นอกจากสามารถสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุแล้ว ยังสามารถเสริมสร้างทักษะ ความสนุกสนาน ความจำ รวมถึงสร้างคุณค่าในผู้สูงอายุ ให้เกิดความรู้สึกไม่หมดคุณค่าในตัวเองอีกด้วย

2. ชุมชนในโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ 3 โครงการ เป็นชุมชนที่มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ผู้สูงอายุมีลักษณะนิสัยชอบพูดคุยกันภายในชุมชน รู้จักกัน และช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เนื่องจากความเป็นรูปชนในรูปแบบกึ่งชนบท ที่มีลักษณะพื้นฐานนิสัยและพื้นฐานครอบครัวที่เอื้อเพื่อพ่อแม่ ชอบพูดคุยกันภายในชุมชน ซึ่งเป็นจุดเด่นที่แตกต่างจากชุมชนเมืองอื่นๆ ที่ต่างคนต่างอยู่ ไม่รู้จักกันมากนัก

ดังนั้น การออกแบบควรเสริมสร้างพื้นที่ส่วนกลาง ที่ตอบสนองต่อการพูดคุย เช่น มีเก้าอี้ม้าหินหน้าบ้านทุกหลัง เพื่อผู้สูงอายุสามารถแวะไปพบปะเพื่อนบ้าน มีที่นั่งพักผ่อนบริเวณสวน และพื้นที่หน้าบ้านของตนเองหรือกระจายอยู่ในชุมชน

ภาพที่ 250 แสดงเก้าอี้ที่นั่งสำหรับพบปะพูดคุยกันในชุมชน

3. ด้านการใช้พื้นที่ส่วนนอน พบว่าผู้สูงอายุที่นอนบริเวณพื้นที่เอนกประสงค์ชั้น 1 สามารถมีปฏิสัมพันธ์ต่อครอบครัวและเพื่อนบ้านภายในชุมชนได้มากกว่าผู้สูงอายุที่นอนบนชั้น 2 เนื่องจากลูกหลานอาจกลับจากทำงานในเวลาค่ำ ดังนั้นการนอนบนชั้น 2 ของผู้สูงอายุอาจไม่ได้พบหน้า หรือพูดคุยกับลูกหลานมากนัก แตกต่างจากผู้สูงอายุที่นอนในพื้นที่เอนกประสงค์ชั้น 1 โดยการให้ผู้สูงอายุนอนในชั้น 1 มีประโยชน์แบ่งเป็นด้านกายภาพ ด้านสังคม และด้านพฤติกรรม ดังนี้

- **ด้านกายภาพ**

เนื่องจากรูปแบบบ้านในโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ จะมีห้องน้ำอยู่เพียงชั้น 1 เท่านั้น และมีแค่บางกรณีศึกษาที่มีการเติมห้องน้ำเองบนชั้น 2 ทำให้ผู้สูงอายุที่นอนบนชั้น 2 ต้องเดินลงบันไดเพื่อเข้าห้องน้ำในเวลากลางคืนบ่อยครั้ง ดังนั้น จากสภาพทางกายภาพของอาคาร และข้อจำกัดทางด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ การปวดเข่าจากการเดินขึ้นลง ด้านสายตาในการมองเห็นบันไดไม่ชัดเจน หรือระบบปัสสาวะที่ไม่สามารถกลั้นได้ จึงควรให้ผู้สูงอายุลงมาอนบริเวณชั้น 1 ซึ่งอยู่ในระยะใกล้ห้องน้ำ และสามารถเข้าถึงห้องน้ำได้อย่างสะดวก

- **ด้านสังคม**

ผู้สูงอายุที่นอนในพื้นที่เอนกประสงค์ชั้น 1 จะใช้พื้นที่อยู่ในส่วนนั่งเล่นของครอบครัว ทำให้สามารถพูดคุย เจอหน้าลูกหลาน มองเห็นเพื่อนบ้านภายนอก และเห็นการทำกิจกรรมภายนอกบ้านต่าง ๆ ามลูกหลานออกไปทำงาน ทำให้การอยู่ลำพังของตนจะรู้สึกไม่เงียบเหงา และไม่อุดอู้อยู่ภายในห้องลำพัง

- **ด้านพฤติกรรม**

ผู้สูงอายุที่นอนหลักในเวลากลางคืนบริเวณชั้น 1 จะมีโอกาสเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุน้อยกว่าผู้สูงอายุที่นอนบริเวณชั้น 2 เนื่องจากลดการเดินขึ้นลงบันได ทั้งเวลากลางวันและกลางคืน โดยเฉพาะเวลากลางคืนที่ต้องลงมาเข้าห้องน้ำชั้น 1 เสมอ อาจเกิดอุบัติเหตุลื่นล้ม หรือตกบันไดได้

ผู้สูงอายุที่นอนอยู่ในห้องนอน บนชั้น 2 อย่างเป็นสัดส่วนมิดชิด โดยที่ไม่มีลูกหลานหรือผู้ดูแลนอนร่วมด้วย เมื่อเกิดอุบัติเหตุภายในห้อง ทำให้ไม่สามารถอยู่ในสายตาของลูกหลาน และอาจทำให้ไม่สามารถช่วยเหลือได้ทัน

4. โครงการบ้านมั่นคง แม้จุดเริ่มต้นจะเป็นการรวมกลุ่มและการมีส่วนร่วมของผู้มีความต้องการด้านที่อยู่อาศัยที่มั่นคงในเรื่องกรรมสิทธิ์ โดยมีสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) เป็นผู้สนับสนุนกระบวนการต่างๆ แต่หลังจากที่โครงการดำเนินการแล้วเสร็จ เป็นหน้าที่ที่ผู้อยู่อาศัยในโครงการฯ จะร่วมกันพัฒนาหรือดูแลซึ่งกันและกัน เมื่อพิจารณาจากจำนวนโครงการฯ ในการวิจัย 2 ใน 3 ของโครงการฯ มีสถานะการจัดตั้งเป็นชุมชน คือ ชุมชนคลองลาดภาชี และชุมชนศิริรินทร์และเพื่อน ส่วนอีกหนึ่งโครงการมีสถานะเป็นหมู่บ้าน ความแตกต่างของสถานะนี้มีผลต่อการอยู่อาศัยในโครงการนั้นๆ กล่าวคือ โครงการที่มีสถานะเป็นชุมชน จะทำให้คนในโครงการฯ มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน คล้ายกับวิถีชีวิตของคนชนบทที่มีความเอื้อเฟื้อต่อกัน มีกิจกรรมที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐบาล เพื่อการพัฒนาชุมชนและนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของผู้คนในชุมชน ส่วนโครงการที่มีสถานะเป็นหมู่บ้าน ทำให้การมีปฏิสัมพันธ์ของผู้คนในโครงการฯ น้อยลง มีกิจกรรมการทำร่วมกันน้อยลง อาจนำไปสู่การใช้ชีวิตในรูปแบบสังคมเมืองอย่างเต็มตัว ต่างคนต่างอยู่
5. จากการศึกษา วิเคราะห์รูปแบบบ้านที่เหมาะสมในโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ มากที่สุด คือรูปแบบบ้านแถว เนื่องจากสภาพสังคม เศรษฐกิจของชาวบ้านในชุมชนที่เป็นผู้มียาได้น้อย อีกทั้งบ้านแถวยังเหมาะสมต่อการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ คือ ลักษณะบ้านที่ผนังติดกัน ทำให้เมื่อผู้สูงอายุเกิดอุบัติเหตุในเวลาที่อยู่บ้านเพียงลำพัง เพื่อนบ้านสามารถช่วยเป็นหูเป็นตา และเข้ามาช่วยเหลือได้ทัน อีกทั้งมีความใกล้ชิดสนิทสนมกับเพื่อนบ้านได้มากกว่า แตกต่างจากรูปแบบบ้านประเภทเดี่ยว ที่มีเนื้อที่บริเวณรอบบ้าน
6. ศึกษาความสอดคล้องระหว่างช่วงวัยของผู้สูงอายุ กับการอยู่อาศัย พบว่า ผู้สูงอายุวัยปลายจะใช้พื้นที่นอนบริเวณชั้น 1 ทั้งหมด เนื่องจากสภาพร่างกายที่เสื่อมถอยลงมาก ทำให้ไม่สามารถขึ้นลงบันไดได้สะดวก ส่วนผู้สูงอายุวัยต้น และวัยกลาง มีทั้งใช้พื้นที่นอนบริเวณชั้น 1 และบนชั้น 2 เนื่องจากทัศนคติของผู้สูงอายุที่คิดว่าตนยังมีพลังกำลังในการเดินขึ้นลง และการนอนบนชั้น 2 ไม่ได้เป็นอุปสรรคในการดำรงชีวิตประจำวัน

6.3 ข้อเสนอแนะงานวิจัยในอนาคต

- 1) ในงานวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะผู้สูงอายุที่อาศัยในโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เท่านั้น ควรมีการศึกษาเรื่องสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในโครงการบ้านมั่นคงพื้นที่อื่นต่อไป เพื่อนำมาปรับใช้ในที่อยู่อาศัยในปัจจุบันหรือโครงการในอนาคตให้เหมาะสมกับแนวทางการดำเนินการของโครงการฯ
- 2) งานวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะผู้สูงอายุที่สามารถทำกิจวัตรประจำวันและกิจกรรมอื่นๆได้ด้วยตนเอง ดังนั้นจึงควรศึกษากลุ่มผู้สูงอายุติดเตียงหรือกลุ่มผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงเพิ่ม เพื่อต่อยอดงานวิจัย
- 3) งานวิจัยนี้เน้นศึกษาผู้สูงอายุในด้านสังคมและด้านกายภาพของที่อยู่อาศัย เพื่อนำเสนอประเด็นที่น่าสนใจของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและแนวทางการปรับใช้ให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ผู้เขียนจึงเสนอให้ศึกษาด้านเศรษฐกิจ หรือ อื่นๆที่เกี่ยวข้องต่อไป เพื่อให้ครอบคลุมในทุกด้าน

บรรณานุกรม

- ไตรรัตน์ จารุทัศน์ และคณะ. (2548). มาตรฐานขั้นต่ำสำหรับที่พักอาศัยและสภาพแวดล้อมของผู้สูงอายุ. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. สำนักงานสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงมณี เลหาประสิทธิ์พร, บรรณาธิการ. (2559). นวัตกรรมดีเด่น โครงการติดตาม ประจำปี 2558 คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล พิมพ์ครั้งที่1. กรุงเทพฯ : งานพัฒนาคุณภาพ งานบริหารทรัพยากรสุขภาพ งานจัดการความรู้ และ หน่วยพัฒนา งานประจำสำนักงานวิจัยคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นฤทธิ์ ขาววิเศษ. (2559). สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ 100 ปีขึ้นไป กรณีศึกษาจังหวัดพังงา ภูเก็ต และกระบี่, วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาเคหการ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปราโมทย์ ประสาทกุล, บรรณาธิการ. (2560). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2551. พิมพ์ครั้งที่1. นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.).
- พัลลภ กฤตยานวัช. (2559). Habitat III การประชุมใหญ่ขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยที่อยู่อาศัยและการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนครั้งที่3. วารสารธนาคารอาคารสงเคราะห์ปีที่ 22 ฉบับที่ 86 เดือนกรกฎาคม – กันยายน, 77-84.
https://journal.ghbank.co.th/uploads/journal/pagelist/pagelist_86_th/77.pdf
- ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. (2560). ประเด็นสถิติเชิงพื้นที่ โครงการบ้านมั่นคง ข้อมูลสะสมถึงปีงบประมาณ 2560. สืบค้นเมื่อ, 8 ธันวาคม 2561.
<http://gis.codi.or.th>.
- ลดาวลัย เบญจวงศ์ , รินา ภัทรมานนท์ และ อัครินทร์ ไพบูลย์พานิช. (2558). อายุชีวภาพคืออะไรและสามารถตรวจวัดได้อย่างไร What is “biological age” and how can it be measured?.วารสารวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ปีที่ 43 (ฉบับที่ 2), 173-189.
http://scijournal.kku.ac.th/files/Vol_43_No_2_P_173-189.pdf
- วรุตน์ วีระศิลป์. (2555). แนวทางการจัดพื้นที่ภายในบ้านมั่นคงสำหรับผู้ประกอบอาชีพภายในบ้าน กรณีศึกษาชุมชนศิริรินทร์และเพื่อน, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาสถาปัตยกรรมภายใน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุชาติ ทวีสิทธิ์, สรวัย บุญยमानนท์ บรรณาธิการ. (2553). ประชากรและสังคม 2553 พิมพ์ครั้งที่ 1. นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2556). การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553-2583 = Population projections for Thailand 2010-2040. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

World Population Prospects: The 2017 Revision, Key Findings and Advance Tables/ United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2017). New York, 2017

บรรณานุกรม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์ผู้สูงอายุในการวิจัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

แบบสัมภาษณ์ผู้สูงอายุคนที่.....

(ดัดแปลงจาก แบบสอบถามชุดที่ 2 ของโครงการวิจัยจุฬาอารีย์)

โครงการ..... บ้านเลขที่.....

วันที่..... เวลา.....

ส่วนที่1 ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ

1.1 เพศ.....

1.2 วัน/เดือน/ปี เกิด.....หรืออายุ.....ปี

1.3 สถานภาพการสมรส.....

1.4 โรคประจำตัว

 โรคหัวใจ โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน โรคหลอดเลือดสมอง โรคปอด/หอบหืด โรคมะเร็ง อัลไซเมอร์/สมองเสื่อม เก๊าท์/ข้อเสื่อม ไต/ไตวาย/นิ่วในไต โรคอ้วน มีอาการทางจิตเวช/ซึมเศร้า โรคติดเชื้อ(เอดส์, วัณโรค, โรคเรื้อน) อื่นๆ.....

1.5 จำนวนสมาชิกที่อาศัยในบ้าน.....คน ความสัมพันธ์กับผู้สูงอายุ.....

1.6 งานอดิเรก.....

1.7 ธรรมเนียมที่อยู่อาศัย.....

1.8 ระยะเวลาการอยู่อาศัย.....

1.9 ส่วนที่นอน.....

ส่วนที่2 การประกอบอาชีพและรายได้

2.1 เคยประกอบอาชีพ.....ปัจจุบันประกอบอาชีพ.....

2.2 แหล่งรายได้.....

2.3 รายได้ต่อเดือน.....

ส่วนที่ 3 ด้านการอยู่อาศัย

2/3

กิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุใน 24 ชม.

เวลา	กิจกรรม	สถานที่	ผู้เกี่ยวข้อง

ข้อความเพิ่มเติม

.....

.....

.....

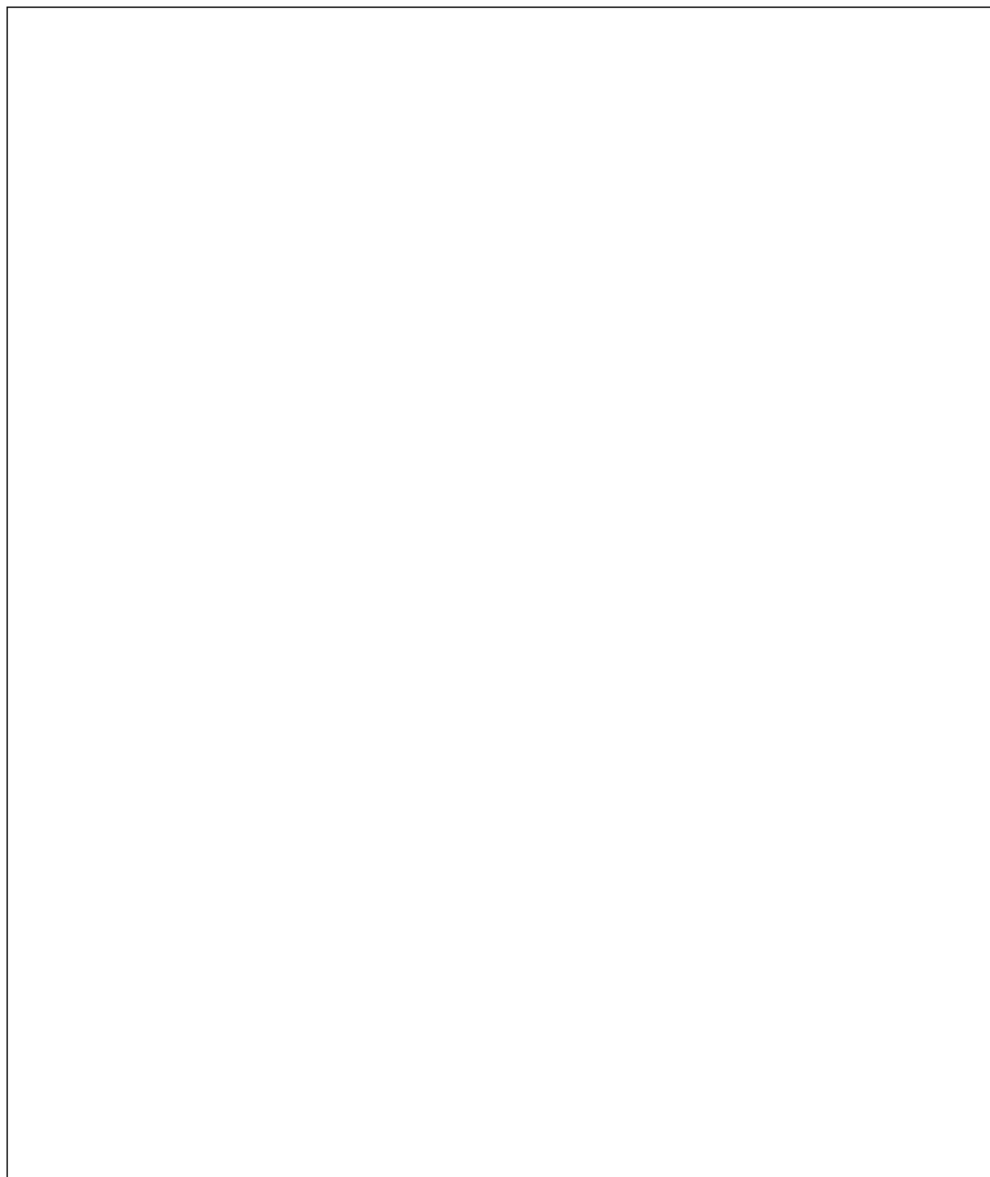
.....

.....

แบบสำรวจสภาพที่อยู่อาศัย

3/3

แปลนภายในที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุคนที่.....

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการออกแบบโครงการบ้านมั่นคง

เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

แบบสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการออกแบบโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร

วันที่.....เวลา.....

ชื่อ-สกุล.....

ตำแหน่ง.....

หัวข้อ : การมีส่วนร่วมในการออกแบบของโครงการบ้านมั่นคง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร

1. รายละเอียดการออกแบบโครงการ (ในช่วงการออกแบบค่านึงถึงสิ่งใดบ้าง ยกตัวอย่าง)

1.1 คลองลัดภาชี.....

.....

.....

1.2 ศรินทร์และเพื่อน.....

.....

.....

1.3 ราศรีธรรม.....

.....

.....

2. ปัญหาที่เกี่ยวกับการออกแบบโครงการ

2.1 คลองลัดภาชี.....

.....

.....

2.2 ศรินทร์และเพื่อน.....

.....

.....

2.3 ราศรีธรรม.....

.....

.....

3. ข้อมูลเพิ่มเติมอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

.....

.....

.....

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	พิงค์ รัตนไพศาล
วัน เดือน ปี เกิด	17 พฤศจิกายน 2532
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ – ภาษาจีน (หลักสูตรนานาชาติ)
ที่อยู่ปัจจุบัน	27/44 ซอยกาญจนาภิเษก005/1 แขวงหลักสอง เขตบางแค กรุงเทพมหานคร 10160

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY